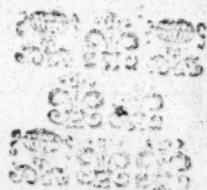


Edid. 17.  
1000  
W  
JUSTINI  
EX  
TROGI POMPEII  
HISTORIIS Externis  
LIBRI XLIV.

Urinia quam diligentissime ex variorum  
exemplarium collatione castigata.

Novissima Editio.



• LONDINI:  
Pro Societate Stationariorum,  
MDCCIV.

Vet. A 4 f. 928?

hkl



# JUSTINI HISTORICI

Clarissimi, in *Trogi Pompeii Historias*  
exordium, ad *Antoninum Imperatorem*.

**Q**uam multi (a) ex Romanis etiam Consularis digni- Narratio  
tatis viri, res Romanas Græco, peregrinoque ser- occasio ip  
mone in Historiam contulissent; seu emulatione ris.  
gloriæ, seu varietate & novitate operis delectatus,  
vir Priscæ eloquentie, (b) Trogus Pompeius, Græcas, & totius  
orbis historias Latini sermone composuit: Et cum nostra  
Græce, Græca quoque nostrâ lingua legi possent, (c) prorsus  
rem magnam & animi & corporis aggressus. Nam cum ple- A re d.  
risque autoribus singulorum regum vel populorum res gestas cul-  
scribentibus, opus suum ardui laboris videatur: nonne Pom- A. mon-  
peius nobis Herculeā audaciā orbem terrarum aggressus vi-  
deri debet, cuius libris omnium seculorum, regum, natio- read. ayes.  
num, populorumque res gestæ continentur? Et quæ histo-  
rici Græcorum, prout commodum cuique fuit, inter se \* gre- \*  
gatim occupaverunt, omissis, quæ sine fractu erant, ea om- Con-  
nia Pompeius divisa temporibus, & serierum digesta, com- inst.  
peria.

(a) Ut C. Julius Senator. A. Albinus. L. Lucullus. M. T. Cicer. Pomp. Atticus, &c.

(b) De ejus genere vide infra. lib. 43. c. 5. Nobis vero constat, Familiam Trogi Pompeii e Vocontiis in Gallia Narbonensi oriundam. A. vus Sertoriano bello a Cn.

Pompeio Civitate donatus; unde & nomen accepisse vi-  
detur. Plerique, ut D. Au-  
gustin D. Heron. Orosius Ser-  
vius, &c. ejus meminere.

(c) Nempe res magni in-  
genii & laboris. Hoc de  
operis, non de  
robore corporis accipiendum.  
posuit.

posuit. Herum igitur quatuor & quadraginta voluminum  
(nam totidem edidit) per otium, quo in urbe versabamur,  
cognitione quæque digna excerpti. Sed omissis his, quæ nec  
cognoscendi voluptate jucunda, nec exemplo erant necessa-  
ria, breve veluti corpusculum florum feci: ut haberent &  
**Historia vis & utilitas.** qui Græca didicissent, quod admonerentur: & qui non di-  
dicissent, quo instruerentur. Quod ad te, Imperator Anto-  
nine, non tam cognoscendi, quam emendandi causâ trans-  
misi: simul ut otii mei, cuius & Cato reddendam rationem  
putat, apud te ratio constaret. Sufficit enim mihi in hoc  
tempore judicium tuum, (d) apud posteros, cùm obtræctatio-  
nis invidia deceperit, industrie testimonium habituro.

---

(d) *Pascitur in vivis Li-  
ver; post Fata quiescit;  
Tunc suis ex merito quem-  
que tuetur honos.*  
Mart. 5. Epist. 10. hoc est;  
Etsi præsenti sæculo patroci-

cinio Justinus egeret, apud  
posteros autem, invidia de-  
cessa, Industriæ suæ testimo-  
nium proculdubio sit habitu-  
rus, tanquam rerum Judices  
æquiores.

---

JUSTINI

JUSTINI HISTORICI  
In TROGI POMPEII Historias  
LIBER PRIMUS. CAP. 1.

Principio rerum, gentium, nationumque imperium penes (a) reges erat: quos ad fastigium hujus Majestatis non (b) ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. (c) Populus nullus legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis, quam proferre, mos erat: Intra suam cuique patriam regna finiebantur. (d) Primus omnium Ninus, rex Assyriorum, veterem, & quasi avitum gentium morem novâ imperii cupidate mutavit. Hic primus intulit bella finitimis: & rudes adhuc ad resistendum populos, ad Libyæ (e) terminos usq; perdomuit. Fuere quidem temporibus antiquiores, Vexores, rex (f) Ægypti, & Scythiae rex Tanaus: quorum alter in (g) Pontum, alter usq; Æ-

Regum pri-  
mal imperia.

Prima Mo-  
narchia Af-  
fyiorum.

A. C.  
1267.

(a) Arist. 4. polit. 3. pri-  
mum maximeque divinum,  
Regnum. Cic. 3. de leg. c. 2.  
Omnes antiquæ gentes Regi-  
bus quondam paruerunt. Vi-  
de Sallust. Catil. 2. 1. Totum  
hunc locum transcripsit. Au-  
gust. I. 4. de Civitate Dei.

(b) Ea est, cum potentia ex  
vulgi adulacione queritur.

(c) Homeri tempore Græ-  
ciae populi nullis Legibus uti-  
bantur.

(d) Ninus primo Babylo-

nicum capessivit imperium,  
cui postea Assyrium adjun-  
xit. Idem urbem Ninevem (ab  
Assure Semi filio conditam )  
ampliavit, eiq; nomen suum  
imposuit.

(e) i. e. Africæ, nam Ly-  
bya non semel apud Græcos  
pro Africa ponitur.

(f) Quisnam fuit, qui  
hic Tanaus vocatur, non li-  
quet.

(g) Afiae minoris Provin-  
cia.

# J U S T I N I

gyptum excessit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant, contentiq; victoriæ, imperio abstinebant. **Gesta Ninio.** Ninus magnitudinem quæsitæ dominationis continuâ possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transiret, & proxima quæq; victoria instrumentum sequentis es-  
**Zoroastres** set, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre, rege (*h*) Bætrianorum, fu-  
**Magicæ ar-** it, qui (*i*) primus dicitur ages magicas invenisse, &  
**tis inven-** mundi principia, syderumq; motus diligentissimè  
**tor.** *a. C. 1215.* speßasse. Hoc occiso, & ipse decessit, reliquo im-  
 pubere adhuc filio (*k*) Ninja, ex uxore (*l*) Semira-  
 mide.

**C A P. II.** Hæc nec immaturo pueru ausa tradere imperium, nec ipsa imperium palam tractare, tot ac Semirami- tantis gentibus vix patientur uni viro, nedum fœm-  
 disastus. **Ex-** nœ parituris, simulat se pro uxore Nini filium, pro fœ-  
 inde prov. mina, puerum. Nam & statura utrique mediocris, &  
 ad huncusq; Semiri- vox pariter gracilis, signa formæ, lineamentorum æ-  
 ramismulie- qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura-  
 bris fortitu- velamentis, tiarâ caput tegit, & nè novo habitu ali-  
 dinis exem- quid occultare videretur, eodem ornatu & populum  
 plum. **Ejus-** vestiri jubet: quem morem vestis exinde gens univer-  
 dem gesta. **Lacum Af-** sa tenet. Sic primis initii sexum mentita, puer cre-  
 phækitem dita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitu-  
 intelligit de quo *Plin. l. 7.*

(*b*) *Asiæ regio*, nunc *Tar-*  
*taria Zagathea* appellata.

(*i*) *Zoroastres Magiæ* auctor  
 infamis.

(*k*) Aliis alio vocatur no-  
 mine. *Ninus*, *Ninius* (a pa-  
 tre) & *Zameis*.

(*l*) *Semiramin*, non uxorem  
*Nini* sed filiam fuisse tradit  
*Conon* apud *Phot. narr. 11.* &  
 de ejus quoq; morte de no-

stro auctore dissentit. Scri-  
 bit enim, cum imprudens &  
 ignara cum filio coiſlet, re  
 cognita eidem nupſiſſe, &  
 ex eo tempore licetum sem-  
 per fuisse Peris commisceri  
 matribus. Aliter vero *Justin.*  
 illam, concubitu cum filio pe-  
 titio, ab eodem imperfectam  
 tradit, *c. 2. l. 1.*

dine.

# L I B E R I.

5

dine, ubi invidiam superatam putat, quæ sit fateatur, quemq; simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni ademit, sed admirationem auxit, quod mulier non fœminas modò virtute, sed etiam viros anteiret. (m) Hæc Babyloniam condidit, murumque urbi cocto latere circumdedit, arenâ, pice, bitumine interstrato: quæ materia in illis locis passim è terra exæstuat. Multa alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquisitos à viro regni terminos tueri, (n) Æthiopiam quoq; regno suo adjecit. Sed & Indiae bellum intulit: quo præter illam & Alexandrum Magnum, (o) nemo intravit. \* Ad postremum cum concubitum filii petiisset, ab eodem interfecta est, duos & XL. annos post Ninum regno potita. Filius ejus Ninya contentus elaborato à parentibus imperio, belli studia depositus, & veluti sexum cum matre mutasset, raro à viris visus, in fœminarum turba consenuit. Posteri quoq; ejus exempla secuti, sponsa gentibus per internuncios dabant. Imperium Assyrii, qui postea Syri dicti sunt, annis MCCC. tenuere.

CAP. III. Postremus, apud eos regnavit, Sardanapalus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante eum permisum fuerat) præfectus palus ipsius, Medis præpositus, nomine \* Arbactus, cùm admitti magna ambitione ægrè obtinuisse, invenit eum inter scortorum greges purpuram (p) colo-

A. C. 1173;  
\* At.

Semiramis  
XLII. annos

Affyrii reg-  
naverunt  
annos  
MCCC.

Sardana-  
palus.

A. C. 767.  
\* Arbaces.

(m) Authores de conditore multum differunt. *Stra-  
bo l. 16. princ. Diod. 27. Sol.  
c. 56.* hoc ipsum affer-  
mant. *Herennius Philo a Ba-  
bylone, Beli fil. conditam,*  
scribit. *Cur. 5. l. 42. Belum*  
conditorem agnoscit *Joseph.  
Ant. Jud. 1. 6. Zonaras Tom.  
1. Cedrenus in hist. comp.  
Nimrodum faciunt, sic. Gen.  
17. 10.*

(n) Africæ regio habet ab occidente *Atlantem* mon-  
tem, ad orientem usq; in *Æ-  
gypti* fines porrigitur, a meri-  
die Oceano, a septentrione  
*Nilo* clauditur.

(o) *Hercules & Bacchi* vi-  
ctoriae pro fabulis haben-  
dæ.

(p) *Colus instrumentum,*  
quod pensa continet, a quo  
tuso fila ducuntur.

A.

ecm.

Mollis & tem, & muliebri habitu, cum mollitia corporis; & effeminati oculorum lascivia omnes foeminas anteiret, pensa in principis exemplum. Similis est de Boge historia pudica. Herod. l. 7. A. C. 750. Quibus visis, indignatus tali foeminae tantum virorum subiectum, tractantique lanam, ferrum & arma portantes parere, progressus ad socios suos, quid viderit resert. Negat se ei parere posse, qui se foeminam malit esse, quam virum. Fit igitur conjuratio: bellum Sardanapalo infertur; quo ille auditio, non ut vir regnum defensurus, sed ut metu mortis mulieres solent, primo latebras circumspicit, mox deinde cum paucis & incompositis, in bellum progreditur. Viatus, in regiam se recipit, & ex-tructa pyram, se & divitias (a) in incendium mittit, hoc folo imitatus virum. Post hunc statuitur rex inter- A. C. 748. feitor ejus \* Arbaetus qui praefectus Medorum fue- \* Arbaces. rat. Is imperium ab Affyriis ad Medos transfert.

CAP. IV. Post multos deinde reges per ordinem A. C. 595. successionis, regnum ad Astyagen descendit. Hic per (r) somnum vidi ex naturalibus (s) filiae, quam unicam habebat, vitem enatam, cuius palinita omnis Asia obumbrabatur. Consulti harioli, ex eadem filia ne- Val. Max. lib. 1. c. 2. poe ei futurum, cuius magnitudo prænuncietur; regniq; ei amissionem portendi, responderunt. Hoc responso perterritus, neque claro viro, neq; civi de- dicit filiam; ne paterna maternaque nobilitas nepotis animum extolleret; sed de gente obscura tunc tem- poris Persarum, Cambysi mediocri viro, in matrimonium tradidit. Ac ne sic quidem somnii metu de- posito, gravidam ad se filiam accersit, ut sub avi po-

(g) *Athenaeus* 12. 7. Ex *Clitarch.* *Sardanapalum* se- nio obiisse, Syriæ tamen Imperio spoliatum dicit.

(r) Somnum proprie vocatur, quod tegit figuris, & velut ambagibus, non nisi interpretatione intelligandam

significationem rei quæ demonstratur.

(s) *Astyagis* filiam *Mandanen* nominat *Herod.* 1. 10. & *Val. Max.* 1. 7. quæ *Ælian Var. Hist.* 12. 42. est *Mardon* inverso v.

tissimum conspectu fœtus necaretur. Natus infans Cyrus indatur occidens Harpago, regis omnium consilio- fons morti rum participi. Is veritus, si ad filiam mortuo rege destinatus, venisset imperium, eo quod nullum Astyages virilis claim nutri- sexus genuerat, ne illa necati infantis ultionem, quam à patre non potuisset, à ministro exigeret, (t) pastori regii pecoris puerum exponendum tradi- dit. Forte eodem tempore & ipsi pastori filius natus e- rat. Ejus igitur uxor auditâ regii infantis expositione, summis precibus rogat sibi afferri, ostendiq; puerum; cuius precibus fatigatus pastor, reversus in sylvam, A cane edux invenit juxta infantem canem foemianam, parvulo catus. ubera præbentem, & à feris & alitibus defendantem. Motus etiam ipse misericordiâ, quâ motam ipsam canem viderat, puerum defert ad stabulum, eâdem cane anxiè prosequente: quem ut in manum mulier accepit, veluti ad notam puer allusit, tantusque in Pastoris In- illo vigor, & dulcis quidem blandientis risus appa- fantem ruit, ut pastorem uxor ultrò rogaret, quò suum par- mortuum tum, pro illo exponeret, permitteretque sibi, sive fuisse na- fortunæ ipsius, sive spei suæ puerum nutrire. Atq; tuum scribit ita permutatâ forte parvolorum, hic pro filio pasto- Herod. ris educatur, ille pro nepote regis exponitur. Nu- trici (u) Spacon postea nomen fuit, quia canem Per- fæ sic vocant.

CAP. V. Puer deinde cum inter pastores esset, Cyrus pue- (x) Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes for- rorum rex te delectus, cum per lasciviam contumaces flagellis eligitur. cecidisset, à parentibus puerorum querela est regi de- lata, indignantibus à servo regio ingenuos homines (y) servilibus verberibus affectos. Ille accersito pueru interrogato, cum nihil mutato vultu, fecisse se ut re-

(t) Nomen fuit Mithri- dates.

(u) τὸν γὰρ καῦνα κατέβηντα καὶ οὐδὲν. Herod.

(x) Cyrus Persica lingua soleum significare, auctores sunt

Ctesias, Plut. in Artax. c. 1. &c.

(y) Accursius ad l. 12. fin. de jure fisci, servili ia verbera interpretatur flagella.

gem respondisset; admiratus constantiam, in memoriam somnii responsique revocatur. Atq; ita cùm & vultus, & similitudo, & expositionis tempus, & pastoris confessio convenienter, nepotem agnovit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, agitato inter pastores regno, animum \* minacem duntaxat in illo fregit. Cæterum Harpago amico suo infestus in ultiōrem servati nepotis, filium ejus interfecit, (a)epulandūmq; patri tradidit. Sed Harpagus ad præsens tempus dissimulato dolore odio regis in vindictæ occasionem distulit. Interjecto \* demum tempore cùm adolevisset Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei, ut relegatus in Persas ab avo fuerit, ut occidi eum parvulum avus jussérat, ut beneficio suo servatus sit, ut regem offendatur, ut filium amiserit. Hortatur, exercitum paret, & pronam ad regnum viam ingrediatur. Medorum transitionem pollicitus: epistoláque quia palam ferri nequibat, regis custodibus omnem adiutum obsidentibus, (b) exenterato lepori inferitur, lepusq; in Persas Cyroferendus, fido servo traditur; addita sunt retia, ut sub specie venationis dolus lateret.

CAP. VI. Le&tis ille epistolis, eandem viam somnio aggredi jussus est: sed premonitus, ut quem primum postera die obviam haberet, socium cæptis assumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obviam habuit servum de ergastulo cujusdam Medi nomine Sybarem: Hujus requisitæ origine, ut in Persis genitum audivit, demptis comedibus, assumptoque comite (c) Persepolim urbem regreditur. Ibi convocato populo, jubet omnes præsto cum securibus esse, & sylvam viæ circundatam excidere. Quod cum strenue effecissent, eosdem po-

Hec fuit o-  
-lin metro-  
-polis Persiæ  
Collidum  
Cyri confi-  
-uia.

(a) Astyages fertur necatum filium parenti in cena partim assum, partim elixum, vorandum proposuisse.

(b) Ab Κέρνεικω, voce ab interi vibus ducita.

(c) Persepolis in extremis finibus orientis sita fuit, ubi sunt confinia Carmaniae, ad Araxem fluv. hæc fuit olim Metropolis Persiæ.

steria

# L I B E R I.

9

sterâ die apparatus epulis invitat: deinde cùm alacriores ipso convivio factos videret, rogat, ut si conditio proponatur, utrius vite sortem legant, hesternine laboris, an præsentium epularum; præsentium, ut acclamavere omnes; ait, Hesterno similem labori omnem vitam acturos, quoad Medis parcant: se fescutes, hodiernis epulis. Lætis omnibus, Medis bellum infert. Astyages bellum ad meriti in Harpagum oblitus summam belli eidein versus Me committit: qui exercitum acceptum statim Cyro per dos. dditionem tradidit, regis crudelitatem perfidia de fectionis ulciscitur. Quod ubi Astyages audivit, contractis undique auxiliis, ipse in Persas proficiuntur: & repetito alacrius certamine, pugnantibus suis, partem exercitûs à tergo ponit, & in tergiversantes ferro agi, ut in hostes, jubet; ac denunciat suis, ni vicerint, non minùs fortes etiam post terga inventuros, quâm à frontibus viros; proinde videant, fugientibus hæc, an illa pugnantibus acies rumpenda sit. Ingens post necessitatem pugnandi animus exercitui ejus accessit. Ingens te. Pulsa itaque cum Persarum acies paulatim cedere, lum. Persa matres & uxores eorum obviam occurunt, orant in rum mulierum prælium revertantur; cunctantibus, sublatâ veste, rum virilis obsecœna corporis ostendunt, rogantes num in uteros matrum vel uxorum velint refugere? Hâc repressi castigatione, in prælium redeunt; & factâ impressione, quos fugiebant, fugere compellunt. In eò prælio Astyages capitur; cui Cyrus nihil aliud nisi regnum abstulit, nepotemq; in illo magis quâm victorem se gessit, eumq; maxime genti (d) Hyrcanorum Clementia præposuit. Nam ipse reverti in Medos noluit. Hic finis Medorum imperii fuit. Regnaverunt annos CCCL. & moderatæ victoriæ exemplum.

C A P. VII. (e) In initio regni, Cyrus Cybarem, quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat,

(d) *Hyrcani* populi regni Parthici, & *Strabone* teste, usque ad *Oxi* fluminis ostium pertinebant, *Thys.*

(e) *Nemo* non (eorum

qui temporum rationes disputarunt) *Cyri* annum primum in primum Olympiadis 55. confert.

comi-

comitémque cōceptorum in omnibus rebus habuerat; Persis præposuit; sororemq; suam ei in matrimonium dedit. Sed civitates Medorum, quæ tributariæ fuerant, mutato imperio, etiam conditionem suam

*A. C. 556.*  
Crœsus oraculis persuasus ultro Cyro bellum intulit, autor Herod.

mutatam arbitrantes, à Cyro defecerunt: quæ res multorum bellorum Cyro causa & origo fuit. Dormitis demum plerisq; cùm adversus Babylonios bellum gereret, (f) Babylonii (g) rex Lydorum Crœsus, cuius opes & divitiæ insignes è tempestate erant, in auxilium venit; viētusq; jam de se solitus, in regnum refugit. Cyrus quaque, post victoriam, compotitis in Babylonia rebus, bellum transfert in Lydiam. Ibi fortuna prioris prælli percussum jam Crœsi exercitum, nullo negotio fundit. Crœsus ipse capitur.

*A. C. 548.*  
Alterum clementiæ exemplum in Cyro.

Sed quantò bellum minoris periculi, tantò mitior victoria fuit. Crœso & vita, & patrimonii partes, & urbs (h) Barce concessa sunt; in qua etsi non regiam vitam, tamen & proximam majestati regiæ degeret. Hæc clementia non minus viatori, quam vieto utilis fuit. Quippe ex universa Græcia, cognito, quod illatum Crœso bellum esset, auxilia, velut ad commune extinguendum incendium, confluabant. Tantus Crœsi amor apud omnes urbes erat, ut passurus Cyrus grave bellum Græciæ fuerit, si quid in Crœsum crudelius consuluisset. Interječto deinde tempore, occupato, in aliis bellis Cyro, rebellavere Lydi; quibus iterum viatis, arma & equi adempti, iusliq; cauponium in nas, & iudicras artes, & lenocinia exercere. Et sic gens groverbiū, industriā quondam potens, & manu strenua, effemabiit, Lydus nata mollitie, luxuriāq; virtutem pristinam perdidit; cauponator. & quos ante Cyrum invictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos, otium ac desidia superavit. Fuere

*A. C. 546.*  
Arma adempta Lydis. Eas res

grædelius consuluisset. Interječto deinde tempore, occupato, in aliis bellis Cyro, rebellavere Lydi; quibus iterum viatis, arma & equi adempti, iusliq; cauponium in nas, & iudicras artes, & lenocinia exercere. Et sic gens groverbiū, industriā quondam potens, & manu strenua, effemabiit, Lydus nata mollitie, luxuriāq; virtutem pristinam perdidit; cauponator. & quos ante Cyrum invictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos, otium ac desidia superavit. Fuere

(f) Regnabat tum Baby-  
lone, is quem nostri Balthazar  
arem, Græci Labyrinthum  
vocaverunt, Herodotus Laby-  
netum.

(g) Omnes plerumq; tra-

dunt jam tum temporis Crœsum a Cyro viatum, captumq; fuisse, eum Babylonii bellum inferret.

(h) Non plane constat quænam urbs hæc fuit.

Lydi;

Lydis multi ante Crœsum reges variis casibus memorabilis; nullus tamen fortunæ (i) Candauli com- A. C. 735.  
parandus, qui cum uxorem suam, quam propter pul-  
chritudinem nimium diligebat, omnibus prædicaret,  
non contentus voluptatum suarum tacitâ conscienc-  
tiâ, nisi etiam matrimonii reticenda publicaret; pror-  
fus quasi silentium damnum pulchritudinis esset. Ad Reticenda  
postremum ut affirmationis suæ fidem faceret, eam Gy- multa in  
gi sodali suo nudam demonstravit. Quo facto, & a- matrimonio  
amicum in adulterium uxoris ille&sum, hostem sibi fe- Proverbi-  
cit, & uxorem, veluti tradito alii amore, à se aliena- um, Gygis  
annulus.  
vit. Nam brevi post tempore cedes Candauli nup- A. C. 718.  
tiarum præmium fuit: Uxor mariti sanguine dota-  
a, regnum viri & se pariter adultero tradidit.

CAP. VIII. Cyrus, subactâ Asiâ, & universo Ori- A. C. 538.  
ente in potestatem redacto, Scythis bellum intulit.  
Erat autem eo tempore Scytharum regina Thomy-  
ris, quæ non muliebriter adventu hostium territa,  
cum prohibere eos posset, vadum (k) Araxis fluminis  
transire permisit, & sibi feliciorem pugnam inter reg-  
ni sui terminos rata, & hostibus objectu fluminis fu-  
gam difficiliorem. Itaq; Cyrus traje&ctis copiis, cùm aliquantis-  
per pro ali-  
sper in Scythiam processisset, castra metatus est; Deinde postera die cum simulato metu & quasi quantulum.  
refugiens castra deseruisset, venum affatim, & ea quæ erant epulis necessaria, reliquit. Quod cum nunciatur reginæ esset, adolescentulum filium, ad insequen- De Cyri ca-  
stris nonni-  
dum eum cum tertia parte copiarum, mittit. Cum hil, variat-  
ventum ad Cyri castra esset, ignarus rei militaris a Justino  
(l) adolescentis, veluti ad epulas, non ad prælium, venis- Curt. l. 3.  
set, omissis hostibus, insuetos barbaros vino onerare  
se patitur, priusq; Scytha ebrietate quām bello vin-  
cuntur. Nam cognitis his, Cyrus reversus per no-

(i) Myrsi fil. ab Alcæo Her-  
cules oriundus.

(k) Araxis Armeniae flu. ex summis jugis Ararat pro-

fluens.

(l) Spargapices appellaba-  
tur.

etem,

Item, securos opprimit, omnésq; Scythes cum reginæ filio interficit. Amisso tanto exercitu, & quod gravius dolendum, unico filio, Thomyris orbitatis dolorem non in lacrymas effundit, sed in ultionis

**Cyri in Mas-** solatia intendit; hostésque recenti victoria exultan-

**fagitis exi-** tes pari insidiarum fraude circumdedicit. Quippe si-

**tus.** simulatà diffidentià, propter vulnus acceptum refugi-

ens, Cyrum adusq; angustias perduxit. Ibi composi-

tionis in montibus insidiis, ducenta millia Persarum (m)

cum ipso rege trucidavit. In qua victoria etiam illud

memorabile fuit, quod neq; nunciustantæ cladi qui-

**A. C. 529,** dem superfuit. Caput Cyri amputatum in utrem hu-

mano sanguine repletum, conjici regina jubet, cum

Scythica crudelitas. hac exprobratione crudelitatjs: *Satia te sanguine, in-*

*quit, quem fitisti, cuiusque insatiabilis semper fuiſti.* Cyrus

regnavit annis xxx. non initio tantum regni, sed con-

tinuo totius temporis successu, admirabiliter insignis.

**C A P. IX.** Huic successit filius (n) Cambyses, qui

**Ægyptii su-** imperio Ægyptum adjecit: sed offensus superstitionibus

**peritiosi.** Ægyptorum, (o) Apis cæterorumque deorum

**A. C. 525.** ædes dirui jubet. (p) Ad Ammonis quoque nobilissi-

**A. C. 524.** mum templum expugnandum, exercitum mitit:

**\* Smerdin.** qui tempestatibus, & arenarum molibus oppressus,

interiit. Post hæc per quietem vidi fratrem suum

**\* Mergim** regnaturum: quo somnio exterritus, non

dubitavit post sacrilegia etiam parricidium facere

Erat enim difficile ut parceret suis, qui contemtu-

(m) Atqui Cyrum regem in acie captum, &c cruci affixum scribit Diodorus 2. 44. Zenophon placide in lecto obdormiisse tradit.

(n) Cambyses Cyri fil. patr. dissimilius secundus Persarum rex, Annis 8. regnavit, mensibus 5.

(o) Apis bos Osiridi con-

secratus, (i. e.) Soli, describunt Herod. 3. 28. Diod. 1. 83. Plin. 8. 46.

(p) Jupiter Ammen a Chamo nomen accepit, qui in Africa steriles arenas alegatus est, hujus templum in extremo finu Libya ultra Cyrene quod Curt. lib. 4. cap. 7. 2 describit.

religi-

religionis grassatus etiam contra deos fuerat. Ad hoc tam crudele ministerium Magum quendam ex amicis delegit, nomine \* Comarim. Interim ipse gladio \* Praxal-

A. C. 522.

suâ sponte evaginato, <sup>in</sup> femore graviter vulneratus pem.

occubuit: pœnasq; iuit seu imperati paricidii, seu

sacrilegii perpetrati. Quo nuntio accepto, (q) Magus

ante famam amissi regis occupat facinus: prostratq;

\* Mergide cui regnum debebatur, fratrem suum sub- \* Smerde.

jecit, \* Oropasten. Erat enim &amp; oris &amp; corporis li- \* Smerdim.

neamentis persimilis, ac nemine subesse dolum arbit-

trante, pro \* Mergide rex \* Oropasta constituitur. \* Smerde.

Quæ res eò occultior fuit, quod apud Persas persona \* Smerdis.

regis sub specie majestatis occulitur. Igitur Magi ad

A. C. 521.

favorem populi conciliandum, tributa &amp; militiæ vo-

cationem in triennium remittunt: ut regnum quod

fraude quæsierant, indulgentiâ &amp; largitionibus con-

firmarent. Quæ res suspecta primo \* (r) Orthani viro \* Otani.

nobili, &amp; in conjectura sagacissimo fuit. Itaque per

internuncios quærerit, à filia, quæ inter regis pellices

erat, an Cyri regis filius rex esset. Et illa nec se scire ip-

sam ait, nec ex alia posse cognoscere: quia singulæ separa-

tim recludantur. Tum pertre<sup>ctare</sup> dormienti caput ju-

bet: Nam Mago Cambyses aures utrasq; præciderat.

Factus deinde per filiam certior, sine auribus esse re-

gem, optimatibus Persarum rem indicat, &amp; in cæ-

dem falso regis impulsos sacramento religionis ob-

stringit. Septem tantum consci<sup>i</sup> fuere hujus conju-rationis, qui ex continent<sup>i</sup>, nè dato in pænitentiam,

spacio, res per quenquam narraretur occultato sub

veste ferro, ad regum pergunt. Ibi obviis interficiuntur,

ad Magos perveniunt: quibus nè ipsis quidem ani-

mus in auxilium suum defuit. Siquidem stri<sup>cto</sup> fer-

ro duos de conjuratis interficiunt. Ipsi tamen corri-

(q) Nomen fuit *Patizithæ*, cognomine, & persimilem re-

qui præses in Per *Cambyses* gem subornat.

relictus, regis *Orthana* nomine

*Smerde*, vel *Orthana* seciso,

auum fratrem *Orthana* priori

batur.

(r) *Orthanes Pharnaspis*, fil.

cujus filia *Phedyma* appellatur.

piuntur à pluribus, quorum alterum (s) Gobryas amplexus Magum, cunctantibus sociis, ne ipsum pro Mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur; vel per suum corpus adigi Mago ferrum jussit: fortunā tamen ita regente, illo incolumī Magus interficitur.

A. C. 521.

CAP. X. Occisis Magis, magna quidem gloria recuperati regni principum fuit, sed multò major in eo, quod cum regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim & virtute & nobilitate ita pares, ut difficilem ex his populo electionem & equalitas ficeret. Ipsi igitur viam invenerunt, quā de se judicium religioni & fortunae committerent. Pacti inter se sunt, ut die statutā omnes equos ante regiam primo mane perducerent: & cuius equus ante solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam & Solem unum deum (t) Persæ esse credunt: & (u) equos eidem deo sacrificatos ferunt. Erat inter conjuratos (w) Darius & Hy- staspis filius, cui de regno solicito, equi custos ait, Si ea res victoriam moraretur, ni negotii superesse: proinde nocte equam pridie ante constitutam diem ad eundem locum ducit, ibiq; equæ equum admittit, ratus ex voluptate Veneris futurum quod evenit. Posterā die cum ad statutam horam omnes venissent. Darii equus cognito loco ex desiderio fœminæ hinnitum statim edidit: & segnibus aliis, felix auspiciū domino primus emisit. Tanta modo ratio cæteris fuit, ut auditio auspicio, confessim equi filierint, & Darium regem salutârint: populusque universus, secutus judicium principum, eunde constituit regem. Sic regnum Persarum, septem nobilissi-

(s) *Herod.* 3. 78. *Valer.*  
*Max.* 3. 2. *exem.* ext. 2. *Mac-*  
*phonie* meminit.

(t) *Hoc Strabo* l. 15. p.  
503. *Macr.* 1. 6. & alii con-  
firmant. Sed *Strabo* sui obli-  
cas sub finem l. 15. Mar-

tem unum Deum Persas co-  
lere tradit.

(u) Equos Soli Persæ sa-  
crificant, quod Deorum sit  
perniciissimus.

(w) *QuLib.* S. S. *Assuerum*  
vocant.

morum

(x) *Cy-*  
*Atos* am-  
rum post  
adamata

morum virtute quæsum, tam levi momento in unum collatum est. Incredibile prorsus hoc tantâ pietate gesisse eos: quod ut eriperent à Magis mori non recusrint quanquam præter formam virtutemque hoc imperio dignam, \* & cognatio Dario jun-  
 Ca cum pristinis regibus fuit. Principio igitur reg-  
 (x) Cyri regis filiam, regalibus nuptiis regnum fir-  
 matus, in matrimonium recepit: ut non tam in junctusum  
 extraneum translatum, quâm in familiam Cyri re-  
 versum videretur. Interiecto deinde tempore, cùm  
 Assyrii descivissent, & Babyloniam occupassent, diffi-  
 cilisq; urbis expugnatio esset, æstuante rege, unus de  
 interfectoribus Magorum, (y) Zopyrus nomine, domi  
 se verberibus lacerari toto corpore jubet; nasum,  
 aures, & labia sibi præscidi, atque ita regi inopinanti  
 se offert. Attonitum, & quærentem Darium causas,  
 autorémq; tam fœdæ lacerationis, tacitus quo propo-  
 fito fecerit, edocet; \* formatoque in futurum con-  
 filio, transfugæ titulo Babyloniam proficiscitur, ibi  
 ostendit populo laniatum corpus; queritur crudeli-  
 tatem regis, à quo in regni \* portione, non virtute, vel fortitio-  
 sed auspicio, non judicio hominum, sed hinuitu e-  
 qui superatus sit. Jubet illos ex amicis exemplum  
 capere, quid hostibus cavendum sit. Hortatur nè  
 mænibus magis, quâm armis confidant, patienturq;  
 se commune bellum recentiore irâ gerere. Nota no-  
 bilitas viri, pariter & virtus omnibus erat; nec de  
 fide timebant, cujus veluti pignora vulnera corporis,  
 & injuriæ notas habebant. Constituitur ergo dux om-  
 nium suffragio; & acceptâ parvâ manu, semel atque  
 iterum cedentibus consulto Persis, secunda prælia fe-  
 cit. Ad postremum universum sibi creditum exerci-  
 tum regi prodidit, urbémq; ipsam in potestatem ejus  
 redegit. Post hæc Darius rex bellum Scythis infert,  
 quod sequenti volumine referetur. A. C. 515.

(x) Cyrus duas habuit filias, *Atossam, & Artystonam*; qua-  
 rum postrema *Dario* maxime  
 adamata fuit.

(y) Zopyrum ait *Herod.*  
 non ex interfectorum nu-  
 mero, sed unius ex conjura-  
 tis, nempe *Megabyssi* fil. fuisse.

JUSTINI

## JUSTINI LIBER II. CAP. I.

Hérodotus eamcontentem de vetustate originis, fusile scribit inter Ægyptios & Phrygas.

**I**N relatione rerum à (a) Scythis gestarum, quæ famam amplæ magnificæq; fuerunt, principium ab origine repetendum est. Non enim minus illustria initia, quam imperium habuere: nec virorum imperio magis, quam fœminarum virtutibus claruere. Quippe cum ipsi Parthos, Bactrianosque, fœminæ autem eorum (b) Amazonum regnum condiderint, proflus ut res gestas virorum mulierumq; considerantibus incertum fit, uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum gens antiquissima semper habita: quamquam inter Scythes & Ægyptios diu contentio de generis vetustate fuerit; Ægyptiis prædicantibus, initio rerum cum aliæ terræ nimio fervore solis arderent, aliæ rigerent frigoris immanitate, ita ut non modò generare homines, sed nè advenas quidem recipere ac tueri possent, priusquam adversus calorem vel frigus velamenta corporis invenirentur, vel locorum vitia quæsitis arte remediis molirentur: Ægyptum ita temperatam semper fuisse, ut neque hyberna frigora, nec æstivi solis ardores incolas ejus prement, solum ita fœcundum, ut alimentorum nullus terra feracior sit in usus hominum. Jure igitur ibi primum homines natos videri debere, ubi educari facillimè possent. Contra Scytha cœli temperamenti nullum esse vetustatis argumentum putabant geratique. Quippe naturam cum primùm incrementa caloris & rum refrigeris regionibus distinxerit, statim ad locorum paperatis

(a) *Scythia duplex Europa, & Asiatica; Europæam Tanais, & Borysthenes flu. terminant. Scythia Asiatica duplex, una intra; altera extra Imaum montem.*

(b) *Feminæ, uti creditur, veteribus, quæ Scythiam primum juxta Tanain, &c. in prope Thermodoonta habitarunt.*

(c) *Ha*  
*liti fuit,*  
*gnem n*  
*xistimab*  
*(d)*

tientia

tientiam, animalia quoque generasse; sed & arborum atq; frugum pro regionum conditione, aptè genera variata. Et quantò Scythis sit cœlum asperius quam Ægyptiis tantò & corpora & ingenia esse duriora. Cæterùni si mundi, quæ nunc partes sunt, aliquando unitas fuit; sive illuvies aquarum principio rerum terras obrutus tenuit; sive (c) ignis, qui & mundum genuit, cuncta possedit: utriusq; primordii Scythas origine præstare. Nam si ignis prima possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus, sedem terris dedit, nullam prius quam Septentrionalem partem, hyemis frigore ab igne secretam, adeò ut nunc quoque nulla magis rigeat frigoribus. (d) Ægyptum verò, & totum Orientem tardissimè temperatum, quippe qui etiam nunc torrenti calore Solis exæstuat. Quòd si omnes quondam terræ sunimieræ profundo fuerunt, profe&ctò editissimam quamq; partem decurrentibus aquis prius solo eandem aquam diutissimè immoratai. Et quantò prior quæq; pars terrarum siccata fit, tantò prius animalia generare cœpisse. Porrò Scythiam adeo editiorem omnibus terris esse, ut cuncta flumina ibi nata in \* Mæotida, tum deinde in Ponti- \* Mare Ma- cum, & in Ægyptium mare decurrunt. Ægyptum oticum. autem (quæ tot regum, tot seculorum curà impensaq; munita sit, & adversus vim decurrentium aquarum tantis instructa molibus, tot fossis concisa, ut cum his arceantur, illis recipiantur aquæ nihilominus coli, nisi \* expulso Nilo, non potuerit) nec posse \* Exclusa. videri hominum vetustate ultimam, quæ sive exag- generationibus regum, sive Nili trahentis limum, terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis superatis Ægyptiis, antiquiores semper Scythæ visi.

(c) Hæc sententia Heracliti fuit, &c Stoicorum, qui genem mundi animam esse existimabant.

(d) Veteres statuerunt

Ægyptum, ex limo, quem Nilus vehit, accumulato, & exaggerato, natam, exinde Nili domum eam Eust. appellat.

CAP. II. Scythia in orientem porreßta, includitur ab uno latere Ponto, & ab altero montibus (e) Riphæis: à tergo Asia & (f) Phasi flumine: multum in longitudinem & latitudinem patet. Hominibus inter se fines nulli: neque enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut teßtum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Uxores, liberōsq; secum in plaustris vehunt: coriis, imbrium hyemisq; causà teſtis, pro domibus utuntur, (g) Justitia gentis ingenii culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto gravius: quippe sine teſto, munimentoque pecora & armenta habentibus, quid salvum eſſet, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Laete & melle vescuntur. Lanæ iis uſus, ac vestium ignotus; & quanquam continuis frigoribus urantur, pellibus (h) tamen ferinis aut murinis vestiuntur. Hæc continentia illis morum quoque justitiam dedit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe divitiarum cupidio ibi eſt, ubi & uſus. Atq; utinam reliquis mortalibus similis moderatio, & abstinentia alieniforet. Profecto non bellorum tantum per omnia secula terris omnibus continuaretur, i.e. que plus hominum ferrum, & arma, quam naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quod Graeci longa sapientum doctrinæ præceptisq; Philosophorum consequi nequeunt, cultosque mores incultæ barbariæ

(e) Riphæi montes affidua nive rigent, & siti sunt in extremis partibus Scythiaæ, versus Aquilonem, unde fluit Tanais.

(f) Maximus Colchorum flu. ex Armeniae montibus nascens, & in pontum Euxinum illabens.

(g) Abii (i. e.) Scythæ

mortalium Justissimi ab Homero Il. 13. 6. dicuntur; sic Strabo l. 1. p. 209. &c. Arrianus l. 4. prin.

(h) Mures enim antiqui intellexerunt, non tantum domesticas illas bestiolas, sed & silvestres, ferasque bestias minoris formæ, pelle laudatas.

colla-

\* Tanai,  
Nomades  
dicta a Geo-  
graphis.

Tigressio  
per amplifi-  
cationem.

collatione superari. Tanto plus in illis proficit viti-  
orum ignoratio, quanto in his cognitio virtutis.

CAP. III. Imperium Asiae (i) ter quæsivere Scy-  
thæ, ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut  
invicti mansere. Darium regem Persarum, turpi à  
Scythia, sommovere fugâ: Cyrum cum omni exercitu  
trucidârunt: Alex. Mag. ducem Zopyrona \* patri \* Zopyrio-  
ratione cum copiis universis deleverunt: Romano-  
rum audire, non sensere arma. Mox Parthicum &  
Bætrianum imperium ipsi condiderunt. Gens & la-  
boribus & bellis aspera. Viæ corporum immensa,  
nihil parare, quod admittere timeant, nihil victores  
præter gloriam concupiscunt. Primus Scythis bel-  
lum intulit Vexores rex Ægypti, prius, missis prius (k) le-  
gatis, qui hostibus pæcandi legem dicerent. Sed  
Scythæ jam antea de adventu regis à finitimus certi-  
ores facti, legatis respondent: Miramur tam opulen-  
tis populi ducem, stolidè adversus inopes occupasse bellum  
quod magis domi fuerit illi timendum, quod belli certa-  
men anceps, præmia victoriae nulla, damna manifsta-  
sunt. Igitur non expectaturos Scythas, at ad se veniatur, re confue-  
cum tanta sibi in hoste plura concupiscenda sint, ultrisque verat.  
prodituros obviam. Nec dicta, res morata; quos cum  
tanta celeritate venire rex didicisset, in fugam ver-  
titur, & exercitu cum omni apparatu belli relicto,  
in regnum trepidus se recepit. Scythes ab Ægypto  
paludes prohibuere. Exinde reversi Asiam perdomi-  
ram, vœtigalem fecerunt, modico tributo magis in  
titulum imperii, quam in victoriae præmium impo-  
sito. Quindecim annis pacandæ Asie morati, uxorum  
flagitatione revocantur, per legatos denuntiantium,  
ni redeant, sobolem se ex finitimus quæsturas, nec passuras  
ut in posteritatem Scytharum genus per fæminas intercedat.

(i) Hoc est acquisivere, simplex pro composito.

(k) Alii lenonibus; s. quidem novum non est voces honestas aliorum trahi; sed

tot exemplarium autoritate  
freti, lectionem magis obvi-  
am retinendam duximus,  
quæ ab auctore statim agnoscit-  
tur.

His igitur Asia per mille quingentos annos victigalis fuit. Pendendi tributi finem Ninus rex Assyriorum imposuit.

CAP. IV. Sed apud Scythes medio tempore 2 regii

\* Thermo-  
donta.  
Meminit  
Themiscy-  
ræ regionis  
Plin.l.6.c.3.  
Viæti ab A-  
mazonibus  
populi vul-  
godiæti sunt  
Cynæcra-  
tum. Id. ne viris; jam etiam cum contemptu virorum se tu-  
qd. Plin.l.1. entur. Et nè feliciores aliæ aliis viderentur, viros,  
indicat.

juvenes, Ylinos & Scholopitos per factionem optimatum domo pulsæ, ingentem juventutem secum traxere, & in (l) Cappadociæ ora, juxta amnem (m) Therm. confedere, subjeclosq; (n) Themiscyreos campos occupavere. Ibi per multos tot annos spoliare finitimos consueti, conspiratione populorum per infidias trucidantur. Horum uxores, cùm viderent exilio suo additam orbitatem, arma sumpsere, finesq; suos summoventes primò mox inferentes bella, defendunt. Nubendi quoq; finitimus animum omisere; servitutem non matrimonium appellantes, singulare omnium seculorum exemplum. Auxere rempublicam sicutum. Id. ne viris; jam etiam cum contemptu virorum se tu-

qui domi remanserant, interficiunt. Ultionem quoque cæsorum conjugum excidio finitimorum consequuntur. Tunc pace armis quæstâ, nè gens interiret, concubitum finitimorum ineunt. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines in eundem ipsum morem, non otio, neq; lanificio; sed armis, equis, venationibus exercebant, inustis infantum dexteribus mammis, ne sagittarum jactus impeditur: unde Amazones dictæ sunt. Duces iis fuere, Marpesia & Lampedo, quæ in duas partes agmine divisæ inclytæ jam opibus, vicibus, gerebant bella, soli terminos alternis defendantes: & ne successibus deesset auctoritas, genitas se Marte prædicabant. Itaq; majore parte Europæ subactâ, (o) Asia quoq; nonnull-

(l) Cappadocia Asie minoris regio.

(m) Flu. Themiscyra, Amazonum sedibus nobilitatus.

(n) Cappadocia urbs.

(o) Asiam intellige minorrem, non illam, quæ tertia pars orbis habetur.

las civitates occupavere. Ibi (*p*) Epheso multisq; aliis  
urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti præ-  
da domum dimittunt. Reliquæ, quæ ad tuendum A-  
six imperium remanferant, \* concursu barbarorum \* Incurſu.  
cum \* Marpesia regina interficiuntur. In cujus lo- \* Marthef.  
cum filia ejus \* Otrera regno succedit: cui præter \* Orithyia  
singularem belli scientiam, eximia servatæ in omne ſius.  
ævum virginitatis admiratio fuit. Hujus virtute tan-  
tum additum gloriæ & famæ Amazonum est, ut Her- Rex Eurist  
culi (*q*) Rex, cui **xi** stipendia debebat, quasi impossi- heus.  
bile imperaverit, ut arma reginæ Amazonum ſibi af- *A.C. 1230.*  
ferret. Eo igitur profeſtus longis novem navibus,  
comitante principum Græciæ juventute, inopinan-  
tes aggreditur. Duæ tum forores Amazonum regna  
tra&tabant, Antiope & Orithya: sed Orithya foris  
bellum gerebat, igitur cum Hercules ad littus Ama-  
zonum applicuit; infrequens multitudo cum Anti-  
opa regina, nihil hostile metuente, erat. Qua re effe-  
ctum est, ut paucæ repentina tumultu excitæ, arma  
ſumerent, facilemq; victoriam hostibus darent. Mul-  
tæ itaq; cæſæ, captæque. In his duæ Antiopæ foro-  
res captæ ſunt, Menalippe ab Hercule, Hippolyte à  
Theseo. Sed Theseus obtenta in præmium captiva,  
eandem in matrimonium affumſit, & ex ea genuit  
Hippolytum. Hercules poſt victoriam, Menalippen  
captivam forori reddidit, & pretium arma reginæ  
acepit. Atq; ita functus imperio, ad regem reverti- *Balteum fu-*  
tur. Sed Orithya ubi comperit bellum fororibus il- *iffè dicunt*  
latum, & raptorem esse Atheniensium principem; *poetæ.*  
hortatur comites in ultionem: fruſtraque & Ponti *A.C. 1220.*  
ſinum, & Asiam edomitam esse dicit, ſi Græcorum  
non tam bellis, quam rapinis pateant. Auxilium de-  
inde à \* Sagillo, rege Scythiæ, petit: Genus ſe Scy- *\* Sigillo*  
tharum eſſe: cladem virorum, neceſſitatem armo- *Selfagalo.*

(*p*) Urbs Ioniæ nobilis, Di-  
onne templo celeberrima.

(*q*) Euryſthenes inſtitu-  
tus.

nonis 12 labores Herculi im-  
peravit, caſibus eum objectu-  
rus.

rum,

rum, belli causas ostendit; assecutasque per virtutem, ne seigniores viris feminas habere Scythæ vide-  
rentur. Motus ille domesticâ gloriâ, mittit cum in-  
genti equitatu filium Penaxagoram in auxilium, Sed  
ante prælium dissentione ortâ; ab auxiliis desertæ,  
bello ab Atheniensibus vincuntur. Receptaculum

Orithyiam

A. C. 1194.

tamen habuere castra sociorum, quorum auxiliis in-  
taetæ ab aliis gentibus in regnum revertuntur.  
Post Orreram (r) Penthesilea regno potita est, cujus  
Trojano bello inter fortissimos viros, cum auxilium  
adversus Græcos ferret, magnæ virtutis documenta  
exitere, Interfecta demum Penthesileâ, exercitûque  
eius absunto, paucæ quæ remanserant, agre se ad-  
versus finitimos defendantes, usque ad tempora A-

A. C. 327.

lexandri Magni duraverunt. Harum Minithia sive  
Thalestris regina concubitu Alexandri per dies 14  
ad sobolem ex eo generandam obtento, reversa in  
regnum, brevi post tempore cum omni Amazonum  
nomine intercidit.

A. C. 634.

C A P. V. Scythæ autem tertia expeditione Af-

A. C. 605.

anâ, cum annis (f) 7. à conjugibus & liberis absu-  
sent, servili bello domi excipiuntur. Quippe con-  
juges eorum longâ expectatione virorum fessæ, nec  
jam teneri bello, sed deletos ratæ, servis ad custodiam  
Pecoris relictis nubunt: qui reversos cum victoria  
dominos, velut advenas armati finibus prohibent.  
Quibus cum varia victoria fuisse, admonentur Scy-  
thæ mutare genus pugnæ, memores non cùm hosti-  
bus, sed cum servis præliandum, nec armorum, sed  
dominorum jure vincendos; verbera in aciem non  
tela ferenda; omissoque ferro, virgas & flagella, ex-  
terâq; servilis metûs paranda instrumenta. Probato  
omnes consilio instruëti, sicut præceptum erat, post-

(r) Amazonum regina, quam auxilio Trojanis venisse proditum, & ab Achille occisam.

(f) Herodotus virginis o-  
cto domo absuisse Scythas  
narrat, l. 4.

quam ad hostes accessere, inopinantibus verbera intentant, adeoq; illos perturbant, ut quos ferro non poterant, metu verberum vincerent, fugamq; non ut hostes vici, sed ut fugitivi servi capeſſerent: quicunq; capi potuerunt, supplicia crucibus luerent. Mulieres quoq; malè ſibi conſiciæ, partim ferro, partim ſuspensio vitam finierunt. Post hæc apud Scythes pax fu-  
it, usq; ad tempora Ianthyri regis. Huic Darius rex Persarum ſicut ſupra dictum eſt, cum filiæ ejus nuptias non obtinuiflet, bellum intulit, & armatis ſe-  
tingentis millibus hominum Scythiam ingressus, non facientibus hostibus pugnæ potestatem, metuens nè interrupto ponte (t) Iſtri, reditus ſibi intercluderetur, amissis nonaginta millibus hominum trepidè refu-  
git: quæ jaſtura abundante multitudine inter damna numerata non eſt. Inde Asiam & (u) Macedoniam domuit, Ionas quoq; navalı prælio ſuperat. Demum cognito quod Athenienses Ioniis auxilium contra ſe tuliffent, omnem impetum belli in eos convertit.

A.C. 506.

CAP. VI. Nunc quoniam ad bella Atheniensium A.C. 497. ventum eſt, quæ non modo ultra ſpem gerendi, ve- A.C. 501. rūm etiam ultra gesti fidem patrata ſunt, operaque A.C. 493. theniensium effectu majora quam voto fuerunt, pau- cies verbis origo repetenda eſt, qui non ut cæteræ gen- tes à ſordidis initiis ad ſumma crevère. Soli enim, Præter- preterquam incremento, etiam origine gloriantur. quam, pro Quippe non advenæ, neq; paſſim collecta populi col- non ſolum. luvies originem urbi dedit: ſed in eodem nati ſolo, Vide Cicer. quod incolunt: & quæ illis ſedes, eadem origo eſt. pro Flacco. Primi lanificii & olei, & vini uſum docuere. Arare quoq; & ferere frumenta glandem vefcentibus mon- straverunt. Literæ certè ac facundia, & hic civilis ordo disciplinæ veluti templum (w) Athenas habent.

(t) Europæ maximus flu. Superior pars Danubius, infe-  
rior Iſter vocatur.

(u) Europæ celebris regio,

Æmathia olim, Pœonia primo dicta Liv. l. 40. deinde Emonia.

(w) Urbs nobilissima Græ-  
cia, a Cecrope condita.

A.C.1556. Ante (x) Deucalionis tempora (y) regem habuere Cercopem: quem ut omnis antiquitas fabulata est, bi-  
 A.C.1506. formem prodicere, quia primus marem fœminæ ma-  
 A.C.1497. trimonio junxit. Huic succedit Cranaus cuius filia  
 (z) Athis regioni nomen dedit. Post hunc Amphytrion regnavit, qui primus Minervæ urbem sacravit, &  
 (a) nomen civitati Athenas dedit. Hujus temporibus aquarum illuvies majorem partem Græciæ absumpserunt. Superfuere quos refugia montium receperunt, aut ad regem Thessaliæ Deucalionem ratibus vetti sunt; à quo propterea genus hominum conditum dicitur.  
 Interfecto Erichthonio, ex Pandione. Per ordinem deinde successionis regnum ad Erichtheum descendit, sub quo frumenti fatio apud (b) Eleusin à (c) Triptolemo reperta est; in cuius munera honorem (d) noctes initiorum sacratae. Tenuit & (e) A.C.1395.  
 A.C.1280. Ægeus, Thesei pater, Athenis regnum, à quo per divortium decedens Medea, propter adulterium pri-  
 A.C.1232. vigni ætatem, (f) Colchos cum Medo filio ex Ægeo suscepit, concessit. Post Ægeum Theseus, ac deinde post Theseum, filius Demophoon, qui auxilium Græcis adversus Trojanos tulit, regnum possedit. Erant inter Athenienses & (g) Dorientes, simulatae veteres offensæ, quas vindicaturi bello Dorientes, de eventu belli oracula consuluerunt. Responsum, superiores fore, ni regem Atheniensium occidissent.

(x) Quia Deucalion antiquissimus rex Thessaliæ credebatur.

(y) Primum regem faciunt Cercopem, alii Attæum, sive Attæonem.

(z) Attæam antea ab Aetho rege dictam affirmant; vel quia litoralis fere tota sit.

(a) Plutarchus tamen Theseum Athenis nomen dedisse tradit. Hyg. fab. 164. & 275. Minervam Athenas, & conuidisse et ex suo nomine sic

appellasse dicit.

(b) Civitas Attice vicina, non longe ab Athenis.

(c) Celei & Meganiræ, vel alii, Deiopes fil.

ut (d) Eleusina nimirum sacra.

(e) Pandionis minoris filius.

(f) Regio Asiae juxta Pontum.

(g) Herod. Val. Max. Pau. & alii Peloponenses vocant Eus & Vell. Pater. Lacedemonia quam eadem sunt.

Cum

Cum ventum esset in prælium, militibus ante omnia custodia regis præcipitur. Atheniensibus eo tempore rex (b) Codrus erat, qui & responso dei, & præceptis hostium cognitus, permutato regis habitu, pannosus farmenta collo gerens castra hostium ingreditur: ibi in turba obſistentium, à milite, quem falce astu vulneraverat, interficitur. Cognito regis corpore. Dorientes sine prælio discedunt. Atq; ita Athenienses virtute ducis pro salute patriæ morti se offerentis, bello liberantur.

A.C. 1068.

CAP. VII. (i) Post Codrum nemo Athenis regnabit: quod mémoriæ nominis ejus tributum est. Administratio Reipublicæ (k) annuis magistratibus permissa est. Sed civitati (l) nullæ leges tunc erant; quia libido regum pro legibus habebatur. Eligitur itaq; Solon, vir justitiæ insignis qui velut novam civitatem legibus conderet, qui tanto temperamento inter plebem Senatūmq; egit (cum si quid pro altero ordine tulisset, alteri displiciturum videretur) ut ab utrisq; parem gratiam traheret. Hujus viri inter multa egregia & istud memorabile fuit. Inter Athenienses & (m) Megarenses de proprietate (n) Salamine insulæ propè usq; ad interitum armis dimicatum fuerat. Post clades multas capitale esse apud Athenienses cœpit, si quis legem de vindicanda insula tulisset. Sollicitus igitur Solon, nè aut tacendo parum Reipublicæ consuleret, aut censendo periculum sibi afferret, subitam dementiam simulat, cuius veniæ non dicturus modò prohibit, sed facturus erat. Deformis habitu, more vecordium in publicum evolat; factōq;

A.C. 593.

Carmina scripta sunt apud Diogenem Lactitium.

(b) Melanthi exulis fil.

(i) Pausanias in Achæacis Medonia Codri fil patri in regno successisse ait.

(k) Pater & Euseb. dicunt Archontas constitutos post Codri mortem, quos mors finiebat.

(l) Ex Plutarchi Solone fatis notum Draconis legibus prius usos fuisse Atheniense.

(m) Megara Megaridis urbs ad sinum Saronicum a Megareo Apollinis filio dicta.

(n) Insula in Euboice mari contra Athenas sita.

concursu hominum quò magis consilium dissimularet, insolitis sibi versibus suadere populo cœpit, quod vetabatur; onniūmq; animos ita cepit, ut exemplò bellum adversus Megarense decerneretur, insulaq; deviatis hostibus Atheniensium fieret

*A. C. 561.* CAP. VIII. Interea Megarense memores illati ab Atheniensibus belli, & veriti nè frustrà arma mouisse viderentur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri, naves condescendunt. Quà re cognitò dux Atheniensium (o) Pisistratus juventutem in insidiis collocat, jussis matronis solito clamore, ac strepitu, etiam in accessu hostium, nè intellectos se sentiant, sacra celebrare, egressosq; navibus Megarense inopinantes aggreditus, delevit, ac protinus classe captivâ intermixtis mulieribus, ut speciem captivorum matronarum præberent, Megaram contendit. Illi cùm & navium formam & petitam prædam agnoscerent, obvii ad portum procedunt, quibus cæsis, Pisistratus paululum à capienda urbe absuit. Ita Megarense suis dolis hosti victoriam dedere. Sed Pisistratus, quasi sibi non patriæ vicisset, tyrannidem per dolum occupat. Quippe verberibus voluntariis domi affeetus, laceratōq; corpore in publicum progradientur, & advocatâ concione, vulnera populo ostendit de crudelitate principum, à quibus, hoc se passum simulabat, queritur: adduntur vocibus lacrymæ, & invidiosâ oratione multitudo credula incenditur: amore plebis invisum se Senatui affirmat; obtinet ad custodiā corporis sui satellitum auxilium per quos occupatà tyrannide per annos 34. regnavit.

*A. C. 527.* CAP. IX. Post cujus mortem (p) Diocles, alter ex filiis, per vim stupratâ virgine, à fratre puellæ interficitur. Alter, Hippias nomine, cùm imperium paternum teneret, interfectorum fratri comprehendit.

(o) *Polyænus* &c alii *Soloni*  
id stratagema tribuunt, *Plut.*

(p) *Alii Hipparchum va-  
cant, vid. Thucyd. 1. 6. Herod.  
utrisque ascribit.*

jubet: qui cum per tormenta conscius cædis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni nominavit: quibus interfectis, quærenti tyranno, an adhuc reliqui consciæ essent, nemo, ait, superest, quam amplius mori gestiam, quam ipsum tyrannum: quæ voce ejusdem se tyrannivictorem, post vindictam pudicitæ sororis, ostendit. Hujus virtute cum admonita civitas libertatis esset, tandem Hippias regno pulsus, in exilium agitur; qui profectus in Persas, ducem se Dario, inferenti Atheniensibus bellum, sicuti supra significatum est, adversus patriam suam offert. Igitur Athenienses (auditio Darii adventu) auxilium à Lacedæmoniis sociæ tum civitate petierunt. Quos ubi vi-  
 derunt (q) quatridui teneri religione, non expectato auxilio, instruëtis (r) decem millibus civium & (s) Platæensibus auxiliariis mille, adversus sexcenta millia hostium in campos (t) Marathonios in prælium egrediuntur. Miltiades & dux belli erat, & autor non expectandi auxilii, quem tanta fiducia cuperat, ut plus præsidii in celeritate, quam in sociis duceret. Magna igitur currentibus in pugnam alacritas animorum fuit, adeò ut cum mille passus inter duas acies essent, citatu cursu ante jaëtus sagittarum ad hostem venirent; nec audaciæ ejus eventus defuit. Pugnatum est enim tantæ virtute, ut hinc viros, inde pecudes putares. Viæti Persæ in naves confugerunt, ex quibus multæ suppressæ, multæ captæ. In eo prælio tanta virtus singulorum fuit, ut cuius laus prima esset, difficile judicium videretur. Inter ceteros tamen Themistoclis adolescentis gloria emicuit, in quo jam tunc indoles futuræ imperatoriæ virtutis apparuit.

A. C. 410.

A. C. 590.

A. C. 490.

(q) Herod. plenilunii religione retentos ait, illicitum enim Lacedæmoniis novam expeditionem inchoare, antequam luna orbem suum absolvisset.

(r) Herod. l. 6. 2000. in-

auxilium misisse Platæensis affirmat.

(s) Platææ civitas sub Cithærone monte, inter hunc & Thebas.

(t) Marathon Atticæ urba.

Cyn-

Verbosam  
in laudibus  
Hercules  
Græci-  
um vocat V.  
Max. de  
Cynægiro.

Cynægiri quoque militis Atheniensis gloria magnis  
scriptorum laudibus celebrata est, qui post prælii in-  
numeras cœdes, cùm fugientes hostes ad naveœ egis-  
set, onustam navem dextrâ manu tenuit; nec priùs di-  
misit, quâm manum amitteret. Tum quoq; amputa-  
tâ dextrâ, navam sinistrâ comprehendit, quam &c ip-  
sam cum amississet, ad postremum morsu navem de-  
tinuit. Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot ex-  
dibus fatigatus, non ambabus manibus amissis vietus,  
ad postremum truncus, & veluti rabida fera denti-  
bus dimicaverit. (u) Duxenta millia Persæ eo prælio  
sine navigio amiserunt. (w) Cecidit & Hippias ty-  
rannus Atheniensis, autor & concitator ejus belli, diis  
patriæ ultioribus pœnas repetentibus.

C. 485.

\* Artoba-  
zantes.

\* Artoba-  
zaniem.

\* Regno  
a Artoba-  
zanes.

CAP. X. Intereâ &c Darius cùm bellum restau-  
raret, in ipso apparatu decedit, reliktis multis filiis  
& in regno, & ante regnum suscepis: ex his \* Arte-  
menes maximus natu, &tatis privilegio, regnum sibi  
vendicabat: quod jus & ordo nascendi, & natura ip-  
sâ gentibus dedit. Porro Xerxes controversiam non  
de ordine, sed de nascendi felicitate adferebat. Nam  
\* Artemenem primùm quidem Dario, sed privato  
provenisse, se rege primum natum. Fratres itaque  
fuos, qui antè geniti essent privato, privatum patri-  
monium, quod eo tempore Darius habuisset, non reg-  
num sibi vendicare posse: se esse primùm quem in  
\* regnum rex pater sustulerit. Huc accedere, quod  
a Artemenes non patre tantum, sed & matre priva-  
tæ adhuc fortunæ, avo quoq; materno privato crea-  
tus sit, se verò & matre reginâ natum, & patrem  
non nisi regem vidisse; avum quoq; maternum Cy-  
rûm regem habuisse, non hæredem, sed conditorem  
tanti regni. Itaq; etsi æquo jure utrumque fratrem  
pater reliquisset, materno se tamen jure & avito vin-  
cere. Hoc certamen concordi animo ad patruum su-

(u) Vide Herod l. 6. 117. | ex hac pugna elapsum fuisse,

(w) Suidas tamen scribit | & in Lemno periisse.

um & Anaphernem, veluti ad domesticum judicem b Artapher deferunt, qui domi cognitâ causâ Xerxem præposuit: nem. adeoq; fraterna contentio fuit, ut nec vîctor c exulta- c Insulta ve verit, nec vietus indoluerit, ipsoq; litis tempore in- rit. vicem munera miserint, & jucunda quoq; inter se non solum credula convivia habuerint; judicium quoq; pium sine arbitris, sine convitio fuerit. Tantò mo- deratiū tum fratres inter se regna maxima divide- bant, quantò nunc exigua patrimonia partiuntur. Igi- tur Xerxes bellum à patre cœptum aduersus Græci- am (x) per quinquennium instruxit. Quod ubi pri- mum didicit Demaratus rex Lacedæmoniorum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriæ post fugam, quā regi post beneficia, nè inopinato bello oppri- meretur, omnia in tabellis ligneis magistratibus præ- scribit, easdémq; ceram superinductā delet, nè aut scriptura sine tegmine indicium daret, aut recens ce- ra dolum proderet. Fido deinde servo perferendas tradit, jusso magistratibus Spartanorum tradere. Qui- bus perlatis, Lacedæmone quæstioni res diù fuit, quod neque scriptum aliquid viderent, nec frustrā missas suspicarentur, tantōq; rem majorem, quanto sit occultior, putabant. Hærentibus in conjectura viris, (y) soror regis Leonidæ consilium scribentis invenit. Erafa igitur sera, belli consilia deteguntur. Jam Xer- xes septi genta millia de regno armaverat, & tercen- ta millia de auxiliis paraverat; ut non immerito pro- ditum sit, flumina ad exercitu ejus siccata, Græciām- que omnem vix capere exercitum ejus potuisset. Na- copias auto- ves quoq; mille ducentas numero habuisse dicitur. re Probo Huic tanto agmini dux defuit. Cæterum si regem Amylio. spectes, divitias non ducem laudes; quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut cùm flumina multitudi- bus, quas ne consumerentur, opes tamen regiæ supereressent. Ip- fecutæ M. onerariæ.

(x) Diodorus tres tantum annos consumplisse in isthoc apparatu ait.

(y) Mulieris nomen fuit Gorgo Plut. apopht.

se autem primus in fuga, postremus in prælio semper visus est, in periculis timidus, sicubi metus abessebat, inflatus. Deniq; ante experimentum belli fiducia virium, veluti naturæ ipsius dominus, & montes in planum deducebat, & convexa vallum æquabat, & quædam maria pontibus sternebat, (z) quædam ad navigationis commodum per compendium ducebatur.

CAP. XI. Cujus introitus in Græciam quam terribilis, tam turpis ac fœdus discessus fuit. Namque cum \* Leonides rex Spartanorum cum quatuor milibus militum angustias (a) Thermopylarum occupasset, Xerxes contemptu paucitatis, eos pugnam capessere jubet, quorum cognati Marathoni pugni interfici fuerant, qui dum ulcisci suos querunt, principium cladis fuere: Succedente deinde inutili turbâ, major cædes editur. Triduo ibi cum dolore & indignatione Persarum dimicatum; quarto die, cum nunciatum esset Leonidæ è 20. millibus hostium summum cacumen teneri, tunc hortatur socios recedant, & se ad meliora patriæ tempora reservent, sibi cum Spartanis fortunam experiendam; plura patriæ quam vitæ debere, cæteros ad præsidia Græciae servandos. Audito regis imperio discessere cæteri, soli Lacedæmonii remanserunt. Initio hujus belli sciscitantibus Delphis oracula, responsum fuerat, aut regi Spartanorum aut urbi cadendum; Et idcirco cum rex Leonides in bellum proficisceretur, ita suos firmaverat, ut ire se parato ad moriendum animo scirent. Angustias propterea occupaverat, ut cum paucis aut maiore gloriâ vinceret, aut minore damno reipublicæ caderet. Dimissis igitur sociis, hortatur Spartanos, meminerint, qualitercunq; præliarentur, cadendum esse: caverent, nè fortius mansisse, quam dimicasse videantur: nec expectandum ut ab hoste circumveni-

Extat apud  
Herod.  
Græcum  
oraculum.

Præclaræ  
Leonidæ &  
Spartano-  
rum virtus.

(z) Hellespontum ita navi-  
bus operuit, ut Europam Asiam similitudine dicte quam  
jungeret. (a) Thermopylae a portus  
arctum transgrediuntur.

rentur

rentur, sed cum nox occasionem daret, securis & luctis superveniendum; nusquam viatores honestius quam in castris hostium perituros. Nihil erat difficile persuadere persuasis mori; statim arma capiunt, & (b) sexcenti viri in castra quingentorum millium erumpunt, statimq; regis praetorium petunt, aut cum illo, aut si oppressi essent, in ipsius potissimum sede morituri. Tumultus totis castris oritur. Spartani Exemplum posteaquam regem non inveniunt, per omnia castra militaris viatores vagantur, cedunt, sternuntq; omnia: ut qui fortitudinis sciant se pugnare, non spe victoriae, sed in mortis ultione. Prælium à principio noctis in majorem partem diei tractum. Ad postremum non victi, sed vincendo Navalis fatigati, inter ingentes stratorum hostium catervas pugna inocciderunt. Xerxes duobus vulneribus terrestri præstribus acceptis, experiri Martis fortunam statuit.

CAP. XII. Sed Atheniensium dux Themistocles, A. C. 480, cum animadvertisset, (c) Ionas propter quos bellum Persarum rex susceperebat, in auxilium regis classe venisse solicitare eos in partes suas statuit. Et cum colloquendi copiam non haberet, quo applicaturi erant, symbola proponi, & faxis proscribi curat. Quæ vos exemplum Iones dementia tenet? quod facinus agitatis? Belum inferre olim conditoribus vestris, nuper etiam vindicibus, cogitatis? An ideo mœnia vestra condidimus, ut essent qui nostra delerent? Quid si non hæc, & Dario prius, & nunc Xerxi belli causa nobiscum foret, quod vos rebellantes non destituimus? Quin vos in hæc nostra castra ex ista obsidione transitis! Aut si hoc parum tutum extat, vos commisso prælio ite cessum, inhibete remos & à bello discedite. Ante navalis prælii congressionem miserat Xerxes quatuor millia armatorum Delphos ad templum Apollinis diripiendum, prorsus quasi non cum Græcis Exemplum impietatis erga deos.

(b) Quingentos habet *Durus*, sed a *Javan* nomen accepere. Cicero trecentos.

(c) Non ab Ione Xuthi

impie-  
tatis  
poena.

Oraculum.

Patria mu-  
nicipes non  
mœnia.

Pugna ad  
Salaminem.

tantum, sed cum diis immortalibus bellum gereret: quæ manus tota imbribus, & fulminibus deleta est, ut intelligeret, *Quantiæ gravior offensa Deorum esset tanto nullas esse Hominum aduersus deos vires.* Post hæc (d) Thefas & Plateas, & Athenas hominibus vacuas incendit; & quoniam ferro non poterat in homines, in ædificia igne grassatur. Namq; Athenienses post pugnam Marathoniam, præmonente Themistocle, victoriæ illam de Persis, non finem sed causam majoris belli fore, 200 naves fabricaverunt. Adventante igitur Xerxe, consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat, *Salutem muris ligneis tuarentur.* Themistocles navium præsidium demonstratum ratus, persuasus non det omnibus, *Patriam municipes esse, non mania, civitatemq; non in ædificiis, sed in civibus positam.* Melius itaque salutem navibus, quam ubi commissuros: *hujus sententia etiam Deum autorem esse.* Probato consilio, coniuges, liberosq; cum pretiocissimis rebus (e) abditis insulis, relicta urbe demandant. Ipsi naves armati descendunt. Exemplum Atheniensium & aliæ urbes imitare. Itaq; cum adunata omnis sociorum classis, & intenta in bellum navale esset, angustiásq; (f) Salaminii freti, nè circumveniri à multitudine possent, occupassent, dissensio inter civitatum principes oritur: qui cum deserto bello ad sua tuendadelabi vellent, timens Themistocles, nè discussu sociorum vires minuerentur, per servum fidum Xerxi nunciat, *uno in loco eum contractam Græciam posse capere facilimè.* Quod si civitates, quæ jam abire vellent, dissipentur, majore labore ei singulas conseclandas. Hoc dolo impellit regem signum pugnæ dare. Græci quoque adventu hostium occupati, prælium collatis viribus capeſſunt. Interea rex, velut spectator pugnæ cum parte navium in lit-

(d) Oppidum in Bæotia, juxta Heliconem, ut Strabo l. 9. testatur.

(e) *Abditas vocat insulas, quoniam in intimo recessu*

*finus essent sitæ Voss.*

(f) *Salamis est insula in finu Saronico contra Atticam sita.*

tore remanet. (g) Arthemisia autem regina (h) Hali- Exemplum carnassi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter pri- muliebris mos duces bellum acerrimè ciebat: *Quippe ut in viro fortitudinis muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cer- Arthemisia neres.* Cùm anceps prælium esset, Jones, juxta præ- autem ducis ceptum Themistoclis, pugnae se paulatim subtrahere Xerxes. cœperunt, quorum defecto animos cæteris fregit. Itaque circumspicientes fugam pelluntur Persæ, & Græcorum mox prælio vieti in fugam vertuntur. In qua trepi- præclara ad datione multæ submersæ naves, multæ captæ sunt: Salaminem plures tamen non minus fœvitiam regis, quām ho- victoria. stem timentes, domum dilabuntur.

CAP. XIII. Hac, clade perculsum, & dubium A. C. 480<sup>a</sup> consilii Xerxem Mardonius aggreditur: Hortatur ut in regnum abeat, nè quid seditionis moveat fama adversi belli, & in maius, sicuti mos est, omnia extollens, sibi 300 millia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat, quā manu aut cum gloria ejus perdomitum se Græciam, aut si aliter eventus ferat, sine ejusdem infamia hostibus cessum: Probato consilio, Mardonio exercitus traditur: reliquas copias rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci auditâ regis fugâ, consilium ineunt pontis irrumpendi: quem ille (i) Abydo, velut victor maris fecerat, aut intercluso aditu, aut cum exercitu deleretur, aut desperatione rerum, pacem vietus p- tere cogeretur. Sed Themistocles timens, ne inter- Una salus clusi hostes desperationem in virtutem verterent, & vieti nul- iter, quod alter non pateret, ferro patefacerent; sa- lam sperare tis multos hostes in Græcia remanere dicitans, nec auferi salutem. numerum retinendo oportere, (k) cùm vincere consilio Virg. 2. cæteros non posset, eundem servum ad Xerxum mit- tit, certioremq; consilio facit & occupare transitum Aenei.

(g) Lygdamis filia He-  
rod. 7. 99.

(h) Urbs Cariæ circa in-  
itium Tauri, ad mare sita,  
quondam Zephyria dicta.

(i) Est urbs Asie a Mile-

sis condita, cui Sestos in Eu-  
ropa opponitur intercedenti  
Hellestanto.

(k) Quem Sicinum no-  
minat Herodotus 8. 65.

matura

Turpis fuga cibus milites perducendos: ipse cum paucis Aby-  
Xerxis.

Egregium  
epiphone-  
ma.

a Exercitu.

Calamitas  
et miseria  
in exercitu  
Xerxis.

A. C. 479.

De hac  
pugna He-  
rculis in Cal-  
lope.

maturâ fugâ jubet. Ille percusus nuntio tradit du-  
don contendit. Ubi cùm solutum pontem hybernis  
tempestatibus offendisset, piscatoriâ scaphâ trajecit  
trepidus. Erat res spectaculo digna, & ad æstimatio-  
nem rerum humanæ fortis varietate miranda, in exi-  
guo latentem videre navigio, quem paulo antè vix  
æquor omne capiebat: carentem etiam omni ser-  
vorum ministerio, cuius a exercitus propter multitu-  
dinem, terræ graves erant. Nec pedestribus copiis,  
quas ducibus assignaverat, fœlicius iter fuit: Si-  
quidem quotidiano labore (neq; enim nulla est metuen-  
tibus quies) etiam fames acceperat. Multorum de-  
inde dierum inopia contraxerat & pestem, tantâq; fœ-  
ditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus impleren-  
tur, alitèsq; & bestiæ escæ illecebris sollicitatæ, ex-  
ercitum sequerentur.

C A P. XIV. Interim Mardonius (1) Olynthum in  
Græcia expugnat. Athenienses quoq; in spem pacis,  
amicitiâmq; regis sollicitat, spondens incensæ eo-  
rum urbis etiam in majus restitutionem. Posteaquam  
nullo pretio libertatem vidiis his venalem, incensis  
quæ reædificare cœperant, copias in Bœotiam trans-  
fert. Eò & Græcorum exercitus, qui centum millium  
fuit, sequutus est. Ibiq; prælium commissum; sed  
fortuna regis cum duce mutata non est. Nam victus  
Mardonius, veluti ex naufragio cum paucis profugit:  
castra referta regalis opulentiaæ capta sunt: unde pri-  
mùm Græcos, diviso inter se auro Persico divitiarum  
luxuria cepit. Eodem fortè die quo Mardonii copiæ  
deletæ sunt, etiam navalí prælio in Asia sub monte  
(m) Mycale aduersus Persas dimicatum est. Ibi ante  
congregationem, cùm classes ex adverso starent, fama  
ad utrumq; exercitum venit, viciisse Græcos, & Mar-

(l) Thraciæ civitas ab O-  
lyntbo Herculis fil conditores | (m) Mons Ioniae, & urbs  
dicta. Stephano est.

donii.

donii copias occasione occidisse: Tantam famæ velo- Epiphone-  
citatem fuisse, ut cùm matutino tempore prælium in ma.  
Bœotia commissum sit, meridianis horis in Afiam per  
tot maria, & tantum spatii, tam brevi horarum mo-  
mento, de victoria nuntiatum sit. Confecto bello,  
cùm de præmiis civitatem ageretur, omnium judicio,  
Atheniensium virtus cæteris prælata. Inter duces Themisto-  
quoq; Themistocles princeps, civitatum testimonio <sup>clis laus.</sup>  
judicatus, gloriam patriæ suæ auxit. <sup>Reficiuntur</sup> Athenæ.

CAP. XV. Igitur Athenienses aucti & præmiis  
belli, & gloriæ, urbem ex integro condere moluntur.  
Cùm mœnia majora complexi fuissent, suspeeti esse  
Lacedæmoniis cœpere, rectè reputantibus, quibus ru-  
ina urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit  
datura munita civitas. Mittunt ergo legatos, qui mo-  
nerent, nè munimenta hostibus & receptacula futuri Themisto-  
rurfas belli extruant. Themistocles ut vidi spei ur- <sup>clis calli-</sup>  
bis invideri, non existimans abruptè agendum, re- <sup>dum consi-</sup>  
ppondit legatis, ituros Lacedæmona, qui de ea re pa-  
ritur cum illis consulent. Sic dimissis Spartanis, hor-  
tatur suos, ut opus maturent. Deinde ipse, interje-  
cto tempore, in legationem proficiscitur, & nunc in  
intinere infirmitate simulatâ, nunc tarditatum colle-  
garum accusans, sine quibus agi jure nihil possit, di-  
em de die proferendo, spatium consummando operi  
quærebat: cum interim nunciatur Spartanis, opus  
Atheniensium maturari, propter quod denuò lega-  
tos mittunt ad inspiciendam rem. Tum Themisto-  
cles per servam magistratibus scribit Atheniensium,  
Lacedæmonum legatos vinciant, pignusque teneant,  
nè in se gravius consulatur. Adit deinde concionem  
Lacedæmoniorum, indicat permunitas Athenas <sup>esse, &</sup>  
posse illatum bellum non armis tantum, sed etiam muris su- <sup>Bellum La-</sup>  
stincere. Si quid ob eam rem de se crudelius statuerent, lega- <sup>cedæmoni-</sup>  
torum eorum Athenis in hoc pignus retentos. Graviter deinde orum ad-  
castigat eos, quod non virtute, sed imbecilitate sociorum <sup>versus Per-</sup>  
potentiam quærerent. Sic dimissus, veluti triumphatis <sup>sas.</sup>  
Spartanis, à civibus excipitur. Post hæc Spartani, nè <sup>Pausanias</sup>  
vires otio corrumperent, & urbis illatum à Persis & ducis ex-  
Græciæ exemplum.

Græciæ bellum ulciscerentur, ultrò fines eorum depopulantur. Duce<sup>m</sup> suo, socrorumq; exercitui diligunt Pausaniam, qui pro Ducatu regnum Græciæ affectans, proditionis præmium cum Xerxe nuptias filiæ ejus paciscitur, (redditis captivis) ut fides regis Conjungis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit prætereà Cretensis li- Xerxi, quoscumq; ad se nuncios missos, interficeret, nè res teras pertu- lit Probus loquacitate hominum proderetur. Sed dux Atheniensium

Aristides belli socius ele<sup>m</sup>etus, collega conatibus obviam eundo simul & in rem sapienter consulendo, proditionis consilia discussit. Nec multò pòst accusatus Pausanias damnatur. Igitur Xerxes cum proditionis dolum publicatum videret, ex integro bellum instituit. Græci quoq; ducem instituunt Cimonem

A. C. 487. Athenensem, filium Miltiadis, quo duce Marathone Intigne pie-pugnatum est: juvēnum, cuius magnitudinem fuitatis exemplarum pietatis documenta prodiderunt. Quippe (n) pluia.

patrem ob crimen peculatus in carcerem conjectum, ibiq; defunctum translatis in se vinculis, ad sepulturam redemit. Nec in bello judicium diligentium fefellit. Siquidem non inferior virtutibus patris, Xerxem terrestri navalique bello superatum, trepidum se recipere in regnum coegit.

### JUSTINI LIBER III. CAP. I.

A. C. 488.

Xerxes rex Persarum, terror ante gentium, bello in Græcia infœliciter gesto, etiam suis contemptui esse coepit. Quippe Artabanus præfetus ejus deficiente quotidie regis majestate, in spem regni adductus cum septem robustissimis filiis regem vesperi crudelitatis & perfidiae exemplum.

(n) Demosthenes non patris causa, sed ob affectatam tyrannidem muletatum Cimo-

nem in oratione scribit, contra Aristocratem.

aggre-

aggreditur. Sucurior de Artaxerxe puero admodum, fingit regem à Dario, qui erat adolescens, quò matu-  
rius regno potiretur, occisum ; impellit Artaxerxem  
parricidium parricidio vindicare. Cum ventum esset  
ad domum Darii dormiens inventus, quasi somnium  
fingeret, interficitur. Deinde cùm unum ex regis fi-  
liis sceleri suo superesse Artabanus videret, metueré-  
que de regno certamina principum, assumit in socie-  
tatem consilii Baccabasum, qui præsenti statu con-  
tentus rem prodit Artaxerxi, ut pater ejus occisus  
sit, ut frater falsa parricidii suspicione oppressus, ut  
deniq; ipsi pararentur insidiæ. His cognitis, Arta-  
xerxes verens Artabani numerum filiorum, in poste- Artaxerxes  
rum diem paratum esse exercitum, armatúmq; jubet, Longima-  
nus Pesa-  
recogniturus & numerum militum, & in armis indu-  
striam singulorum. Itaq; cum inter cæteros, & ipse rum rex  
Artabanus armatus assisteret, rex simulat se brevio- quintus.  
rem loricam habere, jubet Artaban. secum commu- C 40.  
nare; exuentem se, ac nudatum gladio trajecit. Tum tis & perfi-  
& filios corripi jubet; atq; ita egregius adolescens & dñe poena.  
cædem patris, & necem fratris, & se ab insidiis Arta-  
bani vindicavit.

A. C. 473.

CAP. II. Dum hæc in Persis geruntur, interea De intestin.  
Græcia omnis, ducibus Lacedæmoniis & Atheniensi- Græcorum  
bus in duas divisa partes, ab externis bellis, velut in bello.  
viscera sua arma convertit. Fiunt igitur de uno po-  
pulo duo corpora, & eorundem castrorum homines  
in duos hostiles exercitus dividuntur. Hinc Lacedæ-  
monii communia quondam civitatum auxilia ad vi-  
res suas trahebant. Inde Athenienses & vetustate  
gentis, & gestis rebus illustres, propriis viribus, \* Generis.  
confidebant. Atque ita duo potentissimi Græciæ po-  
puli, institutis Solonis & Lycurgi legibus pares, ex-  
æmulatione virum in bellum ruebant. Namq; Ly-  
curgus cùm fratri suo \* Polibitæ Spartanorum regi \* Polydict  
successisset, regnumq; sibi vendicare potuisset, Cha-  
rilao filio ejus, qui natus posthumus fuerat, cùm ad  
ætatem adultam venisset, regnum summâ fide resti-  
tuit, ut intelligerent omnes, quantó plus apud bonos,  
pietatis

\* Polydict  
habet Plut.

A. C. 893.

pietatis jura, quam omnes opes valerent. Medio igitur tempore dum infans (a) convalescit, tutelamq; ejus administrat, non habentibus Spartanis leges instituit, non inventione earum (b) magis, quam exemplo clarior. Siquidem nihil lege ullâ in alios sanxit, cuius non ipse primus in se documenta daret. Populum in obsequia principum, principes ad justitiam imperiorum firmavit. Parsimoniam omnibus suis, existimans laborem militiae, assiduâ frugalitatis consuetudine, faciliorem fore. Emi singula non pecuniâ, sed compensatione mercium jussit; auri argenteique usum velut omnium scelerum materiam, sustulit: administrationem reipublicæ per ordines divisit. Regibus potestatem bellorum, Magistratibus judicia, & annuas successiones. Senatui custodiam legum, populo sublegendi Senatum, vel creandi, quos vellet Magistratus potestatem permisit. Fundos omnium æqualiter inter omnes divisit, ut æquata patrimonia neminem potentiorum altero redderent. Convivari omnes publice jussit, nè cuius divitiae vel luxuria in occulto essent. Juvenibus non amplius unâ veste uti totâ anno permisum, nec quenquam cultius quam alterum progredi nec epulari opulentius, nè imitatio in luxuria verteretur. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci præcepit, ut primos annos non in luxuria, sed in opere & in laboribus agerent. Nihil eos omni causâ substernere, & vitam sine pulmento degere, neque prius in urbem redire, quam viri facti essent. Statuit virgines sine dote nubere: jussit ut uxores eligerentur, non pecuniâ: severiusq; (c) matrimonia sua viri coërcerent, cum nullis dotis frænis tenerentur. Maximum ho-

(a) (i. e.) Crescit, robur acquirit.

(b) Nonnulli male latinitatis hac de causa auctori nostro dicam scribunt, sed falso.

Sic enim *Florus* 4. 2. 72. minus admirabilior. *Plaut Stich.* 5. 4. magis dulcius. *Virg. in culice v. 78.*

(c) (i. e.) Uxores suas. norem

norem non divitum & potentium, sed pro gradu ætatis senum esse voluit. Nec sanè usquam terrarum Abiit hoc in Iocum honorationem sene&tus habet. Hæc quoniam proverbio primo, solutis antea moribus, dura videbantur esse, um, in solā <sup>(d)</sup> autorem eorum Apollinem Delphicum fingit, & inde se ea ex præcepto numinis detulisse, ut consuecendi tedium metus & eligionis evincat. Deinde ut Sparta ex-pedit sene-cere. Exem-plum amo-æternitatem legibus suis daret, jure jurando obligat ris erga civitatem, nihil eos de ejus legibus mutatos, prius- patriam. quam reverteretur; & simulat se ad oraculum Delphicum proficisci: consulturum quid addendum, mutandumq; legibus videretur. Proficiscitur autem Cretam, ibique perpetuum exilium egit, abjiciq; in mare ossa sua moriens jussit, ne relatis Lacedæmonem, solutos se Spartani religione jure jurandi, in dissolvendis legibus arbitrarentur.

CAP. IV. His igitur moribus ita brevi civitas <sup>\*\*</sup> Conaluit. convaluit, ut cum <sup>(e)</sup> Messeniis propter stupras virgines suas in solenni Messeniorum sacrificio bellum intulissent, gravissimâ se execratione <sup>\*</sup> obstringerent, <sup>\*</sup> Obstrin-non prius quām Messeniam expugnassent, reverfuros; xerint. tantum sibi, vel de viribus suis, vel de fortuna spondentes. Quæ res initium dissentionis Græciæ, & intestini belli causa & origo fuit. Itaq; cum <sup>\*</sup> contra Octavo An. Præsumptionem suam annis decem in obsidione urbis tenerentur & querelis uxorem post tam longam mulo fuit viduitatem revocarentur, veriti nè hâc perseverant, hoc bellum, tiâ belli gravius sibi, quām Messeniis nocerent: quippe illis quantum juventutis bello intercidat, mulierum fœcunditate suppleri: sibi & belli damna assidue, & fœcunditatem uxorum absentibus viris nul- lam esse. Itaq; legunt juvenes ex eo genere militum, Urbis no-qui post jusjurandum in supplementum venerant. men erat Ithenia.

(d) Nonnulli harum legum non *Lycurgum*, sed *Mino-en* auctorem, atque a *Cre-tensibus* eas ad *Spartanos* per

*Lycurgum* translatas, existi-mant.

(e) *Messene Peloponnesi*. urbs, & regio.

Partheniorum origo. Quibus Spartam remissis, promiscuos omnium feminarum concubitus permisere, maturiorem futuram conceptionem rati, si eam singulae per plures viros experientur. Ex his nati, ob notam materni pudoris Parthenii sunt vocati: qui cum ad annos 30. pervenissent, metu inopiae (nulli enim pater existebat, cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Phalantum assument, filium \* Araci, qui autor Spartanis fuerat, juventutis ad generandum sobolem domum remittendae: ut sicut dudum patrem ejus nascendi habuissent autorem, sic ipsum spei ac dignitatis suae haberent. Itaque nec salutatis matribus eis quarum adulterio infamiam collegisse videbantur, ad sedes requirendas proficiscuntur, diuq; & per varios casus jaestati, tandem in Italiam deferuntur, oppugnata arce Tarentinorum, expugnatis veteribus incolis,

A. C. 702. \* Arati. A. C. 704. Phalanti in ingratis ci- ves pietas. sedem sibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorum Phalantus, per seditionem in exilium perturbatus, Brundusium se contulit, quo expulsi sedibus suis veteres Tarentini concesserant. Is moriens persuadet, ut ossa sua, postremasque reliquias conterant, & tacite spargi in foro Tarentinorum current. Hoc enim modo recuperare illos patriam suam posse, Apollinem Delphis cecinisse. Illi arbitrantes eum in ultionem sui, fata civium prodidisse, praecoptis paruere: sed oraculi diversa sententia fuerat; perpetuitatem enim urbis, non amissionem hoc facto promiserat deus. Ita ducis exulis consilio, & hostium ministerio possesto Tarentina Partheniis in aeternum fundata: ob cuius beneficij memoriam Phalanto divinos honores decrevere.

A. C. 722. Secundum CAP. V. Intereà Messenii cum virtute non possent, per insidias expugnantur. Deinde cum per annum Messenios 80. gravia servitutis verbera, plerumque vincula, niis bellum. ceteraque \* captivitatis mala perpessi essent, post longe copiae cingam paenarum patientiam, bellum restaurant. Lacede- vitatis. A. C. 683. quod adversus servos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc injuria, inde indignitas animos acuere, Lace-

Lacedæmonii (de bello eventu oraculo Delphis consulto) jubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses cum responsum cognovissent, A. C. 682. in contemptum Spartanorum (*f*) Tyrtaum poetam Tyrtaus claudum pede misere, qui tribus præliis fuisse, eō poeta claususq; desperationis Spartanos adduxit, ut ad Suppiledus dux mentum exercitū servos suos manumitterent: hisq; Lacedæmoni interfectorum matrimonia pollicerentur, ut non numero tantum amissorum civium, sed & dignitati succederent. Sed reges Lacedæmoniorum ne contra fortunam pugnando majora detimenta civitati infunderent, reducere exercitum voluerunt, ni intervenisset Tyrtaeus, qui composta carmina exercitui Tyrtæi ad pro concione recitavit: in quibus hortamenta vir milites carutis, damnorum solatia, belli concilia conscripserat, mina ex. Itaq; tantum ardorem militibus injecit, ut non de hortatoria. saluē sed de sepulturā foliciti, tesseras insculptas suis & patrum nominibus, dextero brachio deligarent, ut si omnes adversum prælium consumpsisset, & temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent. Cum sic animatum reges exercitum viderent, curarent hostibus nuntiare. Messeniis autem non timorem res, sed emulacionem mutuam dedit. Itaq; tantis animis concursum est, ut raro unquam cruentus prælium fuerit. Ad postremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit.

CAP. VI. Interjecto tempore, tertium quoq; bellum Messenii reparare: in cuius auxilium Lacedæmonii inter reliquos socios etiam (*g*) Athenienses adhibuere quorum fidem cum suspectam haberent, supervacuos eos simulantes, à bello eosdem dimiserunt. Hanc rem Athenienses graviter ferentes, pecuniam, quæ erat in stipendium Persici belli ab uni-

A. C. 666.  
Tertium  
bellum cum  
Messenii.

A. C. 467.

A. C. 465.  
Erat enim  
Delos pro  
commuui  
æratio.

(*f*) Archonbroti fil. Lacon sive Milesius, floruit. 35. O. lympia de Suid.

(*g*) Inter quos erat Cimon Miltiadis filius. Thucyd. I. 1.

versa Græcia collata (b) à Delo Athenas transferunt  
ne deficientibus à fide societatis Lacedæmoniis præ-  
dæ ac rapinæ esset. Sed nec Lacedæmonii quievere,  
qui cum Messeniorum bello occupati essent Pelopon-  
nenses immisere, qui bellum Atheniensibus face-  
rent. Parvæ tunc temporis, classe in Ægyptum mis-  
sâ, vires Atheniensibus erant. Itaq; navalii prælio  
Probus in  
vita Aristot.  
Viæti sunt  
in Italia.

A. C. 460. dimicantes, facile (i) superantur. Interjecto deinde  
tempore, post redditum sociorum auëti, & classis, &  
militum labore, prælium reparant. Jam & Lace-  
dæmonii omissis Messeniis, adversus Athenienses  
arma verterant. Diu varia viætoria fuit: ad postre-  
num æquo Marte utrinq; discessum. Inde revocati  
Lacedæmonii ad Messeniorum bellum, ne medium

A. C. 453. tempus otiosum Atheniensibus relinquerent, cum  
De quo Thebanis paciscuntur, ut Bœotiorum imperium his  
Thucydi- restituerent, quod temporibus Persici belli amise-  
des l. 2. & runt, ut illi cum Atheniensibus bella susciperent.  
Plutar.

A. C. 445. Tantus furor Sparti norum erat ut duobus bellis  
impliciti, suscipere tertium non recusarent, dum-  
modo inimicis suis hostes acquirerent. Igitur Athe-  
nienses adversus tanta tempestatem belli, duos du-  
ces deligunt (k) Periclem spectatæ virtutis virum &  
Sophoclem scriptorem tragœdiarum qui diverso ex-  
ercitu, Spartanorum agros vastaverunt, & multas A-  
chajæ civitates Atheniensium imperio adjecerunt.

A. C. 431. CAP. VII. His malis fracti Lacedæmonii, in an-  
Prefidæ nos 30 pepigerunt pacem: sed tam longum otium  
exemplum. inimicitiae non tulerunt. Itaq; intra quindecim an-  
næ rupto fædere, cum contentu Deorum, homi-

(b) Delum enim commu-  
ne Græciæ ærarium esse vo-  
luerunt, veteres enim in fanis  
publicas privatasque suas pe-  
cunias soliti sunt deponere,  
Bong.

(i) Viæti sunt in Halia.

(k) Quinquagesimo anno  
post Xerxis e Græcia disces-  
sum Peloponnesus tota con-  
juravit in Athenienses. In  
prætura collegam Pericles ha-  
buit Sophoclem.

numq;

numq; fines Atticos populantur; Et nè prædam potius quam pugnam expetisse viderentur, hostes ad prælium vocant. Sed Athenienses, consilio Periclis ducis, populationis injuriam differunt in tempus ultionis, supervacua pugnam existimantes, cum ulcisci hostem sine periculo possent. Deinde interjectis diebus naves confundunt, & nihil sentientibus Lacedæmoniis, totam Spartam deprædantur, multoq; plura auferunt, quam amiserant. Prorsus in comparatione damnorum, longe plurimi fuerat ultio quam ira. Clara quidem hæc Periclis expeditio habita, sed multò clarior privati patrimonii contemptus fuit. Hinc agros in populatione cæterorum intactos hostes reliquerant, (1) sperantes acquirere se illi posse aut periculum ex invidia, aut ex suspitione proditionis Infamiam. Quod antè prospiciens Pericles, & futurum populo prædixerat, & ad invidiæ impetum declinandum agros ipsos dono reipublicæ dederat.

Exstat hac  
de re apud  
Thucyd.  
oratio.

Atq; ita unde periculum quæsitum fuerat, ibi maximam gloriam invenit. Post hæc interjectis diebus (m) navalii prælio dimicatum est: vieti Lacedæmonii fugerunt. Nec cessatum deinceps est, quin aut terra, aut mari variâ præliorum fortunâ, invicem se trucidarent. Leniq; fessi tot malis pacem in annos A. C. 428 quinquaginta fecere, quam non nisi sex annis servaverunt. Nam inducias, quas proprio nomine condixerant, ex sociorum persona rumpebant; quippe quasi minus perjurii contraherent, si ferentes sociis auxilia potius quam si aperto prælio dimicassent. Hinc bellum in Siciliam translatum: quod prius A. C. 420 quam exponam, de Siciliæ situ pauca dicenda sunt. A. C. 415.

(1) Non ideo agros Pericles reliquisse intactos Archidamum, ut eum suspectum redderet Atheniensibus, sed quoniam ei amicissimus fuit, inquit Polyenus.

(m) Ad Naupactum duce Phormione Thucyd. 2. 16. 2.

## JUSTINI LIBER IV. CAP. 1.

Siciliæ de-  
scriptio.Vide Plin.  
l. 85. c. 25.Et dehis-  
cendi argu-  
mentum.

Plin.

Siculum  
mare.\* Vorticibus mergi  
ac inim.Æolides  
insulæ.

**S**iciliam ferunt angustis quondam fauibus Italiam adhæsisse, direptamq; velut à corpore, majore impetu superioris maris, quod toto undarum onere illuc vehitur. Est autem ipsa terra tenuis ac fragilis, & cavernis quibusdam, fistulisq; ita penetrabilis, ut ventorum tota fermè flatibus pateat, nec non & ignibus generandis nutriendisq; soli ipsius naturalis vis Quippe intrinsecus stratum sulphure & bitumine traditur: quæ res facit: ut spiritu cùm igne inter interiora luctante, frequenter & compluribus locis nunc flamas, nunc vanorum, nunc fumum eructet. Inde deniq; Ætnæ montis per tot secula durat incendium. Et ubi acrior per spiramenta cavernarum ventus incubuit, arenarum moles egeruntur. Proximum Italiam promontorium (a) Rhegium dicitur, ideò quod Græce abrupto hoc nomine pronuncietur. Nec mirum si fabulosa est loci ejus antiquitas, in quem res tot coiere mira. Primùm quod nusquam alias tam torrens fretum, nec solùm citato impetu, verùm etiam sævo: neque experientibus modo terribile, verùm etiam procul visentibus. Undarum porrò inter se concurrentium tanta pugna est, ut alias veluti terga dantes \*vorticibus in imum desidere, alias quasi viètrices in sublime ferri videas. Nunc hic fremitum ferventis æstus, nunc illic gemitum in voragine desidentis exaudias. Accedunt vicini, & perpetui Ætnæ montis ignes, & (b) insularum Æolidum, veluti ipsis undis alatur incendium. Neq; enim in tam angustis terminis aliter dura re tot seculis tantus ignis potuisset, nisi & humoris

(a) Sic dictum a *Thymæ* &  
Jumpi, quod hic violentia  
terræ motuum Siciliam ab  
Italiæ divulserit.

(b) Quæ & *Lypareæ* &  
*Vulcaniæ* Latinis, *Hephæstia-*  
*des Græcis, & Plotæa* Diony-  
fio vocantur.

nutri-

nutrimentis oleretur. Hinc igitur Fabulæ (e) Scyl- Scylla & lam & (d) Charybdim peperere: hinc latratus audi- Charybdis, tos, hinc monstri credita, simulacra, dum navigan- vid. Eras. in tes magnis vorticibus pelagi desidentis exteriti, la- Chil.

trare putant undas, quas forbentis æstus vorago col- ludit. Eadem causa etiam Ætnæ montis perpetuos ignes fecit. Nam aquarum ille concursus raptum se- cum spiritum in imum fundi trahit, atque ibi suffo- catum tam diu tenet, donec per spiramenta terræ diffusus, nutrimenta ignis incendat. Jam ipsa Italæ De Sicilia Siciliæq; vicinitas, jam promontorii otum altitudo Thucy. l. 6. ipsa ita similis est, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit, credentibus, coë- untibus in se promontoriis, ac rursum discedenti- Angustiæ bus solida intercipi, absq; navigia. Neque hoc Siculi freti. ab antiquis in dulcedinem fabulæ compositum, sed metu & admiratione transeuntium. Ea est enim pro- A Thucy- cul insipientibus natura loci, ut sinum maris, non dide autore transitum putas: quô cum accesseris, discedere, ac Plinio, Tri- se jungi promontoria, quæ anteâ juncta fuerant quætra eti- arbitrere. am dicta.

CAP. II. (e) Siciliæ primò Trinacriæ nomen A. C. 227. fuit: præterea Sicania denominata est. Hæc à prin- cipio patria Cyclopum fuit: quibus extintis (f) Æolus regnum insulæ occupavit: post quem singulæ civitates in tyrannorum imperium concesse- runt, quorum nulla terra feracior fuit: Horum ex A. C. 662. numero (g) Anaxilaus justitia cum cæterorum cru- delitate certabat: cuius moderatio haud medio-

(e) Scopulus in freto Ma- mertino, inter Siciliam & Ita- liam Plin.

(d) Poetarum fabulis cele- bris, nihil aliud enim quam mare vorticosum, & quasi in- hiatum descendens.

(e) Quæ & Sicania & Tri-

quætra. Plin. 3. 8. est in- fula maris Mediterranei cele- berrima.

(f) Lege Diodorum 4. 81. & 16. Strab. l. 6.

(g) Reginorum in agro Brutio tyranus fuit, & Mef- sanae in Sicilia conditor.

crem fructum tulit. Quippe decedens cùm parvulos filios reliquisset tutelāmque eorum (b) \* Michillo. Vide infra b. 85. Micytho, spectatæ fidei servo commisisset, tantus amor memoriæ ejus apud omnes fuit, ut parere servo, quām deserere regis filios mallent: principesq; civitatis oblii dignitatis suæ, regni majestatem administrari per servum paterentur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginenses tentavere, diuq; variâ victoriâ cum tyrannis dimicatum. Ad postremum amissio Hamilcare imperatore cum exercitu, aliquantis per quiere vieti.

A. C. 480. CAP. III. Medio tempore cùm Regini discordiâ laborarent, civitásq; per dissentionem divisa in duas partes esset, veterani ab altera parte ab (i) Himerâ urbe in auxilium, vocati, pulsis civitate, contra quos implorati fuerant, & † mox cæsis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus & liberis sociorum occupavere, ausi facinus nulli tyranno comparandum: quippe ut Reginis melius fuerit vinci quām vicisse. Nam sive † vietoribus captivitatis jure servis- † Autoribus, sent, sive amissâ patriâ exulare necesse habuissent, non tamen inter aras & patrios lares trucidati, crudelis-

A. C. 426. simi tyrannis patriam cum conjugibus ac liberis præ- Siciliense dam reliquissent. (k) Catanenses quoq; cum Syracubellum, quo sanos graves paterentur, diffisi viribus suis auxilium Atheniensis ab Atheniensibus petiere: qui seu studio majoris imperii, quodd Asiam Græciāmq; penitus occuparent, seu metu factæ pridem à Syracusanis classis, ne Lacedœmoniis illæ vires accederent Lamponium ducem cum classe in Siciliam misere, ut sub specie ferendi Catanensis auxili, tentarent Siciliæ imperium; & quoniam prima initia frequenter cæsis hostibus prof-

(b) Hunc Herodotus 7. 170. l. 3. Strab. l. 6. est etiam *Naxos* vocat, *Anaxilia* Zancles colonia.  
osxtm̄ ut & Macrob. (k) Urbs Catana a Naxis condita. Strab. l. 6.

(i) Urbs Siciliæ. Vide Plin.

spera fuerant, (l) majore denuò classe & robustiori exercitu, Lachere & Cariade ducibus, Siciliam petivere: Sed Catanenses sive metu Atheniensium, sive tædio belli, pacem cum Syracusanis, remissis Atheniensium auxiliis, fecerunt. Thucy. lib. 3.

C A P. IV. Interjecto deinde tempore, cum fides pacis à Syracusanis non servaretur, denuò legatos Athenas mittunt, (m) qui sordidâ veste, capillo barbaq; prolixis & omni squaloris habitu ad misericordiam commovendam & acquisito, concionem deformes adeunt. Adduntur precibus, lachrymæ, & ita misericordem populum supplices movent, ut damnarentur duces, qui ab his auxilia deduxerant. Igitur classis ingens decernitur: creantur duces \* Niceas & (n) Alcibiades, & Lamachus, tantisq; viribus Sicilia reperitur, ut ipsis terrori essent, in quorum auxilia mittebantur. Brevi post tempore, revocato ad reatum Alcibiade, duo prelia pedestria secunda Niceas & Lamachus faciunt: munitionibus deinde circumdati, hostes etiam marinis commetibus in urbe clausos intercludunt. Quibus rebus fracti Syracusani, auxilium à Lacedæmoniis petierunt. Ab his mittitur Gylippus, solus quidem, sed in quo instar omnium auxiliorum erat. Is auditio genere belli, jam inclinato statu auxiliis partim in Græciam, partim in Siciliam miserè contractis A. C. 414. opportuna bello loca occupat. Duobus inde præliis victus, congressus tertio occiso Lamacho, & hostes fugam compulit, & socios obsidione liberavit. Cylippus. Demothe- nes navalis Sed cum Athenienses à bello terrestri in navale se pugnæ, ut transtulissent, Gylippus classem à Lacedæmoni Thuey. l. 7. cum auxiliis accersit: quo cognito, & ipsi Atheni- narrat non adfuit.

(l) Viginti naves misisse promittere, ut squalorem suum ostenderet. Thucyd. l. 5.

(m) Supplices vel luctu adicti solebant sordidati cedere, capillos, & barbam (n) Clinæ filius Atheniensis.

enses in locum amissi ducis Demosthenem & Eury-medonta cum supplemento copiarum mittunt. Peloponnesi, quoq; communi civitatum decreto ingentia Syracusanis auxilia misere, & quasi Græciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita ex utraq; partem summis viribus dimicabatur.

A. C. 413. C A P. V. Prima igitur congreßione navalis certaminis Athenienses vincuntur. Castra quoq; cum

A. C. 413. omni publica ac privata pecunia mittunt. Super hæc mala, cùm etiam terrestri prælio vieti essent, tunc Demosthenes, censere cœpit, ut abirent Sicilia, dum res, quamvis afflœ, nondum tamen perditæ forent, neque in bello malè auspicato amplius perseverandum esse; domi graviora, & forsitan in fæliciora bella esse, in quæ reservare hoc urbis apparatus oporteat. Nicias, seu pudore malè aëtæ rei, seu metu destitutæ spei civium, impellente fato, manere contendit. Reparatur igitur navale prælium, & à nimia prioris fortunæ procella ad spem certaminis revocantur: sed infœtia ducum qui inter angustias maris tuentes se, Syracusanos

Hanc cladem miserabilem deferrit Thucyd. infin. & Niceas etiam ipsi vieti exercitum in terram deposit. 4. Variunt, tutiorem fugam rati itinere terrestri. Ab his autem relietas (o) centum triginta naves, Gylippus invadet, ipsos deinde insequitur fugientes; partim capit, cœdit partim. Demosthenes amissio exercitu à captivitate gladio & voluntariâ morte se vindicat. Niceas autem nè Demosthenis quidem exemplo, ut sibi consuleret admonitus, cladem suorum auxit dedecore captitatis.

(o) At Thucydides l. 7. 13. 24. Atheniæbus ex postrema clade tantummodo 70 naves reliquas fuisset, scribit. Bern.

## JUSTINI LIBER V. CAP. I.

**D**UM Athenienses in Sicilia bellum per bienium cupidiūs quam feliciūs gerunt, interim concitator & dux ejus Alcibiades absens Athenis in-simulatur mysteria Cereris, Initiorem sacra, nullo magis quam silentio solemnia enunciavisse. Revocatusq; à bello ad judicium, sive conscientiam, sive dignitatem rei non ferens, tacitus in exilium (a) Plutarch. Elidem profectus est. Inde ubi non damnatum fētantūm, verum etiam diis per omnium, (b) sacerdotum religiones (c) devotum cognovit, Lacedæmonia se contulit, ibiq; regem Lacedæmoniorum appellavit, turbatis Atheniensibus adverso Siciliæ votum sex-prælio ultrò bellum inferre. Quo factō omnia exemplum in Græciæ regna, velut ad extingendum commune incisum in inmoderati Imperii + crudelitate contraxerant (d) publico possum fuit Darius quoq; rex Persarum memor paterni avitiq; Prob. in hanc urbem odii; factā cum Lacedæmoniis per + Cupidi-Tyssafernem præfectum, (e) Lydiæ societate, omnia sumptum belli pollicetur. Et erat hic quidem titulus cum Græcis coēundi, re autem verā timebat, nè victis Atheniensibus ad se Lacedæmonii arma transferrent. Quis igitur miretur tam florentes Atheniensium opes + fuisse, cùm ad opprimendam unam urbem, totius Orientis vires concurrerent? + Luisse. Non tamen inerti, neque incruento cecidere bello, sed præliati ad ultimum + victores etiam interdum, consumpti magis fortunæ varietate, quam vi victi sunt. Principio belli omnes etiam ab his socii des-

Alcibiade hanc histriam copi-  
ose narrat.

Olympiade Sacerdotes appellavit a Probo. De-

pilæ lapidea publico possum fuit

A. C. 412. Odium Græcorum in Atheni-  
ensis.

+ Victoria.

(a) Ptolomæo, & cæteris Peloponnesi regio.

(b) Eumolpidas Cereris fuisse sacerdotes testatur Plut. ab Eumolpo dicti.

(c) Devotionis exemplum quo testatior esset memoria,

in pilæ lapidea incisum, atq; in publico positum ait Probus in Alcib.

(d) Cognomento Nothus quem Sca! Hierosolimitani templi restauratorem sentit.

(e) Asia minoris regio.

civerant, ut fit, *Quo se fortuna eodem etiam favor homini-  
num inclinat.*

*CAP. II.* Alcibiades quoq; motum adversus patri-  
am bellum, non gregarii militis operâ, sed imperato-  
riis virtutibus adjuvabat. Nempe acceptis quinq; na-  
vibus in Asiam contendit, & tributarias Athenien-  
sium civitates autoritate nominis sui ad defectionem

*Ioniam  
enim a soci-  
etate ad  
vertit.*

*A. C. 412.* compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem, nec tam ablatum **Athe-  
niensibus** ducem, quâm Lacedæmoniis traditum

*(f)* partaq; cum amissis imperia pensabant. Sed apud

*Lacedæmonios* virtus Alcibiadis plus invidiæ, quam

gratiæ contraxit. Itaq; cùm principes velut æmu-  
lum gloriæ suæ interficiendum insidiis mandassent,

*A. C. 411.* cognitâ re Alcibiades per *(g)* uxorem Agidis regis,

quam adulterio cognoverat, ad *Tyssafernem* præ-  
fectum Darii regis profugit. Cui celeriter offici-

*Timea* auxor Agidis. comitate, & obsequendi gratia † insinuavit. Erat

*† Se insi-  
nuavit.* enim & ætatis flore, & formæ veneratione, nec mi-

Ac facilitate nus eloquentiæ etiam inter Athenienses insignis. Sed

*morum, ap-  
pellatur a* in reconciliandis amicitarum studiis, quâm in reti-

*Plutarche* nendis vir melior: quia morum vitia sub umbra

*Chamele-  
on.* eloquentiæ primò latebant. Igitur persuadet *Tyssa-  
fern*, ne tanta stipendia classi *Lacedæmoniorum* præberet

*Vocandos enim* in portionem muneris *Ionios*, quorum præ-

libertate cùm tributa *Atheniensibus* penderent, bellum su-

*Alcibiadis* ceptum sit. Sed nec auxiliis nimis enixa *Lacedæmonios* ju-

*Vafrum &* vandos. Quippe memorem esse debere, alienam se victoriari

*callidum & non suam instruere, & catenus bellum sustinendum, ne i-*

*ingenium.* nō pâ deseratur. Nam regem Persarum dissentientibus Græci

arbitrum pacis ac belli fore, & quos suis non possit, ipsorum

armis vitturum: perfecto autem bello, statim ei cum victo-

ribus dimicandum. Domesticis itaq; bellis Græciam obti-

*(f)* Hoc est, quamvis apud  
Athenienses imperio excidif-  
fer Alcibiades, apud Sparta-  
nos tamen seque magnum

factum cogitabant.

*(g)* *Timea* Plut. in A-

42, nominat.

# LIBER V.

51

rendam, nè externis vacet, exequandasq; vires partium, & inferiores auxilio levandos. Non enim quieturos post banc victoriam Spartanos, qui vindices se libertatis Græciae professi sunt. Grata oratio Tyssaferni fuit; itaq; commeatus maligne præbere, (h) classem regiam non tam mittere, nè aut Victoriam totam daret aut necessitatem deponendi belli imponeret.

C A P. III. Intereà Alcibiades hanc operam civibus vindicabat; ad quem cùm legati Atheniensium venissent, pollice tur his amicitam regis, si Res publica à populo translata ad Senatum foret, sperans ut aut concordante civitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut discordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus, imminentे periculo belli, major salutis quām dignitatis cura fuit. Itaq; permittente populo (i) Imperium ad Senatum transfertur: Qui cum insitā (k) genti superbiā crudeliter in plebem consuleret, singulis, tyrannidis sibi potentiam vindicantibus, ab exercitu Alcibiades exul revocatur, duxq; classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit, ex conti- A. C. 410. venti se cum exercitu venturum, recepturūmq; a quadringentis jura populi, ni ipse redderent. Hac denuntiatiōne optimates territi, primo urbem prodere Lacedæmoniis tentavere; deinde cùm id nequivissent, in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades intestino malo patria liberatā sumimā curā classem instruit, tq; ita in bellum adversus Lacedæmonios Perdit.

C A P. IV. \* Jam (l) Zestromidarus & (m) Phar- \* Mindarus abasus, Lacedæmoniorum duces, instructis navi- A. C. 409.

(h) Quæ Phænicum navis centum quadraginta septem constabat.

(i) Ad Quadrungentos, niorum meminit Strabo, lib.

(k) Nobilium scilicet.

(l) Mindarus navali ad Cyzicū pugna periit.

(m) Perficum hoc nomen est, & nescio quare ducem Laced. appellat auctor, solum, vel. amicum rectius dixisset.

bus expectabant: (n) prælio commisso, victoria penes Aehenenses fuit. In eo bello major pars exercitūs, & omnes fermē hostium duces cæsi, naves 80. captæ: interiectis quoq; dièbus cùm bellum Lacedæmonii à mari in terram transtulissent, iteratò vincuntur. His malis fracti, pacem petiere; quam

xxx naves habet Plut. illustris vi- storia Athe- auxilia illatum à Carthaginensibus Siciliæ bellum nientum ad domum revocavit: quibus rebus destitutis Lacedæ- Cyzicum. moniis, Alcibiades cum classe viætrici, Asiam va- stat, multis locis prelia facit, ubiq; viætor, recipit, civitates quæ defecerant nonnullas capit, & imperio Atheniensium adjicit. Atq; ita priscâ navali gloria vindicatâ, adjectâ etiam laude terrestris belli, desideratus civibus suis Athenas revertitur. (o) His omnibus præliis ducentæ naves hostium & præda ingens capta; ad huc redeuntis exercitus trium- phum, effusa omnis multitudo obviam procedit, & universos quidem milites, præcipue tamen Alcibiadem mirantur. In hunc oculos civitas univerfa, in hunc suspensa ora convertit. Hunc quasi de cœlo missum, & ut ipsam victoriam contuentur: laudant, quæ pro patria, nec minus admirantur, quæ exul contra gesserit, excusantes ipsi iratum provocatūmq; fecisse. Enim verò tantum in uno viro fuisse momenti, ut maximi imperii subversi, & rursum recepti, autor esset: & unde stetisset, eò se victoria transferret, fieretq; cum eo mira quædam fortunæ inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantum, verùm etiam & divinis eum honoribus hono- rant: certant secum ipsi utrum contumeliosius

Egregia de- scrip-  
to re-  
ditus Alci-  
biadi-  
exulis in  
patriam.

(n) Prælium hoc in Cyzi-  
co est commissum, in quo  
omnes hostium, præter Syra-  
cusanorum, naves captæ

funt.

(o) Quinque terrestribus &  
tribus navalibus, Bong.

cum

eum expulerint, an revocaverint honoratius ipsos illi deos gratulantes tulere obviam, quorum exerationibus erat devotus. Et cui paulò ante omnem humanam opem interdixerant eum, si queant, in cœlo posuisse cupiunt. (p) Explent contumelias honoribus, detrimenta muneribus, exercitationes precibus. Non Siciliæ illis adversa pugna in ore est sed Græciæ victoria, non classes per illum amissæ, sed acquisitæ, nec Syracusarum, sed Ioniæ Hellestiæ; meminerunt. Sic Alcibiadœ nunquam mediocribus, nec in offensam nec favorem studiis suorum exceptusest.

Astuti &  
callidi im-  
peratoris  
exemplum

de quo vide  
Plutarch.

CAP. V. Dum hæc aguntur à Lacedæmoniis (q) Lyssander classi belloq; præficitur, & in locum Tyssafernis Darius rex Persarum filium suum Cyrrum A. C. 407. Ioniæ Lydiæq; præposuit, qui Lacedæmonios auxiliis opibusq; ad spem fortunæ prioris erexit. Aucti igitur viribus, Alcibiadem cum centum navibus in Asiam profectum, dum agros, longâ pace divites, securus populatur & prædæ dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites haberet, repentina adventu oppressere; tantaq; cædes palantium fuit, ut plus vulneris prælio Athenienses acciperent, quam superioribus dederant, & tanta desperatio apud Athenienses erat; ut ex continenti Alcibiadem ducem Conone duce commutarent: arbitrantes viatos se non fortunâ belli, sed fraude imperatoris: apud quem plus prior offensa valuisset, quam recentia be- In vitiis & neficia, Vicisse autem eum priore bello idè tantum, virtutibus, ut ostenderet hostibus, quem ducem sprevissent, & nihil fuit ut cariæcis ipsam victoriam venderet. Omnia enim Alcibiade credibilia in Alcibiade, vigor ingenii & vitiiorum excellenti- us Prob. amor, & morum luxuria faciebat. Veritus itaq;

(p) Itaque coronis aureis tentiae, *Diod.*  
cinctus est, pile in mare con-

(q) Pater ejus, ut *P. ut. re-*  
fectæ, atque adeo ipsæ sen- fert *Aristocletus* dictus.

multitudinis impetum, denuò in voluntarium exiliū proficiscitur.

CAP. VI. Itaq; Conon Alcibiadi suffectus, habens ante oculos, cui duci successit, classem maximā industriā adornat: sed navibus exercitus deerat, fortissimis quibusq; in Asia populatione amissis. Armantur tamen senes, aut impuberes pueri, & numerus militum sine exercitū robore expletur. Sed non magnam bello moram ætas fecit. Imbelles autem (r) ceduntur passim, aut fugientes capiuntur; tantaq; strages aut occisorum aut captivorum fuit, ut Atheniensium deletum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo prælio perditis & desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, ut consumptā militari ætate, peregrinis civitatem, servis libertatem, damnatis impunitatem darent. Eaq; colluvione hominum, domini anteā Græciæ, conscripto exercitu vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt. Tanta virtus animorum erat, ut cum paulò ante salutem desperaverint, nunc non desperent victoriam. Sed neq; his miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur: neq; ex vires, quibus vincere conふerant, neque ea scientia militaris in his, quos vincula non castra continuerant. Itaq; omnes aut capti aut occisi, cum dux Conon eo prælio superfuisset (f) solus crudelitatem civium metuens cum octo navibus ad regem Cyprium contendit + Evagoras. (t) Evagoram. autem dum. CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum rebus feliciter gestis, fortunæ hostium insultat, captivas naves cum præda bellica, in triumphi modum ornatus

Hanc pugnam egressie describit Xenophon. cum octo navibus ad regem Cyprium contendit + Evagoram.

A. C. 405. CAP. VII. At dux Lacedæmoniorum rebus feliciter gestis, fortunæ hostium insultat, captivas naves cum præda bellica, in triumphi modum ornatus

(r) Pugnatum est ad Mitylenas, estque urbs obsessa & oppugnata a duce Laced. Callicratida.

(f) Scilicet e ducibus, ac

triarchis, Bong.

(t) Fuit hic Rex Cypri, Nicoclis pater, cuius laudes de pingit Isocrates.

mittit Lacedæmonia, ac tributarias Atheniensium civitates, quas metus dubia: belli fortunæ in fide tenuerat, voluntarias recepit: nec aliud ditioni Atheniensium præter urbem ipsam reliquit. Quæ Trepidat cuncta cùm Athenis nuntiata essent, omnes relictis nisi Rhodomibus, per urbem discurrere pavidi, alias alium torica sciscitari, autorem nuntii requirere; non pueros descriptio imprudentia, non senes debilitas, non mulieres \* Imbecil sexus \* imbecillis domi tenet, adeò ad omnem extatam tanti mali sensus penetraverat. In foro deinde coierunt, atq; ibi perpeti nocte fortunam publicam quæstibus iterant. Alii fatres, aut filios, aut parentes deflent, cognatos alii, alii amicos chariores cognatis, & cum privatis casibus querelam publicam miscent. Jam seipso jam ipsam patriam peritaram, miseriorēmq; incolumium quām amissorum fortunam judicantes, sibi quisq; ante oculos obsidionem, famem, & superbū victoremque hostem proponentes; jam ruinam urbis & incendia, jam omnium captivitatem & miserrimam servitutem recordantes; feliciores prorsus prioris urbis ruinas ducentes, quæ incolumibus filiis parentibusque testorum tantum ruinā (u) taxatæ sint: Nunc autem non classem, in quām, sicuti pridem, ut confugiant, superesse; non exercitum cuius virtute servati pulchriora possent mænia extruere.

C A P. VIII. Sic defletæ ac prope perditæ urbi hostes superveniunt, & obsidione circumdatos & Athenæ & obsecros fame urgent. Sciebant enim neq; ex advectis Lysandro copiis multum superesse, & ne novæ advehi possent & Agide, providerant: quibus magis Athenienses fracti post longam famem, & assidua suorum funera, pacem petivere: quæ an dari deberet diu inter Spartanos Athenienses & sociosq; deliberatum. Cùm multi delendum Atheniensium nomen, urbēmq; incendio consumendam censerent, negarunt se Spartani ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem polliciti, si demis-

Lacedæmoniis se dedunt.

(u) Hoc est, constiterint, æstimatæ fuerint.

A. C. 404. *sa (w) Pyreum versus muri brachia dejecerint, na-  
vesq; quæ reliquæ forent, traderent, resq; publica-  
semetipsis 30 rectores acciperet, In has leges tra-  
ditam sibi urbem. Lacedæmoni formandam Lysan-  
dro tradiderunt. (x) Insignis hic annus & expug-  
natione Athenarum, & morte Darii regis Persarum,  
& (y) exilio Dionysii Siciliæ tyranni fuit. Mutato  
statu Athenarum etiam civium conditio mutatur.  
Rectores 30. reipublicæ constituuntur, qui fiunt  
tyranni : quippe a principia tria millia sibi satelli-  
tum statuunt, quantum ex tot cladibus prope nec  
civium superfuerat ; & quasi parvus hic ad conti-  
nendam civitatem exercitus esset, septingentos mi-  
lites è victoribus accipiunt. Cædes deinde civium  
ad Alcibiade auspicantur, né interum rempublicam  
sub obtentu liberationis invaderet. Quem cùm  
profectum ad Artaxerxem Persarum regem compe-  
rissent, citato itinere miserunt, qui eum intercipe-  
rent, à quibus occupatus, cum occidi aperte non  
posset vivus in cubiculo, in quo dormiebat (z) cre-  
matus est.*

Alcibiadis  
interitus.

A. C. 403.

*CAP. IX. Liberati hoc ultioris metu tyranni.  
miseras urbis reliquias cædibus & rapinis exhauiunt.  
Quod cùm displicere uni ex numero suo Therameni  
didicissent, ipsum quoque ad terrorem omnium in-  
terficiunt. Fit igitur ex urbe passim omnium fuga,  
repleturq; Græcia Atheniensium exilibus, quod e-  
tiam ipsum auxilium unicum à miseris eripitur :  
nam Lacedæmoniorum editio, civitates exiles re-  
cipere prohibebantur : omnes se Argos & Thebas*

(w) Portus Atheniensis  
quadringentarum capax na-  
vium, muris duobus, quali  
ciuribus, urbi junctus.

(x) Is fuit quartus Olymp.  
XCIII. ab. U. C. 348. Bern.

(y) *Jos. Scaliger tempore  
& persona autorem errare*

demonstrat. Tempore ; quod  
48. annis illud exilium post  
acciderit : persona, quod non  
*Dionysius* senior, sed junior.  
Bern.

(z) Non Crematnm, *Plut.*  
scribit, sed erupisse, & telo-  
rum copia obrutum.

CON-

contulere: ibi non solum tutum exilium egerunt, verum, etiam spem recuperandæ patriæ receperunt. Thrasibus Erat inter exiles (a) Thrasibus vir strenuus, & exemplum domi nobilis, qui audendum aliquid pro patria, & pietatis er- pro salute communi, etiam cum periculo ratus, adu- ga patriam natis exilibus castellum Phyleni Atticorum finium Thrasibus xxx. socii. occupat: nec deerat quarundam civitatum tam Prob. crudelis casus miserantium favor. Itaque \* eos Me- \* Et His- nias Thebanorum princeps, et si publicis non pote- menias, rat, privatis tamen \* viribus adjuvabat. Et Lysias \* Auxiliis. Syracusanos orator, exul tunc, quingentos milites Prælium stipendio suo instructos in auxilium patriæ commu- adversus nis eloquentiæ misit. Fit itaq; asperum prælium: Thrasibus tyrrannos. sed cum hinc pro patria summis viribus, inde pro + Securius aliena dominatione + incuriis pugnaretur, tyran- Thrasibus ni vincuntur: vieti in urbem refugerunt, quam ex- & Atheni- haustum cædibus suis, etiam armis spoliant. De- enium vi- inde cum omnes Athenienses proditionis suspectos etoria de haberent, demigrare eos ex urbe jubent & in bra- tyrrannis. chiis muri, quæ diruta fuerant, habitare, extraneis militibus imperium tuentes. Post hæc Thrasibus lum corrumpere, imperii societatem pollicentes, co- nantur: quod cum non contigisset, auxilia à Lacedæ- moniis petivere. Quibus accitis iteratò prælian- tur. In eo bello Critias & + Hippolochus omnium + Hippo- tyrannorum sævissimi cadunt. inachus.

CAP. X. Cæteris vietiis, cum exercitus eorum, ex quibus major pars Atheniensium erat, fugeret, magna voce Thrasibus exclamat: *Cur se victorem fugiant potius, quam ut vindicem communis libertatis ad- iurient?* Civium illam meminerint aciem, non hostium hæc oratio esse: nec se ideo arma cepisse, ut aliqua vietiis adimat, sed ut adempta restituat; 30, se dominis, non civitati bellum inferre. Admonet deinde cognationis, legum, fa- crorum communium: tum vetusti per tot bella

(a) Cognomento *Tyrius* *Diod.* 14. 33.

commilitii: orat, ut misereantur exulum civium si tam patienter ipsi serviant reddant sibi patriam accipient libertatem. His vocibus tantum promotum est, ut reversus in urbem exercitus 30. tyranos emigrare Eleusina juberet, substitutis decem

Tyranni urbe pulsi; 10 dominationis territi, eandem viam crudelitatis a gressi sunt. Dum hæc aguntur, nunciatur Lacedæmoni in bellum Athenienses exarsisse: ad quo comprimentum Pausanias rex mittitur: qui misericordiæ exulis populi permotus, patriam misericibus restituit, & decem tyrannos ex urbe Eleusina migrare ad cæteros jubet. Quibus rebus cum

A. C. 402. pax statuta esset, interiectis diebus repente tyranni non minus restitutos exules, quam se in exilium actos indignantur, quasi vero aliorum libertas servitus esset, & bellum Atheniensibus inferunt sed ad colloquium, veluti dominationem recepturi progressi, per insidias comprehensi ut pacis victimæ trucidantur, populus, quem emigrare jussérant, in urbem revocatur. Atq; ita per multa membra ci

\* Dissipata. vitas \* divisa, in unum tandem corpus redigitur & enè qua dissensio ex antea etiæ nasceretur, omnes jurando obstringuntur, discordiarum oblivionem fore. Interē Thebani, Corinthiæ; legatos ad Lacedæmonios mittunt, qui ex (c) manubiis portionem prædæ communis belli, periculiq; peterent. Quibus negatis non quidem aperte bellum adversus Lacedæmonios decernunt, sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset.

(c) Præda quæ manu capta est, Gell. manus exuviae, Non.

eo quod manibus detrahuntur Ifid, scil. manuum vi, Pro.

CAP. XI. Eodem ferè tempore (d) Darius rex <sup>A. C. 404.</sup> Persarum moritur, (e) Artaxerxe & Cyro filiis re- Darii mors iicitis. Regnum Artaxerxi, Cyro (f) civitates, qua- Lydiam & rum præfetus erat, testamento legavit. Sed Cyro maritimas (g) judicium patris injuria videbatur. Itaque, oc- civitates. cultè adversus fatrem bellum parabat. Quod cùm Plutarch. nuntiatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem, & innocentiam dissimulatione belli simulantem, compedibus aureis vinxit: interfecissetq; ni mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus, jam non oc- cultè bellum, sed palam; nec per dissimulationem, Imperium sed apertum professione parare cœpit: auxilia un- bellum du- orum fra- dique contrahit, Lacedæmonii memores Atheniensis trum, Cyri bello inixè se ejus operâ, adjutos, velut ignorantes & Artaxer- contra quem bellum pararetur, decernunt auxilia xis.

Cyro mittenda, ubi res ejus exegisset: quærentes <sup>A. C. 403.</sup> & apud Cyrum, gratiam, & apud Artaxerxem, si <sup>A. C. 401.</sup> vicisset, veniæ patrocinia, cùm nihil adversus eum apertè decrevissent. Sed cùm in bello sors prælia utrumq; fratrem pugnæ obtulisset, prior Artaxerxes à fratre vulneratur, quem cùm equi fuga pericu- digitur: subtraxisset. Cyrus à cohorte regia oppressus, jure interficitur; sic vîctor Artaxerxes & præda frater- ivionemini belli, & exercitu potitur. In eo prælio (h) de- Cyrus occi- ad Lace- cem millia Græcorum in auxilio Cyri fuere: qui ditur. portionem & in cornu, in quo steterant, vicerunt, & post Græcorum. t. Qui mortem Cyri, neque armis à tanto exercitu vinci virtus. ersus Lanéq; dolo capi potuerunt: revertentesque inter s tantam tot indomitas nationes & barbaras gentes, pertanta ligi pos-

(d) Hic est Darius Nothus, qui Longimano successit Diod. 3. 108.

(e) Qui ante regnum Arsi- etrahuntu- vi, Pro. as vel ut Ctesias Arsaces dicebatur, post Mnemon est cognominatus. Bern.

(f) Lydiam, & maritimas civitates. Plut. Bern.

(g) Hoc est Testamentum, quod & supremum Judicium dicitur.

(h) Frontinus 14000 numerat. 4. 2. 7. & 8.

itineris spatia virtutēs usq; terminos patriæ defen-  
A. C. 400. derunt.

Frām.

## JUSTINI LIBER VI. CAP. I.

† Dercilli-  
des.

A. C. 399.

† Misso de

A. C. 398.

A. C. 395.

A. C. 396.

A. C. 397.

A. C. 398.

A. C. 399.

A. C. 400.

A. C. 401.

A. C. 402.

A. C. 403.

A. C. 404.

A. C. 405.

A. C. 406.

A. C. 407.

A. C. 408.

A. C. 409.

A. C. 410.

A. C. 411.

A. C. 412.

A. C. 413.

A. C. 414.

A. C. 415.

A. C. 416.

A. C. 417.

A. C. 418.

A. C. 419.

A. C. 420.

A. C. 421.

A. C. 422.

A. C. 423.

A. C. 424.

A. C. 425.

A. C. 426.

A. C. 427.

A. C. 428.

A. C. 429.

A. C. 430.

A. C. 431.

A. C. 432.

A. C. 433.

A. C. 434.

A. C. 435.

A. C. 436.

A. C. 437.

A. C. 438.

A. C. 439.

A. C. 440.

A. C. 441.

A. C. 442.

A. C. 443.

A. C. 444.

A. C. 445.

A. C. 446.

A. C. 447.

A. C. 448.

A. C. 449.

A. C. 450.

A. C. 451.

A. C. 452.

A. C. 453.

A. C. 454.

A. C. 455.

A. C. 456.

A. C. 457.

A. C. 458.

A. C. 459.

A. C. 460.

A. C. 461.

A. C. 462.

A. C. 463.

A. C. 464.

A. C. 465.

A. C. 466.

A. C. 467.

A. C. 468.

A. C. 469.

A. C. 470.

A. C. 471.

A. C. 472.

A. C. 473.

A. C. 474.

A. C. 475.

A. C. 476.

A. C. 477.

A. C. 478.

A. C. 479.

A. C. 480.

A. C. 481.

A. C. 482.

A. C. 483.

A. C. 484.

A. C. 485.

A. C. 486.

A. C. 487.

A. C. 488.

A. C. 489.

A. C. 490.

A. C. 491.

A. C. 492.

A. C. 493.

A. C. 494.

A. C. 495.

A. C. 496.

A. C. 497.

A. C. 498.

A. C. 499.

A. C. 500.

A. C. 501.

A. C. 502.

A. C. 503.

A. C. 504.

A. C. 505.

A. C. 506.

A. C. 507.

A. C. 508.

A. C. 509.

A. C. 510.

A. C. 511.

A. C. 512.

A. C. 513.

A. C. 514.

A. C. 515.

A. C. 516.

A. C. 517.

A. C. 518.

A. C. 519.

A. C. 520.

A. C. 521.

A. C. 522.

A. C. 523.

A. C. 524.

A. C. 525.

A. C. 526.

A. C. 527.

A. C. 528.

A. C. 529.

A. C. 530.

A. C. 531.

A. C. 532.

A. C. 533.

A. C. 534.

A. C. 535.

A. C. 536.

A. C. 537.

A. C. 538.

A. C. 539.

A. C. 540.

A. C. 541.

A. C. 542.

A. C. 543.

A. C. 544.

A. C. 545.

A. C. 546.

A. C. 547.

A. C. 548.

A. C. 549.

A. C. 550.

A. C. 551.

A. C. 552.

A. C. 553.

A. C. 554.

A. C. 555.

A. C. 556.

A. C. 557.

A. C. 558.

A. C. 559.

A. C. 560.

A. C. 561.

A. C. 562.

A. C. 563.

A. C. 564.

A. C. 565.

A. C. 566.

A. C. 567.

A. C. 568.

A. C. 569.

A. C. 570.

A. C. 571.

A. C. 572.

A. C. 573.

A. C. 574.

A. C. 575.

A. C. 576.

A. C. 577.

A. C. 578.

A. C. 579.

A. C. 580.

A. C. 581.

A. C. 582.

A. C. 583.

A. C. 584.

A. C. 585.

A. C. 586.

A. C. 587.

A. C. 588.

A. C. 589.

A. C. 590.

A. C. 591.

A. C. 592.

A. C. 593.

A. C. 594.

A. C. 595.

A. C. 596.

A. C. 597.

A. C. 598.

A. C. 599.

A. C. 600.

A. C. 601.

A. C. 602.

A. C. 603.

A. C. 604.

A. C. 605.

A. C. 606.

A. C. 607.

A. C. 608.

A. C. 609.

A. C. 610.

A. C. 611.

A. C. 612.

A. C. 613.

A. C. 614.

A. C. 615.

A. C. 616.

A. C. 617.

A. C. 618.

A. C. 619.

A. C. 620.

A. C. 621.

A. C. 622.

A. C. 623.

A. C. 624.

A. C. 625.

A. C. 626.

A. C. 627.

A. C. 628.

A. C. 629.

A. C. 630.

A. C. 631.

A. C. 632.

A. C. 633.

A. C. 634.

A. C. 635.

A. C. 636.

A. C. 637.

A. C. 638.

A. C. 639.

A. C. 640.

A. C. 641.

A. C. 642.

A. C. 643.

A. C. 644.

A. C. 645.

A. C. 646.

A. C. 647.

A. C. 648.

A. C. 649.

A. C. 650.

A. C. 651.

A. C. 652.

A. C. 653.

A. C. 654.

A. C. 655.

A. C. 656.

A. C. 657.

A. C. 658.

A. C. 659.

A. C. 660.

A. C. 661.

A. C. 662.

A. C. 663.

A. C. 664.

A. C. 665.

A. C. 666.

A. C. 667.

A. C. 668.

A. C. 669.

A. C. 670.

A. C. 671.

A. C. 672.

A. C. 673.

A. C. 674.

A. C. 675.

A. C. 676.

A. C. 677.

A. C. 678.

A. C. 679.

A. C. 680.

A. C. 681.

A. C. 682.

A. C. 683.

A. C. 684.

A. C. 685.

A. C. 686.

A. C. 687.

A. C. 688.

A. C. 689.

A. C. 640.

A. C. 641.

A. C. 642.

A. C. 643.

A. C. 644.

A. C. 645.

A. C. 646.

A. C. 647.

A. C. 648.

A. C. 649.

A. C. 661.

A. C. 663.

A. C. 665.

A. C. 667.

A. C. 669.

cæteris quoq; sociis ingentia auxilia contracta sunt. Oraculum Sed tanto exercitui & contrâ tantum ducem deerat de Agesilao, dignus imperator. Itaq; postulantibus sociis Age- de quo Xe- silaum ducem, regem tunc Lacedæmoniorum, prop. noph. lib. 3. ter responsum oraculi Delphici, diu Lacedæmonii, an eum summæ rei præponerent, \* deliberaverunt: \* Distule- quibus futurus imperii finis denunciabantur, cum runt. regium claudicasset imperium, erat enim pene clau- dus. Ad postremum statuerunt, melius esse incessu Agesilai & regem, quâm (c) imperio regnum claudicare. Post- Cononis eaquam Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiam laus. misere, non facile dixerim, quòd aliud par ducum tam benè comparatum fuerit; quippe ætas, virtus, consilium, sapientia utriq; propè una, gloria quoq; rerum gestarum eadem: quibus cùm paria omnia fortuna dederit, invictum tamen ab altero utrum- que servavit. Magnus igitur amborum apparatus *A. C. 395.* belli magnæ res gestæ fuerunt. Sed Cononem se- Perifici re- ditio militum invadit, quo <sup>y</sup>præfeti regis fraudare ges adoran- stipendio soliti erant, eò constantiùs debita poscen- tur, quod. tibus, quo graviorem sub magno duce militiam præsumebant. Itaq; Conon diu rege per epistolas *Περσικῶν* frustrâ fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit: <sup>vocat Plut.</sup> cuius aspe&tu & colloquio prohibitus est, quòd eum more Persarum, (d) adorare nollet: agit tamen cum eo per internuncios, & queritur opulentissimi regis bella inopiâ delabi, & qui exercitum parem hosti- bus habeat, pecunia vinci, quâ præstet, inferiorēm-

(c) Notandum ex duabus Heraclidarum familiis, duos simul reges habuisse *Lacedæmonios*, & ita diviso inter confoites imperio, a domina- tione, & tyrannide imminentes permanuisse, cavendum ergo dixit oraculum, ne aliquando regnum claudicaret; sive uno

pede insisteret, hoc illi perpe- ram intelligentes ad ducem claudicantem trahebant.

(d) Mos adorandi talis e- rat, genu flexo, proni pro- cumbentes in terram, fronte humum feriebant, ac terram osculabantur. *Curt. 6. 6. 3. & 8. 5. 11.*

que

que eum èa parte virum inveniri, quà longè superior fit: postulat dari sibi ministrum impensis, quia pluribus id mandari pernicioùm fit. Dato stipendio ad classem remittitur, nec moram àgendi rebus facit: multa fortiter, multa felicitè agit. Agros hostiles vastat, urbem epugnat, & quasi tempestas quædam, cuncta prosternit. Quibus rebus teriti Lacedæmonii, ad patriæ subsidium revocandum ab Asia Agesilaum decernunt.

Ducum  
commen-  
datio.

A. C. 394.

Conon ex-  
emplum a-  
moris & pi-  
etatis erga  
patriam.

Lysander.

Atheniensi-  
bus dictis  
a Lacedæ-  
moniis  
pristica  
restituitur  
dignitas.

A. C. 393.

CAP. III. Interim Lysander ab Agesilao proficidente dux patriæ relictus, ingentem classenr summis viribus instruit, fortunam belli tentaturus. Necnon & ipse Conon nunc primùm cum hostium exercitu concursurus, magnâ curâ suos ordinat. Summa igitur non tam ducum in eo prælio, quàm militum æmulatio fuit. Nam ipse dux Conon non tam Persis, quàm patriæ studiebat: & sicuti afflictis Atheniensium rebus, autor amissæ dominationis fuerat, sic volebat idem haberi redditæ; patriamq; vincendo recipere, quam vietus amiserat, eo speciosius, quod ne ipsorum quidem Atheniensium, sed alieni imperii viribus dimicet; & pugnaturus periculo regis, victurus præmio patriæ, gloriamque diversis artibus, quàm priores civitatis suæ duces consecuturus. Quippe illos vincendo Persas patriam defendisse: se Persas victores faciendo, restituturum patriam esse. Porro (e) Lysander præter conjunctionem Agesilai, etiam virtutum æmulator erat, contendebatq; nè à rebus gestis ejus, & gloriæ splendore decederet, neve tot bellis ac seculis quælitum imperium, brevissimi momenti culpa subverteret. Eadem militum et omnium regum cura erat quos major solicitude cruciabat, non tam nè ipsi quæsitas opes amitterent, quàm ut pristinas Athenienses reciperent. Sed quanto majus prælium

(e) Erat enim uxorius ejus frater.

fuit

fuit, tanto & clarius victoria Cononis. (f) Victi Lacedæmonii fugam capessunt, præsidia hostium Athenas deducuntur, populo restituta dignitate conditio servilis eripitur; multæ quoque civitates recipiuntur.

CAP. IV. Hoc initium Atheniensibus resumen- A. C. 393.  
dæ potentiae, & Lacedæmoniis habendæ finis fuit. Namq; veluti cum imperio etiam virtutem perdi-  
dissent, contemni a finitimis cœpere. Primi igitur Thebani, auxiliantibus Atheniensibus, bellum his Græcorum intulere, quæ civitas ex infinitis incrementis, vir- conspiratio  
tute Epaminondæ ducis, ad spem imperii Græciæ Lacedæ-  
reæta est. Fit itaq; terrestre prælium; eadem La- monios.  
cedæmoniorum fortuna, qua pugnatum adversus A. C. 394.  
Conona navalí prælio fuerat. In eo bello Lysander, Lysandri  
quo duce Athenienses victi a Lacedæmoniis fuerant, interitus.  
interficitur. Pausanias quoque alter dux Lacedæ-  
moniorum proditioñis accusatus, in exilium abiit.  
Igitur Thebani potiti victoriâ, universum exerci-  
tum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt, facilem  
expugnationem rati, quoniam deserti à sociis omni- A. C. 393.  
bus erant: quod metuentes Lacedæmonii, regem  
suum Agesilaum, (g) ex Asia, qui ibi magnas res  
gerebat, ad defensionem patriæ accersunt. Occiso Agesilaus  
enim Lysandro, nullius alterius fiduciarum ducis invocatur.  
habebant. Cujus quoniam serus adventus erat, con-  
cripto exercitu, obviam hosti procedunt. Sed  
iætis adversus paulò ante victores, nec animi,  
eq; vires pares fuere. Primâ igitur congreßione  
unduntur. Deletis jam suorum copiis, superve-  
it rex Agesilaus, qui restituto prælio, non difficul-  
ter, recenti & multis expeditionibus indurato milite,  
ostibus victoriam eripuit; ipse tamen graviter sau-  
gatur.

(f) Ad Cnidum scilicet.

(g) De pugna ad Corone-  
a vide Plut. Pausan. qui

Agesilaum non supervenisse

pugnæ, sed ab initio interfuisse,  
referunt. Bong.

C A P. V. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, né iterum Lacedæmoniis viatoribus in pristinam sortem servitutis redigerentur, exercitum contrahunt; eumq; in auxilium Bœotiorum per Iphicrates Imperatoris (b) Iphicratem, viginti quidem annos natum, sed egregii exempli. A. C. 393. magnæ indolis juvenem, duci jubent. Hujus adolescentis supra ætatem virtus admirabilis fuit, nec nunquam ante eum Athenienses inter tot tantosq; duces aut spei majoris, aut indolis maturioris imperatorem habuerunt; in quo non imperatoriæ tandem Cononis in tum, verum etiam oratoriæ artes fuere. Conon patriam re- quoq; auditio reditu Agesilai, & ipse ex Asia ad datus. populandos Lacedæmoniorum agros revertitur: atq; ita undiq; belli formidine circumstrepente, clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur. A. C. 393. Sed Conon vastatis hostium terris Athenas pergit: ubi magno civium gaudio exceptus, plus tamen tristitiae ipse & ex incensa & diruta à Lacedæmoniis patria, quam lætitiae ex recuperata post tantum temporis, cepit. Itaq; quæ incensa fuerant prædarum sumptu & exercitu Persarum, restituit: quæ diruta fuerunt, reficit. Fatum illud Athenarum fuit, ut antè à Persis crematæ, manubiis eorum, & nunc à Lacedæmoniis dirutæ, ex spoliis Lacedemoniorum restituerentur: versâ quoq; vice, tunc haberent socios, quos tunc hostes habuerunt: & hostes nunc paterentur cum quibus juncti tunc arctissimis societatis vinculis fuerant.

C A P. VI. Dum hæc aguntur, Artaxerxes rex A. C. 387. Persarum legatos in Græciam mittit, per quos iubet omnes ab armis discedere; qui aliter fecisset, eum se pro hoste habiturum; civitatibus libertatem, suaque omnia restituit: quod non Græciæ laboribus assiduisq; bellorum inter cives odiis confusa

(b) N. B. hoc bellum, quia Corinthium est appellatum. circa Corinthum gerebatur;

lens, fecit: sed ne occupato sibi Ægyptio bello, quod propter auxilia, adversus præfatos suos Lacedæmoniis missa susceperebat, exercitus sui in Græcia detinerentur. Fessi igitur tot bellis Græci, cupidè paruere. (i) Hic annus non eò tantum insignis fuit, quod repente pax in tota Græcia facta est, sed etiam eò quod eodem tempore urbs Romana à Gallis capta est. Sed Lacedæmonii securis, insidi- Roma quo antes absentiam Arcadum speculati, castellum eo-tempore a rum expugnant, occupatòq; præsidium imponunt. Gallis. Itaq; armato instruētòq; exercitu, Arcades adhi- capta. bitis in auxilium Thebanis amissò bello reperunt. A. C. 364. (k) In eo prælio (l) Archidamus dux Lacedæmoniorum vulneratur: qui cùm cædi suos jam, ut victos videret, per præconem corpora interfectorum ad se. pulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos victoriæ traditæ. Quâ confessione contenti Theba- ni, signum parcendi dedere.

CAP. VII. \* Post paucis diebus, neutris quic- \* Paucis quam hostile facientibus, cum quasi consensu tacito, deinde post (m) induciæ essent, Lacedæmoniis alia bella adver- diebus. sus finitimos gerentibus, Thebani, (Epaminonda A. C. 363. duce) occupandæ urbis eorum spem ceperunt. I- gitur principio noctis, taciti Lacedæmonia profici- cuntur, non tamen aggredi incautos potuerunt. Quippe senex, & cætera imbellis ætas, cum adven- Spartano- tum hostium præfensissent, in ipsis portarum an- rum senum gustiis armati occurrunt: & adversus quindecim virtus. millia militum, non amplius centum jam effæctæ ætatis viri, pugnæ se offerunt. Tantum animorum

(i) Is fuit secundus Olym, nonagesimæ octavæ, ab U. C. 366. Bern.

(k) Ante hanc pugnam dimicatum est, in Leuistris, ubi vieti sunt a Thebanis Lacedæmonii, temeritate ducis

Cleombroti.

(l) Hic fuit Agesilai filius. Xenop. l. 7.

(m) Induciæ tacitæ dicun- tur, quæ sine pacto, mutuo- consensu, fiunt.

Epiphone- viriūmque; patriæ & penatum conspectus submini-  
ma \* Tam- strat, \* tantōque presentia, quām recordatione sui  
que presen- majores spiritus largiuntur: Nam ut viderunt inter  
tra quam quæ, & pro quibus starent, aut moriendum cen-  
recordati- fuerunt. Pauci igitur sustinuere senes aciem, cui  
one suorum par ante diem universa juventus esse non potuit. In  
majorum spiritus. eo prælio duos duces hostium cecidere: cùm ite-  
rīm, Agesilai adventus nunciatur. Thebani re-

*A. C. 363.* cessere, nec bellum diu dilatum: Siquidem Spar-  
Pugna apud tanorum juventus, senem virtute & gloriā incensa  
Mantineam teneri non potuit, quin excontinenti acie decerneret,  
*Cic. l. 5.* epist. cùm victoria Thebanorum esset. Et Epaminondas  
dum non ducis tantum, verū etiam fortissimi  
militis officio fungitur, graviter vulneratur. Quo  
auditu his ex dolore metus, & illis ex gaudio stupor  
injicitur, atq; ita veluti ex placito consensu à prælio  
disceditur.

*A. C. 393.* Thebanam

tempub. comparat amentatæ haftæ. Unus homo pluri-  
s quam univerla civitas  
Prov.

C A P. VIII. (n) Post paucas deinde diēs Epam-  
nondas decedit, cū quo vires quoq; reipubl. ceci-  
derunt. Nam sicuti telo, si primum aciem perfre-  
geris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris; sic il-  
lo velut mucrone teli ablato duce Thebanorum,  
reipubl. vires hebetatæ sunt, ut non tam illum ami-  
fisse, quām cum illo interiisse omnes viderentur.  
Nam neq; ante hunc ducem illum memorabile  
bellum gessere, nec posteā virtutibus, sed cladi-  
bus insignes fuere, ut manifestum sit, patriæ glo-  
riam & natam & extinctam cum eo fuisse. Fuit  
autem incertum vir melior, an dux esset: nam &  
imperium non sibi semper, sed patriæ quæsivit: &  
pecuniæ (o) adeò parcus fuit, ut sumptus funeri  
defuerit. Gloriæ quoq; non cupidior quām pecu-

(n) E prælio enim statim, ad castra relatus est, ubi animam efflavit, *Vgss.*

(o) *Frontinus l. 4. Strat.*

l. 9. cap. 3, in supellestile sua ahenum, & verum, & nihil præterea habuiscit dicit. *Thys.*

niæ: quippe recusanti omnia imperia ingestæ sunt. Epaminon-  
Honorésq; ita gessit ut ornamentum non accipere, dæ com-  
sed dare ipsi dignitati vineretur. Jam (p) literarum mendatio,  
studium, jam philosophiæ doctrina tanta, ut mira- Cie. Tusc.  
bile videretur, unde tam insignis militiæ scientia Simile est  
homini inter literas nato. Neq; ab hoc vitæ pro- quod Livius  
posito mortis ratio dissensit. Nam ut relatus in pœmene  
castra semianimis, vocem spiritumq; collegit, id u- de Philo-  
num à circumstantibus requisivit, num cadenti sibi  
secutum ademisset hostis: quod ut, servatum au- narrat.  
davit, allatum velut laborum, gloriæq; socium of-  
culatus est. Iterum quæsivit, utri vicisent: ut  
audivit Thebanos; benè habere se rem, dixit atq;  
ita, velut gratulabundus patriæ expiravit.

CAP. IX. Hujus morte etiam Atheniensium A. C. 363.  
virtus intercidit: siquidem amissi, cui æmulari Athenienii-  
confueverant, in segnitiam torporemq; resoluti, um virtus  
Epaminon-  
non, ut olim in classem exercitūsq; sed in dies da morte  
festos, apparatusq; ludorum, redditus publicos ef- enervata.  
fundunt, & cum \* autoribus nobilissimis, poëtisq; \* Auctoriis  
theatra celebrant, frequentiū scenam quām castra  
visentes; versificatores, oratoresq; meliores, quām  
duces laudantes. Tunc vestigal publicum, quō  
antè milites & remiges alebantur, cum urbano po-  
pulo dividi cœptum est. Quibus rebus effectum  
est, ut inter otia Græcorum, sordidum & obscurum A. C. 367.  
antè Macedonum nomen emergeret. Et (q) Phi- Ab Alexan-  
lippus obsecatrienio Thebis habitus, Epaminondæ dro fratre  
& Pelopidarum vitutibus eruditus, regnum Mace- datus Oros.  
doniæ, Græciæ & Asiæ cervicibus, veluti jugum  
servitutis imponeret.

(p) In quo præceptorem  
habuit Lysidem Tarentinum  
Pythagoræum, Cie. de or. 3  
34. Diod. 16. 2.

(q) Philippus obsec Thebis  
ab Alexandre fratre datus.  
Oros. 3. 12.

## JUSTINI LIBER VII. CAP. I.

An. 300. ab (a) **M**acedonia autem nomine Emathionis regis Urbe condita.

Tyrcinia intelligit.

A. C. 1194.

De regibus  
Macedo-  
num. Herod  
l. 7.

\* Cranaus  
habet Euse-  
bius.

Ridiculum  
Caranistra-  
tagema.

cujus prima virtutis experimenta in illis locis extant, Emathia cognominata est. Hujus si-  
cuti incrementa modica, ita termini perangusti  
fuere. *Populus Pelasgi, & regio (b) Bœotia dicebatur*  
Sed postea virtute regum, & gentis industriæ, sub-  
aëtis primò finitimus, mox populis nationib[us]q[ue] im-  
perium usq[ue] ad extremos Orientis terminos prola-  
tum est. In regione Pœoniæ, quæ nunc portio est  
Macedoniæ, regnasse fertur Teleonus, pater A-

striopæi, cuius Trojano bello inter clarissimos vin-  
dices urbis, nomen accepimus. Ex alio latere in  
(c) Europa (d) Europus nomine regnum tenuit.  
Sed & \* Caranus cum magna multitudine Græco-  
rum, sedes in Macedonia responso oraculi jussus  
quærere, cùm in Emathiam venisset, urbem Edys-  
sam, non sentientibus oppidanis, propter imbruum  
& nebulae magnitudinem, gregem caprarum im-  
brem fugientium secutus, occupavit, revocatusq[ue]  
in memoriam oraculi, quo jussus erat, *ducibus capris*  
*imperium quærere, regni sedem statuit, religioseq[ue]*  
postea obseruavit, quocunq[ue] agmen moveret, ante  
signa easdem capras habere, cœptorum duce habitu-  
rus, quos regni habuerat autores. Urbem Edys-  
sam ob memoriam muneric (e) *Ægæam*, populum

(a) *A Macedone, Osiridis  
fil. dicta, Diod. l. 1, alias Jovis  
filio & Deucalionis nepote.*

(b) *Pœones in Macedonia  
ad Haliacmonis fluminis fon-  
tes habitasse ait Ptolemæus,  
a quo, Macedonia Pœonia, di-  
cebatur. Liv. 40. 3. 2.*

(c) *Europa est pars Thracie*

ad Hamum montem, sed Eu-  
ropia est potius legendum,  
quæ Macedonia portio, in qua  
Europus civitas.

(d) *Macedonis fil. a quo  
urbs dicta Europus.*

(e) *Ægas vocat Plinius, 4.  
10. quasi Caprarias dixeris.*

*Ægæa*

Ægæades vocavit. Pulso deinde (f) Mida (nam is quoq; portionem Macedoniae tenuit) alisq; regibus pulsis, in locum omnium solus successit, primisq; adunatis gentibus variorum populorum, veluti unū corpus Macedoniae fecit, recentiq; regno, valida incrementorum fundamenta constituit.

CAP. II. Post hunc (g) Perdicas regnavit, cuius vita illustris, & mortis postrema, veluti ex oracula, præcepta memorabilia fuere. Siquidem senex moriens † Argæo filio monstravit locum, quo oraculum condideret, ibiq; non sua tantum, sed etiam fuc- cedentium sibi in regnum ossa ponendi jussit: præfatus, quoad ibi conditæ posterorum reliquæ forent, regnum in familia mansurum: creduntq; hac super- stitione extinctam in Alexandro stirpem, quia locum sepulturæ mutaverit. Argæus moderatè, & cum amore populi administrato regno, successo- rem filium Philippum reliquit, qui immaturâ Macedonia morte raptus, † Europum parvulum admodum in- bus bellica stituit hæredem. Sed Macedonibus assidua certa-virtus unde mina cum (h) Thracibus & (i) Illyriis fuere, quo- rum armis, veluti quotidiano exercitio indurati, glo- riâ bellicæ laudis finitimos terrebant. Igitur Illy- rii infantiam regis pupilli contemnentes, bello Ma- cedonas aggrediuntur, qui prælio pulsi, rege suo in accendun- cunis prolati, & pugnæ ante aciem posito, acrius tur. Inter- certamen repetiverunt: tanquam ideo vieti fuissent iecto ut Eu- anteà quod bellantibus sibi regis sui auspicia de- fuisse: futuri vel propterea viatores, quod ex regis infantis tenebat, quem si vieti forent,

(f) Brygorum regem fuise testatur Herodotus.

(g) Primus rex in macedonia nominatus. Sol. 9. Euseb. hunc quartum facit.

(h) Thracia Europæ regio

nobilis ad Pontum Euxinum.

(i) Illyris longe lateque Europeæ patens regio; Plin. inter Arsiam, & Titium flumina constringit.

captivum de rege facturi videbantur. Conserto  
 A. C. 555. itaq; prælio, magnâ cæde Ilyrios fudere, ostende-  
 runtq; hostibus suis, priore bello regem Macedo-  
 nibus, non virtutem defuisse. Huic (k) Amyntas  
 De Darii succedit, & propria virtute & Alexandri filii egregia  
 fuga Herod indole insigniter clarus: cui Alexandro tanta om-  
 lib. 4. nium virtutem naturæ ornamenta extitere, ut etiam  
 Olympico certamine (l) vario ludorum genere victor  
 contenderit.

CAP. III. Cùm interim Darius rex Persarum,  
 A. C. 505. turpi à Scythiâ fugâ summotus, ne ubiq; deformis  
 militiæ damnis haberetur, mittit cum parte copia-  
 rum Megabazum, ad subigendam Thraciam, cæte-  
 ráq; ejus tractus regna: quibus pro ignoblii mo-  
 mento erat accessura Macedonia. Qui brevi tem-  
 pore executo regis imperio, legatis ad Amyntam  
 regem Macedoniæ missis, obsides in pignus futura  
 pacis sibi dari postulabat. Sed legati benignè ex-  
 cepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant A-  
 myntam, ut apparatu epularum adjiciat jus fami-  
 liaritatis, adhibitis in convivium suum filiis & uxo-  
 ribus & filiabus: id apud Persas haberi pignus ac  
 fœdus hospitii. Qui ut venerunt, petulantius Per-  
 sis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander  
 +Malo pen- rogat patrem respectu ætatis ac gravitatis suæ abire  
 saturum, convivio, pollicitus se hospitum + tentaturum jo-  
 vel tempe- raturum. cos. Quo digressio, mulieres quoq; paulum è con-  
 vivio evocat, cultius exornaturus, gratioresq; re-  
 ducturus. In quarum locum matronali exornatos  
 habitu juvenes supponit, eoq; petulantiam legato-  
 rum ferro, quod sub veste gerebant, compescere  
 jubet. Atq; ita imperfectis omnibus, ignarus rei Mega-

(k) *Alcetam* interponit | quinq; enim genera *ludorum*,  
 Herodotus 8. 134. & Euseb. | *cursus*, *saltus*, *jactus* dis-  
 (l) *Quinquetrum* vocant, | *jaculatio*, *luctatio*. *Bong.*

bazus

bazus, cùm legati non redirent, mittit eò cum exercitùs parte Bubarem, ut in bellum facile & mediocre, designatus ipse ire, ne dehonestaretur prælio tam fœdæ gentis. Sed Bubares ante bellum, amore

(m) filiæ Amyntæ captus, omisso bello, nuptias facit, depositisq; hostilibus animis, in affinitatis jura succedit.

CAP. IV. Post deceßum à Macedonia Bubaris, Amyntas rex decedit, cuius filio & successori ALEXANDRO cognatio Bubaris, non Darii tantum tem- poribus pacem præstítit, verùm etiam Xerxem con- ciliavit, adeò ut cum Græciam veluti tempestas quædam occupasset, inter (n) Olympum (o) Hæ- mūmque montes totius regionis eum imperio do- naverit. Sed nec virtute minùs, quàm Persarum liberalitate regnum ampliavit. Per ordinem deinde successionis regnum Macedoniae ad Amyntam fra- tris ejus † Menelai filium pervenit. Hic quoq; in- signis industriâ, & omnibus imperatoriis virtuti- bus instructus fuit: qui ex Eurydice tres filius su- stulit, Alexandrum, Perdicam & Philippum, A- lexandri Magni Macedonis patrem & filiam Eury- onem. Ex Cygnæa autem Archelaum, † Archideum, Menelaum, quiccum Illyriis, deinde cum Olyntiis legunt Eu- (p) gravia bella gessit. Insidiis autem Eurydices seb. & Ofor. uxoris, quæ nuptias generi pacta, occidendum vi- rum, regnūmq; adultero tradendum suscepérat, A. C. 391. occupatus fuisse, ni filia pellicatum matris, & sceleris consilia prodidisset. Functos itaq; tot pe- riculis, senex deceßit, regno maximo ex filiis Alex- andro tradito.

(m) Herodotus filiam Amyntæ vocat Cygnam. l. 5, & 8. Bong.

(n) Mons altissimus inter Thessaliam & Macedoniam.

(o) Est mons Thracia va-

sto jugo procumbens in Pon- tam, cuius culmen sex mil- libus passuum subitur. Plin.

(p) Olyntus est urbs in- ter Athos montem, & Palle- nem urbem. Mela.

A. C. 368. CAP. V. Igitur Alexander inter prima initia regni bellum ab Illyriis pacta mercede, & Philippo obses his fratre dato obside redemit. Interjecto quoq; tempore per eundem obsidem cum Thebanis gratiam Thebanis pacis reconciliat: quæ res Philippo maxima incrementa egregiæ indolis dedit. Siquidem triennio A. C. 367.

A. C. 365. Thebis obses habitus, prima pueritiae rudimenta, Exemplum in urbe severitatis antiquæ, & in domo Epaminondæ, summi & philosophi & imperatoris, depositum. Nec multo post Alexander (q) insidiis Eurydices & impiætatis maternæ erga liberos Epiphonema. matris appetitus occumbit, cum Amyntas in scelere deprehensæ, proper communes liberos, ignarus eisdem quandoq; exitiosam fore, pepercera.

A. C. 359. Frater quoq; ejus Perdica pari insidiarum fraude decipitur. Indignum prorsus, libidinis causâ liberos à matre vitâ privatos, quam scelerum suorum suppliciis liberorum contemplatio vindicaverat. Perdicæ **hæc** indignior cædes videbatur, quod e apud matrem misericordiam, nec parvulus quidem filius conciliaverat. Itaq; Philippus diu non se regem, sed tutorum pupilli egit. At ubi graviora bello imminebant, serumq; auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo regnum suscepit.

CAP. VI. Ut est ingressus imperium, magna de illo spes omnibus fuit, & propter vetera Macedoniae fata, quæ cecinerant, uno ex Amyntæ filiis regnante florentissimum fore Macedoniae statum, cui spe scelus matris hinc residuum fecerat. Principio regni cum hunc cædes fratum indignè preceptorum, inde hostium multitudo, hinc insidiarum metus inde inopia continui belli & exhausti

(q) Interfectus a Ptolemeo Alorite, qui post eum regnavit annos 3. cum deinde

interemit Perdicæ, cui Philippus succedit.

regni immaturam ætatem tyronis urgeret, bellaque, veluti conspiratione quādam, ad opprimendam, Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis uno tempore confluebant, quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus, alia interposita pactione componit, alia redimit facili-  
 mis quibusq; aggressis, quorum victoria & militum A. C. 359  
 trepidos animos firmaret, & contemptum sibi ho- Primum  
 stium demeret. Primum illi cum Atheniensibus bellum Phi-  
 certamen fuit: quibus per insidias vietiis metu Athenensi-  
 gravioris, cùm interficere omnes posset, incolumes lippicum  
 sine pretio dimisit. † Post hæc bello in Illyrios bus.  
 translato (r) multa millia hostium cædit. Urbem A. C. 358.  
 nobilissimam (s) Larissam capit. Hinc Thessaliam, non prædæ cupiditate, sed quod exercitui suo robur  
 Thessalorū equitum adjungere gestiebat, nihil mi-  
 nus quā bellum metuentem, improvisus expug-  
 nat: unūmq; corpus equitum, pedestriūmq; copia-  
 rum invicti exercitus fecit. Quibus rebus feliciter A. C. 357.  
 provenientibus, Olympiada † Neoptolemi regis † Euruchi-  
 (t) Molosorum filiam, uxorem dicit, conciliante habet Ora-  
 nuptias fratre patruele, † altore virginis, † Arysba sius.  
 rege Molosorum, qui fororem Olympiadis Troa- † Tute. A. C. 358.  
 dam in matrimonium habebat, quæ causa illi exitii,  
 malorūmq; omnium initium fuit. Nam dum regni  
 incrementa affinitate Philippi acquisiturum sperat,  
 proprio regno ab eodem privatus in exilio consen-  
 it. His ita gestis, Philippus jam non contentus  
 summovere bella, ultrò etiam quietos lacescit.  
 Cum (u) Methonam urbem oppugnaret, in præ-  
 reuntem de muris sagittâ jactâ, dextrum oculum

(t) Ultra 7. Millia. *Diod.*

16. 4.

(s) *Larissa* urbs *Thessalie*  
 sed *Lissus* est potius legen-  
 dum, quæ primaria *Illyrie*

urbs.

(t) Inter *Epiri* populos  
 numerantur a *Plin.*

(u) Urbs *Macedonie* in  
*Magnisia*.

A. C. 353. regis effodit. Quo vulnere nec segnior in bellum Exemplum nec iracundior adversus hostes factus est, adeò ut moderationis in Philippo. interiectis diebus, pacem deprecantibus. dederit: nec moderatus tantum, verum etiam mitis adversum viatos fuerit.

Concordia parvæ res crescunt, discordia magnæ dilabuntur.

A. C. 355.

Vide Dio-  
dotum in  
Philippo.

J U S T I N I L I B E R V I I I . C A P . I .  
**G**reciæ civitates dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdiderunt. Quippe in mutuum exitium sine modo ruentes, ab omnibus viætæ periere. Quid singulæ amitterent, non nisi oppresæ fenserunt. Siquidem Philippus rex Macedoniae, veluti è specula quadam libertati omnium insidiatus, dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo viatos pariter viatorisq; subire regiam servitutem coëgit. Causa & origo hujus mali Thebanæ fuere. Qui cum rerum potirentur, secundam fortunam imbecillo animo ferentes viatos armis Lacedæmonios & Phocenses, quasi parva supplicia cædibus & rapinis luisserent, apud (a) commune Græciæ concilium superbe accusaverunt. Lacedæmoniis criminis datum, quod arcem Thebanam induciarum tempore occupassent Phocensibus, quod Bœotiam depopulati essent, proorsus quasi post arma & bellum, locum legibus reliquissent. Cum judicium arbitrio viatorum exerceceretur, tantæ pecuniæ damnantur quantæ exsolvi non posset. Igitur Phocenses quum agris, liberis, conjugibusq; privarentur, (desparatis rebus) Philomelo quodam duce, velut deo irascentes, templum ipsum Apollinis Delphis occupavere. Inde auro, & pecuniæ divites, conducto mercenario milite, bellum Thebanis intulerunt. Factumq;

(a) *Amphicyonicum scili-  
c' t, Phocis regionum Græcia* | *Delphi urbs, & oraculum, ibi  
locata sedes concilii hujus  
quod n'modo media, & in ea amplissimi.*

Pho-

Phocensium, tametsi omnes execrarentur, propter sacrilegium plus tamen invidia Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem compulsi fuerant, quam ipsis intulit. Itaq; auxilia his & ab Atheniensibus, & à A. C. 354. Lacedæmoniis missa. Primâ igitur congreſſione \*\* Philome- Philomelus Thebanos caſtris exuit. Sequenti præ- nes. Ilio primus inter confertissimos, (b) dimicans ceci- dit, & sacrilegii pœnas impio sanguine luit. In hu- jus locum dux \* Oenomanus creatur.

\* Onomar-

C A P. II. Adversus quem Thebani Thessaliq; chus, qui- non ex civibus suis, né victoris potentiam ferre non dam Oeno- possent, sed Philippum Macedoniae regem, ducem maius Stu- eligunt, & externæ dominationi quam in suis ti- tum & im- muerunt, sponte succedunt. Igitur Philippus prudens Thebano- quasi sacrilegii non Thebanorum ultor esset, om- rum consili- nes milites Coronas laureas sumere jubet, atq; ita um in eli- veluti deo duce, in prælium pergit. Phocenses gendo ex- (c) insignibus dei conspectis, conscientia delicto- terno duce. rum territi, abjectis armis fugam capessunt: pœnasq; violatæ religionis sanguine & cædibus suis pendunt.

Incredibile quantum ea res apud omnes nationes Philippi Phillipo gloriam dedit Illum vindicem sacri- confilium legii, illum ultorem religionum, quod orbis viii- de laureis bus expiari debuit: solum, qui piacula exigeret, pietas puni- extitisse dignum. Itaq; qui diis proximus habetur, per ta. Atheni- quem deorum majestas vindicata sit. Sed Atheni- enses Ther- enses audito belli eventu, ne in Græciam Philip- mopylas pus transiret, angustias Thermopylarum pari rati- occupant. one, sicut anteā advenientibus Persis, occupavere: A. C. 350 sed nequaquam simili aut virtute, aut causa. Si- quidem tunc pro libertate Græciæ, nunc pro fa- crilegio publico: tunc a rapina hostium templis

(b) Diod. 16, 31. in fuga præcipitem se e rupe dedisse

(c) Quia laurus Apollini facra. referr.

vindicaturi, nunc adversus vindices templorum raptore defensuri: aguntq; se propugnatores sce-leris, cuius turpe erat alios vindices fuisse: imme-mores prorsus quod in dubiis rebus suis (*d*) isto Deo etiam consiliorum autore, usi fuerant: quod illo ducetot bella victores inierant, tot urbes auspi-cato condiderant, tantum imperium terrâ mariq; quæsierant: quod nihil sine majestate numinis ejus aut private unquam, aut publicæ rei gesserant. Tantum facinus admisisse ingenia omni doctrinâ exulta, pulcherrimis legibus institutisq; formata, ut quid undè posthac succensere jure barbaris pos-sint, non haberent.

Epiphone-ma Perfidiae & impieta-tis exem-plum in Philippi. Hec egit an. 25.

Tanquam iratus diis Orof.

A. C. 349.

Vetera to-nun exem-plum.

CAP. III. Sed nec Philippus melioris fidei adversus socios fuit: quippe veluti timens, nè ab hostibus sacrilegii scelere vinceretur, civitates quarum paulò antè dux fuerat quæ sub auspiciis ejus militave-runt, quæ gratulata illi sibiq; victoriam nocte fue-rant hostiliter occupatus diripuit. **Conjuges libe-rosq; omnium** (*e*) sub corona vendidit, non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis (*f*) penatibus publicis privatisq; ad quos paulò antè ingressus hospitaliter fuerat, pepercit, pror-fus ut non tam sacrilegii ulti extitisse, quæm sa-crilegiorum licentiam quæsisse videretur. **Inde** veluti rebus egregiè gestis, in (*g*) Cappadociam trajicit, ubi bello pari perfidia gesto captisq; per dolum & occisis finitimiis regibus universam pro-vinciam imperio Macedoniae adjungit. Deinde ad abolendam invidiæ famam, quæ insignis præter

(*d*) Apolline, cuius oracu-lum consuluerunt.

(*e*) Sub corona venire di-cuntur, quia captivi coronati solent venire.

(*f*) Penates duplices, Pub-lici, & Privati; Publici qui & magni Di, & Di patrii

dicti; Privati, qui unicuique crediti vitæ spiritus, animæ, corporis autores.

(*g*) Verilimilius *Chalci-dem*, *Cappadocia* enim ad ultimam oram maris *Pontici* si-ta est.

exterios tunc temporis habebatur, per regna mittit & opulentissimas civitates, & fana ac templā, qui opinionem fererent, regem Phillipum magnā pecunia locare, & muros per civitates & fana & templā facienda, & ut per praecones (*h*) susceptores solicitarentur. Qui cū in Macedoniam venissent variis dilationibus frustrati vim regiæ majestatis timentes, taciti proficiscebantur: Post hæc Olynthios aggreditur. Recepérant enim per misericordiam post cædem unius duos fratres ejus quos Philippus ex novercagenitos, veluti participes regni interficere gestiebat. Ob hanc igitur causam urbem antiquam & nobilem exscindit, & fratres olim destinato suppicio tradit, prædaq; ingenti pariter & parricidii voto fruitur. Indè quasi omnia, quæ agitasset \* animo, ei licerent, auraria in Thessalia, \* Omnino argenti metalla in Thracia occupat. Et nè quod jus vel fas inviolatum prætermitteretur piraticam quoq; exercere instituit. His itaq; gestis, forte evenit, ut eum fratres (*i*) duo, reges Thracia, non Phillipis contemplatione injustitiæ ejus sed invicem metu-<sup>Etiam via</sup> iniquititia, entes, ne alterius viribus accederet, disceptationem suarum judicem eligerent. Sed Philippus more inopis spoliatos nantibus fratribus, instructo exercitu supervenit, Orof scribit. & regno utrumq; non judicis more, sed fraude labit. A. C. 358.

CAP. IV. Dum hæc aguntut legati Atheniensium petentes pacem ad eum venerunt: Quibus auditis & ipse legatos Athenas cum pacis conditionibus misit, ibiq; commodo utrorumq; pax facta. Et cæteris quoq; Græciæ civitatibus non pacis amore, sed belli metu legationes venere. Siquidem crudes-

(*h*) Proprii sunt qui an-  
nonis, & tributis ærarii reci-  
piendi, præpositi sunt.

(*i*) Cetys Thraciæ rex, fili-  
os tres Berisadem, Amade-

centum, & Cersoblepten, reliquit.  
Berisades mature obiit; vide-  
tur igitur Iust. de duobus  
illis loqui.

\* Thebani cente irâ, \* Thessali, Bœotiiq; orant, ut professum Legati Pho- adversus Phocenses ducem Græciæ exhibeat, tanto ceum. odio Phocensium ardentes, ut obiliti cladium suarum perire ipsi quam non perdere eos præoptarent, expertamq; Philippi crudelitatem pati quam parcere hostibus suis malleent. Contrà Phocensium legati adhibitis Lacedæmoniis & Atheniensibus bellum deprecabantur: cujus ab eo dilationem ter jam emerant. Fœdum prorsus miserandumq; spectaculum, Græciam etiani nunc & viribus, & dignitate, orbis terrarum principem, regum certe gentiumq; semper vietricem, & multarum adhuc urbium dominam, alienis excubare sedibus, aut ro-gantem bellum, aut deprecantem, in alterius ope omnem spem posuisse: orbis terrarum vindices eosq; discordiâ suâ, civilibusq; bellis redactos, ut adulentur ultrò fôrdidam paulò antè clientelæ suæ partem: & hoc potissimum facere Thebanos Lacedæmoniosq; antea inter se \* imperii, nunc Græciæ imperantis æmulos. Philippus inter hæc vindicatione gloriæ suæ tantarum urbium fastigium agitat, atque utros potius dignetur aestimat. Se-cretò igitur auditis utriusq; legationibus, his veni-am belli pollicetur, jurejurando adactis, responsum nemini proditurus: illis contrà venturum se auxi-liumq; laturum. Utrosq; vetat parare bellum, aut metuere. Sic variato responso, securis omnibus, A. C. 346. Thermopylarum angustias occupat.

\* Imperium agitantes  
Philip.  
fraus &  
perfidia.

CAP. V. Tunc primum Phocenses, se captos fraude Philippi animadvententes, trepidi ad arma confugiunt. Sed neq; spatium erat instruendi belli, nec tempus ad contrahenda auxilia, & Philippus excidium minabatur, ni fieret deditio. Vixi igitur necessitate, (k) pacta salute, se dedunt. Sed pactio

(k) Ita huic decennali | 16.60.  
bello impositus est finis, Diod.

eius

ejus fidei fuit cuius antea fuerat deprecati belli  
permisso. Igitur cæduntur passim rapiunturq; non  
liberi parentibus, non conjuges maritis, non Deo-  
rum simulachra templis suis relinquuntur. Unum  
tantum miseris solatium fuit, quod cum Philippus  
portione prædæ socios fraudasset, nihil rerum sua-  
rum apud inimicos viderunt. Reversus in regnum ut  
pecora pastores nunc in hybernos, nunc in æstivos  
saltus trajiciunt, sic ille populos & curbes: ut illi  
vel replenda, vel derelinqua quæq; loca vide-  
bantur, ad libidinem suam transfert. Miseranda  
ubiq; facies, & excidio similis erat. Non quidem  
pavor illis hostilis, nec discursus per urbem mili-  
tum erat; non tumultus armorum, non bonorum,  
aut hominum rapina; sed tacitus mæror & luctus  
verentibus ne ipsæ lacrymæ pro contumacia habe-  
rentur. Crescit dissimulatione ipsâ dolor, hoc alti-  
us dimissus, quo minus profiteri licet. Nunc se-  
pulchra majorum, nunc veteres penates, nunc tecta  
in quibus geniti erant, in quibusq; genuerant, con-  
siderabant: miserantes nunc vicem suam, quod in  
eam diem vixissent: nunc filiorum, quod non p. si  
eam diem nati essent.

A. C. 343

CAP. VI. Alios populos in finibus ipsis hostibus  
opponit, alios in extremis regni terminis statuit  
quosdam bello captos in supplementis urbium divi-  
dit. Atq; ita ex multis gentibus nationibusq; unum  
regnum populumq; constituit. Compositis ordi-  
natisque Macædoniæ rebus. (l) Dardanos, cæte-  
rōisque finitimos fraude captos expugnat. Sed nec  
à proximis manus abstinet. Siquidem Arymbam  
regem Epyri uxori suæ Olympiadi arctissima cognatione  
junctum, pellere regno statuit: atq; Alexandrum  
(m) privignum ejus uxoris Olympiadis fra-

A. C. 343  
Exempliis  
imperatis  
erga cogni-  
tos

A. C. 341

(l) *Dardania, Oros. Ptol.* & aliis Europeæ regio, *Illyriæ pars, teste Eliano.*

(m) *Quomodo Arryba*

privignum sit *Alexander*, non  
videt, *Olympiadis*, uxoris  
*Philippi*, fratrem vocat *Oro-*  
*sus.*

In mercede per-  
pretrati  
itupri.  
Orofius.

trem, puerum honestæ pulchritudinis, in Macedoniam, nomine fororis, accersit, omniq; studio solicitarum, in spem regni, simulato amore, ad studi consuetudinem perpulit, majora in eo obsequia habiturus, sive conscientiæ pudore, sive regni beneficio. Igitur cùm ad viginti annos pervenisset, erectum Arymbæ regnum puero admodum trædit, scelestus in utroque. Nam nec in eō jus cognationis servavit, cui ademit regnum; & eum cui dedit impudicum fecit antè quām regem.

A. C. 341.

\* Constantinopolis  
deinde di-  
cta Orofius.  
Byzantium  
a quo con-  
ditum.

A. C. 475.

Piraticam  
exercet  
Philippus.

A. C. 339.

### JUSTINI LIBER IX. CAP. I.

**I**N Græciam Philippus cùm venisset, solicitatus paucarum civitatum direptione, & ex præda modicarum urbiū, quantæ opes universarum essent, animo prospisciens, bellum toti Græciæ inferre statuit. Ad cujus emolumentum egregiè pertinere ratus, si sibi (a) \* Byzantium, nobilem & marinam urbem, receptaculum terra marique copiis suis futuram; in potestatem redegisset. Eandem claudentem sibi portas ob sidione cinxit. Hæc namq; urbs (b) condita primò à Pausania rege Spartorum, & per 7 annos possessa fuit: deinde variante victoriâ, nunc Lacedæmoniorum, nunc Atheniensium juris habita est. Quæ incerta possessio effecit, ut nemine quasi suam auxiliis juvante libertatem constantius tueretur. Igitur Philippus longè ob- p' ratica mutuatur. Captis itaq; centum septuaginta navibus mercium, & distractis, anhelantem inopiam paululum recreavit. Deinde, nè unius urbis

(a) Notandum originem non primam, sed maxime memorabilem, a Justino memorari, nam a Byzante nomen s' nul, & auspicio urbe olim accepisse, satis constat.

(b) Alii non conditam a Pausania, sed solum expugnatam tradunt, vel coloniam huc deduxisse; tunc Constantinopolis dicta, a Constantino qui eam reædificavit, oppugna-

oppugnatione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonensium urbes ex-<sup>Prima</sup> pugnat. Filium (c) Alexandrum, decem & octo <sup>Alexandr</sup> annos natum, ut sub militia patris tyrcinii rūdi- militia. menta deponeret, ad se accersit. In Scythiam quoq; prædandi causâ profectus est, more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus.

C A P. II. Erat eo tempore rex Scytharum \* Mar- \* Eræas thæas, qui cùm bello Istrianorum premeretur auxi- Orofius lium à Philippo per Apollonienes petit, in suc- legit. cessione eum regni Scythiæ adoptatus: cùm inter- rim Istrianorum rex decedens & metu belli, & Marthæas auxiliorum necessitate Scythas solvit. Itaque Mar- Scytharum thæas remissis Macedonibus renunciari Philippo rex. jubet, neque auxilium ejus se petiisse, neq; adoptionem mandasset. Nam neque vindictâ Macedonum eger. Scythes, Sythici (d) meliores forent: neque hæredem sibi incolumi filio de- belli causa esse. His auditis Philippus legatos ad Marthæam & origo. mittit, impensæ obsidionis portionem petentes, ne A. C. 339 inopiâ bellum deserere cogatur. Quod eò promptius eum facere debere, quod missis à se in auxilium ejus militibus, nè sumptum quidem viæ, non modò officii prætia dederit. Marthæas inclem- tiam cœli & terræ sterilitatem causatus, quæ non patrimoniis dicit Scythes, sed vix (e) alimenta ex- hibeat, respondit, Nullas sibi opes esse, quibus tantum regem expleat; & turpius putaret, parvo defungi, quam totum abnuere: Scythes autem virtute animi, & duri- tâ corporis, non opibus censi. Quibus derisus Phi- lippus, solutâ obsidione Byzantii bella aggreditur, præmissis legatis, quod securiores faceré: qui nun-

(c) 16 annos natum fuisse Alex. cum Byzantium oppug- naeret Philippus, scribit Plut. in Alex. c. 14. H. od. 15. Tydid. melior. Barre.

(d) (i. e.) fortiores, sic.

(e) Exhibere est alere, & alimenta præbere.

eient Marthææ, dum Byzantium obsidet, vobis statuam Herculi: ad quam in osio Istri ponendam se venire, pacatum accessum ad religionem dei petens, amicus ipse Scythis venturus. Ille, si voto fungi velit, statuam sibi mitti jubet, non modo ut ponatur, verum etiam ut inviolata maneat, pollicetur. Exercitum autem fines Victoria. ingredi, negat se passurum. Ac si invitis Scythis statuam Scythæ per am ponat; eo digresso, sublaturum; versurumq; æs statuæ bella scemi- in aculeos sagittarum. His utrinq; irritatis animis nis utri ma- prælium committitur. Quum virtute, & \* nume- lunt, quoni- ro præstarent Scythæ, astutiâ Philippi vincuntur. am urinam Viginti millia puerorum ac fœminarum capta, pe- cursu non coris magna vis, auri argentiq; nihil. Ea primum impedito fides inopiæ Scythicæ fuit. Viginti millia nobili- reddunt. Plin. lib. 8. um (f) equarum (g) ad genus faciendum in Mace- A. C. 339. doniam missa.

Prælium  
sum  
Triballis.

C A P. III. Sed revertenti à Scythia, Triballi Philippo (h) occurunt: negat se transitum daturos, ni portionem accipiunt prædæ. Hinc jurgium, & mox prælium: in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur: Cum omnes occisum putarent, præda amissa est. Ita Scythica velut devota spolia penè luctuosa Macedonibus fuere. Ubi verò ex vulnere primùm

A. C. 338 convaluit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus infert. Quorum causâ Thebani se junxere, ne viciis metuentes Atheniensibus, veluti vicinum incendium belli ad se transiret. Facta igitur inter duas paulo ante infestissimas civitates societate, legationibus Græciam fatigant, communem hostem putant communibus viribus summovendum: neq; enim cessaturum Philippum, si prosperè prima successe-

Bellum A-  
theniensi-  
bus cum  
Philippo  
illatum  
de quo  
Diodorus.

(f) His enim uti in telum malunt Scythæ, quoniam urinam cursu non impedito reddunt. Plin. 8. 42. 25.

(g) Hoc est genitrix fetusque suscipiendi causa.

(h) Mæsiæ inferioris populi sunt, testibus Ptol. Plin. Strab. rint,

rint, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates Atheniensibus se jungunt: quasdam autem ad Philippum belli metus traxit. Prælio (*i*) commisso, cùm Athenienses longè majore militum numero præstarent, assiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur, non tamen immemores pristinæ gloriæ cecidere. Quippe adversis vulneribus omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies universæ Græciæ & gloriæ dominationis, & vetustissimam libertatem finiit.

CAP. IV. Hujus victoriæ callidè dissimulata *Philippi* lætitia est. Deniq; non solita sacra Philippus illâ moderatio. die fecit, non in convivio risit, non ludos inter epulas adhibuit, non (*k*) coronas aut (*l*) unguenta sumpsit: & quantum in illo fuit, ita vicit, ut vici-torem nemo sentiret. Sed nec regem se Græciæ, sed ducem appellari jussit. Atq; ita inter tacitam lætitiam, & dolorem hostium temperavit, ut neq; apud suos exultasse, neque apud viatos insultasse videretur. Atheniensibus, quos passus infestissimos fuerat, & captivos (*m*) gratis remisit, & bello consumptorum corpora sepulturæ reddidit, reliquiasq; funerum, ut ad sepulchra majorum deferrent, ul-trò hortatus est. Super hæc Alexandrum filium Hoc erat cum amico Antipatro, qui pacem cum his, amici-<sup>a mortuo</sup> tributum jungeret, Athenas misit. Thebanorum <sup>exigere.</sup> porrò non solum captivos, verùm etiam imperfectorum sepulturam vendidit. Principes civitatis, alios securi percussit, alios in exilium redegit, bo-

(*i*) Ad Charoneam urbem Baotie, ubi Philippus Græcia dominus evasit.

(*k*) Convivales scil. veteres enim ne inmodico potu capite dolerent, empora co-

ponis viixerunt.

(*l*) Coronati, & unguentis delibuti convivabantur Antiqui.

(*m*) Sine redemptione.

\* Pulsos a nāq; omnium occupavit: \* pulsos deinde per injurib; in riam in patriam restituit. Ex horum numero 300. patriam re-exules judices, rectorésq; civitati dedit. Apud stituit, legit quos cūm potentissimi quique rei ejus ipsius criminis postularentur, quod per injuriam se in exilium egissent, hujus constantiæ fuerunt, ut omnes se autores faterentur, meliūsq; cum republica aetū cūm damnati essent, quām cūm restituti, contendenter. Mirā prorsus audaciā: de judicibus vitæ necisque suæ, quemadmodum possunt, sententiam, ferunt, contemnūntque absolutiōnem quam dare inimici possunt. Et quoniam rebus nequeunt ulcisci, verbis usurpant libertatem.

Epiphone-ma.

Conventus Græcorum in Corin-tho.

A. C. 337.

\* Quiq; si legat pro?

Apparatus bellicus in Persas.

A. C. 336.

Olympias obstrupri suspicio-nem pulsa.

CAP. V. Compositis in Græcia rebus, Philippus omnium civitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum, evocari Corinthum jubet. Ibi pacis legem universæ Græciæ pro meritis singularem civitatum statuit, consiliūmq; omnium veluti unum senatum ex omnibus elegit. Soli Lacedæmonii & legem, & regem contempserunt, servitutem, non pacem, rati (n) quæ non ipsis civitatibus conveniret, \* sed à viatore ferretur. Auxilia deinde singularum civitatum describuntur, sive adjuvandus è manu rex, oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum inferendum: Neq; enim dubium erat, imperium Persarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum ducenta millia peditum fuere, & equitum quindecim millia. Extra hanc summam & Macedoniae exercitus erat, & confinis domitarum gentium barbaries. Initio veris tres duces in Asiam Persarum viris præmittit, Par-menionem, Amyntum, & Attalum (o) cuius so-

(n) Hoc est, de qua inter ipsis civitates, non conveni-  
ret.

(o) Attalum Cleopatræ avunculum, aut patrum. Plut. in Alex. c. 15. vocat.

rorem nuper, expulsâ Alexandri matre Olympiade propter stupri suspicionem, in matrimonium accep-  
perat.

C A P. VI. Intereâ dum auxilia à Græcia co-  
unt, nuptias Cleopatræ filiæ & Alexandri, quem  
regem Epiri fecerat, celebrat. Dies erat pro mag-  
nitudine duorum regum, & collocantis filiam, &  
uxorem ducentis apparatibus insignis. Sed nec  
ludorum magnificientia deerat: ad quorum specta-  
culum Philippus cùm sine custodibus, medius in-  
ter duos Alexandros, filium generúmq; \* concede-  
ret; Pausanias nobilis ex Macedonibus, nemini deret. Phi-  
suspectus adolescens, occupatum angustiis Philip-  
pum in transitu obtruncat; diémq; lætitiae desti-  
natum, fœdum luctu funeris facit. Hic Pausanias trucidatur  
primis pubertatis annis stuprum per injuriam pa-  
sus ab Attalo fuerat; cuius indignitati hæc etiam satellit, ob-  
fœditas acceſſerat. Nam (p) perductum in convi-  
vio, solutúmq; mero Attalus, non suæ tantùm, ob-  
verùm & convivarum libidini, velut scortum vile  
subjecerat, ludibriúmq; omnium inter coæquales  
reddiderat. Hanc rem ægré ferens Pausanias, que-  
relam Philippo sæpè detulerat. Cùm variis fruſtra-  
tionibus non sine risu deferretur, & honoratum in-  
ſuper ducatu adversarium cerneret, iram in ipsum  
Philippum vertit, ultionemq; quam adverſariò non  
poterat, ab iniquo judge exegit.

C A P. VII. Creditum est etiam immisum ab A. C. 336.  
Olympiade matre Alexandri fuisse, nec ipsum A. Alexander  
lexandrum ignarum paternæ cædis extitisse. Quip-  
pe non minus Olympiadem, repudium & præla-  
tam sibi Cleopatram, quam stuprum Pausaniam do-  
luisse. Alexandrum quoq; regni æmulum fratrem

(p) Perductores hoc diffe-  
rent a levioribus, q[uod] o[ste]n-  
tes sunt scortorum perducto-

res etiam invitauim Personæ  
rum.

& noverca suscepsum timuisse, eōq; actum, ut in convivio anteā primū cum Attalo, mox cum ipso patre jurgaret, adeō ut etiam stricto gladio eum Philippus consecutus sit, ægrēq; a filii cæde amicorum precibus exoratus. Quamobrem Alexander ad avunculum se in Epirum cum matre, inde ad regem Illyriorum contulerat, vixq; revocanti mitigatus est patri, precibusq; cognatorum ægrè redire compulsus. Olympias quoq; fratrem suum Alexandrum Epiri regem in bellum subornabat,

Plut. in A-lexandro.

\* Utique.

Olympiadis  
crudelitas.

pervicissētq; ni filiæ nuptiis pater generum occupasset. His stimulis irarum \* utriusque Pausaniam de impunitate stupri sui querentem, ad tantum facinus impulisse creduntur. Olympias certè fugienti percussori, equos quoq; præparatos habuit. Ipsa deinde auditā regis nece, cum titulo (q) officii ad exequias eādem nocte cucurisset, in cruce pendentis Pausaniam capiti, eādem nocte quā venit, coronam auream imponit; quod nemo alias audere, nisi hæc, superstite Philippi filio, potuisset. Paucos deinde post dies, refixum corpus interfectoris super reliquias marit⁹ cremavit & tumutum ei eodem fecit in loco, parentariq; eidem quotannis, incussā populo superstitione, curavit. Post hæc Cleopatram, à qua pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio ejus prius filia interfecta, finire vitam suspendio coegit; spectaculoq; pendentis ultione potita est, ad quam per (r) parricidium festinaverat. Novissimè gladium illum, quo rex percussus est, Apollini sub nomine Myrtalis consecravit. Hoc enim nomen antè Olympiadis parvulæ fuit. Quæ omnia ita palam facta sunt, ut timuisse

(q) Significat generatim | amicis exhibemus.  
ea quæ cultus, honoris et | (r) I'oc est, Philippi ex-  
studii causa superioribus, aut | dem.

videa-

videatur (f) nè facinus ab ea commissum, non probaretur.

CAP. VIII. Decessit Philippus 40. & 7. annorum cum annis 25. regnasset. Genuit ex Laryssæ saltatore decessrice filium Arideum qui post Alexandrum regnabit, & vit. Habuit & multos alios filios ex variis matribus, quam diu moniis, regio more, susceptos, qui partim (t) fato, regnavit. partim ferro perire. Fuit rex armorum, quam conviviorum apparatibus studiosior, cui maximæ opes erant instrumenta bellorum; divitiarum quæstu, quam custodiæ solertior. Itaq; inter quotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo & perfidiæ pari jure dilectæ, nulla apud eum ingenium. turpis ratio vincendi, blandus pariter, & in gratia offensam simulare; insidiosus alioquin: qui plura promitteret quam præstaret: in seria & jocos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. Gratiam fingere in odio, instruere inter concordantes odia, apud utrumq; gratiam querere, solennis illi consuetudo. Inter hac eloquentia, & insignis oratione acuminis & solertiæ plena, ut nec ornatui facilis nec facilitati inventionum deesset ornatus. Huic Alexander successit, & virtute & vitiis patre major. Itaq; vincendi ratio utriq; diversa. Hic apertæ vi, ille artibus bella tractabat: Deceptis ille A. C. 366. gaudere hostibus, hic palam fusis: Prudentior ille Comparacione hic animo magnificentior. Iram pater dissipatio Philippi simulare plerunq; & vincere; hic ubi exarsisset, nec & Alexander dilatio ultionis nec moduserat. Vini nimis uterq; avidus sed ebretatis diversa vitia. Patri mos erat & de convivio in hostem procurrere, manum conferere, periculis se temerè offerre: Alexander non in hostem, sed in suos sæviebat. Quamobrem Phi-

Eiusdem eloquentia.

(f) Hoc est, omnia ita pareret, palam egisse, quasi timeret,

(t) Hoc est, ex communione non ab ea commissum appetere.

lippum s̄pē vulneratum prælia remisere: hic amicorum interfeitor convivio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis nolebat, hic inimicos regna exercebat. Amari pater maluit, hic metui. Literarum cultus utriq; similis. Solertiae pater majoris, hic fidei. Verbis atq; oratione Philippus, hic rebus moderator. Parcendi victis filio animus & promptior, & honestior; ille nec sociis abstinebat. Frugalitati pater, luxuriæ filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater fecit, operius totus gloriam filius consummavit.

• Jecit.

### J U S T I N I L I B E R X. C A P. I.

Quarum 160. habuit Plut. agente Dario an- num 30. Pa- ternæ in- diuigentia exemplum Consilia in- terficiendi patris O- chum agi- tasse per Atosam, scribit. Plut. **A**rtaxerxi regi Persarum (a) ex pellicibus 115. filii fuere, sed (b) tres tantum justo matrimonio suscepisti, Darius, Ariarates, & Ochus. Ex his Darium contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur, per indulgentiam pater regem vivus fecit, nihil sibi ablatum existimans, quod in filium contulisset, sincerumq; gaudium ex procreatione capturum, si insignia majestatis suæ vivus in filio conspexisset. Sed Darius post nova paternæ pietatis exempla, interficiendi patris consilium cepit. Sceleratus fuisset, si solus paricidium cogitasset; tanto sceleratior quod in societatem facinoris assumptos quinquaginta fratres fecit paricidas. Ostenti prorsus genus, ubi in (c) tanto populo non solum sociari, verum etiam sileri paricidium potuit, ut ex 50. liberis nemo inventus sit, quem aut paterna majestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate revocaret. Adeōne vile paternum nomen, apud

(a) Quarum sexaginta, &c  
trecentas. Artax. tribut. Plut.

(b) Plut. 4. legitimos re- censet, Darium, Ariaspem,

Arfacem, &c Ochum.

(c) Hoc est, in tanta multi- tudine fil. per metaph.

tot numero filios fuit, ut quorum presidio tutus etiam adversus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus, tutior ab hostibus, quam à filiis Epiphonem fuerit?

**CAP. II.** Causa parricidii sceleratior ipso parricidio fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello, cuius mentio suprà habitâ est. Aspaciam pellicem ejus rex Artaxerxes in matrimonium receperat. Hanc patrem \* cedere sibi sicuti regnum, Darius\* Credere. postulaverat; qui pro indulgentia sua in liberos, Diana & primo facturum se dixerat; mox pœnitentia ductus, Bataniæ ut honestè negaret quod temerè promiserat. Solis quam Aeneam sacerdotio præfecit, quo perpetua illi ab omnibus viris pudicitia imperabatur. Hinc exacerbat, Plut. scribitus juvenis, in iurgia primo patris erupit, mox Natus anno factâ cum fratribus conjuratione, dum patri insidi 94. as parat, (a) deprehensus cum sociis, pœnas parricidii diis paternæ majestatis ultioribus dedit. Conjuges quoq; omnium cum liberis, ne quod vestigium tñni sceleris extaret, interfecitæ sunt. Post hæc Artaxerxes morbo ex dolore contracto decedit, Rex quâm pater felicior.

**CAP. III.** Hæreditas regni (?) Ocho tradita, Qui cognoui timens parem conjurationem regiam cognato-minatus est rum cæde & strage principum replet: nulla, non Artaxerxes sanguinis, non sexus, non ætatis misericordiâ per Codomanus Euseb. motus; scilicet nè innocentior fratribus parricidiis haberetur. Atq; ita veluti purificato regno, virtutem bellum Armeniis infert. In eo cum adversus pro-Persarum vocatorem hostium (f) Codomanus quidam cum rex electus omnium favore processit, hoste cæso, victoriam & Darius suis pariter, & prope amissam gloriam restituit. dictus. Ob hæc dæcora idem Codomanus proficitur Arme-Diodor. niis. Interjecto deinde tempore post mortem Ochi pauli aliter.

(a) Conjurationem enim | etus est.  
Eunuchus quidem prodidit. | (f) Ob suam virtutem  
(e) Qui d. Artaxerxes di- | Persarum rex electus.  
regis

A. C. 336. regis ob memoriam pristinæ virtutis rex a populo constituitur (g) Darii nomine, nè quid regiæ majestatis decebet, honouratus bellumq; cum Alexandro Magno, diu variante fortunâ, magnâ virtute gessit. Postremò vietus ab Alexandro, & à cognatis occisus, vitam pariter cum Persarum regno finivit.

An urb.  
cond. 4.

Tumultus  
post Philip-  
pi mortem  
in castris 4.

Alexandri  
ætas &  
indoles.

A. C. 336.  
Ultio pater  
næ cædis.

## JUSTINI LIBER XI. CAP. I.

**I**N exercitu Philippi, sicuti varix gentes erant, ita eo occiso diversi motus animorum fuere. Alii quippe injustâ servitute oppressi, ad spem se liberandi mortem tatis erigebant, alii tædio longinquæ militiæ, re-missiam sibi expeditionem gaudebant: nonnulli faciem nuptiis filiæ accensam, rogo patris subditam dolebant. Amicos quoq; tam subitâ mutatione rerum, haud mediocris metus ceperat, reputantes nunc provocatam Asiam, nunc Europam nondum perdomitam, nunc Illyrios & Thracas, & Dardanos cæterásq; Barbaras gentes fidei dubiæ & mentis infidæ. Qui omnes populi si pariter deficiant, resisti nullo modo posse. His rebus, veluti medela quædam, interventus Alexandri fuit; qui pro concione, ita vulgus omne consolatus, hortatusq; (a) pro tempore est, ut & metum timentibus demereret, & in spem sui omnes impelleret. Erat hic annos 20. natus; In qua ætate ita moderate de se multa pollicitus est, ut appareret plura eum experimentis reservare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum præter militiæ vacationem dedit, quo factò tantum sibi favorem omnium conciliavit, ut corpus hominis, non virtutem regis mutasse se dicerent.

CAP. II. Prima illi cura paternarum exequiarum fuit: In quibus ante omnia, cædis consciens (b) ad

(g) Ultimi scil. *Arsami* fil. | one temporum.  
qui *Codomanus*.

(a) (Hoc est) pro conditi- | (b) Veteres enim credebant

sanguine manes placari.

tu-

tumulum patris occidi jussit; soli **Alexandro** (c) Lyncistarum fratri pepercit, servans in eo auspicii Caranus in-  
um dignitatis suæ; nam regem eum primus salu-  
taverat. Æmulum quoq; imperii Caranum fratrem  
ex noverca suscepsum interfici curavit. Inter initia multas gentes rebellantes compescuit. Orientes nonnullas seditiones extinxit. Quibus rebus erectus, tacito gradu in Græciam contendit: ubi exemplo patris **Corinthum** \* evocatus, civitatibus \* Evocatis dux in locum ejus substituitur. Inchoatum dein. civis, de à patre Persicum bellum aggreditur, in cuius apparatu occupato nunciatur, (d) Athenienses, Thebanos & Lacedæmonios ab eo ad Persas defe-  
cisse; autorémq; ejus defectionis magno auri pondere a Persis corruptum, Demosthenem oratorem extitisse, qui Macedonum delatas omnes cum rege copias a Triballis affirmaverit, producto in concio- Demost-  
nem autore qui in eo prælio, in quo rex ceciderat, henes; hujus se quoq; vulneratum diceret. Quà opinione mu- defectionis  
tatos omnium fermè civitatum animos esse, præsi- autor.  
dia Macedonum obsideri. Quibus motibus occur-  
surus, tanta celeritate instrueto, paratoq; exercitu Græciam opprescit: ut quem venire non sense-  
rant, videre se vix crederent.

A. C. 335.

**CAP. III.** In transitu hortatus Thessalos fuerat, beneficiorumq; Philippi patris, maternæq; suæ cum his ab (e) Æacidarum gente necessitudinis admonu- Alexandri Celeritas.  
erat. Cupidè hæc Thessali audientibus, exemplo patris dux universæ gentis creatus erat, & veſtigia omnia, redditusq; suos ei tradiderant. Sed

(e) Populus Macedonie, qui Lyncistæ Thucydidi dicitur. 2. 21. 26.

(d) **Atheni.** & **Laced.** Non omittendum est Thebanos, sed pro **Laced.** legendum; non enim defecerunt **Lacedemo-**

nii

nii, semper enim & **Philippi** & **Alexandri** pacem spreverant.

(e) Erat enim **Alexander**, paterno genere, **Herculis** fil. materno **Æaci**.

Demosthenes Alex-  
andrum puerum  
vocabat.

Athenienses, sicuti primi defecerant, ita primi pœnitere cœperunt, contemptum hostis in Admirationem convertentes, pueritiamq; Alexandri spretam antè supra virtutem veterum ducum extolentes. Missis itaq; legatis bellum deprecantur. Quibus auditis & graviter increpatis, Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum convertit, eadem indulgentiâ usurus, si parem pœnitentiam invenisset. Sed Thebani armis non precibus, nec deprecatione usi sunt. Itaq; victi gravissima quæq; supplicia miserrimæ captivitatis experti sunt. Cùm in consilio de excidio urbis deliberaretur, Phocenses & Plateenses, & Thespienses & Orchomenii, Alexander socii, victo-  
Thebani ab riæq; participes, excidium urbium suarum, cru-  
Alexandro delitatémq; Thebanorum referebant, studia in Persas non præsentia tantum verùm etiam & vetera adversus Græcias libertatem increpantes. Quamobrem

\* Odio Græcorum in Theba-  
nos odium. \* odium eos omnium populorum esse, quod vel ex eo maneret, quod jurejurando se omnes obstrinxerint, ut victis Persis Thebas diruerent, Adjiciunt & scelerum priorum fabulas, quibus omnes scenas repleverant, ut non præsenti, tantum perfidiâ verum & vetere infamia invisi forent.

Eleadas ad Alexan-  
dru-  
mum  
oratio.

CAP. IV. Tunc Eleadas unus ex captivis datâ potestate dicendi, non à rege se defecisse, quem imperfectum auderint, sed à regis hæredibus: quicquid in eo sit admissum, crudelitatis, non perfidia culpam esse, cuius tamen jam magna se supplicia pependisse. Deletâ juventute, nunc senum feminarumq; sicuti infirmum, ita innoxium restare vulgus, ipsumq; stupris contumeliisq; vexatum esse, ut nihil amarius unquam sint passi: nec jam pro civibus se, qui tam pauci remanserant, orare: sed pro inoxio patriæ solo & pro urbe, quæ non viros tantum, verum etiam (f) deos genuerit. Privatâ etiam regem superstitione deprecatur, gentii apud ipsos Herculis,

(f) Bacchum nimivum, & Herculem.

unde

unde (g) originem gens Æacidarum trahat; aetaq; Thebis a patre ejus Philippo pueritia, rogat, *urbi* Exilium  
pareat; quæ majores ejus partim educatos summæ maje- Thebano-  
statis reges videretur. Sed potentior fuit ira, quam rum 3. M.  
preces. Itaq; urbs diruitur, agri inter victores numero.  
dividuntur, captivi (h) sub corona venduntur,  
quorum pretium non ex ementium commodo, sed  
ex inimicorum odio extenditur. Miseranda res Pepercit  
Atheniensibus visa. Itaq; portas refugiis profugo- tamen Pir-  
rum contra interdictum regis apperuere. Quam dari stirpi  
rem ita graviter tulit Alexander, ut secundâ legati-  
one denuò bellum deprecantibus ita demum remi-  
sit, ut oratores & duces quorum fiduciâ toties re-  
bellent, sibi dedantur: paratisq; Atheniensibus, Vide Apo-  
ne cogantur subire bellum eò res deducta est, ut logum de  
retentis oratoribus, duces in exilium agerentur: canibus,  
qui ex continenti ad Darium profecti, non mediocre lupo, apud  
momentum Persarum viribus accessere. ovibus, & Plut.

CAP. V. Proficiscens ad Persicum bellum, om-  
nes novercæ suæ cognatos, quos Phillipus in ex- Alexandri  
celsiore dignitatis locum provehens, imperiis in cognatos  
præfecerat, interfecit; sed nec suis, qui apti regno  
videbantur, pepercit: ne qua materia seditionis  
procul se agente, in Macedonia remaneret, & re- crudelitas.  
gis stipendiarios conspectioris ingenii ad commilito-  
num secum trahit, seniores ad tutelam regni relin-  
quit. Adunato deinde exercitu naves onerat; un-

(g) Falium illi enim ab Achille genus derivant: ab Hercule Heraclida; unde ex paterno latere stirpem Alexander magnus dedit.

(h) Non quod corona militum, custodiae causa, captivorum venalium greges circumstaret: sed quia jure

belli captos, coronatos venire mos erat.

(i) Ad duodecim Deos magnos alludere videtur, quorum nomina hoc disticha complexus sum.

Hermes, Neptunus, Vulcanus,  
Jupiter & Mars, Juno, Miner-  
va, Venus, Vesta, Diana, Ceres.  
de-

A. C. 334. de conspectâ Asiâ, incredibili ardorem mentis accen-  
jovi Hercu-sus, (i) duodecim aras deorum in belli vota statuit.  
li & Miner- Patrimonium omne suum, quod in Macedonia,  
væ sunt Europâq; habebat, amicis dividit, *sibi Asiam suffi-*  
aræ sacratae in ripa Py- *cere, præfatus. Priusquam ulla navis littore ex-*  
renæa. Q. cederet, hostias cædit, petens victoriam bello, quo  
Curtius. toties à Persis petitæ Græciæ ulti relictus sit;  
quibus longa jam satis & matura imperia contigis-  
sent, quorumq; tempus esset vices excipere melius  
acturos. Sed neq; exercitûs ejus alia quam regis  
animorum præsumptio fuit. Quippe obliti omnes  
Hoc erat conjugum, liberorumq; & longinquo à domo mi-  
facialium jure de- litiæ Persicum aurum & totius Orientis opes, jam  
fungi, vid. Macrob. quasi suam prædam ducebant, nec belli periculoso-  
In Ilio rum, sed divitiarum meminerant. Cum delati in  
quoque. continentem essent, primus Alexander jaculum  
tripudianti similis profluit, atq; ita hostias cædit  
precatus nè se regem illæ terræ invitæ accipiant.  
Inibi (k) quoq; ad (l) tumulos eorum, qui Troja-  
no bello ceciderant, parentavit.

A. C. 334. CAP. VI. Inde hostem petens milites à popula-  
tione Asiæ prohibuit, *Parcendum suis rebus præfatus,*  
*nec perdenda ea, quæ possessuri venerant.* In exercitu  
Exercitus & ejus fuere (m) peditum 30. duo millia, equitum  
militum quatuor millia quingenti, naves centum 82. Hâc  
Alexandri tam parvâ manu universum terrarum orbem. utrum  
descriptio. sit admirabilius vicerit, an aggredi ausus fuerit, in-  
certum est cum ad tam pericolosum bellum exerci-  
citum legerit, non juvenes robustos, nec primo  
flore ætatis, sed veteranos plerosq; etiam emeritæ

(k) *Troas* urbs ab Ilo *Tross*  
fil. nomen accepit.

(l) Tumulus proprie ag-  
gesta terra, sed pro moni-  
mento hic sumitur.

(m) *Plut.* in *Alex.* c. 23.  
Peditum 30000 scribit; na-  
vibus autem longis 60. traje-  
cisse *Hælespontum*.

militiæ qui cum patre patruisq; militaverant, ele-  
git ut non tam milites, quam magistros militiæ  
electos patares. Ordines quoq; nemo nisi sexage-  
narius duxit, ut si principia castrorum cerneret se-  
natum te alicujus priscæ reipub. videre diceret. Itaq;  
nemo in prælio fugam, sed victoriam cogitavit, nec  
in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Con-  
træ rex Persarum Darius fiduciæ virium nil astu agere  
affirmans, suis occulta consilia vitoriae furtiva non con-  
venire, nec hostem à regni finibus arcere, sed in Peditum  
intimum regnum accipere: gloriosius ratus repel-  
lere bellum, quæ non admittere. Prima igitur  
congressus in campis (n) Adraستis fuit. In acie Per-  
sarum sexcenta millia militum fuere, quæ non mi-  
nus arte Alexandri, quæ virtute Macedonum  
superata, terga verterant. Magna itaq; cædes Per-  
sarum fuit. De exercitu Alexandri novem pedites, 12. Pedi-  
centum 20 equites cecidere, quo rex impensa ad faucios,  
cæterorum solatia humatos, statuis equestribus  
donavit, cognatisq; eorum immunitates dedit. Post  
victoriam (o) major pars Asiae ad eum defecit. Gessit  
& plura bella cum præfectis Darii quos jam non  
tam armis, quam terrore nominis sui vicit.

CAP. VII. Dum hæc aguntur, interim indicio  
captivi ad eum defertur, insidias ei ab Alexandre  
Lyncisteram, genero Antipatri qui præpositus Ma-  
cedonie erat, parari. Ob quam causam timens, ne  
quis imperfecto eo in Macedonia motus oriretur in  
vinculis eum habuit. Post hæc (p) Gordiæ urbem  
petit quæ posita est inter Phrygiam majorem, &

A. C. 333.

Gordii.

(n) Stephanus de urbibus  
nominat, per quod Granicus fl. fluit.  
a quo hoc prælium dicitur ad  
Granicum.

(o) Quæ est inter Taurum  
& Euphratem.  
(p) Stephanus autem inter  
Phrygiam majorem, & Cappa-  
dociam litam esse refert.

Gordii  
plaustrum.

A. C. 333.

Digressio  
de Gordii  
historia.

Mida.

A. C. 720.  
redit ad  
historiam.  
Gordius  
ille nodus,  
abiit in pro-  
verbium.

minorem, cuius urbis potiundæ non tam propter prædam cupidus eum cepit, sed quod audiverat in ea urbe in templo Jovis jugum plaustrum Gordii positum, cuius nexum si quis solvisset, eum tota Asia regnaturum antiqua oracula cecinisse. Hujus rei causa & origo illa fuit. Gordius cùm in his regionibus bobus conductis ararat, aves eum omnis generis circumvolare cœperunt; profectus ad consuendos augures vicinæ urbis, obviam in porta habuit virginem eximiam pulchritudinis; percunctatūsq; eam quem potissimum augurem consuleret, illa auditæ causæ consulendi, gnara artis ex disciplina parentum, regnum ei portendi respondit, polliciturq; se & matrimonii, & spei sociam: Tam pulchra conditio prima regni felicitas videbatur. Post nuptias inter Phrygas orda fuditio est. Consulibus de fine discordiarum oracula respondebant, regi discordiis opus esse. Iteratò quærentibus de persona regis, jubentur eum regem observare, quem reversi primum in templum Jovis euntē plaustro reperirent. Obvius illis Gordius fuit, statimq; eum regem consalutant; ille plaustrum, quo (q) vehenti regnum delatum fuerat, in templo Jovis positum, maiestati consecravit regiæ. Post hunc filius (r) Mida regnavit, qui ab Orpheo sa-

crorum solennibus initiatus, Phrygiam religionibus implevit, quibus tutior omni vita, quam armis fuit. Igitur Alexander capti urbe, cùm in templum Jovis venisset jugum plaustrum requisivit: quo exhibito, cùm capita loramentorum intra nodus abscondita reperire non posset, violentius oraculo usus: gladio loramenta cœdit; atq; ita resolutis nexibus latentia in nodis capita invenit.

(q) Passive accipendum est  
pro inveni.

(r) De quo Poetæ fabulati

funt, quicquid manibus attigisset in aurum conversum.

CAP. VIII. Hoc illé agenti nunciatur, Darium *A. C. 333.* cum ingenti exercitu adventare, Itaq; timens an-  
gustias, magnâ celeritate. Taurum transcendit,  
in qua festinatione quingenta <sup>(f)</sup> stadia cursu fe-  
cit. Cùm <sup>(t)</sup> Tarsum venisset, captus Cydni flu- *Alexandri*  
minis amoenitate, per medium urbem influentis, *celeritas in*  
proiectis armis, plenus pulveris ac sudoris, *occupandis* in  
præfrigidam undam nudum se projectit. Tum *pylis, de*  
repente tantus nervos ejus occupavit rigor, ut in- *quibus*  
terclusi voce non spes modo remedii, sed nec dila-  
tio periculi interveniret. Unus erat ex medicis,  
nomine Philippus, qui solus remedium pollicere-  
tur; sed & ipsum Permenionis pridie à Cappadocia  
missæ epistolæ suspectum faciebant, qui gnarus in-  
firmitatis *Alexandri*, scripserat, à Philippo medico  
ut caveret: Nam corruptum illum à Dario ingenti  
pecuniâ esse. Tutius tamen est ratus dubiæ se fidei  
medici credere, quâm indubitato morbo perire.  
Accepto igitur poculo, epistolæ medico tradidit,  
atq; ita inter bibendum oculos in vultum legentis  
intendit. Ut securum conspexit, letior factus est,  
sanitatēmq; quarta die recepit.

CAP. IX. Igitur Darius cum <sup>(u)</sup> 300. millibus *Darii copia*  
peditum, & centum millibus equitum in aciem *ad Isum.*  
procedit. Movebat hæc multitudo hostium, re-  
spectu paucitatis suæ, *Alexandrum*. Sed interdum  
reputabat quantas res cum ista paucitate gessisset,  
quantosque populos sudisser. Itaq; cùm spes me-  
tum vinceret, periculosis differre bellum ratus,  
nè desperatio suis cresceret, circumvectus suos,  
singulas gentes diversâ oratione alloquitur. Illy-

<sup>(f)</sup> *Stadium* facit centum  
25 passus, five sexcentos 25  
pedes.

<sup>(t)</sup> Urbs Cilicia, hanc con-

didisse *Perseus* memoratur.  
<sup>(u)</sup> Sexcenta millia nume-  
rat *Arrianus* l. 1. p. 36.

Oratio  
Alexandri  
ad milites.

rios & Thracas opum ac divitiarum ostentatione  
Græcos veterum bellorum memoriā, æterniq; cum  
Persis odii accendebat. Macedones autem nunc  
Europæ viæ admonet, tunc Asiae expeditæ, nec  
inventas illis toto orbe pares vires gloriatur. Cæte-  
rū & laborum finem hunc, & gloriæ cumulum  
fore. Atq; inter hæc identidem consistere aciem  
jubet, ut hâc morâ confuescant oculis turbam ho-  
stium sustinere. Nec Darii segnis opera in ordi-  
nanda acie fuit. Quippe omisssis ducum officiis  
ipse omnia circumire, singulos hortari, veteris glo-  
riæ Persarum, imperiiq; perpetuæ à diis immorta-  
libus datae possessionis admonere. Post hæc (w)  
prælium ingentibus animis committitur. In eo  
uterq; rex vulneratur: tamdiu certamen anceps  
fuit quoad surgeret Darius. Exinde cædes Perfa-  
rum secuta est. Cæsa sunt peditum unum & sexa-  
perstridum ginta millia, equitum decem millia, capta quadra-  
ginta millia. Ex Macedonibus cecidere pedestris  
130. equites 150. in castris Persarum multum auri,  
cæterarūmq; opum inventum. Inter captivos ca-  
strorum, (x) mater, & uxor eadēmq; soror, & filiæ  
fuit. duæ Darii fuere. Ad quas visendas (y) notandāsq;  
\* Mortem. cùm Alexander venisset, conspectis armatis invi-  
Clementiæ cem se complexæ velut statim morituræ complora-  
& modera-  
tionem ediderunt, (z) Provolutæ deinde genibus  
tionis ex-  
emplum in Alexandri, (a) non \* vitam, sed ut Darii corpus se-  
Alexandro. peliant, dilatione mortis deprecantur. Motus  
d. C. 333.

(w) Ad Ison urbem, quam  
Steph. postea a victoria Nico-  
polin vocatam asserit.

(x) Matri Darii nomen  
Sigambi fuit.

(y) Hoc est, consolandas,  
quo sensu alloqui, & alloqui-  
um usurpatur.

(z) Quod supplicium erat,  
genua enim misericordiæ di-  
cata.

(a) Verbum deprecari, ad  
duo ista, mortem, & dilatio-  
nem mortis referunt; illam,  
ne infuratur, hanc, ut conce-  
datur.

tantâ

tantâ mulierum pietate Alexander, & Darium vivere dixit, & timentibus mortis metum dimisit, eâsq; haberi & salutari ut reginas, præcepit. Filias quoq; non sordidius dignitate patris sperare matrimonium jussit.

CAP. X. Post hæc opes Darii divitiarumq; apparatus contemplatus, admiratione tantarum rerum capit. Tunc primum luxuriosa convivia, & magnificientiam epularum sectari, tunc (b) Marsinem captivam diligere, propter formæ pulchritudinem, cæpit a qua postea suscepit puerum Herculem vocavit. Memor tamen adhuc Darium vivere Parmenionem ad occupandam Persicam classem, aliosq; amicos ad recipiendas Asiæ civitates misit; quæ statim auditâ famâ victoriæ ipsius, Darii præfæctis cum auri magno pondere tradentibus se, in Hierosolymam gesse. proficiscitur: ubi obvios cum (c) insulis multos reges Orientis habuit: Ex his pro meritis singulorum alios in societatem recepit, aliis regnum admittit, suffectis in loca eorum novis regibus. Insignis præter cæteros fuit \* Abartomius rex ab Alexander Sidoniam constitutus. Quem Alexander cum operam ablocare ad pateos exhauriendos, hortosq; irrigandos solitus esset, miserè vitam \* exhibentem regem fecerat, spretus nobilibus, ne generis id, nondantibus, beneficium putarent, Tyriorum civitas, cum coronam auream magni ponderis per legatos in titulum gratulationis Alexandro misisset, grata munere accepto, Tyrum se ire velle advota Herculreddenda, dixit. Cum legati rectius ad eum in Tyro vetere, & antiquiore templo facturum dice-

\* Barsenim

Quæ cirea  
Hierosolymam gesse.  
rit Alexander, referit  
Josephus.

\* Abdoloch  
minus.

\* Exigen-

tem.

(b) Barsenene Darii fil. fuisse  
Arrianus, l. 7. quam de-

victo Dario Alexander duxit.

(c) Proprie sacerdotibus,

viætimis, sacrificque rebus tri-  
buuntur, sed & regum per-  
sona sacra habetur; alioquin  
generalius accipi potest.

rent,

Erat hæc extra urbem in sede quam Palætyton vocant. Q. Curt. I. 4. Septimo post mense, fuissest turpe ducentes si feminis suis plus animi quam est libertate. Amota igitur imbelli ætate Carthaginem, & accersitis mox auxiliis, non magno post tempore perprodigionem capiuntur.

A. C. 332. CAP. XI. Inde Rhodum Alexander, Ægyptum, Ciliciamq; (e) sine certamine recepit. Ad Jovem A. C. 332. deinde (f) Hammonem pergit, consulturus & de A. C. 332. eventu futurorum, & de origine sua. Namq; mater ejus Olympias confessa viro suo Philippo fuerat, Alexandrum non ex eo se, sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse, Deniq; Philippus ultimo propè vitæ sue tempore filium suum non esse palam prædicaverat: qua ex caufa Olympiada, verius stupri compertam, repudio dimiserat. Igitur Alexander Jovis filius Alexander cupiens originem divinitatis acquirere simul & matrem infamia liberare per præmissas subornat Antistites, ut Hammonis filium salutent. Ille lætus dei adoptione, hoc se patre censeri jubet. Rogat deinde an omnes imperfectores patris sui sit ultus: respondent patrem ejus nec posse interfici, nec mori; regis Philippi peractam plenè ultionem esse (g) Tertiam interrogacionem poscenti, victo-

(d) Quæ Carthaginem condidit, cuius nomen etiam *W* (i. e.) dei mulier, *Dido*.

(e) Cilicia olim capta, unde Cyrenen legendum est, *Viss.* Syriam reponit.

(f) A Chamo Jupiter Hammon dictus, cui Libya attributa fuit.

(g) Interrogatio hic non est actus interrogandi, sed caput interrogationis:

riam omnium bellorum, possessionemq; terrarum Nam illa-  
dari respondent. Comitibus quoq; suis responsum dem, una  
ut Alexandrum pro Deo, non pro rege colerent. cum pugi-  
Hinc illi aucta insolentia, mirisq; animo increvit one, temper  
tumor, exempta comitare, quam & Græcerum li- sub pulvi-  
teris, & Macedonum institutis didicerat. Reversusbat. Plur. ter  
ab Hammone \* Alexandriam condidit, & coloni- \* inter pa-  
am Macedonum caput esse. Ægypti jubet. ludem &  
mare Q.  
Curt,  
A. C. 332.

CAP. XII. Darius cùm Babyloniam profugisset, per epistolas Alexandrum deprecatur, redimenda-  
rum sibi captivarum potestatem faciat, inq; eam rem  
magnam pecuniam pollicetur. Sed Alexander in  
preium captivarum regnum omne, non pecuniam  
petit. Interiecto tempore alie epistolæ Darii Alex-  
andro redditur, quibus filia matrimonium & reg-  
ni portio offertur. Sed Alexander sua fili dari rescrip-  
tit, iuslq; supplicem venire, & regni arbitria vieto- A. C. 331.  
ri permittere. Tum spe pacis amissa, bellum Da-  
rius reparat (b) 400. millibus peditum, & centum  
millibus equitum obviā vadit Alexandro. In iti-  
nere nunciatur (i) uxorem ejus ex collisione ob-  
jecti partus decessisse, ejusq; mortem illacrymatum  
Alexandrum exequiasq; benignè prosecutum Alexandria  
idq; eum non moris, sed humanitatis causè fecis-  
se. Nam se:ne eam tantum Alexandro visam esse,  
cùm matre: parvulâsq; filias ejus frequenter con- Ob hoc  
solaretur. Tunc Darius se ratus verè vietum, cùm enim quia  
post tot prælia & beneficiis ab hoste superaretur; non velit  
gratumq; sibi esse, si vincere nequeat quod à tali ente mori.  
potissimum vinceretur: scribit itaq; & tertias e-  
pistolas, & gratias agit, quod nihil in suos hostile  
fecerit. Offert deinde majorem partem regni usq;  
ad flumen (k) Euphratēm, & alteram filiam uxc-

(b) Plutarchus in Alex. c. 54. millena militum  
habet.

(i) Uxori nomen fuit Sta-  
tyra.

(k) Fluvius Mesopotamia, q:ii Babyloniam per medium  
dividens, & Tigris conjunctus  
Mesopotamiam facit.

Alexandri  
magnani-  
mitas.

Solibus  
duobus  
mundum  
regi non  
posse.

A. C. 331.  
Alexandri  
Soranus.

Alexandri  
ad suos  
oratio.

rem, pro reliquis captivis triginta millia talentorum. Ad hoc Alexander, Gratiarum actionem ab hoste supervacaneam esse, respondit, nec à se quicquam factum in hostis adulacionem, nec quod in dubios belli exitus, aut in leges pacis sibi lenocinia quereret: sed animi magnitudine, quā didiceret adversus vires hostium, non adversus calamitates contendero: polliceturq; se praestaturum ea Dario, si secundus sibi, non par haberi velit. Cæterum neq; mundum posse duobus solibus regi neq; orbem summa aie regna salvo statu terrarum habere. Preinde aut deationem eadēm die, aut in posterum aciem parer, & nec pollicetur sibi aliam, quam sit expertus, victriam.

CAP. XIII. Posterā die aciem producunt, cùm repente ante prælium confectum curis Alexandrum somnus arripuit. Cum ad pugnam solus rex deesset, à Parmenione xgrē excitatus quarentibus somni causas omnibus inter pericula, cùm etiam in otio semper parcior fuerit, magno (1) se metu liberatum ait somnūmq; sibi à repentina securitate datum, quod liceat cum omnibus Darii copiis confligere; veritum se longam belli Moram, si Persæ exercitum divicissent. Ante prælium utraq; acies hostibus spectaculo fuit. Macedones multitudinem hominum corporum magnitudinem armorūmq; pulchritudinem mirabantur: Persæ autem à tam paucis vieta suorum tot millia stupebant. Sed nec duces circumire suos singulos cessabant. Darius vix denis armatis singulos hostes, si diviso fieret, evenire dicebat. Alexandri Macedonas monebat, nè multitudine hostium, nè corporis magnitudine, vel coloris novitate moverentur: tantum meminisse jubet, cum iisdem se tertio pugnare, nec meliores factos putarent fugā, cùm in aciem secum tam tri-

(1) Aëstus est animi fluctuatio, metaph. ducta a motu propriæ aëstus.

stern memoriam cedium suarum & tantum sanguinis de duobus p̄līis fusi ferrent: & quemadmodum Dario maiorem turbam hominum esse, sic virorum sibi. Hortatur spernant illam aciem auro & argento fulgentem, in qua plus p̄dē quām periculi sit, cūm viētoria non ornamen- torum decore, sed ferri virtute quāratur.

CAP. XIV. Post hēc (m) p̄līum committi- A. C. 332  
tur. Macedones in ferrum cum contemptu toties-  
à se viēti hostis ruebant; contrā Persæ mori quām  
vinci p̄eoptabant. Rarō etiam ullo p̄līo tantum  
sanguinis fusum est. Darius cum vinci suos videret  
voluit mori & ipse; sed a proximis fugere com-  
pulsus est. Suadentibus deinde quibusdam, ut  
pons (n) Cydni fluminis ad iter hostium impedi-  
endum intercludere tur, non ita saluti suæ velle con-  
sultum ait, ut tot millia socrorum hostibus objiciat, debere  
& alias fugæ viam patere, quæ patuerit sibi Alexander <sup>Alexandri</sup> virtus.  
autem periculosisima quæq; aggrediebatur: & ubi  
confertissimos hostes acerrimē pugnare conspexi-  
set, eō se semper ingerebat, \* periculosaq; sua esse, \* Pericula  
non militum volebat. Hōc p̄līo Asiae imperium que-  
rapuit, quinto post acceptum regnum anno, cu-  
jus felicitas tanta fuit, in post hoc nemo rebellare  
etiam ausus, sit patienterq; Persæ post imperium  
tot annorum, jugum servitutis acceperunt. Dona-  
tis refeſisq; militibus, 33. continuis diebus p̄-  
dam cognoscit. In urbe deinde clausa 40. millia <sup>34. Ut Oros.</sup>  
talentorum invenit. Expugnat (o) & Persepolim ius, alii <sup>40.</sup>  
caput Persici regni, urbem multis annis illustrem,  
refertāmq; orbis terrarum spoliis, quæ interritu-

(m) Non apud Arbelā, ut  
multi tradiderunt, sed apud  
Gausamela commissum hoc  
p̄līum ait Plut. in Alex. c.  
56.

(n) Curtius Lyci, non Cy-  
di pontem fuisse ait.  
(o) Persepolis Metropolis  
Persarum.

Miserabile ejus primum apparuerunt. Inter hæc 800. (p) admodum Græci occurunt Alexandro, qui poenam captivatis truncata parte corporum tulerant, rongentes, ut sicuti Græciam, se quoq; ab hostibus crudelitate vindicaret. Data potestate redeundi, agros recipere maluerunt, nè non tam gaudium parentibus, quam detestandum sui conspectum reportarent.

A. C. 530. CAP. XV. Intereà Darius in gratiam viatoris à (q) cognatis suis aureis compedibus, catenisque A Besso, & in vico Parthorum Tanea vincitur. Credo ita diis Nabarzane, immortalibus vindicantibus, ut in terra eorum, ut Q. Curt scribit.

Gordidis  
pellibus.

Polystrato  
ei nomen  
fuit. Plut.

Mandata  
Darii jam  
morientis  
ad Alexan-  
drum.

ri niretur. Alexander quoq; citato cursu posterà die supervenit, ibiq; cognovit Darium clauso vehiculo per noctem exportatum. Justo itaq; exercitu subsequi, cum 7. millibus equitum fugientem insequitur, in itinere multa & periculosa prælia fecit. Emensus deinde multa millia passuum, cùm nullum Darii indicium reperisset, respirandi equis datà potestate, (r) unus ex milibus, dum ad fontem proximum pergit, in vehiculo Darium multis quidem vulneribus confossum, sed spirantem autem adhuc invenit; qui applicito captivo, cùm civem ex voce cognovisset, id saltem præfentis fortunæ solatium se habere dixit, quod apud intellecturum locuturus esset, nec incassum postremas voces emissurus. Perferri hæc Alexandro jubet, se nullis in eum meritorum officiis, maximorum illi debitorem mori, quod in matre liberisq; suis regium ejus non hostilem animum expertus, feliciusq; hostem, quam cognatos sortitus sit, quippe qui matri ac liberis suis ab eode hostem vitam datam, sibi à cognatis treptam, quibus & vitam & regna dederit. Quamobrem

(p) Hoc est, propemodum, fere circiter.  
(q) Besso & Nabarzane.

(r) Cui Polystrato nomen fuit. Cur. 5. 13. 32.

ad-  
ham  
ro-  
bus  
ndi,  
ium  
re-  
oris  
que  
diis  
um,  
n fi-  
die  
icu-  
citu  
in-  
fe-  
um  
quis  
con-  
ultis  
tem  
vem  
sola-  
urus  
ferri  
cisi,  
sq;  
sq;  
li-  
atis  
rem  
meu  
762

graftam illi eam futuram quam ipse victor volet. Alex-  
andro referre se quam solam moriens potest gratiam, pre-  
cari superum & inferum numina & regales deos, ut illi  
terrarum omnium victori contingat imperium, pro se ju-  
stam magis quam gravem sepultura veniam orare. Quod  
ad ultionem pertineat, jam non suam, sed exempli com-  
munemq; omnium regum esse causam, quam negligere, illi  
& indecorum esse, & periculosum: quippe cum in altero  
justitiae ejus, in altero etiam utilitatis causa versetur. In  
quam rem unicum pignus fidei regia auctorum se ferendam  
Alexandro dare. Post hac porrecta manu expira-  
vit. Quae ubi Alexandro nunciata sunt, viso Ea enim  
corpore defuncti, tam indignam illo fastigio fidei sacra  
mortem lacrymis prosecutus est, corpusq; regio more eit. Plin.  
sepeliri, & reliquias eius majorum tumulis inferri  
jussit. *l. 11.*

## JUSTINI LIBER XII. CAP. I.

**A**lexander in persequendo Dario, amissos mili- *A. C. 330*  
tes magnis funerum impensis extulit, reliquis  
expeditionis ejus sociis 15. millia talentorum divi-  
sit. Equorum major pars aestu amissa, inutilisque  
etiam, qui superfuerant, facti. Pecunia omnis 154.  
millia talentorum ex victoria nuper congesta, eiq;  
Parmenio praeficitur. Dum hac aguntur, epistolae  
Antipatris a Macedonia redduntur, quibus bellum  
Agidis regis Spartanorum in Grecia, Alexandri re-  
gis epiri in Italia, bellum Zopyrionis praefactus ejus  
in Scythia continebatur. Quibus variè affectus, plus *Motus & bella in Macedonia* *A. C. 332*  
tamen letitiae cognitis moribus duorum aemulorum  
regum, quam doloris amissi cum Zopyrione exerci-  
tus suscepit. Namq; post profectiōnem Alexandri,  
Grecia fermè omnis in occasionem recuperandae li-  
bertatis ad arma concurrerat, autoritatem Lacedae-  
moniorum sequita, qui Philippi, Alendriq; pre-  
cem soli spreverant & leges respuerant. Dux hujus  
belli Agis, rex Lacedaemoniorum fuerat, quem mo-  
tum Antipater contractis militibus in ipso ortu op-  
pre-  
f

\* Cecidere pressit, \* magna tamen utrinq; cædes fuit. Agis  
 Lacedæ- rex cum suos terga dantes videret dimissis, satelli-  
 moniorum tibus, ut Alexandro si non felicitate par, virtute  
 V. M. & non inferior videretur, tantas strages hostium edi-  
 CCCLX. Macedo- dit, ut agmina interdum fugaret. Ad extremum  
 num CCC. et si multitudine victus gloria tamen omnes vi-  
 Curt.lib. 6. cit.

A. C. 332. CAP. II. Porrò Alexander rex (a) Epiri, in Ita-  
 liam à (b) Tarentinis, auxilia adversus (c) Brutio-  
 os deprecantibus, solicitatus ita cupidè profectus  
 fuerat, ut in divisione orbis terrarum, Alexandro  
 Olympiadis sororis suæ filio, Oriens, & sibi occi-  
 dens forte contigisset: non minorem rerum mate-  
 riā in Italia, Africa, Siciliāq; quām ille in Asia,  
 & in Persis habiturus. Huc accedebat, ut sicut A-  
 lexandro magno Delphica oracula insidias in Mace-  
 donia, ito huic responsum Dodonæi Jovis urbem  
 (d) Pandosiam, (e) amnémq; Acherusium prædixer-  
 ant. Quæ utraq; cùm in Epiro essent, ignarus ea-  
 dem & in Italia esse, ad declinanda fatorum peri-  
 cula peregrinam militiam, cupidiūs elegerat. Igi-  
 tur cùm in Italiam venisset, primum illi bellum  
 cum Appulis fuit: quorum cognito urbis fato,  
 brevi pōst tempore pacem & amicitiam cum rege  
 eorum fecit. Erat namq; tunc temporis urbs Appulis  
 Brundusium, quam Ætoli, secuti fama rerum in Troja  
 gestarum clarissimum ac nobilissimum ducem Dio-  
 medem, condiderant. Sed pulsi ab Appulis con-  
 fulentes oracula, responsum acceperant, locum quem

Brundusi-  
 um condi-  
 tum ab  
 Atolis.

(a) Regio Græcie in qua  
 Pyrrhus imperavit, olim Mo-  
 lossia, & Chaonia dicta. Vid.  
 Strab. l. 8.

(b) Tarentum magnæ Græ-  
 ciæ urbs clarissima.

(c) Strab. l. 16. Peninsu-  
 lam appellat Bruttiorum a-

grum. Limites fuere ad He-  
 truscum mare Laris amnis, ad  
 Siculum mare & Tarentinum  
 finum Sybaris fl.

(d) Lucanorum urbs est in  
 Italia.

(e) Acheron est, ex quo ac-  
 colæ dicti Acherontini.

repe-

reperiissent perpetuò possessuros. Hac igitur ex causa, per legatos sub belli comminatione, restitui sibi ab Appulis urbem postulaverant: Sed ubi Appulis oraculum innotuit, imperfectos legatos in urbe se-  
peliunt perpetuo, ibi sedem habituros. Atque ita defuncti responso, diu urbem possederunt. Quod cum factum cognovisset Alexander Epiri antiqui-  
tatis fata veneratus, bello Appulorum abstinuit. Gessit & cum Brutii Lucanisq; bellum multaq; ur-  
bes cepit; tum & cum (f) Metapontinis, ac (g) Rutilis, & Romanis fœdus amicitiamq; fecit. Sed Brutii, Lucanisq; cum auxilia à finitimis contraxis-  
sent, acrius bellum repetivere. Ibi rex juxta ur-  
bem Pandosiam & flumen \* Acherusium, non prius\* Acheron-  
fatalis loci cognito nomine, quām occideret, in-  
terficitur; Moriēnsq; non in patria fuisse sibi peri-  
culosam mortem, propter quam patriam fūgerat,  
intellexerit. Corpus ejus Tyrii publicè redemp-  
tum, sepulturæ tradiderunt. Dum hæc aguntur in  
Italia, Zopyrion quoq; præfetus Ponti ab Alexan-  
dro magno relictus \* occisum se ratus, si nihil ipse \* Otiosum,  
gessisset, adunato 30. millium militum exercitu, A. C. 330.  
Scythis bellum intulit. Cæsus cùm omnibus co-  
piis, pœnas temere illati belli genti innoxiae  
luit.

CA P. III. Hæc cùm nunciata in Parthiam A. C. 330.  
lexandro essent, simulato mœrore, propter Alexan- Alexandri  
dri cognitionem exercitui suo triduò luctum in- oratio ad-  
duxit. Omnibus deinde velut Darii morte, perpe- milites qua  
trato bello, redditum in patriam expectantibus in patriam  
conjuges & liberos suos animo jam quodam modo profecturos  
complectentibus, ad concionem exercitum vocat.

Ibi nihil actum tot egregiis præliis ait, si incolmis Orien-



(f) Metapontum magnæ Græciæ maritimum oppidum, (g) Italiae populi.

telis

talis barbaries relinquant: Nec se corpus, sed regnum Darii perisse, persequuntur, scilicet qui à regno defecerint. Hac oratione, velut ex integro incitatis militum animis, Hyrcaniam Mardosq; subegit. Ibi ei occurrit Thalestris, sive Minothaea Amazonum regina, cum 300. milibus mulierum, 25. dierum inter festissimas gentes itinere confecto, ex rege liberis quæstura, cuius conspectus, adventuq; admirationi fuit, & propter insolitum fæminis habitum, & propter expetitum concubitum. Ob hoc 300. diebus otio datis à rege, ut visa est uterum implesse, discessit. Post hæc Alexander habitum regum Persarum, & (b) diadema, inselitum anteà in regibus Macedonicis, velut in leges eorum quos vicerat, transiret, assumit.

Quæ nè invidiosius & in se conspicerentur, amicos quoq; suos longam vestem auream purpureamq; sumere jubet, ut luxum quoque, sicuti cultum imitaretur Persarum. Inter pellicum regiarum greges electæ pulchritudinis, nobilitatisq; noctium vices dividit. His rebus ingentes epularum apparatus adjicit, ne jejuna & destrueta luxuria videretur. Convivio quoq; juxta regiam magnificentiam ludis exornat; immemor prorsus tantas opes amitti his moribus, non quæri solere,

Convivio-  
rum satie-  
tatem ludis  
interpolat. Curt. lib. 6. CAP. IV. Inter haec indignatio omnium totis  
A. C. 330. castris erat, illum à Phili, po patre tantum degeneraviisse, ut etiam (i) patriæ nomen evitaret, morisque Persarum assumeret, quos propterea tales mores vicerat. Sed nè solus vitiis eorum quos armis su-

(b) i. e. Fascia, ~~stria~~  
quod cingere significat, regi  
enim capitris re imiculum erat.

(i) Hoc nempe regis ex-  
ercitus tulit; masculum. Ma-

cedonum nomen, belli fama  
toto orbe celebre. Sc. terrible,  
moribus effeminatis Persarum  
concupi, & ipsum velut ef-  
feminati. Bern.

bege-

begerat, succubuisse videretur, militibus quoque suis permisit, si quarum captivarum consuetudine tenerentur, ducere uxores: existemans minorem in patriam redditus cupiditatem futurum, habentibus in castris imaginem quandam larium, ac domesticæ sedis, simul et labore militiæ molliorum fore dulcedine uxorum. In supplementa quoque militum, minus exhaustiri posse Macedoniam, si veteranis patribus tyrones succederent, militaturi in vallo, in quo nati essent: constantioresq; futuri, non solum tyrocinia, verù etiam incunabula in ipsis castris posuissent: quæ consuetudo in successores quoque Alexandri mansit. Igitur & alimenta pueris statuta, & instrumenta armorum, equorum quoq; juvenibus data, & patribus pro numero filiorum præmia statuta. Si quorum patres occidissent nihilominus pupilli stipendia patrum trahebant, quorum pueritia inter varias expeditionis militia erat. Itaque à parvula aetate periculis laboribus- Andragoras que indurati, invicti exercitus fuere; neque castra a quo reges aliter quam patriam, neq; pugnam aliud unquam Persarum quam victoriam duxere. Hæc soboles nomen ha- originem buit Epigoni. Parthis deinde domitis, præfectus ducunt. his statuitur ex nobilissimis Persarum Andrago- Alexandri ras, unde postea originem Parthorum reges habue- A. C. 330, runt.

CAP. V. Interè Alexander non regio, sed hostile odio seviri in suos cœpit. Maximè indignabatur carpi sermonibus suorum; patris Philippi, patriæque mores subvertisse. Propter quæ crimina Parmenio quoque senex, dignitate regi proximus, cum Philota filio, de utroque prius quæstionibus habitis, interficiuntur. Fremere itaq; omnes universis castris cœpere, innoxii senes, filiique casum miserantes, interdum *se quoque non debere melius sperare* dicentes. Quæcum nunciata Alexandro essent, verens, nè hæc opinio etiam in Macedoniam divulgaretur, & nè victoriæ gloria, sevitiae inaculâ offus-

offuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriarum nuncios missurum. Hortatur milites suis scribere rariorem habituros occasionem, propter militiam remotiorem. Datos fasces epistoliarum ad se tacite deferri jubet: ex quibus cognito de se singulorum judicio, in unam cohortem eos, qui de rege durius opinati fuerant, contribuit, aut consumpturus eos, aut in ultimis terris in colonis distributurus. Inde (k) Drancas, Euergetas, Parymas, \* Parpamenos, Hydaspios, ceterosq; populos, qui in radice Caucasi morabantur, subegit. Intererat unus ex amicis Darii Bessus, vinctus perducitur, qui regem non solum prodiderat, verum etiam interfecerat; quem in ultiōem perfidiæ, excruciantum fratrii Darii tradidit, reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quām amicum, à quo esset occisus. Et ut his terris nomen relinquere, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro 6 millium passuum consummato, translatiſ eo trium civitatum populis, quas Cyrus condiderat. In (?) Bætrianis quoq; Sogdianisq; 12. urbes condidit, distributis his, quoscunq; in exercitu seditiosos habebat.

A. C. 329. De suppli-  
cii genere  
quo Bessus  
affectus fu-  
erit varie  
autores  
scribunt.

CAP. VI. His ita gestis, solemini die amicos in convivium vocat. Ubi orta inter ebrios rerum à Philippo gestarum mentione, præferre se patri ipse rerumque suarum magnitudinem extollere cælo tenus cœpit, assentante majore convivarum parte. Itaq; cum unus ex senibus Clytus, ductus fiduciâ amicitiae regiæ, cuius palmam tenebat, memoriam Philippi tueretur, laudaretq; ejus res gestas adeo

Clytus ab  
Alexandro  
occiditur.

(k) *Drance* Aliae pop, jux-  
ta *Caucasum* montem. | cuius incolas *Bætrios* vocant,  
et (l) *Bætriona* Aliae regio, | *Pomp.* & *Steph.*

regem.

regem offendit, ut telo à satellite rapo eundem in convivio trucidaverit, Quā cæde exultans, mortuo patrocinium Philippi, laudēmq; paternæ militiae & immo-  
objectabat. Post quām satiatus cæde animus quie- Impotes  
deratus in  
vit, & in locum iræ successit existimatio, modò Alexandre personam occisi, modò causam occidendi confide- animus.  
rans pigere eum facti cœpit, qui paternas laudes tam iracundē accepisset quam nec convitia debuisset; amicūmq; senem & innoxium, à se occisum inter epulas & pocula, dolebat. Eodem igitur fu-  
rore in pœnitentiam, quo pridem in iram versus, mori voluit. Primum in fletus progressus, am-  
plecti mortuum, vulnera tractare, & quasi audien-  
ti confiteri dementiam: arreptum telum in se ver-  
tit, peregit&tq; facinus, ni amici intervenissent. Mansit hæc voluntas moriendi etiam sequentibus diebus. Accesserat enim ad pœnitentiam nutricis suæ & sororis Clyti recordatio, cuius absensis eum maxime pudebat, tam fœdam illi alimentorum suo-  
rum mercedem redditam, ut in cuius manibus pueritiam egerat, huic juvenis, & viator pro benefiis funera remitteret. Reputabat deinde quan-  
tum in exercitu suo, quantum apud gentes de-  
vietas (m) fabularum atque invidiæ, quantum apud cæteros amicos metum & odium sui fecerit, quām amarum & triste reddiderit convivium suum: non armatus in acie, quām in convivio sedens terribili-  
or. Tunc Parmenio, & Philotas, tunc Amyntas consobrinus, tunc noverca fratrēsq; interfecti, tunc Attalus, Eurilochus, Pausanias, aliiq; Macedo-  
niæ extinti principes occurabant. Ob hæc illi quatri duo perseverata inedia est, donec exercitus universi precibus exoratus est, precantis, nè ita mortem unius doleat, ut universos perdat, quos in ultimam deductos Barbariem, inter infestas & irritatos gentes

Et Anaxar-  
chi, Plutar-  
cho autore.

(m) Hoc est rumoris, & sermonum.

*bello destitutus.* Multum profuere & Callisthenis Philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotalem familiaris, illi, & tunc ab ipso rege ad prodenda memoriae acta ejus acciti. Revocato Igitur ad bellum animo, Chorasmos & Dracas in ditionem accepit.

A. C. 328. CAP. VII. Deinde quod primò ex Persico superbiæ regiæ more distulerat, ut omnia pariter invidiosiora essent, non salutari, sed (n) adorari se jubet. Acerrimus inter recusantes Calisthenes fuit. Quæ res & illi, & multis principibus Macedonum exitio fuit: siquidem sub specie insidiarum omnes interficiuntur. Retentus tamen est Macedonibus mos salutandi regis, explosa adoratione. Posthac Indiam petit, ut Oceano, ultimèq; Oriente finire imperium. Cui gloriæ ut etiam exercitus ornamenta convenient, phaleras equorum, & arma militum argento inducit, exercitumq; suum ab argenteis clypeis, (o)

Nifa a Libe-  
ro patre  
condita.  
Quem me-  
rum incole  
appellant.  
Cur. l. 8.  
Bacchan-  
tes.

Argyraaspidas appellavit. Cum ad (p) Nifam urbem venisset, oppidanis non repugnantibus fiducia re-  
ligionis Liberi patris, à quo condita urbs erat, parci jussit: latus non militiam tantum, verum eti-  
am vestigia se Dei sequentem. Tunc ad spectacu-  
lum (q) sacri montis duxit exercitum, naturalibus  
bonis, vite, hederæq; vestiti non aliter, quam si ma-  
nu cultus, colentiumq; industria ornatus esset. Sed  
exercitus ejus, ubi ad montem accessit, repentino  
mentis impetu, in sacros Dei ululatus instinetus,  
cum stupore regis sine noxa discurrit, ut intellige-  
ret, non tam oppidanis parcendo, quam exercitui  
suo se consuluisset. Inde montes Dædalos, reg-

(n) In adoratione, manum deosculari, & capita submittere solebant.

(o) Hoc est, argenteis par-  
mis in ignes.

(p) Est sita sub radicibus  
montis quem *Meros* incolæ

appellant, inde Græci men-  
tiendi traxere licentiam Jo-  
vis femore *Liberum* patrem  
esse celatum.

(q) Qui *Meros* dicitur Cur-  
tio 8. 10. 20.

numq;

numq; Cleopidis reginæ petit. Quæ, cùm se de-Cleopis  
difflet ei, ejus concubitu redemptum regnum ab A-concubitu  
lexandro recepit: illecebris consecuta, quod armis Alexandro  
non potuerat: filiumq; ab eo genitum Alexandrum regnum  
nominavit, qui postea regno Indorum potitus est.  
Cleopis regina, propter prostratam pudicitiam,  
scortum regium exinde appellata est ab Indis. Pe-  
ragratiā Indiā, dum ad (r) saxum miræ magnitudinis  
& asperitatis, in quod multi populi configuerant  
pervenissent, cognoscit Herculem ab expugnatione  
ejusdem faxi terræ motu prohibitum. Captus itaq;  
cupidine Herculis aëta superare, cum summo ja-  
bore ac periculo potitus faxo, ejus omnes loci gen-  
tes in ditionem accepit.

CAP. VIII. Unus ex regibus Indorum fuit, A. C. 327. Porus nomine, (f) viribus corporis & animi mag- Statura e-  
nitudine pariter insignis, qui bellum jani pridemini fuit  
auditā Alexandri opinione, in adventum ejus para- quatuor eu-  
bat. Commissio itaq; prælio, exercitum suum in- bitorum &  
vadere Macedonas jubet, sibi regem eorum priva- palmi Au-  
tum hostem depositit. Nec Alexander moram  
pugnæ fecit: sed prima congreßione vulnerato  
equo, (g) cum præceps in terram cecidisset, con-  
cursu satellitum servatus est. Porus multis vu-  
nibus obrutus capitur. Qui viñtum se adeò doluit,  
ut cùm veniam ab hoste invenisset neq; cibum su-  
mere voluerit, neq; vulnera curari passus sit,  
ægrèq; sit ab eo obtentum, ut vellet vivere. Quem  
Alexander ob honorem virtutis incolumen in reg. \* Bucepha-  
num remisit. Duas igitur urbes condidit: unam lumi.  
(h) Nicæam, alteram ex nomine equi \* Bucephalam \* Serathe-  
vocavit. Inde Adrestas, \* Stathenos, Passidas, (m) nos.

(r) Quod "Aegyptus" diñum,  
quod ad eam p̄ræ altitudine  
aves evolare non posseñt.

(f) Staturam enim quatuor  
cubitorum, & palmi fuisse re-  
fert. Plut. Al. c. 106.

(t) Alternarrat Curt. l. 8.

& Agel l. 5.

(u) A victoria ibi parta sic  
dicta, Diod. 17. 95.

(w) Indorum gens, Steph.  
circa ostia Gangis eos ponit.  
Ptol.

Gangaritas, cæsis eorum exercitibus, expugnat. adver-  
est, u-  
Cum ad Cuphites venisset ubi eum cum 200. milli- eloru-  
libus hostium equitum operiebatur omnis exercitu- it, so-  
non minus victoriæ numero quam laboribus fessus se obr-  
lacrymis eum deprecatur, ut finem tandem belli face- muru-  
ret, aliquando patriæ, redditusq; meminisset: respiceret diu ag-  
militum annos, quibus vix etas ad redditum sufficeret eius a-  
ostendere alius canitatem, alius vulnera, alius ætate brælii-  
consumpta corpora alius cicatricibus exhausta. Solo- us, i-  
se esse qui duorum regum Philippi Alexandriq; continuam prælii-  
militam pertulerint. Tandem orare, ut reliquias saltē his flu-  
suas paternis sepulchris reddat, quorum non studiis defici- est, d-  
tur, sed annis. Ac si non militibus, vel ipse sibi parcat Curat  
nè fortunam suam nimis onerando fatiget. Motus his C A  
cam justis preciis, velut in finem victoriæ castra- salutis  
solito magnificentiora fieri jussit, quorum molitio- bylor  
nibus & hostis terroretur, & posteris admiratio sui consc  
relinqueretur. Nullum opes milites lætius fecere. nisset  
Itaq; cæsis hostibus cum gratulatione in eadem re- victu-  
verterunt.

CAP. IX. Inde Alexander ad amnem Acesinem etque  
pergit: per hunc ad Oceanum devehitur: ibi Ges- is su-  
A. C. 326. sonas, Asibosq; quos Hercules condidit, in dedi- ter n-  
\* Sabarcas. tionem accepit. Hinc ad Ambros & \* Sycambros morit  
Apud Mal- los hanc trata  
pugnam accep  
factam, Plut. exerc  
scribit, qui tum dicit. Quam desertam à defensoribus cùm urbe,  
sunt Indo- de muro, quem primus ceperat, animadvertisset, prosp  
rum pugna- in urbis planitiam sine ullo Satellite desiliit. Itaq; currut  
cissimi. is, q  
\* Urbs Oxi- dicatum (y)  
fuit. Cur. lib. xi. (z)  
cùm eum hostes solum conspexissent, clamore edi- us er  
to, undiq; concurrunt, si possunt in uno capite emini  
urbis bella finire, & ultiōem tot gentibus dare. sigtii  
Nec minus Alexander constanter restitit, & unus nendo

(x) Apud Mallos hanc pug- | sunt Indorum pugnacissimi.  
nam factam scribit Plut. qui |

adversus tot millia præliatur. Incredibile dictu-  
est, ut eum non multitudo hostium, non magna  
celorum vis, non tantus laceſſentium clamor terrue-  
it, solus tot millia cæderet ac fugaret. Ubi verò  
se obrui multitudine vidi, trunco se, qui prope  
murum stabat, applicuit: cuius auxilio totus, cum  
liu agmen fustinuſſet, tandem cognito periculo,  
eius amici ad eum desiliunt. Ex quibus multicæſi:  
præliūmq; tamdiu anceps fuit, quoad omnis exerci-  
tus, muris dejectis in auxilium veniret. In eo \* Dextra.  
Sagitta fuit  
duorum cu-  
bitorum. Q.  
Curt.  
Curatio vulneris gravior ipſo vulnere fuit.

A. C. 326.

C A P. X. Itaq; ex magna desperatione tandem  
saluti redditus. Polyperchonta cum exercitu Ba-  
yloniam mittit, ipſe cum lectissima manu naves  
conſcendit, & Oceani littora peragrat. Cùm ve-  
niſſet ad (y) urbem Ambigeri regis, oppidani in-  
viſtum ferro audientes, sagittas veneno armant:  
atque ita (z) gemino mortis vulnere hostem a mu-  
ſis summoventes, plurimos interficiunt. Cum in-  
ter multos letaliter vulneratus eſſet Ptolemaeus,  
moriturūſq; jam videretur, per quietem regi man-  
strata in remedia veneni herba eſt; quā in potu  
acceptā, statim periculo eſt liberatus, majorq; pars  
exercitus hoc remedio servata. Expugnatā deinde  
urbe, reversus in naves Oceano libamenta dedit,  
proſperum in patriam reditum precatus, ac veluti  
currū (a) circa metam aſto: positis imperii termi-  
nis, quatenus aut terrarum ſolidudines prodire tamen

Sanguineis  
regi con-  
junctus e-  
rat. Curt.

(y) Cui nomen Hamatolia,  
od. 17. 103.  
(z) Non enim duplex vul-  
nus erat; ſed in vulnere vis  
eminæ mortis, qua ab iſpis  
ſagittis, qua ab iuperindito  
meno.

(a) Libamentum eſt gusta-  
tio, que in ſacris fieri ſolita,  
libamentum itaque pro ſacri-  
ficio ſumitur.  
(b) Quod facere solebant,  
qui ad metam pervenerant.  
Hor. 1. Ode 1.

paſſæ

passæ sunt; aut mare navigabile fuit, secundo æstus ostio fluminis (c) Indi invehitur. Ibi in monumenta rerum à se gestarum urbem Barcen condidit irásq; statuit relicto ex numero amicorum, littoribus Barce con-libus Indis prafacto. Inde iter terrestre facturus datur.

cum arida loca medii itineris dicerentur, puto eos opportunis locis fieri präcepit. Quibus ingenti dulci aqua inventa, Babyloniam redit, ibi multæ devictæ gentes, (d) präfectos suos accusaverunt, quos sine

A. C. 325. respectu amicitiæ, Alexander in conspectu legato-Susisnuptiæ rum necari jussit. Post hæc Darii regis filiam Staty-celebrantur ram, in matrimonium recepit: sed optimatibus Ma-Plutarchus. cedonum lector ex omnibus gentibus nobilissimas

A. C. 325. Novemminil-virgines tradidit, ut communi facto crimen regis

lum oëtin-levaretur.

gentorum CAP. XI. Tunc ad concionem exercitum vocat ac septua- & promittit se æs alienum omnium propria impen-ginta talen-sa soluturum, ut prädam prämiāq; integre domum torum sum-ferant. Insignis hæc munificentia non summa tan-mam. Plu-tarch. tūm, verum etiam titulo muneris fuit, nec à debi-

\* Quorum toribus magis, quam a creditoribus gratiùs accepta erant tri-quoniam utrisq; exactio pariter ac solutio difficultis

gintamillia. erat 23. millia talentorum in hos sumptus expensa,

Dimissis \* veteranis, exercitum ex junioribus sup-plet. Sed retenti, veteranorum discessum ægrè fe-rentes, missionem & ipsi flagitabant, nec annos sed (e) stipendia sua numerari jubebant, pariter in mi-litia lectoris pariter (f) sacramento solvi æquum

censentes: nec jam precibus, sed convitio agebant

Alexandri jubentes eum solum cum patre suo Hammone finire audax faci-bella ut milites suos fastidiat. Contrà ille nunc

nas. lenibus verbis monere, nè gloriosam militiam sedi-tionibus infuscarent. Ad postremum cum nihil

proficeret verbis, ad corripiendos seditionis autores

(c) Fiu. Orientis, præter Gangem max mus.

(d) Ex his fuere Cleander, Sitalas, Agathon, & Eracon.

(e) Hac est, annos, quibus stipendia numerabantur.

(f) Id est, iutamento militari.

(g) E

Ph

tem mi

è tribunali in concionem armatam inermis ipse defiliit, & nemine prohibente XIII. correptos, manu sua ipse ad supplicia duxit regis, vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicia constantiam disciplina militaris dabat. *A. C. 325.*

CAP. XII. Inde separatim auxilia Persarum in concionem alloquitur; Laudas perpetuam illorum tum in se, tum in pristinos reges fidem: sua in illos Oratio A- beneficia memorat, ut unquam quasi viatos sed ve- lexandri ad luti victoriae socios habuerit. Deinde se in illorum Persas mili- non illos in gentis suæ morem transfige, affinitati- tibus connubiorum viatos victoribus commiscuisse. Nunc quoq; ait custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum etiam illis crediturum. Atq; ita mille ex his juvenes in numerum satellitum legit: auxiliorum quoq; portionem armatam in disciplinam Macedonum exercituo suo miscet. Quam rem ægre Macedones tulerunt, jastantes hostes suos in officium suum à rege subactos. Tunc universi flentes, regem adeunt, orant, ut suppliciis suis potius saturet se, quam contumeliis. Quâ mode- stiâ obtinuerunt, ut 11. millia millitum veterano- rum exauetaret. Sed ex amicis dimissi senes Poli- Per eum re- sponfa Bar- berchon, Clytus, Gorgias, Polydamas, Antigonus. barbaris dabat. Dimissis his, Craterus præponitur, jussus præesse Macedonibus in Antipatri locum; Antipatrumq; cum supplemento tyronum, in locum ejus vocat: stipendia revertentibus, veluti militanibus, data. Cum hæc aguntur, unus ex amicis ejus (g) Ephesi- hanc tion decedit, dotibus primò fornæ pueritiae; mox obsequiis regi percharus. Quem contra decus re- diuum, Alexander diu luxit, tumultumq;; ei (h) millia talentorum fecit, eumq; post mortem oresoli ut deum jussit.

(g) Ecbatanis mortem o- licer rotunditate numeri my- riadis parum excedentia re- jiciens.

(h) Plutar. in Alex. c. 124. tem millia habet, usus sci-

A. C. 324. CAP. XIII. Ab ultimis littoribus Oceani Baby-  
Plut. decem loniam revertenti, nunciantur legationes Carthagi-  
millia ha- niensium, cæterarumq; Africæ civitatum; sed &  
bet, Hispaniarum. Silicæ, Galliæ, Sardiniae, nonnul-  
las quoq; ex Italia ejus adventum Babyloniam ope-  
riri. Adeo universum terrarum orbem nominis

Epiphone-  
ma.

Pythagoræ Mago no-  
men fuit.  
Plut.

loniam festinanti velut conventum terrarum orbis  
acturo, quidam ex Magis prædixit, nè urbem in-  
troiret, testatus hunc locum ei fatulam fore. Ob  
hoc emissa Babyloniam in Byrsiam urbem trans Eu-  
phratem, desertam olim, concessit. Ibi ab Anax-  
archo philosopho compulsus est rursum Magorum  
prædicta contemnere ut falsa, ut incerta: & si fa-  
tis constent, ignota mortalibus, ac si naturæ debe-  
antur, immutabilia. Reversus igitur Babyloniam

A. C. 323. multis diebus otio deditis, intermissum olim con-  
vivium solenniter instituit, totusq; in lætitiam fusus

\* Medius. Ferunt hoc  
venenum, gelidissi-  
mamquam fuisse ex  
Nonacri pe-  
tra sudan-  
zem Plut.  
Cujus Sty-  
gos hydor.  
Antipater  
indiarum  
autor.  
\* Linearem  
A. C. 332.

multum diei noctem conjunxissent pervigilem, jam a  
convivio \* medicus Thessalus instaurata commissa-  
tione, & ipsum & sodales ejus invitat. Accepto  
poculo, mediâ potionē repente veluti telo Alexan-  
der confixus, ingemuit: elatusq; è convivia semi-  
animis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in  
remedia posceret, tactumq; hominum velut vul-  
nere indolesceret. Amici causam morbi, intem-  
periem ebrietatis disseminaverunt. Re autem verâ  
insidiæ fuerunt, quarum infamiam successorum po-  
tentia oppressit.

CAP. XIV. Autor insidiarum Antipater fuit, qui  
cum charissimos amicos ejus interfecitos videret,  
Alexandrum generum suum \* Lyncistarum occi-  
sum, se magnis rebus in Græcia gestis non tam gra-  
tum apud regem, quam invidiosum esse, a matre  
quoq; ejus Olympiade variis se criminationibus vex-  
atum. Huc accedebant ante paucos dies supplicia  
in

in prefetos devictarum nationum crudeliter habita. Ex quibus rebus se quoq; à Macedonia non ad societatem militiæ, sed ad pœnam evocatum arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem, Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fratribus Philippo & Jolla ministrare regi solebat: cujus venenata vis fuit, ut non ære, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri, nisi in ungula equi potuerit: præmonito filio, nè aliis quam Theffalo, & fratribus crederet. Hac igitur ex causa apud Thessalum paratum, repetitumque convivium est. Philippus & Jollas prægustare potum regis soliti, in aqua frigida venenum habuerunt, quam prægustata, jam potionis supermiserunt.

A. C. 323

CAP. XV. Quarto die Alexander indubitata mortem sentiens, agnoscere se fatum domus majorum suorum ait; *Nam plerosque (i) Æacidarum intra trigeminum annum defunctorum.* Tumultuantes deinde milites, insidiis perire regem suspicantes, ipse sedavit: eosq; omnes cum prolatu in editissimum urbis locum effet, ad conspectum suum admisit, osculandamque dextram suam flentibus porrexit. Cum lacryma- Exemplum  
rent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit; Quibusdam mandata ad parentes eorum dedit; adeo sicut in hostem, ita & in mortem invictus animus fuit. Dimissis militibus amicos circumstantes percontatur, videantur nè similem sibi reperturi regem? Tacentibus cunctis, tunc ipse, ut hoc nesciat, ita iudicare, vaticinarique se, ac penè oculis videre dixit, quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia, quantisque cædibus, quo cruento, mortuo (k) parentatur. Quem haere  
deminstitu-  
erit. Alex.

(i) Alexandri mater Olympias filia Neoptolemi regis Molosorum fuit, qui genus a Pyrrho Achillis fil. duxit.

(k) Defunctos enim gladiorum sanguine parentare mos erat, ludosque funebres ex antiquissimo ritu fieri.

Ad

Epiphone-  
ma.

Ad postremum, corpus suum in Hammonis templo condi jubet. Cùm deficere eum amici viderent, quererunt quem imperii faiat hæredem: Respondet Dignissimum. Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium cùm fratrem Arideum, & cùm (1) Roxanem uxorem prægnantem relinquere, oblitus necessitudinum, dignissimum nuncuparet hæredem. Prorsus quasi nefas esset viro forti aliud quam virum fortem succedere, aut tanti regni opes aliis quam probatis relinquere. Hac voce veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiæ mississet, ita omnes in emulationem confurgunt, & ambitione vulgi tacitum favorem militum querunt. Sextâ die præclusâ voce, exemptum digitô annulum Perdicæ tradidit: quæ res gliscentem amicorum dissentionem sedavit. Nam etsi non voce (m) nuncupatus hæres, indicio tamen electus esse videbatur.

A. C. 323.  
Alexandri  
ætas 33.  
regnavit  
an. 11. men-  
ibus 6.

C A P. XVI. (n) Decessit Alexânder, mensem unum, (o) annos tres & triginta natus, vir supra humanam potentiam magnitudine animi prædictus. Quæ nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutari: nec decepta somnio est. Nam profecto majus human mortalitate opus utero tulit: quam cùm Æaciderum gens ab ultima seculorum memoria, & regnum patris, fratri, mariti, ac deinceps majorum omnium illustraverit: nullus tamen nomine, quam filii, clarior fuit. Prodigia magnitudinis ejus in ipso ortu nonnulla apparuerunt. Nam eâ die quæ

A. C. 356.

(1) Filiam Cohortani sa-  
trapæ Curt. l. 8. 4. 31. Atri.  
Oxyareis Bactriæ, esse refert  
(n) Nuncupativum testa-  
mentum erat, quo utebantur,  
c. m u. gente vi valetudinis,

non sufficerent ad obli-  
gas testamenti tabulas.

(n) Ab ejus obitu Ai-  
Græcorum ducitur.

(o) Alii annos 32, mens-  
8 natum fuisse aiunt.  
nati

natus est, duæ aquilæ totâ die præpetes supra culmen domus patris ejus federunt, omen duplicitis imperii Europæ, Asiaque preferentes; eademque die nuncium pater ejus duarum victoriarum accepit, alterius belli Illyrici, alterius certaminis Olympiaci, in quod quadrigrum cursus miserat: quod omnes universarum terrarum victorias infanti portendebat. Fuer acerrimis literarum studiis eruditus fuit. Exactâ pueritia per quinque annum sub Aristotele, doctore inclito omnium Philosophorum, crevit. Accepto deinde imperio, regem se terrarum omnium, ac mundi appellari iuslit; tantamq; fiduciam suis militibus fecit, ut illo præsente nullius hostis arma, nec inermes timuerint. Itaque cum nullo hostium unquam congressus est quem non viscerit: nullam urbem obsedit, quam non expugnaverit: nullam gentem adiit, quam non calcaverit. Viatus deniq; est ad postremum non virtute hostili, sed insidiis suorum, & fraude civili.

Aristoteles  
Alexandri  
præceptor.

## JUSTINI LIBER XIII. CAP. I.

**E**xtingo in ipso ætatis ac victoriarum flore, A. C. 323. tamque Babyloniam silentium fuit. Sed nec de Luctus vietæ gentes fidem nuncio habuere, quod ut in propter A- viatum regem, sic immortalem eum crediderant: lexandrum recordantes quoties præsenti morte ereptus esset, quam sepe ferro amissio, repente se non sospitem tantum suis, verum etiam vietorem obtulisset. Ut verò mortis ejus fides adfuit, omnes barbaræ gentes paulo antè ab eo devitæ, non ut hostem eum, sed ut parentem luxerunt. Mater quoque Daci regis, quam amissio filio à fastiglo tantæ majestatis inedia mori in captivitatem redactam, indulgentiæ viatoris, in tuam, quinque diem vitæ non pœnituerat, auditæ morte Alex- to roste- andri, mortem sibi ipsa conscivit: non quod ho- quam mori stem filio præferret, sed quod pietatem filii in eo, frateret. Quint. quem ut hostem timuerat, experta esset. Co- Cart. 10. Macédones versâ vice, non ut civem, ac tantæ ma-

festatis regem, verū ut hostem amisissent, gaudebant, severitatem nimiam & assidua belli pericula execrantes. Huc accedebat, quod principes regnum & imperia, vulgus militum thesauros & grande pondus auri, velut inopinatam prædam spectabant: illi successionem regni, hi opum, ac divitiarum hæreditatem cogitantes.

Erant enim in thesauris 100. millia talenta, & in annuo vestigali tributo plerumque 300. millia. Sed nec amici Alexandri frustra regnum expectabant. Nam ejus virtutis erant, ac venerationis, ut singulos reges putares: quippe ea formæ pulchritudo, & proceritas corporis, & virum ac sapientiæ magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex una gente, sed ex toto terrarum orbe electos judicaret; neque enim unquam antea Macedonia, vel ulla gens alia tam clarorum virorum proventu floruit: quos primùm Philipus, mox Alexander tantà curâ legerat, ut non tam ad societatem belli, quâm in successionem regni, electi viderentur. Quis igitur miretur, talibus ministris, orbem terrarum vietum, cum exercitus Macedonum à tot, non dueibus, sed regibus regeretur, qui nunquam sibi reperissent, multosq; Macedonia pro uno Alexandro habuisset, nisi fortuna eos ex æmulatione virtutis in perniciem mutuam armasset?

Epiphonc-  
ma.

A. C. 323

CAP. II. Cæterum occiso Alexandro, non ultra lœti, ita & securi fuere, omnibus in unum locum competentibus; nec minus milites inter se timebant, quorum & libertas solutior, & favor incertus erat. Inter ipsos vero æqualitas discordiam augebat, nemine tantum cæteros excedente, ut ei aliquis summitteretur. Armati itaque in regia coëunt ad formandum ierum præsentium statum. Perdicunt, Roxenis expectari partum, quæ exacto mense octavo natura jam ex Alexandro erat, & si puerum piperisset, hunc dare successorem patri. Meleager negat difference in partus dubios consilia, nec esse expectandum reges sibi nascerentur, cum jam genitio uti liceret, si

ſi puer illis placeat, eſſe Pergami filium Alexandri, natum Hēcules ex Arsinoe, nomine Herculem; ſeu mallent juvenem eſſe, Alexandri in caſtris fratrem Alexandri Arideum comitem, & filius. cunctis, non ſuo tantum, verum patris Philippi nomine acceptiſſimum: Cæterū Roxanem eſſe originis Persicæ, nec eſſe fas, ut Macedonibus ex ſanguine eorum, quorum regna deleverint, reges conſtituantur: quod nec iſum Alexanarum voluisse dicit. Denique morientem nullam de eo mentionem feciſſet. Ptolemæus recuſat regem Arideum, non propter (a) maternas modo fordes, qua (b) ex Lariffæ ſcorio naſceretur, ſed etiam propter (c) invalitudinem majorem, quam \* Ros pat. \* patiebatur, ne ille nomen regis, aliis imperium teneret: & melius eſſe ex his legi, qui pro virtute regi ſuo proximi fuerint, qui provincias regant, quibus bella mandenur, quam ſub Personæ regis indignorum ſubjiciantur imperio. Vicit Perdicæ ſententia ex conſenſu universorum. Placuit itaque Roxanis expectare partum, & ſi puer natus fuifſet, tutores Leonatum & Perdicam. Crateron & Antipatrum conſtituant, confeſtimque in tutorum obſequia jurant.

CAP. III. Cum equites quoq; idem feciſſent, A. C. 323. pedites indignati nullas ſibi conſiliorum partes re- Infestis hi lietas, Arideum Alexandri fratrem regem appellant; Perdicæ ſatellitesq; illi ex tuba ſua legunt, & nomine Phi- fuerant. Curt. lippi patris vocari jubent. Quæ cum nunciata equi- tibus eſſent, legatos ad mitigandum eorum animos, duos ex proceribus Attalum & Meleagrum mittunt, qui potentiam ex vulgi adulatōne quærentes, omiſſa legatione militibus conſentiant. Statiſ & ſedi- Seditio in- tio crevit, ubi caput & conſilium habere coepit. ter equites. Tunc ad delendum equitatum cuncti armati in re- giam irrumptunt, quo cognito equites trepidi ab ur- be diſcedunt, caſtrisq; poſitis, & iſi pedites terrori

(a) Hoc eſt, generis hu- militatem.

(b) Ex Philinna Lariffæ quam Ptol. ſaltatricem fuifſe

refert.

(c) Hoc eſt, morbum co- mitiale, valetudo hic pro morbo ſumitur.

Perdicæ  
constantia.

cœperunt. Sed nec procerum inter se odia cessabant Attalus ad interficiendum Perdicam ducem alterius partis mittit: ad quem armatum & ultrò provocantem, cùm accedere percussores ausi non fuissent tanta constantia Perdicæ fuit, ut ultrò ad pedite veniret, & in concionem evocatos edoceret quod facinus molirentur, r. spicerent contrit quos arma sumpfissent: non illos Persas, sed Macedonas, non hostes, sed cives (s), plerosq; etiam cognatos eorum, cœr. è & commilitnes eorumdem castrorum, & pericolarum socios; edi: unde egregium h. si: us suis spectaculum, ut quorum amis vicos se doleant, eorum mutatis cœdil: us gaudéant (a) parentatuosq; sanguine suo manibus bestium a. interfectorum.

A. C. 323.

Ardeus  
communi  
comensi  
rex consti  
tutur. Lat  
stabantur  
milites  
cane disci  
fa, & ab u  
jecta. Curt  
Ardeus corpus Alexandri in Hammonis templu  
deducere. Tunc Perdicainfensus seditionis autorib  
repentè, ignaro collega, (e) lustrationem castroru  
propter mortem regis in posterum edicit. Postqua  
armatum exercitum in campo constituit, consen

(d) Parentare, proprie parentibus justa facere; sed ad alios etiam transiuntur. (e) Lustrabantur milites

cōe discissa, & ab utrāc parte projecta. Curt. 10. 18.

entibus universis evocatos duntaxat de singulis (f) 300. tere manipulis seditiosos, suppicio tradi occulte jubet. sunt appli- Reversus deinde inter principes provincias dividit, cito affecti- simul ut removeret æmulos, & munus imperii benefi- Curt. cii sui faceret. Primò Ptolemæo Ægyptus & Africæ Arabiæq; pars forte venit, quem ex gregario milite Alexander virtutis causâ provexerat: cui ad tra- dendam provinciam Cleomenes, qui Alexandriam ædificaverat, datur. Confinem huic provinciæ Syri- am Laomedon Mitylœus, Ciliciam Philotas cum fi- lia, & Illyrios recipiunt Mediæ majori Acropatus, minori Alceta frater Perdicæ præponitur. Susiana gens L. Phœniciæ, Scyno, (g) Phrygia major Antigono Philippi filio, assignatur Lyciam, & Pamphyliam Nearchus, Cariam Cassander, (h) Lydiam Menander sortiuntur. Leo- nato minor Phrygia evenit, Thracia, & regionis Pon- tici maris Lysimacho Cappadocia cum Paphlagonia Eumeni, datur. Summus castrorum tribunatus Se- luco Antiochi filio cessit. Stipatoribus regis satelli- tibusq; Cassander filius Antipatri præficitur. In Ba- etriana ulteriori, & Indiae regionibus, priores præ- fecti detenti. Sed res inter amnes duos Hydaspem & Indum, Traxilles habebat. In colonias in Indiis conditas, Phyton Agenoris filium mittunt. Parap- menos fines Caucasi montis Axiarches accepit, Dra- cas & Argæos Statonor. Baetrianos Amyntas sorti- tur, Sogdianos Scythæus, Nicanor Parthos, Philip- pus Hyrcanos, Phrataphernes Armenios, Neopto- lemus Persas, Peucestes Babylonios, Arthous Pelaf- gos, Archesilaus Mesopotamiam adeptisunt. Hæc di- visio, cùm velutifatale munus singulis contigisset, ita

Qua Helle-  
sponti ad-  
juncta est.

(f) *Manipulus* ducentos milites continebant (i. e.) duas centurias, ita dictus quia dum Romani adhuc pauperes essent, manipulos tenui perticis alligabant, & eos pro

signis sequebantur.

(g) *Euni* filius, *Pelætus*, *Arri.*

(h) *Agathocæis* fil. *Pellæus*, *Arr.*

magna incrementorum materia plurimis fuit. Si quidem non magno post tempore, quasi regna, non præfecturas divisissent, sic reges ex præfectis facti, magnas opes non sibi tantum paraverunt, verum & posteris reliquerunt.

CAP. V. Dum hæc in Oriente aguntur, in Græcia Athenienses & Ætolis bellum, quod jam vivo

A. C. 323. cia. Athenienses & Ætolis bellum, quod jam vivo  
Alexandro moverant, summis viribus instruebant.  
Causæ belli erant, quod reversus ab India Alexander,  
Bellum causæ. epistolas in Græciam scripserat, quibus omnium ci-  
vitatum exiles præter cædis damnatoꝝ, restitueban-  
tur, Quæ recitatæ præsente universâ Græciâ in  
mercatu Olympiaco, magnos motus fecerant, quod  
plurimi non legibus pulii patriâ, sed per factionem  
principum fuerant, verentibus iisdem principibus,  
nerevocati potentiores in republica fierent. Palam  
igitur jam tunc multæ civitates libertatem bello  
vindicandam fremebant. Principes tamen omnium  
Athenienses & Ætolis fuere. Quod cùm nunciatum  
esset Alexandro, mille naves longas sociis \* imperii

\* Imperati. præceperat, quibus in Occidente bellum gereret,  
excursurûsq; cum valida manu fuerat ad Athenas  
delendas. Igitur Athenienses contracto 30. millium  
exercitu, & 200. navibus, bellum cum Antipatro, cui

Bellum A- Græcia sorte evenerat gerunt; eumq; detrectantem  
theniensis- prælium, & (i) Heracliaæ urbis mœnibus tuentem  
um cum se, obsidione cinxerunt. Eodem tempore, Demost-  
Antipati. henes, Atheniensis orator, pulsus patriâ, ob crimen  
accepti ab Haçpalō auri, qui crudelitatem Alexandri  
fugerat, quod civitatem in ejusdem Alexandri bel-  
lum impelleret, fortè Megaris exulabat: qui cùm  
missum ab Atheniensibus Hyperidem legatum cog-  
novit, qui Peloponnesos in societatem armorum

(i) Heraclæam hic pro La- ceperat Antipater, gestum  
mia nominat author, ad La- erat.  
miam enim, ad quam se re-

solicitaret, sequutus eum, (*k*) Sicyona, Argos & Co-  
rinthum, cæterasq; civitates, eloquentiâ fu-  
nientibus junxit. Ob quod factum, missi ab Atheni-  
ensibus, obviam navi, ab exilio revocatur. Interim in  
obsidione Antipatri, Leosthenes dux Atheniensium  
telo è muris in transeuntem jaecto, occiditur. Quæ  
res tantum animorum Antipatro dedit, ut etiam  
vallum rescindere auderet: auxilium deinde à Leo-  
nato petit per legatos: qui cùm venire nunciatetur Leonatus  
cum exercitu, obvii ei Athenienses cum instruētis ab Atheni-  
copiis fuere, ibiq; equestri prælio, gravi vulnere enibus oc-  
iustus, extinguitur. Antipater, et si auxilia sua vide-  
ret devicta, morte tamen Leonati lœtatus est: quip-  
pe & æmulum sublatum, & vires ejus accessisse sibi  
gratulabatur. Statim igitur exercitu ejus recepto,  
cum par hostibus etiam prælio videretur, solutus  
obsidiore, in Macedoniam concessit Græcorum  
quoque copiæ, a finibus Græciæ hoste pulso, in  
urbes dilapsæ sunt.

CAP. VI. Interēa Perdica, bello innoxio (*l*) Aria-  
rathi, regi Cappadocum illato, præliq; victor, nihil  
præmii præter vulnera & pericula retulit. Quippe  
hostes ab acie in urbem recepit, occisis conjugibus, &  
liberis, domos quisq; suas cum omnibus (*m*) copiis  
incenderunt. Eodem congestis etiam opibus, semet  
ipsos præcipitant, ut nihil hostis victor suarum re-  
rum præter incendii spectaculo frueretur. Inde ut  
viribus autoritatem regiam acquireret, ad nuptias  
Cleopatræ, sororis Alexandri Magni, & alterius A-  
lexandri quondam uxoris, non aspernante Olympi-  
ade matre ejus intendit: sed prius Antipatrum sub  
affinitatis obtentu capere cupiebat. Itaq; fingit se

Factum est  
in obsidione  
Lamiam  
Plut. in De-  
mōt.

Exemplum  
miserabilis  
exitus Re-  
gis Epiri,  
qui in Italia  
occupuerat.

A. C. 322.

(*k*) Sicyoniæ regionis, in dicta, non data.  
Peloponneso urbs.

(*l*) Rex fuit Cappadocia, e-  
rat enim Cappadocia Eurneni

(*m*) Hoc est, annona seu  
commeatu.

Principum  
Alexandri  
Inter se  
bella.

in matrimonium filium ejus petere, quod facilius ab eo supplementum tyronum ex Macedonia obtineret. Quem dolum praesentiente Antipatro, dum duas eodem tempore uxores querit, neutram obtinuit. Post haec bellum inter Antigonum & Perdicam oritur. Antigono Craterus & Antipater auxilium ferebant, **A. C. 321.** qui facta cum Atheniensibus pace, Polyperchonta Graeciae & Macedoniæ preponunt. Perdica, alienatis rebus, Arideum & Alexandri magni filium, in Cappadociam, quorum cura illi mandata fuerat, de summa bellum in consilium adhibet. Quibusdam placebat bellum in Macedoniam transferri, ad ipsum fontem & caput regni, ubi & Olympias esset mater Alexandri, non mediocre momentum partium, & civium favor, propter Alexandri, Philippiq; nomina; sed in rem vi- sum est ab Aegypto incipere, ne in Macedoniam profectis, Asia a Ptolemao occuparetur. Eumeni, praeter provincias quas acceperat, Paphlagonia & Caria & Lycia & Phrygia adjiciuntur. Ibi Craterum & Antipatrum opperiri jubetur. Adjutores ei dantur cum exercitibus suis frater Perdica Alcetas & Neoptolemus. Clyto cura classis traditur: Cilicia Philotæ adempta Philoxeno datur: ipse Perdica Aegyptum cum ingenti exercitu petit. Sic Macedonia, in duas partes discordibus ducibus, in sua viscera armatur, ferrumq; ab hostili bello in civilem sanguinem vertit, exemplo furentium manus ac membra sua ipsa cæsura. Sed Ptolemaeus in Aegypto soleiti industria, magnas opes parabat. Quippe & Aegyptios insigni moderatione in favorem sui solicitaverat, & reges finitimos beneficiis obsequiisq; devinaverat: terminos quoq; imperii, acquisitæ Cyrene urbe, ampliaverat, factusq; jam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quam timendus ipse hostibus esset.

**Cyrene a quo condita.** CAP. VII. Cyrene autem condita fuit ab Aristeo cui nomen Battos propter linguæ obligationem fuit. Hujus pater Cyrenus, rex Theramenis insulæ, cum ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescenti filii nondum loquentis, deum deprecaturus venisse.

**A. C. 631.** **Theta.**

responsum accepit, quo jubebatur filius ejus Battus Africam petere & urbem (n) Cyrenam condere, usum linguæ ibi accepturus. Cum responsu ludibrio simile videretur, propter similitudinem (o) Theramenis insulae, ex qua coloni urbem condendam in Africam tam longinquæ regionis proficiisci jubebantur res omissa est; interjecto deinde tempore, velut contumaces, ex pestilenta Deo parere compelluntur: quorum tam insignis paucitas fuit, ut vix unam navem completerent. Cum venissent in Africam, pulsis accolis, montem Cyram, & propter amoenitatem loci & propter fontis ubertatem occupavere; ibi Battus dux eorum, linguæ nondis solutis, loqui primum cœpit, quæ res animos eorum ex promissis Dei jam parte perceptæ in reliquam spem condendæ urbis accedit. Positis igitur castris, opinionem veteris fabulæ accipiunt, Cyrenem eximiam pulchritudinis virginem, à Thessaliam monte Pelia ab Apolline captam, perlatamq; in ejusdem montis juga cuius collem occupaverant, à Deo repletam quatuor pueros peperisse; Nomium, Aristeum, Suto cum, Ageum, missos à Patre Hypseo, rege Thessaliam, bula, qui perquirerent virginem, loci amoenitas captos in iisdem terris cum virgine resedisse. Ex his pueristres adultos in Thessaliam reversos avita regna cepisse. Aristeum in Arcadia late regnasse, eumq; primum & apum & mellis usum, & lactis & coaguli hominibus tradidisse, (p) solstitialisq; ortus & syderum primum invenisse. Quibus auditis, Battus virginis nomine ex responso agniti, urbem Cyrenam condidit.

Cyrenes f.

Aristei inventa.

A. C. 321.  
Neoptole-  
miperfidia,

CAP. VIII. Igitur Ptolemæus hujus urbis auctus viribus, bellum in adventum Perdicæ parabat. Sed Perdicæ plus odium arrogantiæ, quam vires hostium

(n) Non ita res se habet, nomen enim urbis non ab o-

(p) Per solstitialis fidus, Si- riur intelligitur, quia non longe post solsticium ori-

riuntur.

(o) Spartanorum colonia.

Quid si le-  
gunt tran-  
sitionibus.

A. C. 321.  
Perdica in.  
Ægypto  
per sedicio-  
nem occi-  
datur.

A. C. 320.  
Bellum  
Antigeni  
regis Atiae  
prima ad-  
versus Eu-  
menem. -

\*Disceden-  
di.

nocebant, quem exosi etiam socii, ad Antipatrum gregatim, configiebant. Neoptolemus in auxilium Eumeni relictus, non solum transfugere, verum etiam prodere partium exercitum voluit. Quam rem cum praesensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse habuit. victusq; Neoptolemus, ad Antipatrum & Polyperchonta profugit, hisq; persuadet, ut continuatis <sup>\*</sup> mansionibus, laeto ex victoria securo fugâ suâ, Eumeni superveniant. Sed res Eumenem non latuit. Itaq; infiduae in insidiatorem versæ; & qui securum aggressuros se putabant, securis itinere & pervigili noctis fatigatis occisum est. In eo prælio Polyperchon occiditur. Neoptolemus quoq; cum Eumene, congressus diu mutuis vulneribus acceptis colluctatus est, & in summa vieti occumbit. Viator igitur duobus præliis continuis Eumenes, a lietas partes transactione sociorum, paullum sustentavit. Ad postremum tamen Perdica occiso, ab exercitu hostis cum Pythone & Illyro, & Alceta fratre Perdicæ rex appellatur; bellumq; adversus eos Antigono decernitur.

#### J U S T I N I L I B E R X I V. C A P. I.

**E**Umenes ut Perdicam occisum, se ut hostem à Macedonibus judicatum, bellumq; Antigono decretum cognovit, ultrò ea militibus suis indicavit, nè fama aut rem in majus extolle et, aut militum animos rerum novitate terreret; simul ut, an contrâ se animati essent, cognosceret, sumpturus consilium ex motu universorum. Constanter tum præfatus est, si cui hæc terrori essent, habere eum <sup>\*</sup> dicendi potestatem. Quà voce adeò cunctos in studium partium suarum in dixit, ut ultro illum omnes hortarentur, resciussoq; se f. ro de cœta Macedonum affirmarent. Tunc exercita in (a) Ætolia promoto, pecunias civitatibus im-

(a) Certum est hæc non in Ætolane, quæ Armeniae in Gracie, sed Asia fuisse minoris portio. gesta; in Ætolia, vel ut aii perat

perat; recusantes dare hostiliter diripet. Inde (*b*) Sar-  
dis profectus est ad Cleopatram sororem Alexandri  
Magni ut ejus voce centuriones, principalésq; con-  
firmarentur, existimaturus ibi majestatem regiam  
verti, unde soror Alexandri staret: Tanta veneratio  
magnitudinis Alexandri erat, ut etiam per vestigia  
mulierum favor (*c*) sacrati ejus nominis quære-  
tur. Cum reversus in castra esset, epistolæ totis castris  
abjectæ inveniuntur; quibus iis, qui Eumenis caput  
ad Antigonom detulissent, magna præmia definie-  
bantur. Iis cognitis Eumenes vocatis ad concionem  
militibus, primū gratias agit, *quod nemo inventus sit*,  
qui spem cruenti pænæ fidei sacramento anteponeret: ta-  
men deinde callide subnequit, *confictas à se has epistolæ*,  
*ad experiendos suorum animos esse*. Cæterum salutem suam  
in omnium potestate esse, nec Antigonom, nec quenquam du-  
cūm sic velle vincere, ut ille in se exemplum p̄fsum stā-  
tuit. Hoc facto, & in præsenti labantium animos de-  
terrunt, & in futurum providet, ut si quid simile ac-  
cidisset, non se ab hoste corrumpi: sed à duce tenta-  
ri milites arbitrarentur. Omnes igitur operam suam  
certatim ad custodiam salutis ejus offerunt.

CAP. II. Interim Antigonuscum exercitu superve- *A. C. 320.*  
nit, castrisq; positis, posterā die in aciem procedit.  
Nec Eumenes moram prælio fecit; qui (*d*) victus in  
munitum quoddam castellum (*e*) configuit, ubi cūm  
videret se fortunam obsidionis subitum, majorem  
exercitūs partem dimisit, nè aut consensu multitu-  
dinis hosti traderetur, aut obsidio ipsa multitudine  
gravaretur. Legatos deinde ad Antipatrum, qui \* fo-  
lum par Antigoni viribus videbatur, supplices mit-

*Epiphonē-  
ma.*

*Exemplum  
prudentiæ  
in Eumene.*

*A. C. 320.*  
*Castellum  
Noram ap-  
pellat. Plut.*

*\* Solus.  
A. C. 319.*

(*b*) *Aīsē civitas in Lydia.*

(*c*) (*i. e.*) *Consecrati*, vel  
inter cælites relati, vel sacro-  
sancti; Quales omnes reges  
censebantur.

(*d*) *Proditione scilicet*

*Appollonide.*

(*e*) *Plut. Noram in Cappa-  
dociæ, ac Licaoniæ confiniis  
estè dicit Strab. l. 12. juxta  
Taurum locat.*

*tit;*

tit; à quo cùm auxilia Eumeni missa Antigonus dedicisset, ab obsidione recessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis Eumenes. Sed nec salutis, dimisso exercitu, magna spes erat. Omnia igitur circumspicienti optimum visum est, ad Alexandri magni Argyraspidas invictum exercitum, & tot vietoriarum præfulgentem gloriā decurrere. Sed Argyraspides post Alexandrum omnes duces fastidiebant, sordidam militiam sub aliis, post tanti regis memoriam, existimantes. Itaq; Eumenes blandimentis agere, singulos sup̄ liciter alloqui, nunc commilitones suos, nunc patrenos appellans, periculorum & operum Orientalium socios, nunc refugia salutis suæ, & unica præsidia commemorans, solos esse quorum virtute Oriens sit dominus; solos qui militiam Liberi patris, qui Herculis monumenta superaverint, per hos Alexandrum magnum factum, per hos diuinos honores, & immortalem gloriam consecutum; orat ut non tam ducem se, quām commilitonem recipiant, unumq; ex corpore suo & velint. Receptus hac lege paulatim imperium, primū monendo singulos, mox quæ perperam facta erant, blandè corrīgendo, usurpat, nihil in castris sine illo agi, nihil administrari sine solertia ejus poterat.

**CAP. III.** Ad postrem im cum *Antigonum* vñire cum exercitu esset nunciatum, compellit eos in aciem descendere. Ibi dum duces imperia contemnunt, hostium virtute superantur. In eo prælio non gloriam tantum tot bellorum, verum etiam conjugibus & liberis præmia longæ militiae parta, perdiderunt. Sed & Eumenes qui autor clavis erat, nec aliā spem salutis reliquam habebat, viētos hortabatur: nam & virtute eo superiores fuiss̄ affirmabit. Q; ippe ab his quinq; millia hostium cæsa, & si in bello persistent, ultr̄ hostes pacem petituros. Damna se quibus putent viētos, dua millia mulierum & paucos infantes & servitia esse, quæ melius vincendo possint reparare, quām deserendo vietoriam. Porr̄ Argyraspides neq; fugam se tentaturos dicunt, post damnationem matrimoniorum, & post conjuges amissas, neque bel-

Eumenis  
ad Argy-  
raspidas  
oratio.

**A. C. 318.**

bellum gesturos contra liberos suos : ultròq; eum con-  
vitiis agitant, quod se post tot annos emeritorum stipendi-  
orum, redeentes domum cum præmis tot bellorum, ab ipsa  
missione rursus in novam militiam immensaq; bella revo-  
caverit, & à laribus quodammodo suis, & ab ipso limite  
patriæ abductos, inanibus promissis decepterit ; nunc quoq;  
amissis omnibus felicis militiæ quæstibus, nè victos quid m  
in misera & inopi senecta quiescere sinat. Ignaris deinde  
ducibus, confessim ad Antigonum legatos mittunt,  
petentes (f) ut sua redai jubeat. Is redditurum se pollice-  
tur, si Eumenem sibi tradant. Quibus cognitis, Eumenes  
cum paucis fugere tentavit ; sed retractus, despera-  
tis rebus cum concursus multitudinis factus esset,  
petit ut postremum sibi alloqui exercitum liceret.

Exemplum  
perfidiæ.

CAP. IV. Jussus ab universis dicere, factio silentio A. C. 215.  
laxatisq; vinculis, prolatam sicut erat catenatus, ma- Eumenis  
num ostendit : Cernite, milites inquit, habitum atq; or- capti admî-  
namenta ducis vestri, quæ non hostium quisquam imposuit : lites oratio.  
nàm hoc etiam solatio foret. Vos me ex vicòre v etum, vos  
me ex imperatore captivum fecistis : quater nra unc  
annum in mea verba jurejurando oſt iſi ſis, & ſta  
mitto ; (Neq; enim miseros Convitia decent) unum  
oro : ſi propositorum Antigoni in meo capite ſumma oviſit,  
inter vos me velitis mori. Nam neq; illius interefit, quem  
admodum aut ubi cadam, & ego fuero ignominia mortis  
liberatus. Hoc ſi impetro, ſolvo vos jurejurando, quo toties  
vos ſacramento mihi devovifis. Aut ſi ipſos pudit roganti  
vim adhiberi, ferrum hic date, & permittite, quod vos  
facturos pro imperatore jurafis. Imperatorem pro vobis ſine  
religione jurisjurandi facere. Cum non obtineret, pre- precatio  
ces in iram vertit. At vos, ait, devota capita refici- Eumenes  
ant dii perjuriorum vindices talesq; vobis excitus dent. in fuos  
quales vos ducibus vestris dediſtis. Nempe vos iidem paulo milites  
ante, & Perdicæ ſanguine eſti aspersi, & in Antipatrum

(f) Hoc eſt, conjuges, ferant.  
liberos, & cetera quæ ami-

Exemplum  
fortis &  
constantis  
animi. De-  
leti sunt  
Argyraspi-  
des ad  
unum om-  
nes ab Itri-  
tio, justu  
Antigoni  
Plut. in  
Eumen.

Epiphone-  
ma.

eadem moliti. *Ipsum deniq; Alexandrum, si fas fuisset cum mortali manu cadere, interempturi: quod maximum era;* seditionibus agitatis. Ultima nunc ego perfidorum *victima, has vobis diras atq; (g) inferias dico, ut inopes extorresq; vos omne ævum in hoc castrensi exilio agatis, devorenq; vos arma vstra, quibus ptures vstros quam hostium duces absumpsistis. Plenus deinde iræ, custodes suos præcedere ac Antigoni castra præcepit. Sequitur exercitus, prodiit imperatore suo, & ipse captivus, triumphumq; de seipso ad victoris sui castra dicit: omnia (h) auspicia regis Alexandri, & tot bellorum (i) palmas, laureasq; una secum victori tradentes; & nè quid deeset pompæ, Elephanti quoque, & auxilia Orientalia subsequuntur. Tantò pulch' ora hæc Antigono, quam Alexander tot victoriæ fuerunt: ut cum ille Orientem vicerit, hic eos, à quibus Oriens victus superaverit. Igitur Antigonus domitores illos orbis, exercitui suo dividit: redditis, quæ in victoria ceperat. Eumenem verò verecundia prioris amicitiæ in conspectum suum venire prohibitum, assignari custodibus præcepit.*

CAP. V. Interea Eurydice, uxor Aridei regis, ut A. C. 318. Polyperchonta à Græcia redire in Macedoniam cognovit, & ab eo accersitam Olympiada muliebri æmulatione perculsa, abutens valetudine viri, cuius officia sibi vendicabat, scribit regis nomine Polyperchonti, *Cassandro exercitum tradit, in quin regni administrationem rex transtulerit. Eadem & in Asiam Antigono per epistolas nunciat: quo beneficio devinatus Cassander, nihil non ex arbitrio muliebris au-*

(g) Inferiae sunt sacrificia, quæ inferis solvuntur, unde inferias facere, est manes sacrificiis placare.

(h) Quæ auspicio gesserat Alexander.

(i) *Palma* est signum victoriae, quo magis enim deprimitur, eo magis surgit. *Laurea* item, sicut & palma semper foliis floret, perpetuam itaque denotat juventam. *daciæ* (l)

daciæ gessit. Deinde profectus in Græciam multis Spartano-civitatibus bellum infert: quarum excidio, veluti <sup>rum urbs</sup> vicino incendio territi Spartani, urbem, quam Semper <sup>fine muro.</sup> (k) armis, non muris defenderant, tum contra responsa fatorum & veterem majorum gloriam, armis diffisi, murorum præsidio includunt. Tantum eos Epiphona degeneravisse à majoribus, ut cùm multis seculis <sup>ma.</sup> murus urbis civium virtus fuerit, tunc cives salvos se fore non existimaverint, nisi intra muros laterent. Dum hæc aguntur, Cassandrum à Græcia turbatus Macedoniae status domum revocavit. Namq; Olympia-pias, mater Alexandri Magni regis, cùm ab Epiro in dis fuga Macedoniam, prosequente Æacida rege Molosso-<sup>A. C. 317.</sup> rum, veniret, prohiberiq; finibus ab Eurydice, & A-rideo rege compulsa, seu memoriæ mariti, seu magnitudine filii, & indignitate rei moti Macedones, ad Olympiada transire, cujus jussu & Eurydice, & rex occiditur, sex annis post Alexandrum potitus regno.

CAP. VI. Sed nec Olympias diu regnavit. Nam cùm principum passim cædes muliebri magis quam regio more fecisset, favorem suum in odium vertit. Itaq; auditio Cassandi adventu, diffisa Macedonibus, cum nuru Roxane, & nepote Hercule, (l) in \* Pictuam urbem concessit Proficiscenti (m) Deidamia, Æaci-<sup>\* Alias</sup> de regis filia, & Thessalonice privigna, & ipsa clara <sup>Pictium</sup> & ita legit Philippi patris nomine, multæq; aliæ principum Oros. matronæ, speciosus magis quam utilis grex, fuere comites. Hæc cùm nunciata Cassandro essent, statim citato cursu Pictuam venit, & urbem obsidione cinxit. Cùm fame ferróq; urgeretur, Olympias longæ obsidionis tædio, paetæ salute, viatori se tradidit. Sed cum Cassander ad concionem vocato populo

(k) Ex præceptis Lycurgi nullis mænibus cincta fuit eria regione.  
æcedamnoniorum civitas.

(l) Macedonæ urbs in Pi-

<sup>(m)</sup> Pyrrhi soror, Deme-trii uxor.

sciscitatus, quid de Olympiade fieri vellet, subornat parentes interfectorum, qui sumptu lugubri ueste, crudelitatem mulieris accusarent: à quibus accensi Macedones, sine respectu pristinæ majestatis occidendam decernunt: immemores prorsus, quod per filium ejus virumq; non solum vitam ipsi inter finitimos tutam habuissent, verum etiam tantas opes imperiumq; orbis quæsissent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos vident, ueste regali, duabus ancillis innixa, ultrò obviam procedit. Quâ vi-sâ, percussores attoniti fortunâ majestatis prioris, & tot in eam memoriae occurrentibus regum suorum nominibus, substiterunt, donec (n) à Cassandro missi sunt, qui eam confoderent, non refugientem gladium, nec vulnera, aut muliebriter vociferantem: sed virorum more fortium, pro gloria, veteris prosapia morti succumbentem, ut Alexandrum possetiam moriente matre conspicere. Insuper expirans capillis & ueste crura contexisse fertur, nè quid posset in corpore ejus indecorum videri. Post hæc Cassander (o) Thessalonicem, regis Aridei filiam, uxorem dicit, filium Alexandri cum matre, in arcem Amphipolitam custodiendos mittit.

## J U S T I N I L I B E R XV. CAP. 1.

Novum principum inter se bellicos finitum certamen inter successores Alexandrum. magni videbatur, cum repente inter ipsos viatore A. C. 315. nata discordia. Quippe postulantibus Ptolemæo & Cassandro, & Lysimacho, ut pecunia in præda capti provinciæq; dividerentur. Antigonus negavit se in ejus belli prædam socios admissurum, in ejus periculum solu-

(n) Pausanias in Bæoticis 553. 30. Lapidibus obrutam tradit Olympiadera.

(o) Thessalonice Philippæ Aridei filia, & Alexander ex patre soror.

descenderat. Et ut honestum adversus socios bellum suscipere videretur, divulgat se Olympiadis mortem à Cassandro interfectæ ulcisci velle & Alexandri regis sui filium cum matre, obfitione Amphipolitana liberare. His cognitis, Ptolemeus, & Cassander, inità cum Lysimacho, & Seleuco societate, bellum terrà mariq; enixè instruebant. Tenebat Ptolemaeus Ægyptum cum Aficæ parte majore, & Cypro, & Phœnicio. Cassandro parebat Macedonia cum Græcia. Asiam & partem Orientis occupaverat Antigonus, cuius filius Demetrius primà belli congressione à Ptolemaeo, apud Calamam vincitur. In quo prælio major Ptolemaei moderationis gloria, quam ipsius victoria fuit. Si quidem & amicos Dometrii non solum cum suis rebus dimisit, verum etiam addictis insuper muneri-victoriaribus honoravit, & ipsius Demetrii privatum omnem instrumentum, ac familiam reddidit, adjecto honore reverborum, non se propter prædam sed propter dignitatem in se bellum: indignatum quod Antigonus devictis diversæ fæctionis ducibus, solum victoriae communis præmia corripuit.

A. C. 314.

A. C. 312.

Exemplum

CAP. II. Dum hæc aguntur, Cassander ab Apollonia rediens, incidit in (b) Abderitas, qui propter ranarum muriūmq; multitudinem, relicto patriæ solo propter rafedes quærebant: veritus nè Macedoniam occupanarum & rent, factâ partione, in societatem eos recepit, amurum grōfq; iis in ultimis Macedoniæ finibus assignavit. multitudinem sedes Deinde nè (c) Hercules Alexandri filius, & qui fere mutare. annos quatuordecim exesserat, favore patrini nomin-coacti. Plin. nis in regnum Macedoniæ vocaretur, occidi eum. 10. c. 45. tacite cum matre Arsinoe jubet, corporaq; eorum

A. C. 312.

(a) Urbs hæc Gaze proxi-  
ma, quippe in Indumæa est.  
Diod. I. 19.

(b) Diod. I. 20. Anterioras  
nominat, est a Perdicce juxta

Orbitaum Pœnæ montem  
collocatos ait.

(c) Quem Polyperchon, a  
Cassandro corruptus, inter-  
mit, annos natum 17.

ter-

\* Qui per terra obrui, né cædes sepultura proderetur, & quasi  
aa. Cassan- parum facinoris in ipso primùm rege, mox in ma-  
der regis tre ejus Olympiade, ac filio admisisset, alterum  
sui Alexan- quoq; filium cum matre Roxane pari fraude inter-  
dri filios uxores, ac fecit, quási regnum Macedoniæ, quod affectabat, ali-  
matremoc- ter consequi quám scelere non possit. Intereà Ptole-  
cidit. mæus (d) cum Demetrio navali prælio iterato con-

A. C. 306. greditur, & amissa classe, hostiq; concessâ victoriâ in Ægyptum refugit. Demetrius filium Ptolemæi Leontiscum, & fratrem Menelaum amicósq; ejus cum privati instrumenti ministerio provocatus, pari antea munere Ægyptum remittit; & ut appareat eos, non odio, sed dignitatis gloriâ accensos, donis, muneribusq; inter ipsa bella contendebant. Tantò honestius tunc bella gerebantur, quantò nunc amiciæ coluntur. Hac victoriâ elatus Antigonus, regem se cum Demetrio filio appellari a populo jubet. Ptolemæus quoq; ne minoris apud suos autoritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur. Quibus auditis, Cassander, & Lysimachus, & ipse regiam sibi maiestatem vendicaverunt; hujus honoris ornamenti tamdiu omnes abstinuerunt, quam-

A. C. 305. diu filii regis superesse potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro justus hæres fuit. Sed Ptolemæus & Cassander cæteriq; factionis duces cùm carpi se singu'os ab Antigono viderent, dum privatum singu'orum non commune universorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alteri volunt, quasi victoria unius, non omnium foret, per Epistolas se invicem confirmantes, tempus, locum coëundi condicunt, bellumq; communibus viribus instituunt. Cui cùm Cassander interesse propter finitimum bellum non posset, Lysimachum cum ingentibus copiis, in auxilium sociis mittit.

(d) Victoria Demetrii ad Cyprum de Ptolemæo fuit.

CAP.

CAP. III. Erat hic (*e*) Lysimachus illustri quidem Lysimachi Macedoniæ loco natus, sed virtutis experimentis laus. omni nobilitate clarior, quæ tanta in illo fuit, ut a- nimi magnitudine, Philosophia ipsi viriumq; glo- riæ, omnes, per quos Oriens domitus est, vicevit.

Quippe cùm Alexander Magnus Callisthenem Phi- A. C. 328 losophum, propter salutationis Persicæ interpella- Exemplum tum morem, insidiarum, quæ sibi paratæ fierant, crudelitatis conscientium fuisse \* ratus esset, eumq; truncatis \* Alis ira- crudeliter membris abscissisq; auribus, ac naso la- tus naxis- bisq; deforme ac miserandum spectaculum reddi- difset, insuper cum cane in caveo clausum ad me- tum cæterorum circumferret: tunc Lysimachus audire Callisthenem, & præcepta ab eo recipere vir- Aliter Pla- tarchus tatus solitus, miseratus tanti viri, non culpæ sed mortem libertatis pænas pendentis, venenum ei in remedio Callisthenis um calamitatum dedit. Quod adeò agrè Alexander scribit in tulit, ut eum (*f*) objici ferocissimo leoni juberet. Alexaadro. Sed cum ad conspectum ejus concitus leo impetum Exemplum fecisset, manum manipulo involutam Lysimachus fortitudinis in os leonis immersit, arreptaque linguâ feram ex- Lysima- animavit. Quod cum nunciatum regi esset, admiratio in satisfactionem cessit, chariorémque eum propter constantiam tantæ virtutis habuit. Lysimachus quoque magno animo regis, veluti parentis, tulit contumeliam. Denique omni ex animo hujus facti memoriam exturbatæ, postea in India infectanti regi quosdam, palantes hostes, cùm à satellitum turba, equi sui celeritate, desertus esset, solus ei, per im- menses arenarum moles, cursus comes fuit. Quod idem antea Philippos, frater ejus cùm facere volu- isset, inter manus regis expiraverat. Sed Lysima-

(e) Agathoclis fil. unus e cuitodibus Alexandri.

(f) Fabulam esse putat. Cur. hinc ortam quod Lys-

machus quondam cum vene- retur in Syria, solus Leonem occiderat, &c.

chum desiliens equo Alexander, hastæ cuspide, ita in fronte vulneravit, ut sanguis aliter claudi non posset, quim (g) diadema sibi demptum rex, alligandi vulneris causa, capiti ejus imponeret. Quod auspicium primum regalis majestatis Lysimacho fuit. Et post mortem Alexandri, cùm inter succésores Alexandri provinciæ dividerentur (h) ferocissimæ gentes quasi omnium fortissimo, assignatae sunt: adeò etiam consensu universorum palmam virtutis inter cæteros tulit.

**CAP. IV.** Priusquam bellum inter Ptolemæum, Thracos, & Ponticos in sociosq; ejus, adversus Antigonum committeretur, telligit. repente ex Asia majore digressus Seleucus, novus Seleuci regis Syriae Antigono hostis, accesserat. Hujus quoq; & virtus clara, & origo admirabilis fuit. Siquidem mater ejus Laodice, cum nuptâ esset Antiocho, claro inter Philippi duces viro, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse, gravidamq; factam munus concubitus, annulum à Deo accepisse, in cuius gemma, anchora sculpta esset. Jussaque id donum filio, quem peperisset, dare Admirabilem fecit hunc visum & annulus, qui postera die ejusdem (i) scripturæ in lecto inventus est, & figura anchoræ quæ in femore Seleuci nata, cum ipso parvulo fuit. Quamobrem Laodice annulum Seleucum eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam & educere de origine sua, dedit. Ubi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit ibique geminæ originis memoriam consecravit eum & ejus nepotum. Nam & urbem & Antiochi patris nomine, Antiochiam vocavit, & compos vicinos urbi Apollinidem

(g) Regium insigne, alii vero fascinam e panno linteove factam intelligerunt, ~~magis in der~~, a ne stendendo.

(h) Thraces, & Pontici

maris accolæ.

(i) Sic differunt cælatur & sculptura materia; sculptor marmoris dicitur non cælator; auri & argenti cælatura, non sculptura.

dicavit. Originis ejus argumentum etiam posteris mansit. Siquidem filii, nepotésq; ejus anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuere. Multa in Oriente post divisionem inter socios regis Seleucii Macedonici bella gessit. Principio Babyloniam getta, cepit: inde auctis ex Victoria viribus Bactrianos expugnat. Transitum deinde in Indiam fecit, quae post mortem Alexandri, veluti a cervicibus jugo servitutis excusio, praefectos ejus occiderat. Autor libertatis Sandrocottus fuerat. Siquidem occupato regno populum, quem ab externa dominatione vindicaverat, ipse servitio premebat. Fuit hic quidem Humili genere natus, sed ad regni potestatem majestate numinis impulsus: quippe cum procastitate sua Alexandrum regem offendisset, intersici a rege jussus, salutem pedum celeritate quæsierat. Ex qua fatigatione, cum somno captus jaceret, Ieo Mirum de ingentis formæ ad dormientem accessit, sudorēmque leone. profluentem lingua ei detersit, ex parte blandè reliquit. Hoc prodigo primum ad spem regni impulsus, contractis latronibus, Indos ad no- sponte se Sandrocottitatem regni sollicitavit; molienti deinde bellum to offert. adversus praefectos Alexandri, elephantus ferus in- A. C. 302. finitæ magnitudinis ultrò se obtulit, & veluti do A. C. 301. mità manuetudine eum tergo excepit, duxq; belli, & præliator insignis fuit. Sic acquisito regno San- LXIV. M. drocottus eâ tempestate, quâ Seleucus futuræ mag- peditum e- condititudinis fundamenta jacebat, Indiam possidebat: quitum X. cravite cum quo factâ pætrione Seleucus, compositis in M. D. ele- Oriente rebus, in bellum Antigoni descendit. A. phantos dunatis igitur (k) omnium sociorum copiis prælium CCCC. committitur: in eo Antigonus occiditur. Deme. currus trius filius ejus in fugam vertitur; sed socii pro CXX. Plut. figato hostili bello, denuo in semetipso arma ver- in Vita De- metrii.

(l) LXIV. M. peditum, 400. currus 200.  
quitum X. M. D. Elephanti

terunt, & cùm de præda non conveniunt, iterum in duas factiones deducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho jungitur: Cassandro Defuncto Philippus filius succedit: sic quasi ex integro, nova Macedoniæ bella nascuntur.

## J U S T I N I L I B E R X V I . C A P . I .

A. C. 298. *Impii & crudelis patricidii exemplum.*

A. C. 294. *Mater a filio necata.*  
Plut. in Demetrio.

Pyrrhum auxilio fuisse Alexander, scrib. Plut.

Uno quippe die antevertens Alexander Plut.

\* Præoccupatio.

Post Cassandri regis, filiique ejus Philippi continuas mortes, Thessalonice regina, uxor Cassandri, non magno post tempore, ab Antipatro filio cùm vita etiam per ubera materna deprecaretur, occiditur. Causa parricidii fuit quod post mortem mariti in divisione inter fratres regni, propensior fuisse Alexandro videbatur. Quod facinus eò gravius omnibus visum est, quod nullum maternæ fraudis vestigium fuit. Quanquam in Parricidio nulla satis iusta causa ad sceleris patrocinia prætexi potest. Ob hæc igitur Alexander in ultiōnem maternæ necis, gesturus cum fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec (a) Demetrius, spe invadendi Macedonici regni moram fecit. Cujus adventum verens Lysimachus, persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quām paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cùm præsensisset Demetrius, per insidias (b) Alexandrum interficit: occupatōque Macedoniæ regno cædem apud exercitum excusaturus in concionem vocat. Ibi priorem se petitum ab Alexandro allegat, nec fecisse, sed \* occupasse insidias. Regem autem se Macedonia vel atatis experimentis; vel causis justiorem esse. Parentem enim suum & Philippo regi & Alexandro Magno socium in omni militia fuisse. Librorum deinde Alexandri ministrum, & ad persequendos de-

(a) Qui & Poliorcetes di-  
ctus hoc est, urbium obse-  
fator.

(b) Post convivium in ur-

be Larissa, Thessalia, Deme-  
trius *Alexandrum* intere-  
mit.

fettiores

factores ducem extitisse. Contra Antipatrum avum horum adolescentum, amariorem semper ministrum regni quam ipsos reges fuisse, Cassandram vero patrem extinctorum regiae domus non feminis, non pueris pepercisse: nec cessasse quoad omnem stirpem regiae sobolis deleret. Horum scelerum ultionem, quia nequisset ab ipso Cassandro exigere, ad liberos ejus transflatam. Quamobrem etiam Philippum, Alexandrumque (si quis manum census esset) non interfectores suos ac stirpis suae, sed ultores eorum Macedoniæ regnum tenere malle. Per hæc mitigato populo, rex Macedoniae appellatur, Lysimachus quoque, cum bello \* Do-cretis regis Thracum premeretur, nè eodem tempore & adversus Demetrium dimicare necesse haberet, tradita ei altera parte Macedoniae, quæ Antipatru ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit.

A. C. 293.  
\* Promicetus legit Plat. Regum conspiratio de bello adversus Demetrium communiter gerendo.  
\* Adunitaque.

C A P. II. Igitur Demetrius totis Macedoniae regni viribus instructus, cum Asiam occupare statuisset, iterato Ptolemæus, Seleucus & Lysimachus experti priore certamine, quantæ vires concordiae essent, pacta societate, adjunctisque exercitibus, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se, & belli socium jungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non difficilius Demetrium Macedoniæ amittere posse, quam acquisiverat. Nec ipsis frustra fuit: quippe exercitu ejus corrupto, ipsoque in fugam acto, regnum Macedoniae occupaverat. Dum hæc aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum regnum Macedoniae ademptum sibi, socii fraude, querentem interfecit: filiumque suum Eurydicen querelarum sociam in custodiam tradit: atque ita universa Cassandri domus Alexando Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ, pænas partim cæde, partim supplicio luit. Demetrius quoque à tot exercitibus circumventus, cum posset honestè mori, turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magna rerum gestarum gloria moritur. Is contra jus gentium. (c) mini-

Fugit Cas-  
tantrian.

De Demet-  
rii morte.  
Plat. in ejus  
Vita.

A. C. 295.  
Ptolemæus  
Lagi filius  
mortur.

(c) Ptolemæo Philadelpho, nato | dice regno excludebantur, De-  
ex Berenice; nati enī ex Eury- | metrii Ihalarei confilio.

mo natu ex filiis, ante infirmitatem regnum tradiderat, ejusq; rei populo rationem reddiderat, cuius non minor favor in accipiendo, quam p̄ tris in tradendo regnum fuerat. Inter cetera patris & filii mutuæ pietatis exempla, etiam ea r̄s amorem parentum populi juveni conciliaverat: quod pater regno ei publice tradito privatim officium Regi intersatellites fecerat, omniq; regno pulchrius, Regis esse patrem duxerat.

C A P. III. Sed inter Lysimachum & Pyrrhū regem socios paulos antea adversus Demetrium, *Affiduum inter pares discordia malum, bellum moverat.* Victor Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupaverat. Inde Thraciæ, ac deinceps (*d*) Heracleæ bellum intulerat: cuius urbis & initia & exitus mirabiles fuere. Quippe Bœotis pestilentia laborantibus, oraculum Delphis responderat *coloniam in Ponti regione sacram Herculi conderent.* Cum propter metum longe & periculose navigationis, mortem in patria omnibus præoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulerunt. Quorum cetera adversa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt: Responsum, *Idem belli, quod pestilentia, remedium fore.* Igitur conscripta colonorum manus in Metapontum delati, urbem Heracleam condiderunt. Et quonam fatorum auspiciis in eas sedes delati erant, brevi post tempore magnas operes paraverunt. Multa deinde hujus urbis adversus finitimos bella, multa etiam domesticæ dissensionis mala fuere. Inter cetera magnifica, vel præcipue illud memorabile fuit: Cum rerum potirentur Athenienses, vi etisque Persis, Græciæ & Asiæ tributum in tutelam classis descripsissent, omnibus cupide ad præsidium salutis suæ conuentibus, soli Heraclenses ob amicitiam regum Persicorum collationem abnuerant. Missus itaque ab Atheniensibus Malachus

*A. C. 287.*  
Bellum Lysimachi &  
Pyrrhi. Origō urbis  
Heracleæ. Oraculum.

*A. C. 286.*

Heraclien-  
sium gesta.

*A. C. 474.*

cum exercitu ad extorquendum, quod negabatur, dum relictis in litore navibus, agros Heracliensium populatur, classem cum majore parte exercitus naufragio repentinæ tempestatis amisit. Itaque cum neque mari possent, amissis navibus, neque terrâ auderent cum parva manu, inter tot ferocissimas gentes reverti, Heraclenses honestiorem beneficii, quam ultiōis occasionem rati, instructos commeatibus, auxiliisque dimitunt; bene agrorum suorum \* postulationem existimantes, si quos hostes habuerunt amicos, reddidissent.

Malachus  
Exemplaria  
constantiae  
Humanitas  
in hostes.

C A P. IV. Passi sunt inter plurima mala, etiam tyrannidem: siquidem cum plebs etiam novas tabulas, & divisionem agrorum divitum impotenter flagitarent, diu re in senatu tractatâ, cum exitus rei non inveniretur, ad postremum adversus plebem nimio otio lascivientem auxilia à (e) Timotheo, Atheniensium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum petivere. Utrisque negantibus, ad Clearchum, quem ipsis in exilium egerant, decurrunt. Tanta calamitatum necessitas fuit, ut cui patriam interdixerant, eum ad tutelam patriæ vocarent. Sed Clearchus exilio facinorosior redditus, & dissensionem populi occasionem invadendæ tyrannidis existimans, primo taci è cum Mithridate, civium suorum hoste, colloquitur, & initâ societate pacificatur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe præfectus ejus constitueretur. Postea autem insidias, quas civibus paraverat, in ipsum Mithridatem verterat. Namque cum velut arbiter civilis discordiæ, de exilio reversus esset, statuto tempore, quo urbem Mithridati traderet, ipsum cum amicis suis cepit captumque acceptâ ingenti pecuniâ, dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio fecit hostem, sic ex defensore senatoriæ causæ repente patronus

\* Populatio  
onem im-  
penſam  
exist.

A. C. 365.

Epiphone-  
ma,

A. C. 364.

Exemplaria  
veritatis, &  
fraudulentis  
animi  
Clearchus.

(e) Filius Cimonis, faciliſſi- 1 mus bellator.

plebis evasit: & adversus autores potentiae suae a quibus revocatus in patriam, per quos in arce collectatus fuerat; non solum plebem accedit, verum etiam nefandissima quaeque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Igitur populo ad concionem vocato, neque se affuturum amplius grassanti in populum senatui, \* ait non intercessurum, contra affuturum etiam plebi, si in pristina servitia perseveret, & si (f) pares se crudelitati senatorum arbitrarentur, abiturum cum militibus suis neque civilibus discordiis interfuturum. Sin vero diffidant viribus propriis, vindicem civium non defuturum. Proinde consulent sibi ipsis, jubeant abire, si malint, vel socium causa popularis remanere. His verbis solicitata plebs summum ad eum Imperium defert: & dum senatus potentiae irascitur, in servitutem se tyrannicæ dominationis cum conjugibus & liberis tradit. Igitur Clearchus LX. senatores comprehensos (nam cæteri in fugam dilapsi erant) in vincula compingit. Lætari plebs, quod à duce \* potissimum senatorum, senatus deleteretur, versaque vice auxilium eorum in exitium conversum esset. Quibus dum mortem passim omnibus minatur, cariora eorum pretia facit siquidem Clearchus magnâ pecunia (quasi minis populi occulte eos subtrahendus) acceptâ, spoliatas fortunis, vitâ quoque spoliavit.

Cearchi  
servitia. Non  
ergo inscite  
admonet  
Comicus  
ita fugia-  
mus ne  
præter ca-  
sam.

\* Potissimo,

L. C. 363.

Graviores

CA P. V. Cognito deinde, quod bellum sibi abiis, qui profugerant, misericordia in auxilium solicitatis civitatibus pararetur, servos eorum manumittit. Et ne quid in afflictis honestissimis domibus deesset, uxores eorum filiique; nubere servis suis, propositâ recusantibus morte, compellit, ut eos sibi fideliores, & dominis infestiores redderet. Sed matronis tam lugubres nuptiae, \* majores repentinis funeribus fuere. Itaque multæ se antea nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis prius novis maritis, interficiunt, & se tam funestis calamitatibus, virtute in-

ff) Hoc est, validos i satis ad resistendum.

genui

genui pudoris, eripiunt. Prælium deinde committitur: quo vi<sup>tor</sup> ty<sup>ri</sup>annus captivos senatores in triumphi modum (g) per ora civium trahit. Reversus in urbem alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. Accedit à fævitiae insolentia, crudelitati, arrogantia. Interdum enim & successu continuæ se icitatis obliviscitur se hominem: Interdum Jovis filium se dicit. Eunti per publicum, aurea aquila, velut argumentum generis, præferebatur; (h) veste purpurea & cothurnis regum tragicorum & aurea coronâ utebatur: filium quoque suum (i) Ceraunon vocat, ut Deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illum facere, duo nobilissimijuvenses Chion & Leonides indignantes, patriam liberaturi, in necem tyranni conspirant. Erant hi discipuli Platonis Philosophi, qui virtutem ad quod quotidie præceptis magistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes quinquaginta cognatos, veluti clientes, in insidiis locant. Ipsi more jurgantium ad tyrannum, veluti ad regem in arcem contendunt: qui jure familiaritatis admissi, dum alterum priorem dicentem intentus audit tyrannus ab altero obtruncatur: Sed ipsi sociis tardius auxilium ferentibus, à Clearchi satellitibus obruuntur. Qua re factum est, ut ty-  
rannus quidem occideretur, sed patria non libera-  
retur. Nam (k) frater Clearchi Satyrus eadem viā  
tyrannidem invadit, multisq; annis per gradus suc-  
cessionis Heraclienſes regnum tyrannorum fuere.

Heraclien-  
sium matro-  
narum cla-  
des.

Chionis &  
Leonidæ  
discipulo-  
rum.

A. C. 354.  
Platonis in  
tyrannum  
conspiratio.

Clearchi  
cædes.

Satyrus.

(g) Hoc est, in publicâ qua-  
fi pompa, ut omnibus conspicu-  
us esset.

(h) Purpura enim regum ve-  
stis.

(i) Hoc est, Tonitru.

(k) Clearcho qui primus Hera-  
clea Tyrannidem invasit, succeſſe-  
re filii Timotheus, deinde Dionys.  
Dionysio item filii Zathras  
(qui forte Satyrus) & Cearchus  
alter.

## J U S T I N I L I B E R X V I I . C A P . I .

A. C. 287.  
Terræ motus.

A. C. 283.  
Agathocle;  
Lysimachi  
filius vene-  
no necatur.

Ultima  
pugna inter  
Alexandri  
principes.

A. C. 287.

PER idem fermè tempus in (a) Hellesponti & (b) Chersonesi regionibus, terræ motus fuit maximus; tantum urbs Lysimachia ante duos & viginti annos à Lysimacho condita eversa est. Quod portentum dira Lysimacho, stirpique ejus, ac ruinam regni, cum clade vexatarum regionum portendebat. Nec ostentis fides defuit: Nam brevi post tempore, Agathoclem filium suum, quem in successionem regni ordinaverat, per quem multa bella prospere gesserat non solum patrium, verum etiam humanum ultra morem perosus, ministrâ Arsionè novercâ veneno interfecit. Hæc illa prima mali labes, hoc initium impendentis ruinæ fuit. Nam parricidium principum sequutæ cædes sunt, luentium supplicia, quod occisum juvenem docebant. Itaq; & hi, qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum deficiebant, etmq; prouum jam ex amulione gloriae bellum Lysimacho inferre compellunt. Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ par reservatum. Lysimachus quatuor & (c) LXX. annos natus erat: Se'eucus septem & LXX. Sed in hac ætate utriq; animi juvenes erant, imperiisq; cupiditatem insatiabilem gerebant. Quippe cum orbem terrarum duo soli tenent, angustis sibimet inclusi videbantur, vitæq; finem non anorum spatio, sed imperii terminis metiebantur.

(a) Fretum Angustum inter *Ægæum* mare, & *Propontidem*, septem tantum stadiorum spatio *Europam* ab *Asiâ* dividens.

(b) *Achaia* hæc adhæret,

præterque unum angustum ostium insula est.

(c) D. *Hieron.* octogenarium facit, eum occumberet in prælio adversus *Seleucum*.

C A P . II .

C A P. II. In eo bello Lysimachus, amissis anteà variis casibus XV. liberis, non instrenuè moriens, postremus domus suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tantâ victoriâ Seleucus, & quod majus victoriâ putabat, solum se de cohorte Alexandri mansisse, victorémq; victorum extitisse, *non humanum opus esse*, *sed divinum munus gloriatur*, ignarus prorsus, non multò fragilitatis humanæ seipsum exemplum futurum. Quippe post menses admodum s. ptem (d) a Ptolemaeo, cuius sororem Lysimachus in matrimonium habuerat, per infidias circumventus, occiditur: regnumque Macedoniæ, quod Lysimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. Igitur Ptolemæus cùm & in gratiam memorie magni Ptolemæi patris, & in favorem ultiōnis Lysimacho ambitiosus apud populares esset, primò Lysimachi filios conciliare sibi statuit, nuptiasque Arsinoes sororis suæ matris eorum petit: puerorum adoptione promissa, ut cùm in locum eorum successisset, nihil illi moliri, vel verecundiâ matris, vel appellatione patris auderent. Fratris quoq; regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatur, professus deponere se offensam erepti paterni regni neq; amplius a fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste percepit. Omniaq; arte adulatur Eumeni & Antigono Demetrii filiis, Antiocho filio Seleuci, cum quibus bellum habiturus erat, nè tertius sibi hostis accederet. Sed nec Pyrrhus rex Epiri omissus, ingens momentum futurum, utri patri socius accessisset, qui & ipse spoliare singulos cupiens, omnibus se partibus \* vendicabat. Itaq; Tarentinis adversus Romanos latus auxilium, ab Antigono naves ad exercitum deportandum mutuo petit: ab Antiocho pecuniam qui opibus quām militibus in-

A. C. 287.  
Lysimachus vicitus]  
à Seleuco

A. C. 280.  
Seleuci  
mors.

Ptolemæi  
soteria.

Pyrrhi ad-  
versus Ro-  
manos  
expeditio.

\* Vendita-  
bat.

(d) Cerauno: qui filius erat | Antipatri filii.  
Ptolemæi Soteris, & Euridices,

structior erat: à Ptolemæo Macedonum militum auxilia. Sed Ptolemæus, cui nulla delationis ex infirmitate virium venia esset, quinq; millia peditum, equitum IV. millia, elephantos quinquaginta, non amplius, quam in biennii usum dedit. Ob hæc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem eum regni re'liquit.

Anno ab or-  
be condita  
CCC.  
LXIV.

Orosius.  
Epirotici  
regni origo.

A. C. 1150.

Pyrrhi suc-  
cessoris  
Prodizione  
Macharei  
sacerdotis.  
Euseb.

A. C. 1170.

\* Aribamb.  
A. C. 380.

CAP. III. Sed quoniam ad Epiri mentionem ventum est, de origine regni ejus pauca narranda sunt. Molosorum primum in ea regione regnum fuit: post Pyrrhus Achillis filius, amissò per absentiam Trojanis temporibus paterno regno, in his locis confedit, qui Pyrrhidæ primò posse à Epirotæ dicti sunt. Sed Pyrrhus cùm in templum Dodonæi Jovis ad consulendum venisset, ibi (e) Anasam nepotem Herculis rapuit, ex cuius matrimonio octo liberos sustulit. Ex his nonnullas virgines nuptum finitimi regibus tradidit opesq; affinitatum auxilio magnas paravit: atq; ita Heleno filio Priami regis, ob industriam singularem vaticinandi, regnum Chonum, & Andromachen Hectoris, quam & ipse matrimonio suo divisione Trojanæ prædæ acceperat, uxorem reddidit; breviq; post tempore, Delphis, infidiis Orestis, filii Agamemnonis, inter altaria Dei interiit. Successor huic Pilades filius fuit. Per ordinem deinde regnum ad \* Arymbam descendit; cui quoniam pupillus & unicus ex gente nobili superesset, intentiore omnium curâ servandi ejus, educandique, publicè tutores consti-tuuntur. Athenas quoque erudiendi gratiâ, missus, quanto doctior majoribus, tanto & gravior populo fuit. Primus itaq; & leges, & senatum, annuósq; magistratus, & reipub. formam composuit: & ut a Pyrrho sedes, sic vita cultior populo ab Arymba statuta. Hujus filius Neoptolemus fuit:

(e) Quam natam Cleodis | culis, Plut. facit.  
Illyi filii qui filius erat Her-

ex quo nata est Olympias, Mater Alexandri Magni, & Alexander qui post eum regnum Epiri tenuit; & in Italia bello gesto, in Brutii interiit. Post ejus mortem (f) frater Alcides regno successit, qui assiduis adversus Macedonias bellorum certaminibus populum fatigando, offensa civium contraxit, ac propterea in exilium auctus, Pyrrhum filium bimum, admodum parvulum in regno reliquit: qui & ipse cum a populo propter odium patris, ad necem quereretur, furtim subtraectus in Illyrios defertur, traditusq; est Beroe Glaucia regis uxori, nutrientus, quae & ipsa generis Aëcidarum erat. Ibi eum seu infantilibus blandimentis inductus rex, adversum Cassandum Maeedoniam regem, qui eum belli comminatione deposcebat, diu protexit, addito in auxilium etiam adoptionis officio. Quibus rebus moti Epirotæ, odio in misericordiam verso, annorum 11. eum in regnum revocaverunt, datis tutoribus, qui regnum usque ad adultam ejus aetatem tuerentur. Adolescens deinde multa bella gessit: tantusque rerum successus haberi cœptus est, ut Tarentinos solus adversus Romanos tueri posse videretur.

Olympias  
Neoptole-  
mi filia.

A. C. 360.

A. C. 340.

A. C. 330.

A. C. 316.

Glauclum  
regem Illy-  
riorum  
Plut. appelle-  
lat.

Ad genua  
enim devo-  
lutum puer-  
rum, mox  
vestem re-  
gis apprehe-  
ndisse scribit.

Plut.

A. C. 305.

### JUSTINI LIBER XVIII. CAP. I.

**I**gitur Pyrrhus rex Epiri, cum iterata Tarentinorum legatione, additis (a) Samnitum & (b) Lucanorum precibus, & ipsius auxilio adversus Romanos indigentibus fatigaretur, non tam supplcum precibus, quam spe invadendi Italiam imperii inductus, venturum se cum exercitu pollicetur. In quam rem inclinatum semel animum, præci-

A. C. 281.

(f) Frater patruelis.

(a) Samnites sunt populi Italie, qui inter Picenum, Campaniam, & Apuliam ja-

cent.

(b) Ager Lucanus Apulia conterminus fuit, juxta Bradonum amnem.

pitē agere cōperant exempla majorum; nē aut inferior patruo suo Alexandro videretur, quo defensore iūdem Tarentini aduersus Brutios usi fuerant: aut minores animos Magno Alexandro habuisse, qui tam longā a domo militā Orientem subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptolemaeo, annos 15. nato, exercitum in portu Tarentino exponit, duobus parvulis filiis, Alexandro & Heleno, in solatia longinquæ secum expeditionis adductis. Cujus auditō adventu, Consul Romanus Valerius Levinus festinans, ut prius cum eo congrederetur, quam auxilia sociorum convenirent, exercitum in aciem deducit: Nec rex tametsi numero militum inferior esset, certamini moram fecit. Sed Romanos vincentes jam, inusitatā antea elephantorum formā stupere primō, mox cedere prælio coegit, victorēsq; jam nova Macedonum monstra repente vicerunt. Nec hostibus (c) incruenta victoria fuit: Nam & ipse Pyrrhus graviter vulneratus est, & magna pars militum ejus cæsa, majorēmq; gloriam ejus victoriæ, quam lātiātiam habuit: Hujus pugnæ eventum multæ civitatis secutæ, Pyrrho se tradunt. Inter cæteros etiam (d) Locri, proditio præsidio Romano ad Pyrrhum deficiunt. Ex ea præda Pyrrhus 200. captivos milites Romam gratis remisit, ut cognitā virtute ejus, Romani cognoscerent etiam liberalitatem. Interiectis deinde diebus, cum sociorum exercitus supvenisset. (e) iterato prælium cum Romanis facit, in quo par fortuna priori bello fuit.

*A. C. 279.*  
Auxilia  
Carthaginien-  
sium.

C A P. II. Intereā Mago, dux Carthaginiensium, in auxilium Romanorum, cum 120. navibus missus, senatum adiit, ægre tulisse Carthaginien-

Pyrrhi in  
Italianam ad-  
ventus.  
*A. C. 280.*  
Samnitum  
& Lucano-  
rum. Plut.  
Nam ele-  
phantes  
Italia pri-  
mum vidi  
Pyrrhibello.  
*Dlin. I. 8.*  
e. 26. XIII.

M. ferunt  
cæsos ex E-  
pirotis. Plut.

(c) *Plut.* 14. millia cæsos | *zephyrii* dicti sunt.  
ex Epirotis tradit. | (e) Nempe ad *Æsculum*

(d) In magna *Gracia* siti Epi- | urbem pugnatum est secunde.

ses affirmans, quod bellum in Italia a peregrino rege paterentur. Ob quam causam missum se, ut quoniam externo hoste oppugnarentur, externis auxiliis juvarentur. Gratiae à senatu Carthaginiensibus actae, Punica fides & ingenium.

auxiliaque remissa. Sed Mago Punico ingenio, post paucos dies tacitus, quasi pacificator Carthaginien-  
sium, Pyrrhum adiit speculaturus consilia ejus de Sicilia, quo eum accersiri fama erat. Nam Romanis eadem causa mittendi auxilii Carthaginiensibus fuerat, ut Romano bello, nè in Siciliam Pyrrhus transire posset, in Italia detineretur. Cùm hæc aguntur, legatus à senatu Romano Fabritius Lucius missus, pacem cum Pyrrho composuit. Ad quam confirmandam Cyneas Romam cum ingenti-  
bus a Pyrrho donis missus, neminem cuius domus muneribus pateret, invenit. Huic continen-  
tiæ Romanorum simile exemplum iisdem fermè temporibus fuit. Nam missa à senatu in Ægyptum legatione, cùm ingentia sibi à Pto'lemæo rege missa munera sprevissent, interjectis diebus ad cœ-  
nam invitatis, aureæ coronæ missæ sunt, quas illi honoris causâ acceptas, posterâ die statuis regis im-  
posuerant. Igitur (f) Cyneas cùm turbatam cum Romanis pacem ab Appio Claudio renunciasset, interrogatum à Pyrrho, Qualis Roma esset, respon-  
dit, Regum urbem sibi visam. Post hæc legati sicu-  
jorum superveniunt, tradentes Pyrrho totius insulae imperium, quæ assiduis Carthaginiensium belis vexabatur. Itaque relicto Locriis Alexandro filio firmatque civitatibus valido præsidio, in Siciliam exercitum trajecit.

CAP. III. Et quoniam ad Carthaginiensium mentionem ventum est, de origine eorum pauca dicenda sunt, repetitis Tyriorum paulo altius rebus, quorum casus etiam domini fuerunt. Ty-  
riorum gens condita (g) à Phœnicibus fuit, qui ter-

A. C. 275.  
Tam viro-  
rum quam  
mulierum  
usui apta  
Val. Maxi-  
mus.

A. C. 278.  
Cic. in l.  
Ant. Pyrrho  
traditur Si-  
cilia Car-

(f) Demosthenes auditor. 7.  
Hoc est, ne liberalitatem re-  
gulari aspernari yderentur.

(g) Curt. 4. 4. 25. Ab Age-  
nore Tyrum conditum scribit.

thaginiensium orig.  
Sidon unde  
dicta. Tyrus  
quando  
condita.  
Conspiratio  
servorum  
in Tyro, in  
dominos  
suos, Exem-  
plum cru-  
delitatis  
servorum  
in dominos.

re motu vexati, relicto patriæ solo, (b) *Affyrium stagnum* primo, mox mari proximum littus incoluerunt, condita ibi urbe, quam à piscium libertate, Sidona appellaverunt. Nam pisces Phœnices (i) Sidon vocant. Post multos deinde annos à rege *Ascaloniorum* expugnati, navibus appulsi, Tyron urbem ante annum *Trojanæ* cladis condiderunt; ibi (k) Persarum bellis diu varièque fatigati, viatores quidem fuere; sed attritis viribus à servis suis multitudine abundantibus, indigna supplicia perpessi sunt: qui conspiratione factâ, omnem liberum populum cum dominis interficiunt, atque ita petiti urbe lares dominorum occupant, Remp. invadunt, conjuges ducunt, & quod ipsis non erant, liberos procreant. Unus ex tot millibus servorum fuit, qui miti ingenio senis domini, parvulique filii ejus fortunâ moveretur; dominosq; non truci feritate trucidavit, sed piâ misericordiâ, ac humanitate respexit. Itaque cum velut occisos alienasset, servisque de statu Reipub. deliberrantibus placuisse regem ex suo corpore creari, eumque potissimum quasi acceptissimum diis, qui solem orientem primus vidisset: rem ad Stratoneam (hoc enim nomen ei erat) dominum occultè latenter detulit. Ab eo informatus, cùm medio noctis omnes in unum campum processissent, cæteris in Orientem spectantibus, solus Occidentis regionem intuebatur. Id primum aliis videri furor, in Occidente solus ortum querere. Ubi vero dies adventare cœpit, editissimisque culminibus urbis Oriens splendere & spectantibus aliis, ut ipsum solem aspicerent, hic primus omnibus fulgorem solis in summo fastigio civitatis ostendit. Non servilis ingenii ratio visa: requirentibusque autorem,

(b) *Lacum* intelligit Genes-  
sareticum.

(i) a *Ty* pector.

(k) Potius *Affyriorum*, alter  
temporis ratio ininiui consta-  
bit.

de domino confitetur. Tunc intellectum est, quantum ingenua servilibus ingenia præstarent, *Malitiaque servos, non sapientia vincere.* Igitur venia seni filioque data est & velut numine quodam reservatos arbitrantes, regem Stratonem creaverunt. Post cujus mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepotes transiit. Celebre hoc servorum facinus, metuendumque exemplum toto orbe terrarum fuit. Itaque Alexander magnuscum interjecto tempore in Oriente bellum gereret, velut ulti publicæ securitatis, expugnatâ eorum urbe, omnes qui pælio superfuerant, ob memoriam veteris cædis, (l) crucibus affixit; genus tantum Stratonis inviolatum servavit, regnumque stirpi ejus restituit; Ingenuis, & innoxiis incolis insulæ attributis, ut, extirpato servi li germine, genus urbis ex integro conderetur.

Strato rex  
creatur.  
Alexander  
crudelitatis  
servilis ul-  
tor. Tyro-  
rum origo.  
A. C. 332.

CAP. IV. Hoc igitur modo Tyrii Alexandri auspiciis conditi, *Parsimonia & labore quærendi* citò convaluere. Ante cladem dominorum, cùm & opibus & multitudine abundantem, missa in Africam juventute, (m) Uticam condidere; cùm interim rex Tyro decedit, filio Pygmalione, & Elissa, <sup>A. C. 1147.</sup> *Utica* con- filiâ insignis formæ virgine, hæredibus institutis. Sed <sup>Utica con-</sup> ditur Elissa, <sup>quæ & Di-</sup> populus Pygmalioni admodum puero regnum tradi- <sup>do. Ille Sy-</sup> dit. Elissa quoque Sychæo avunculo suo, sacerdoti <sup>chæum Im-</sup> Herculis, qui honos secundus à rege erat, nupst. <sup>pius ante</sup> Huic magnæ, sed dissimulatæ opes erant, aurumque me- <sup>aras atq; au-</sup> tu regis non tectis, sed terræ crediderant: quam <sup>ri cæcus</sup> rem etsi homines ignorabant, famâ tamen loque- <sup>amore, Clam-</sup> batur. Quâ incensus Pygmalion, oblitus juris <sup>ferro, incau-</sup> humani, avunculum suum, eundemque (n) gene- <sup>tum superat.</sup> rum suum, sine respectu pietatis occidit. Elissa <sup>Virg. I. Æn.</sup> diu fratrem propter scelus aversata, ad postremum

(l) Proprium enim erat 60 stadiis ab illa distans occa-  
servorum supplicium. sum versus.

(m) *Panicarum* urbium, (n) nempe sororis mari-  
*Caribagine exceptâ, celeberrima,* tum.

dissimulato

diffimulato odio, mitigatoque interim vultu, fugam pacitè molitur; aliumpisque quibusdam principibus in societatem, quibus par odium in regem effet, eandemque fugiendi cupiditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo aggreditur, singit se ad eum migrare velle ne amplius ei mariti domus, cupidæ oblivionis gravem luctus imaginem renovaret. néve ultra amara admonitio oculis ejus occurrat. Non invitus Pygmalion verba sororis audivit, existimans cùm ea & aurum Sichæi ad se venturum. Sed Elissa ministros migrationis à rege missos, navi- bus cum opibus primâ vesperâ imponit proiectâq; in altum, compellit eos onera arenæ pro pecunia involucris involuta, in mare dejicere. Tunc deflens ipsa Jugubriq; voce \* Sicharbam exorat, ut libens opes suas recipiat, quas reliquerat, habeatq; inferias, quas habuerat causam mortis. Tunc ipsos ministros aggreditur: sibi quidem ait optatam olim morte, sed illis acerbos cruciatus, & dira supplicia imminere qui \* Sicharbæ opes, quarum spe parricidium rex fecerit, avaritiae tyranni subtraxerunt. Hoc metu omnibus injecto, comites fugæ accepit Junguntur & senatorum in ea nocte parata agmina, atque ita (a) sacris Herculis, cuius sacerdos \* Sicharbæ fuerat, repetitas exilio fides quærunt.

C A P. V. Primus illis apulsu terræ, Cyprius insula fuit: ubi sacerdos Jovis, cum conjugè & liberis, dei monitu comitem se Elissæ, sociumq; fortunæ offert, pactus sibi posterisq; perpetuum honorem sacerdotii. Conditio pro manifesto omne accepta. Mos erat Cypriis, virgines ante nuptias statutis diebus dotalem pecuniam quæsituraq; in quæstum ad litus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas. Harum igitur ex numero 80 admodum virgines, rapi, & navibus

Cypri  
mos in pro-  
ficiendis.  
virginitas.

(a) Quæ ab Iremo Tyri re-  
ge primum instituta, qui in

S. S. Chiram dicitur.

imponi

Visus enim  
auget dolorem. Cic.  
Didonis a-  
ctus & fuga.

\* Sichæum.

\* Sichæi.

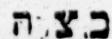
\* Sichæus.

imponi Elissa jubet, ut & juventus matrimonia, & urbs sobolem habere possit. Dum hæc aguntur, Pygmalion cognita sororis fugiæ, cùm impio bello fugientem persequi pararet, ægre precibus matris & deorum minis victus, quievit: cui cùm inspirati vates canerent, non impune laturum, si incrementa urbi toto orbe auspiciatissimæ interpellasset, & hoc modo spatiū respirandi fugientibus datum. Itaq; Elissa delata in Africæ sinum, incolas loci ejus, adventu peregrinorum, mutuari mque rerum commercio gaudentes, in amicitiam solicitat: deinde empto loco, qui corio bovis tegi possit, in quo fessos longa navigatione socios, quoad proficisci- ceretur, reficere posset, corium in tenuissimas par- tes secari jubet, atque ita majus loci spatiū quam petierat, occupat, unde postea ei loco (p) Byrsæ nomen fuit. Confluentibus, deinde vici- nis locorum, qui spe lucri multa hospitibus ve- nalia inferebant sedesq; ibi statuentibus, ex fre- quentia hominum, veluti instar civitatis effectum est. Uticensium quoq; legari, dona ut consan- guineis attulerunt: hortatiq; sunt, ut urbem con- derent, ubi sedes sortiti essent. Sed & Afros deti- nendi advenas amor cepit. Itaq; consentientibus omnibus Carthago conditur: statuto annuo vête- gali pro solo urbis. In primis fundamentis caput bubulum inventum est: quod auspiciū quidem fructuose terræ, sed laboriosæ, perpetuōq; ser- væ urbis fuit, propter quod in alium locum urbs translata. Ibi quoq; caput equi repertum, belli- cosum potenterque populum futurum significans, urbi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinio- nē novæ urbis concurrentibus gentibus brevi & populus, & civitas magna facta est.

Didonis in  
Africam ad-  
ventus.

Mercatique  
solum de no-  
mine Byr-  
sam, Tauri-  
no quantum  
possent cir-  
cumdare  
tergo. Virg.  
Carthago  
conditur.  
Roris & e-  
qui caput  
auspiciū  
Carthaginis.

CAP. VI. Cum successu rerum florentes Car- thaginis opes essent, rex Mauritanorum Hiarbas

(p) Derivatur a  I hoc est, munitus locus.

Getulorum  
regem Virgi-  
lius facit  
Barbam.

\* Sichæi.

Didonis mors.

A. C. 820.

De origine, conditoribus, anno conditionis, mire variant auctores.  
Vide Euseb. & Apuleium.

decem Pœnorum principibus ad se arcessitis, Elissæ nuptias sub belli denunciatione petit: quod legati reginæ referre metuentes, Punico cum ea ingenio egerunt, nunciantes regem aliquem poscere, qui cultiores mores, victusq; eum, Afrōsq; perdoceat, sed quenquam inveniri non posse, qui ad Barbaros & ferarum more viventes, transire a consanguineis velit. Tunc à regina castigati, si pro salute patriæ asperiorem vitam recusarent, cuietiam ipsa vita, si res exigat, debeatur: regis mandata aperuere, dicentes quæ præcipiat aliis, ipsi facienda esse, si velit urbi consultū esse. Hoc dolo capta, diu \* Sicharbæ viri nomine, cū multis lacrymis & lamentatione flebili invocato, ad postremum ituram se quo sua & urbis fata vocarent, respondit. In hoc triū mensium sumpto spacio pyra in ultima parte urbis extructa, velut placatura viri manes inferiasq; ante nuptias missura, multas hostias cædit, & sumpto gladio pyram conscendit. Atque ita ad populum respiciens ituram se ad vi- rum, sicut præceperant, dixit, vitamque gladio finivit. Quamdiu Carthago invicta fuit pro Dea culta est. Condita est urbs hæc (q) 72. annis antequam Roma, cuius virtus sicut bello clara fuit, ita domi status variis discordiarum casibus agitatus est. Cùm inter cætera mala etiam peste labarent, cruenta sacrorum religione, & scelere pro remedio usi sunt. Quippe homines ut viñimas immo'abant: & impuberes (quæ ætas etiam hostium misericordiam provocat) aris admovebant, pacem deorum sanguine eorum exposcentes, pro quorum vita dii rogari maxime solent.

(q) Plurimum inter se discrepant autores: quidam ante Trojam cæptam, conditam vo-

lunt, quidam post captam Trojam, antequam Roma condetur.

CAP. VII. Itaque \* adversis tanto sce're nu- \* veris.

minibus cùm in Sicilia diu infeliciter dimicassent, translato in Sardiniam bello, amissa majore exercitūs parte, gravi prælio victi sunt. Propter quod ducem suum \* Machæum cuius auspiciis & Sici. • Mazeum liæ partem domuerant, & adversus Afros magnas Orofus ha- res gesserant, cum parte exercitūs quæ superfuerat exutare jusserunt. Quam rem ægre ferentes milites, legatos Carthaginem mittunt, qui redditum primò, venamque infelicis militiae petant: denun- ciant, quod si precibus nequeant, armis se conse- quuturos. Cum preces & minæ legatorum spretæ essent, interiectis diebus consensis navibus armati ad urbem veniunt. Ibi deos, hominésq; testari, non se expugnatum, sed recuperatum patriam ve- nire, ostensurosq; civibus suis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse. Prohibitis commeatibus obsessaq; urbe, in summam despera- tionem Carthaginenses adduxerunt. Interea Car- talo Machæi ducis exulis filius, cùm præter caitra patris (r) à Tyro, quo decimas Herculis ferre, ex præda Siciliensi quam pater ejus ceperat, à Cartha- giniensibus missus fuerat, reverteretur, accersitusq; a \* patria esset, publicæ se prius religionis officia \* Patre. executurum, quam rem etiæ ferret pater, non tamen vim affere religioni ausus est. Interiectis de- inde diebus Cartalo (f) petito commeatu à populo, cum reversus ad patrem esset, ornatusq; purpurâ, & infulis sacerdotii, omnium se oculis ingereret, tum in secretum pater abducto, ait, Aususne es, nefan- disimum caput, istâ purpurâ & auro ornatus, in conspectum tot miserorum civium venire, & mœsta ac lugentia castra confluentibus quietæ felicitatis

Carthagini-  
enses à suis  
oppugnantur  
militibus.

(r) Carthaginenses, quod ex Tyro in coloniam essent deduci, patrono Tyrum transmitte solebant. *Diod. 20. 14.*

decimas Herculii suæ coloniæ (f) Hoc est, abeundi licentia.

Exemplum  
cruelitatis  
paternæ erga  
filium.

Cartalus fili-  
us à patre  
Machæo cru-  
el affigitur.

Acta sunt  
hæc tempore  
Cyri regis.  
Oros.  
A. C. 520.

Seipsum is  
Mago inter-  
ficerat, ob  
rem male  
gestam con-  
tra Syracu-  
sanos.

A. C. 526.

in signibus velut exultabundus intrare? Nusquamne te aliis jaetare potuisti? Nullus locus aptior, quam fordes patris, & exilii infelicitis ærumnae fuerunt? Quid quod paulo ante vocatus, non dico patrem, ducem certe civium tuorum superbe sprevisti? Et quid porro tu in purpura ista coronisq; aliud quam victoriarum mearum titulos ge:is? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis, ego quoque imperatorem me magis quam patrem indicabo, statuamq; in te exemplum, ne quis posthac infelicitus miseriis patris illudat. Atq; ita cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu urbis affigi jussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit, evocatōq; populo ad concionem exilii injuriani queritur, belli necessitatem excusat; contentumq; victoriā suā, punitis autoribus miserorum suorum civium injuriosi exilii omnibus se veniam dare dicit. Atq; ita decem senatoribus imperfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multo post tempore affectati regni accusatus, duplicitis & in filio & in patria parricidii pœnas dedit. Huic Mago imperator successit, cujus industria, & opes Carthaginiensium, & imperii fines, & bellicæ gloriæ laudes creverunt.

### J U S T I N I L I B E R X I X.

(a) **M**ago Carthaginiensium imperator, cùm primus omnium ordinatâ disciplinâ militari imperium pœnorum condidisset, virētque civitatis non minùs bellandi arte, quam virtute firmasset, defungitur, reliqtis duobus filiis Asdrubale & Amilcare: qui per vestigia paternæ virtutis decurrentes, sicuti generi, ita & magnitudini patris suc-

(a) Seipsum is Mago interficerat, ob rem male gestam contra Syracusanes.

cesserunt.

amne cesserunt. Iis ducibus Sardiniae bellum illatum: A. C. 526. Ob quam  
quād aduersus Afros quoque, vestigal pro solo urbis rem in cra-  
runt: multorum annorum repetentes, dimicatum: sed cem subla-  
trem, Afrorum sicut causa justior, ita & fortuna superior tum est cor-  
i? Et suit, bellumque cum his solutione pecuniae non pus mortal à  
quād armis finitum. In Sardinia quoque Asdrubal gra- Carthag.  
viter vulneratus, imperio \* Amilcari fratri tradito, Igitur in Vita  
interiit, cujus mortem, tum luctus civitatis, tum Timokonis.  
& (b) diu latus undecim & triumphi quatuor in- \* Cui cognomenum  
signem fecere; hostibus quoque crevere animi, fait Barcha.  
veluti cum duce Poenorum vires concidissent. Ita-  
que Siciliae populis propter assiduas Carthaginien- A. C. 490.  
sium injurias, ad (c) Leonidam fratrem regis Spar- Bellum Sici-  
tanorum concurrentibus, grave bellum natum: in liense.  
quo & diu & varia victoria præliatum fuit. Dum Darii edi-  
hæc aguntur, legati à Dario Persarum rege Cartha- etum.  
ginem veniunt, afferentes edictum, quo Pœni hu-  
manas hostias immolare, & caninæ carne vesci pro-  
hibebantur; mortuorum corpora cremare potius,  
quam terrâ obruere à rege jubebantur: petentes si-  
mul auxilia aduersus Græcos quibus illatus bel-  
lum Darius erat. Sed Carthaginenses auxilia ne-  
gantes propter assidua finitimorum bella, cæteris ne  
per omnia contumaces viderentur, cupide paruere.

C A P. II. Interea Amilcar bello Siciliensi inter- A. C. 480.  
ficitur, relictis tribus filiis, Amilcone, Hannone, Miror quid  
Gisgone. Asdrubali, quoq; par numerus filiorum venerit in  
fuit: Annibal, & Asdrubal, & Sappho. Per hos menteum Ja-  
res Carthaginensium eam tempestate regebatur. Ita- stino, cur  
& Mauris bellum illatum, & aduersus Numi- Annibalem  
das pugnatum, & Afri stipendum urbis conditæ filium Af-  
Carthaginensibus remittere. Dein cum familia drubalis di-  
tanta imperatorum gravis liberæ civitati esset, om- cuit, cum se-  
niaque agerent, simul & judicarent, centum ex nu- cens habent  
omnes hi-  
storiæ.

(l) Romano more loquitur, | (c) *Acrotatum, Cleomenis re-*  
non vocis proprietatem respiciens | *gis n. l. appellat Diod. 19. 80.*  
mero

mero senatorum judices diliguntur, qui reversis bello ducibus rationem rerum gestarum exigent ut hoc metu ita in bello imperia \* cogitarent, ut domi justitiam, legesque respicerent: In Sicilia in locum Amilcaris, Imperator (*d*) Amilco succedit qui cum navali terrestrique bello secunda prælia fecisset, repente pestilentis syderis vi exercitum amissit; quæ res cum nunciata Carthagini esset, moestia civitas fuit. Omnia ululatibus, non secus ac ipsa urbs capta esset, personabant: clausæ privatus domus, clausa deorum templa, intermissa omnia sacra, omnia privata Officia damnata; cuncti deinde ad portum congregantur, egredientesque paucos e navibus, qui cladi superfuerant, defuerunt percontantur. Ut verò dubiâ antea spe, & suspenso metu, incertâ orbitatis expectatione casus suorum miseris illuxit, tunc toto littore plangentium genitum, tunc infelicium matrum ululatus, & quæ relæ flebiles audiebantur.

CAP. III. Inter hæc procedit inops è navi suus imperator Amilco, sordida, servilique tunica discessus; ad cuius conspectum plangentium agmina junguntur. Ipse quoque manus ad cœlum tendens, nunc fortem suam, nunc (*e*) publicam fortunam deflet, nunc deos accusat, qui tanta belli decora, & tot ornamenta victoriarum, quæ ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot urbibus, totiesque hostibus terrestri navalique, prælio victis, exercitum victorem non bello, sed peste deleverint; deferre se tamen civibus suis non modica solatia, quod malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent. Quippe neque eos qui mortui sunt, à se occisos; neque eos, qui reversi sunt, à se fugatos possint dicere. Prædam, quam relictis à se castris abstulerint, non esse talem,

(d) Is totam fore Siciliam; exceptis Syracusis, occupaverat.

(e) Veteres omnibus rebus fortunam ascribant. Quod au-

tem respectu hominum fortuna est, respectu Dei est providentia.

quam,

quam, velut spolium vieti hostis ostentent, sed quam possessione vacuâ, fortuitis dominorum mortibus sicuti caduca occupaverint. Quod ad hostes pertinet victores se recessisse; quod ad pestem pertinet, viatos; nihil tamen se gravius ferre, quam quod inter fortissimos viros mori non potuerit, servatissq; sit, non ad vitæ jucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis, quanquam ubi miseras copiarum reliquias Carthaginem reduxerit, se quoque sequuturum commilitones suos; ostensurumq; patriæ, non ideo se in eam diem vixisse, quoniam velit vivere, sed ne hos quibus nefanda lues pepercerat, infra hostium exercitus relietos morte suâ (f) proceret. Tali vociferatione per urbem ingressus; ne ad limina domus suæ venit, prosequutam multitudinem, velut postremo alloquio dimisit, obsecratisq; foribus, ac nemine ad se, nè filiis quidem admisitis, mortem sibi concivit.

Miserabilis  
Amilioris  
exitus.

## JUSTINI LIBER XX.

(a) **D**ionysius, ex Sicilia pulsis Carthaginibus, occupatōq; totius insulæ imperio, grave otium regno suo, periculofamque desidiam tanti exercitus ratus, copias in Italiam trajecit; simul ut militum vires continuo labore acuerentur, & regni fines proferrentur. Prima, illi militia aduersus Græcos, qui proxima Italici maris littora enebant, fuit: quibus devictis, finitimos quosq; aggreditur, omnisque Græci nominis Italiam possidentes, hostes sibi destinat: quæ gentes non partem, sed universam ferme Italiam eà tempestate occupaverant. Denique multæ urbes adhuc post tantam vetustatem, vestigia Græci moris ostentant. Namq; (b) Tus-

Dionysii seni-  
oris gesta.

A. C. 390.

(f) Hoc est desereret, desti- sit Italiam.  
uerit.

(b) Tyrrheni à Tyrrheno Atys

(a) Vide Diodor. lib. 4. B quo  
acto devicta Sicilia aggressus filio, Herculis Nepote. Virg. 1. 7.  
& 11. Aen. & Tucit. Ann. 4. 65. B.  
corum

corum populi qui oram inferi maris possident, à Lydia venerunt: & (c) Venetos, quos incolas superi mari videmus, capta & expugnata Troja, Antenor duce, misit: Adria quoq. Illyrico mari proxima, quæ & Adriatico mari nomen dedit. Græca urbs est (d) & Harpos, quam Diomedes, exciso Ilio, naufragio in ea loca delatus, condidit. Sed & Pæsæ in Liguribus Græcos autores habent: & in Tuscis, Tarquin à Thessalis & Spinambris: Perusini quoque originem ab Achæis ducunt. Quid Cere urbem dicam? Quid Latinos populos, qui ab Ænea conditi videntur? Item Falisci. Japygii, Nolani, Abellani, nonne Calcidenium coloni sunt? Quid tractus omnes Campaniæ? Quid Brutii, Sabinique? Quid Samnites? Quid Tarentini, quos Lacedæmonia profecto, Spuriosque vocatos accepimus? Thurinorum urbem condidisse Philoeteteni ferunt, ibique adhuc monumentum ejus visitur: & Herculis sagittæ in Apollinis templo, quæ fatum Trojæ fuere.

C A P. II. Metaponti quoque in templo Minervæ ferramenta, quibus Epeus, a quo conditi sunt, equum Trojanum fabricavit, ostentant: propter quod omnis illa pars Italiæ, (e) major Græcia appellatur. Sed principio originum Metapontini cum Sybaritanis & Crotoniensibus pellere cæteros Græcos Italiæ statuerunt. Cum primùm urbem (f) Syrim cepissent, in expugnatione ejus quinquaginta juvenes, amp' exos Minervæ simulacrum, sacerdo-

Epeus Trojæ-  
ni equi faber.

Exemplum  
cruelitatis &  
iapietatis.

(c) Plerique cum Autore nostro consentiant, hos à Trojanis devictis ortos. *Strabo* verol. 4. p. 134. eosdem ab Enetis, Galliæ populis, Oceano accolis, descendisse verisimilius putat.

(d) *Argiripa* prius dicta. *Virg. Aen.* 11. 246. & *Vid. Hor. 1. 1. Stat. 5. 86.*

(e) Torum Italiæ latus, quod infero mari alluitur, traxit *Seneca ad Helv.* cap. 6. *Gracia Ulterior, & Citerior, est, ut Liv. 7. 26. 19. postrema pars hodie Calabria nomine censetur.*

(f) *Siris Italica Civitas Metaponto* propinqua, *Steph. deinde Herculea* dicta. *Plin. 3. 11. temque*

temque deæ velatum ornamentis inter ipsa altaria <sup>Oraculum.</sup> trucidaverunt. Ob hoc quum peste & seditionibus vexarentur, priores Crotonienses Delphicum oraculum adierunt. Responsum his est, finem mali fore si violatum Minevæ numen, & interfectorum manes placassent. Itaque cum statuas juvenibus justæ magnitudinis, & imprimis Minervæ, fabricare cœpissent, Metapontini cognito oraculo deorum, occupandam & manium pacem, & deæ rati, juvenibus modica & lapidea simulacra ponunt, & deam <sup>Bellum Crotoniensem</sup> panificiis placant. Atque ita pestis utrobique sedata est, cùm alteri magnificentiâ, alteri velocitate certassent. Recuperata sanitatem, non diu Crotonienses quievere. Itaque indignantes, in oppugnatione Syris auxilium contra se à Locrensisbus latum, belum his intulerunt. Quo metu territi Locrenses ad Spartanos decurrunt, auxilium supplices deprecantur. Illi longinqua militia gravati auxilium à Castore & Polluce petere eos jubent, Neq; legati sociæ urbis responsum spreverunt: profecti; in proximum templum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant. Litis hostiis, obtentio; ut rebantur, quod petebant, haud secus lœti, quam si deos ipsos secum advecturi essent, pulvinaria iis in nave componunt, faustisq; profecti omnibus, solatia suis pro auxiliis deportant.

CAP III. Iis cognitis (g) Crotonienses & ipsi legatos ad oraculum Delphos mittunt, victoriae facultatem, belli; prosperos eventus deprecantes: Responsum, prius votis hostes, quam armis vindicendos. Cùm vovissent Apollini decimas prædæ, Locrenses & voto hostium, & responso Dei cogito, nonas voverunt; tacitamq; eam rem habuere, ne votis vincerentur. Itaq; cùm in aciem processissent, & Crotoniensium centum viginti

<sup>Oraculum vota Crotoniensium & Locrensisum.</sup>

(g) Vide Strab. l. 6. Cic. de 1 Nat. Deor. l. 1.

Desperatio  
enim, mag-  
num ad ho-  
nesta mori-  
endum inci-  
tamentum  
est. Curt.  
Victoria Lo-  
crensius de  
Crotonatis.  
Vid. Cic. lib.  
2 de Orat.  
& Livium 1.  
ab Urbe con-  
dita.

millia armatorum constituerent. Locrenses pauci-  
tatem suam circumspicientes (nam sola quindecim  
millia militum habebant) omisla spe victoriae, in  
destinatam mortem conspirant, tantisq; ardor ex  
desperatione singulos cepit, ut victores se putarent  
si non multi morerentur, sed dum mori honeste  
querunt felicius vicerunt. Nec alia causa victo-  
riæ, quam quod desperaverunt. Pugnantibus Lo-  
cenis, aquila ab acie nunquam recessit, eosq; tam diu  
circumvolavit, quoad vincerent. In cornibus  
quoq; duo juvenes diverso à cæteris armorum ha-  
bitu, eximiâ magnitudine, & albisequis, & coc-  
cineis paludamentis, pugnare visi sunt, nec ultrâ  
apparuerunt quampugnatum est. Hanc admirationem  
auxit incredibilis famæ velocitas. Nam eadem die,  
qua in Italia pugnatum est, & Corintho, & Athe-  
nis & Lacedæmone nunciata est victoria.

A. C. 567.  
Pythagoræ  
Peregrinatio.  
A. C. 547.  
A. C. 525.  
A. C. 580.

Pythagoræ  
doctrina a-  
pud Croto-  
nenses.  
Luxuriati, id  
est, luxuria  
corrupti.

C A P. IV. Post hæc, Crotoniensibus nulla vir-  
tutis exercitatio, nul'a armorum cura fuit. Ode-  
rant enim quæ infeliciter sumpserant, mutassentq;  
vitam luxuria, ni (b) Pythagoras philosophus fuisset.  
Hic (i) Sami Demarato locuplete negotiato-  
re patronatus magnisq; sapientiæ incrementis orna-  
tus, Ægyptum primo, mox Babyloniam ad perdit-  
cendos syderum motus, originemq; mundi spectan-  
dam profectus, summanscientiam consecutus erat.  
Inde regressus. Cretam & Lacedæmonia ad cognosc-  
endas Minois & Lycurgi inclytas ea tempestate  
leges, contenderat. Quibus omnibus instructus,  
Crotonam venit, populimq; in luxuriam lapsum  
autoritate suâ ad usum frugalitatis revocavit. Lau-  
dabat quotidie virtutem, & vitia luxuriæ contem-  
nebat, casusq; civitatum ea peste perditarum enu-  
merabat, tantumq; studium ad frugalitatem multi-  
tudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos in

(b) Vide Laerium in ejus vi. | (i) Marmaco potius ut Val-  
ta M. Cic. Tusc. 5. 4. Liv. 1. 18. | Max. 1. 8.

optimam

optimam frugem conversos fuisse incredibile vide-  
retur. Matronarum quoq; separatam à viris do-  
ctrinam, & puerorum à parentibus frequenter ha-  
buit. Docebat nunc has pudicitiam & obsequia in  
viros, nunc illos modestiam, & literarum studium.  
Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem om-  
nibus ingerebat, consecutusq; assiduitate disputati-  
onum erat, ut matronæ auratas vestes, cæteraque  
dignitatis suæ ornamenta, velut instrumenta lu-  
riæ, deponerent, eaque omnia delata in Junonis  
ædem iphi deæ consecrarent, præferens, *vera orna-  
menta matronarum pudicitiam, non vestes esse.* In juven-  
tutem quoq; quantum profligatum sit, viæ fœni-  
narum contumaces animi manifestat. Sed 300 ex  
juvenibus cum sodalitii jure sacramento quodam  
nexi, separatam à civibus cæteris vitam exercent,  
quasi cætum clandestinæ conjurationis haberent,  
civitatem in se converterunt, quæ eos cùm in unam  
domum convenissent, cremare voluit. In quo tu-  
multu 60. fermè homines periere, cæteri in exili-  
um profecti. Pythagoras autem cùm annos 20.  
Crotonæ egisset Metapontum migravit, ibiq; (k)  
decessit: cujus tanta admiratio fuit, ut ex domo  
eius templum facerent, eumq; pro Deo colerent.

CAP.V. Cum igitur Dionysius tyrannus, quem (l)  
suprà a Sicilia exercitum in Italiam trajecisse, bel-  
lumque Græcis intulisse, memoravimus, expugna-  
tis Locris, Crotonienses, vix vires longo otio ex  
prioris beilli clade resumentes, aggreditur. Qui  
fortius cum paucis tanto exercitui ejus quâm antea  
cum tot millibus Locrensum paucitati restiterunt.  
Tantum virtutis paupertas adversus insolentes di-  
vitias habet, tantoque insperata interdum sperata  
victoria certior est. Sed Dionysium gerentem bel-

(k) Vcl inedia, vel interfe-  
ctus à Syracusanis, dum agrum

territus.

(l) In principio hujus Li-  
bri.

Frugalitas  
virtutum  
genitrix.

A. C. 343.

A. C. 498.

A. C. 497.

Vel inedia,  
vel interfe-  
ctus à Syra-  
canis, dum  
agrum faba-  
ceum circu-  
it. Laert. E-  
piphonema  
egregium.  
Gallos Seno-  
nes intelli-  
git. Galli cur  
Italiam in-

vascrint.  
In Italiā  
CC. ante  
annos migra-  
verunt Ce-  
lliae, quam  
eſſet urbs in-  
censa. lib. 5.  
Strab. ab  
urbe.

Vixit ad  
magnam fe-  
nētutem, &  
filio regnum  
per manus  
tradidit.  
Laet. lib. 3.  
excessit enim  
annum LX.  
Prob.

A. C. 383.

Ium, legati Gallorum, qui paucos ante menses Ro-  
mam incenderunt, societatem, amicitiamq; peten-  
tes adeunt, gentemq; suam inter hostes ejus positam  
eſſe, magnōq; usui ei futuram vel in acie bellanti,  
vel de tergo intentis in prælium hostibus, affir-  
mant. Grata legatio Dionysio fuit. Ita paciā so-  
ciate, & auxiliis Gallorum auctus, bellum  
velut ex integro restaurat. Iis autem Gallis cauſa  
in Italiā veniendi, sedēſque novas querendi, in-  
testina discordia, & aſſidue domi diſſensiones fue-  
re; quaum tædio, cūm in Italiā veniſſent, ſe-  
dibus Tuscos expulerunt, & (m) Mediolanum,  
Comum, Brixiam, Veronam, Bergomum, (n)  
Tridentum, Vicentiam, coniderunt. Tusci quo-  
que, duce Rheto, avitis ſedibus amissis, Alpes oc-  
cupavere, & nomine ducis gentem Rhetiorum  
coniderunt. Sed Dionysium in Siciliam ad-  
ventus Carthaginienſum revocavit; qui recuperato  
ex exercitu, bellum, quod lue defuerant, auctis  
viribus, repebant. Dux belli Hanno Carthagini-  
enſis erat, cujus inimicus Suniato potentissimus eā  
tempeſtate Pœnorū, cum odio ejus Græcis lite-  
ris Dionysio adventum exercitus, & ſegniſiem du-  
cis familiariter prænunciasset, comprehenſis epi-  
ſtolis proditionis damnatur; facto ſenatusconſul-  
to, nē quis poſteā Carthaginienſis, aut literis Græ-  
cis, aut Græco ſermoni ſtudere, ne aut loqui cum  
hoſte, aut ſcribere ſine interprete poſſet. Nec  
multo poſt Dionysius, quem paulo ante non Sicili-  
a, non Italia capiebat, aſſiduis bellī certaminibus  
viętus, fractusque ad poſtremum (o) inſidiis ſuorum  
interficitur.

(m) Al. legunt Mediolanum,  
Mediolanus, & Mediolana plura-  
liter. De Origine hujus Urbis,  
vide Livium, 5. 34. 9.

(n) Rhetorum, non Gallorum  
oppidum tradit. Plin. 3. 19.

(o) C. de Nat. Deor. 3. 35.  
in ſuo lectulo mortauis in Tym-

paniſſis in Rogum illatus eſt;  
ſed, eum epulantem & largius  
bibente, in morbum incidiſſe,  
refert Diod. 15. 74. ut evenit  
Alex. Magno & Claudio. Plin.  
gaudio extinctum ſcribit accep-  
to tragicæ victoriam nuncio. 7. 53.

## JUSTINI LIBER XXI. CAP. I.

**E**xinde in Sicilia Dionysio tyranno, in locum ejus milites maximum natu ex filiis ejus nomine Dionysium suffecere: & (a) maturam æta-tem ejus secuti, & quod firmius futurum esset regnum, si penes unum remansisset, quam si porti-bus inter plures filios divideretur, arbitrantur. Sed Dionysius inter initia regni avunculos fratum suorum, velut æmulos imperii sui hortatorésq; puerorum, & divisionem regni tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum prius ad favorem popularium conciliandum intendit, excusatius fa-cturus quod statuerat, si probatus ante omnibus fo-ret. Igitur nexorum tria millia è carcere dimittit, Qui in tem-tributa populo per triennium remittit, & quibus cunq; delinimentis potest, animos omnium solici-tat. Tunc ad destinatum facinus conversus, (b) non cognatos tantum fratrum, sed etiam ipsos fra-tres interfecit: ut quibus consortium regni debe-bat, ne \* spiritus quidem consortium relinqueretur, tyrannidem in suos prius quam in externos auspi-catus.

**C A P II.** Sublatis deinde æmulis in segnitiem lapsus, saginem corporis (c) ex nimia luxuria ocu-lorumque valetudinem contraxit, adeò ut non fo-lem, non pulverem, non denique splendorem fer-re lucis ipsius posset. Propter quæ dum contemni- se putat, sævitia grassatur, nec, ut pater, carce-rem nensis, sed cædibus civitatem replet: ob quæ non contemptior omnibus, quam invisiōr fuit.

(a) Hoc est, *Ius Gentium*. Namque ut *Herodot.* 7. 2. ait, Apud universos homines institutum, ut maximus natu Li-berorum obtineat Principatum. Teste etiam *Cic.* 3. 5. de *Offic.*

(b) Vide *Plut.* in *Demetrio.*

c. 5. Hoc exemplo *Turcarum* quoque principes imperium à Parricidiis auspicantur.

(c) Nihil est quod certio-rem aut citiorem inducat Càli-ginem vini ingluvie.

Itaque cum bellum adversus eum Syracusani de-  
crevissent, diu dubitavit, an imperium deponeret,  
an bello resisteret; sed a militibus praedam, ur-  
bisque direptionem sperantibus, descendere in  
prælium cogit. Viëtus cum iterato non felicius  
fortunam tentasset, legatos ad Syracusanos mittit,  
spondens se depositurum tyrannidem si mitterent  
ad eum cum quibus de pace conveniret. In quam  
rem missos primores in carcere retinet: atque  
ita incautis omnibus, nec quicquam hostile metu-  
entibus, exercitum ad delendam civitatem mittit.  
Fit igitur in ipsa urbe anceps prælium, in quo  
oppidanis multitudine superantibus, Dionysius

A. C. 356. *Dionysi fuga ex Syracusis. Tyranni sceleri.* pellitur; qui cum obsidionem arcis timeret, cum omni regio apparatu in Italiam profugit tacitus. *Exul à Locrensisbus sociis acceptus, velut jure regnaret, arcem occupat, solitamque sibi fævitiam exercet. Conjuges principum ad stuprum rapi jubebat, virgines ante nuptias abducebat, stuprataisque \* procis reddebat (d) Locupletissimos quosque aut civitate pellebat aut occidi imperabat, bonaque eorum invadebat.*

C A P. III. Deinde cum rapinae occasio deesset, universam civitatem callido commento circumvenit. Cum Rheygynoruna tyranni Leophronis bello Locrenses premeantur, vorerunt, si victores forent, ut (e) die festo Veneris virgines suas prostiterent. Quo voto intermisso, cum adversa bella cum Lucanis gererent, in concionem eos Dionylius vocat; hortatur, ut uxores filiasque suas in templum Veneris, quam possint ornatissimas mitant ex quibus forte centum duæ, voto publico

(d) Proprium Tyrannorum est, cives reddere pauperes, tum ut exhaustis facultatibus adimant nocendi, tum quod ipsi in luxum & libidinem perenni sumptu est opus. Ari-

(e) *Veneralia* quidam interpretantur, sicut *Bacchanalia*, *Saturnalia*, &c. *Apogeo* 4. *Athens*, l. 3. 4.

fungantur

fungantur, religionisque gratiâ, uno stent in Iu-  
panari mense, omnibus ante juratis viris, ne quis  
ullam attaminet. Quæ res ne virginibus, voto  
civitatem solventibus fraudi esset, decretum face-  
rent, ne qua virgo nuberet, priusquam illæ maritis  
traderentur. Probato consilio, quo & supersticio-  
ni, & pudicitie virginum consulebatur, certatim  
omnes fœminæ impensius exornate in templum  
Veneris convenient: quas omnes Dionysius im-  
missis militibus spoliat, ornamenti que matrona-  
rum in prædam suam vertit. Quarundam viros di-  
tiores interfecit, quasdam ad prodendas virorum  
pecunias torquent. Cùm his artibus per annos sex  
regnasset, conspiratione Lociorum civitate pulsus,  
in Siciliam redit. Ibi Syracusas securis omnibus,  
post longam intercapedinem pacis per \* conditio-  
nem recepit.

C A P. IV. Dum hæc in Sicilia geruntur, interim  
in Africa princeps Carthaginientium Hanno o-  
fas, quibus reipub. superabat vires ad occupandam  
dominationem intendit, regn(mq; invadere, inter-  
fecto s. natu, conatus est. Cui sceleri solennem nup-  
tiarum diem filiæ suæ legit, ut religione votorum  
nefanda committeret, & nefanda commenta facili-  
tegerentur. Itaq; plebi epulas in publicis portici-  
bus, senatui in domo sua parat, ut poculis veneno  
infectis, secretius senatum & sine arbitris interfice-  
ret, (f)orbamq; remp. facilius invaderet Quà re ma-  
gistratibus per ministros prodita, scelus declinatum,  
non vindicatum est, ne in viro tam potenti plus ne-  
gotii faceret res cognita quam cogitata. Contendi  
itaq; cohibuisse decreto, modum nuptiarum sump-  
tibus statuunt, idque observari non ab uno, sed ab  
universis jubent, ne persona designata, sed vitia cor-  
repta esse viderentur. Hoc consilio præventus,

Dionysii  
crudelitas.A. C. 346.  
Dionysius  
turris Syra-  
cusiis portatur.  
Proditio-  
nem.Hannoniæ  
itup um &  
in fundum  
fæcius.

(f) Senatu, quasi parentibus, defititam.

iterum servitia concitat, statutaq; rursus c. dium die, cùm denuò se proditum videret, timens judicium, munitum quoddam castellum cum viginti millibus servorum armatis occupat. Ibi dum Afros, regemq; Mauritanorum concitat, capitur, virgisque cæli, effossis oculis, & manibus, cruribusq; fractis, ve'ut à singulis membris pœnæ exigerentur, in conspectu populi occiditur, corpus verberibus lacerum erici affigi in cruce figitur. Filii quoq; cognatiq; omnes, etiam innoxii supplicio traduntur, ne quisquam aut (g) ad imitandum facinus, aut ad mortem ulciscendam ex tam nefaria domo supereffet.

**C A P. V.** Interea Dionysius Syracusis receptus, cùm gravior crudeliörq; indies civitati esset, iteratà conspiratione obsidetur. Tunc (h) deposito imperio arcem Syracusanis cum exercitu tradidit, receptoq; privato instrumento, (i) Corinthum in exi'um posiciscitur: Ibi humillima quæq; tutissima existimans, in sordidissimum vitæ genus descendit: non contentus in publico vagari, sed potare: nec conspici in popinis lupanaribusq; sed totis diebus desidere cum perditissimo quoq; de minimis rebus disceptare, pannosq; & squalidus incedere: risum libentiūs præbere quam captare, in macello perstare, quæ emere non poterat, (k) oculis devorare: apud ædiles adversus lenones jurgari, omniaque ita facere, ut contemnendus magis, quam metuendus videatur. Novissime se ludimagistrum professus, pueros in trivio docebat, ut aut à timentibus semper in publico videretur, aut à non timentibus faciliūs contemneretur. Nam licet \* tyrannicis vitiis semper abundaret, tamen simulatio hæc vitiorum non naturæ erat: magisq; hac arte, quam amissio regali

\* Tyranni  
vitiis semper  
abundant.

(g) Nota; Cæsiorum, Cornelie-

rum, Brutorum, &c. historiam.

(h) Timoleon & Corinthiis se

arcemque permisit. Plutar. c.

17. Died. 16. 71.

(i) Hinc Proverbium Dionysius Corinthi. Cie. ad Attic. 99.

Val. Max. 6. 9.

(k) i.e. avide spectare. Mart.

1. 97. oculis comedere.

pudore

pudore faciebat expertus quam invisa tyrannorum forent jam sine opibus nomina. Laborabat itaque invidiam præteriorum contemptu præsentium deme-<sup>ie, neq.</sup> honesta, sed tuta consilia circumspiciebat. Inter has tamen dissimulationum aites ter insimulatus est affectatæ tyrannidis; nec aliter, quam dum contemnitur, liberatus est. Inter hæc Carthaginien-<sup>ses</sup> tanto successu rerum Alexandri magni exterriti, verentes ne Persico regno & Africam vellet adjun-<sup>gere,</sup> mittunt ad speculandos ejus animos Amilca-<sup>rem</sup> cognomento Rhodanum, virum solertia facun-<sup>diq;</sup> præter cæteros insignem. Augebant enim metum & Tyrus urbs, autor originis suæ, capta, & Alexandria æmula Carthaginis, in terminis Africæ <sup>A. C. 332.</sup> & Ægypti condita, & f. licitas regis, apud quem <sup>Et vers.</sup> nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminabat-<sup>Orof.</sup> tur. Igitur Amilcar per Parmenionem aditu regis <sup>A. C. 330.</sup> obtento, profugisse, sed ad regem expulsum patriæ <sup>Amilcaris</sup> singit, mi itemque se expeditionis offert. Atque <sup>Rhodani</sup> ita consiliis ejus exploratis, in tabellis ligneis, delu-<sup>dolus.</sup> per ce:à vacuâ inducta, civibus suis omnia per-<sup>scribebat.</sup> Sed Carthaginenses post mortem regis <sup>In gratitudi-</sup> reversum in patriam, quasi urbem r. gi vindicasiet, <sup>us exem-</sup> non ingratia tantum, verùm etiam & crudeli animo <sup>plum.</sup> necaverunt.

## JUSTINI LIBER XXII.

(a) **A** Gathocles Siciliæ tyrannus, qui magnitu- <sup>A. C. 317</sup>  
dini prioris Dionysii succedit, ad regni majestatem ex humili & folido genere pervenit. Quippe in Sicilia patre figulo natus, non honestiore Agathocles  
pueritiam quam principia originis habuit. Siquidem <sup>natus &</sup> formâ, & corporis pulcritudine egregius, diu <sup>mores.</sup>

(a) *Lege Diet.* lib. 20 *Plut.* | *Epig.* 8.  
in *Apophthegm.* c. 26. *Asfin.*

vitam stupri patientia exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus, libidinem a viris ad foeminas transstulit. Post hæc apud utrumq; sexum famosus, vitam latrociniis mutavit. Interjecto tempore cum Syracusas concessisset, accitisq; in civitatem int*er* incolas esset, diu sine fide fuit: quoniam nec in fortunis quod amitteret, nec in verecundia quod inquinaret, habere videbatur. In summa gregariam militem fortitus, non minus tunc seditiosa, quam ante*ter* turpi vita in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenuus & in concionibus per facundus habebatur. Brevi itaque centurio, ac deinceps tribunus militum factus est. Primo bello adverlus **Aetneos** magna experimenta sui Syracusanis dedit. **Sequenti** (b) Campanorum tantam de se spem omnibus fecit, ut in locum demoitui ducis Damasconis sufficeretur. Cujus uxori em adulterio cognitam, post mortem viri in matrimonium recepit. Nec contentus quod ex inope repente dives factus esset, piraticam adversus patiam exercuit. Saluti ei fuit, quod socii capti tortique de illo negaverunt. Bis occupare imperium Syracusarum voluit, bis in exilium actus est.

**Agathocles**  
Syracusas ol-  
uidet.  
A. C. 314.

CAP. II. A Murgantinis apud quos exulabat, odio Syracusanorum, primo prætor, mox dux creature. In eo bello & urbem Leontinorum capit, & urbem Syracusas obside*re* cœpit: ad cuius auxilium Amilcar dux Pœnorum imploratus, depositis hostilibus odiis, præsidia militum mittit. Ita uno & eodem tempore Syracusæ & ab hoste civili amore defensæ, & a civi*re* hostili odio impugnatæ sunt. Sed Agathocles cum videret fortius defendi urbem, quam oppugnari, precilus per internuncium Amilcarem exorat, ut inter se & Syracusanos pacis arbi-

(i) Hoc in Sicilia loca quæ- | 60. nunc appellatur Terra de-  
tem tenuisse indicat. *Diod. 16.* | Latere.

tria suscipiat. peculiaria in ipsum officia sua reprobmittens. Qua spe impletus Amilcar, societatem cum eo metu potentiae ejus jungit, ut quantum vivuum Agathocli adversus Syracusanos deditset; tantum ipse ad incrementa domesticae potentiae recuperaret. ~~¶~~ Gitur non pax tantum Agathocli conciliatur, verum etiam prætor Syraculis constituitur. Tunc Amilcari expositis (*c*) ignibus cereis, taetisq; in obsequia Pœnorum jurat. Deinde acceptis ab eo quinq; millibus Afrorum, potentissimos quosq; ex principibus interfecit, atq; ita veluti reip. statum formaturus, populum (*d*) in theatrum ad concionem vocari jubet, contraetio in gymnasio senatu, quasi quædam prius ordinaturus: sic compositis rebus, immisis militibus populum obsidet, senatum trucidat: cuius peracta cæde, ex plebe locupletissimos quosq; interficit.

C A P. III. His ita gestis militem legit, exercitumque conscribit: quo instructus finitimas civitates nihil hostile metuentes, ex improviso aggreditur. Pœnorum quoque socios permittente Amilcare fœdere injuriis vexat: propter quo l querelas Carthaginens. socii non tam de Agathocle, quam de Amilcare detulerunt, hunc ut dominum & tyrannum, illum ut proditorem arguentes, à quo infestissimo hosti fortunæ sociorum, interposita pætione, donatæ sint: cui ab initio Syracusæ in pignus societatis sint traditæ: urbs semper Pœnis infesta, & de imperio Siciliæ Carthaginis æmula; nunc insuper civitates sociorum eidem pacis titulo traditæ sint. Denunciare igitur se hæc brevi ad ipsos redundatura, ac propediem sensuros quantum mali non Siciliæ magis, quam ipsis Africæ attulerint. His querelis se-

(c) In rebus enim sacris, quae illi jurisjurandi *Cereos adhuc*bitos constat.

(d) Nam Græcis & Græcien-

ibus plurisque Theatrum fuisse  
pro *Curia, Foro, Comitio, Divid.*  
16. 85. *Liv. 24. 39. Tacit.*  
*Hist. 2. 89. 6.*

natus in Amilcarem accenditur. Sed quoniam (e) in imperio esset, tacita de eo suffragia tulerunt, & sententias prius quam recitarentur, in urnam conjectas obsignari jusserunt, donec alter Amilcar Gisgonis filius, à Sicilia reverteretur. Sed hæc callida commenta Pœnorum, & sententias (f) inauditas, mors Amilcaris prævenit, liberatusque est fati munere, quem sui \* per injuriam cives inauditam damniverant. Quæ res Agathocli adversus Pœnos occasionem movendi belli dedit. Prima igitur cum Amilcare, Gisgonis filio, prælii congressio fuit: à quo vietus, majori mole reparaturus bellum, Syracusas concessit. Sed secundi certaminis eadem fortuna, quæ & prioris fuit.

**C A P. IV.** Cum igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinxissent, Agathoclesq; se nec viribus parem, neq; ad obsidionem ferendam instruetum videret, super hæc à sociis crudelitate ejus offensis, desertus esset, statuit bellum in Africam transferre: mira prorsus audacia, ut quibus in solo urbis suæ par non erat, eorum urbi bellum inferret: & qui sua tueri non poterat, impugnaret aliena, vietūsq; victoribus insultaret. Hujus consilii non minus admirabile silentium, quam commentum fuit, populo hoc solum professus, invenisse se victoriæ viam; Animos illitatum in brevem obsidionis patientiam firmarent, vel si cui status præsentis fortunæ displiceret, dare se ei discedendi liberam potestatem. Cum mille sexcenti discessissent cæteros (g) ad obsidionis necessitatem frumento & stipendio instruit: quinquaginta tantum secum talenta ad præsentem usum aufert. cætera ex hoste melius quam ex sociis paraturus. Omnes deinde servos mi itaris ætatis

Amilcaris  
obitus.

\* Propter  
Bellum Aga-  
thoclis cum  
Carthagini-  
ensibus.

*A. C. 311.*

*A. C. 310.*  
Agathoclis  
audacia, qui  
victus victo-  
ribus Car-  
thagineni-  
bus bellum  
infert.

Agathocles  
oppressus ex  
Sicilia in  
Africam bel-  
lum trans-  
fert.

(e) Tum temporis Consul.

(f) Locus hic cum depravate  
legeretur, nonnullis negotiis  
facit, sed M. SS. Lectione ex-

pressa, nihil est quod lectorum

morari possit.

(g) Rectius autem, obsidionis  
necessitate.

libertate

libertate donatos, sacramento adegit; eosq; & maiorem partem ferme militum navibus imponit, ratus ex æquata utriusq; ordinis conditione mutuam inter eos virtutis æmulationem futuram: (b) cæteros omnes ad tutelam patriæ relinquit.

CAP. V. Septimo igitur imperii anno comitibus duobus adultis filiis, Archagatho & Heraclida, nullo militum sciente quo veheretur, cursum in Africam dirigit. Cum omnes aut in Italiam præ datum se, aut in Sardiniam ituros crederent, tum primum exposito in Africæ litore exercitu, consilium suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusæ positæ sint, ostendit: quibus aliud nullum auxilium supereret

A.C. 310  
Hortatoria  
Agathochis  
at milites  
oratio: Pro-  
posita à peri-  
culo Ratio.

quam ut hostibus faciant, quæ ipsi paterentur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse quæ patriæ vires subministrant: foris hostem etiam suis viribus vinci, deficientibus sociis, & odio diuturni imperii externa auxilia circumspicientibus. Huc accedere, quod urbes, castellaq; Africæ non muris cinctæ, non in montibus posita sint, sed in planis campis, sine ullis munimentis jaceant: quas omnes metu excidii facile ad belli societatem perduci posse. Majus igitur Carthaginiensibus ex ipsa Africa, quam ex Iugia exarsurum bellum, coituraque auxilia omnium adversus unam urbem nomine quam opibus ampliorem, & quas non attulerit vires, inde sumpturum. Nec in repentina Pœnorum metu, modicum momentum victoriæ fore, qui tantâ audaciâ hostium perculsi trepidaturi sint. Accessura & villarum incendia, castellarum urbiūmq; contumacium dereptionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem. Quibus omnibus non sibi tantum in alios, sed & aliis in se

(b) Cum fratre Antandro. De hoc vide Diodor. 20. 4. Ut se absente nihil Syracusani mo-

verent, sed quiescerent, dis- junctis à se invicem cognati- bus, &c.

sentient

sentient patere bella. His non solum Pœnos vincī, Ab honesto. sed & Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in ejus obsidione hostes, cum sua urgeantur. Nusquam igitur alibi facilius bellum, sed nec prædam uberiorem invenire posse. Nam (*i*) captâ Carthagine, omnem Africam Siciliamq; præmium victorum fore. Gloriam certe tam honestæ militiæ, tantam in omne ævum futuram, ut <sup>\*</sup> determinari nullo tempore oblivionis possit, ut dicatur eos solos mortaliū esse, qui bella, quæ domi ferre non poterant, ad hostes transulerint, ultróq; victores infecuti sint, & obfessores urbis suæ obfederint. Omnibus igitur forti ac lato animo bellum ineundum, quo nullum aliud possit aut prælium victoribus uberior, aut victis monumentum illustrius dari.

*A. C. 310.  
Aug. 15.  
Solis defectus.*

*Prodigiū interpretatio.*

*Uen. fecit  
Alex. Mag-  
nus.*

*Duos tan-  
tum amisit  
è suis Aga-  
thoꝝ.  
Orof.*

C A P. VI. His quidem adhortationibus animi militum erigebantur. Sed terribat eos portentivis quod navigantibus eis sol defecerat. Cujus rei rationem non minore curâ rex quam beli reddebat, affirmans si prius quam proficiserentur factum esset, credi adversum profecturos prodigium esse: nunc quia egressis acciderit, illis ad quos eatur, portendere. Porro defectus (*k*) naturalium syderum semper præsentem rerum statum mutare, certimque esse florentibus Carthaginensium opibus, adversisque rebus suis commutationem significari. Sic consolatis militibus, universas naves consentiente exercitu incendi jubet, ut omnes scirent auxilio fugæ ablato aut vincendum, aut moriendum esse. Deinde cum omnia, quacunque ingredenterur, prosternerent, villas castellaque incenderent, obvius his fuit cum 30. millibus Pœnorū (*l*) Hanno dux,

(*i*) Hoe Argumento usus fuit *Severus* apud *Hered.* 1. 2. militis hortatus, *Occupemus*, inquit, *quamprimum* in *Ramam, Larem ipsum Imperii, reliqua* dein facile *expeditum.*

(*k*) *Solis & Luna*, ita forte dictorum, quod rerum naturam maximè movere creduntur.  
(*l*) *Died.* 20. 10. qui aucto nostro dicitur *Bonilcar*, aut *Vomilcar*.

& prælio commisso, duo de Siculis, tria millia de  
Pœnis cum ipso duce cecidere. Hac viætoria & Si-  
culorum animi eriguntur, & Pœnorum franguntur.  
Agathoc'es viætis hostibus, urbes castellaq; expug-  
nat, prædas ingentes agit, hostium multa millia  
trucidat. Castra deinde in quinto lapide à Cartha-  
gine statuit, ut damna charissimarum rerum, vasti-  
tatemque agrorum, & incendia villarum, de muris  
ipsius urbis specularentur. Interea ingens totâ Af-  
ricâ deleti Pœnorum exercitûs fama, occupata-  
rûmque urbium divulgatur. Stupor itaq; omnes  
& admiratio incessit, unde tanto imperio tam subi-  
tum bellum præsertim ab hoste jam viæto. Admi-  
ratio deinde paulatim in contemptum Pœnorum  
veititur. Nec multò post non Africa tantum, ve-  
rûm etiam urbes nobilissimæ novitatem sequutæ  
ad Agathoclem defecere, frumentoq; & stipendio \* Extruxere.  
viætorem \* adjuvere.

Afrorum ad  
Agathoclem  
defectio.

\* Extruxere.

\* Andronem  
appel. Oros.

A. C. 308.

Ophellas per  
dolum cedi-  
tur.

A. C. 307.

CAP. VII. His Pœnorum malis etiam deletus in  
Sicilia cum imperatore exercitus, velut quidem æ-  
rumnarum cumulus accessit. Nam post profectio-  
nem à Sici ia Agathoclis, in obsidione Syracusarum  
Pœni segniores redditi, ab \* Antandro fratre regis  
Agathoclis occisione cæsi nunciabantur. Itaque  
cum domi, forisq; eadem fortuna Carthaginensi-  
um esset, jam non tributariæ tantum ab his urbes,  
verûm etiam socii reges deficiebant, amicitiarum ju-  
ra non fide, sed successu ponderantes. Erat inter cæteros  
rex Cyrenarum Ophellas, qui spe improbâ, regnum  
totius Africæ amplexus, societatem cum Agathocle  
per legatos junxerat, pactusq; cum eo fuerat, ut Si-  
ciliæ illi, sibi Africæ imperium, viætis Carthagini-  
ensibus, cederet. Itaq; cum ad belli societatem cum  
ingenti exercitu ipse venisset, Agathocles blando  
alloquio, & humili adulazione, cum saepius simul  
œnassent, (m) quia filius ejus ab Ophella adopta-

(m) Alter legamus, Quia fi- | incau : eum interficit,  
lius ejus ab Ophella adoptatus esset, | tus.

tus esset, incautum eum interfecit: occupatōque exercitu ejus, iterato Carthaginenses omnibus viribus bellum \* struentes, magno utriusq; exercitū sanguine, gravi prælio superat. Hoc certaminis discrimine tanta desperatio illata Pœnus est, ut nisi in exercitu Agathoclis ora seditio esset, transiturus ad eum (n) Bomilcar, dux Pœnorū cum exercitu fūerit. Ob quam noxam in medio fori à Pœnus patibulo suffixus est; ut idem locus monumentum suppliciorum ejus esset, qui ornamentum ante fuerat honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem civium tulit, adeò ut de summa cruce, veluti de tribunali in Pœnorū scelere concionaretur, objectans illis nunc Hannonem falsa affectati regni invidiā circumventum, nunc Gisgonis innocentis exilium, nunc in Amilcarem patrum suum tacita suffragia, quod Agathoclem socium illis facere quam hostem maluerit. Hæc cùm in maxima populo concione vociferatus esset, expiravit.

CAP. VIII. Interea Agathocles profligatis in Africa rebus, tradito Archagatho filio exercitu, in Siciliam recurrit; nihil aëtum in Africa existimans, si amplius Syracusæ ob siderentur. Nam post occisum Amilcarem, Gisgonis filium, novus eo à Pœnus missus exercitus fuerat. Statim igitur, primo adventu ejus omnes Siciiæ urbes auditis rebus, quas in Africa gesserat, certatim se ei tradunt; atque ita pulsis è Sicilia Pœnus, totius insulæ imperium occupavit. In Africam deinde reversus, seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adventum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concionem vocatos, blandis verbis permulxit; stipendia illis non à se flagitanda esse, sed ab hoste quærenda, communem victoriam, communem prædam fu-

(n) Carthaginensium duces, l. 1. de Bell. Gorb. etiam Reges vocantur. *Precep.*

eturam. Paululum modo attenderent, dum belli reliquæ peragantur, cùm sciant Carthaginem captam spes oīnnium expleturam. Sedato militari tumultu, interiectis diebus ad castra hostium exercitum dicit; ibi inconsultius prælium committendo, majorem partem exercitūs perdidit. Cùm itaque in castra fugisset, (o) versamq; in se invidiam temere commissi belli videret, pristinamq; offensam non depensi stipendiī metueret, concubia nocte solus à castris (p) cùm Archagatho filio profugit. Agathocles Quod ubi milites cognovere, haud secūs quam si ab fuga. hoste capti essent, trepidavere. Bis se a rege suo in mediis hostibus, relistos esse, proclamantes, salutemq; suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura quidem relinquenda fuerat. Cùm persequi regem vellent, à Numidis accepti, in castra revertuntur: comprehenso tamen Archagatho, qui à patre noctis errore discesserat: Agathocles autem navibus, quibus fuerat à Sicilia regressus, cum custodilis earumdem Syracusas defertur. Exemplum flagitii singulare, Rex exercitūs sui defensor, filiusq; pater proditor. Interim in Africa post fumam regis, milites pactione cùm hostibus factā, interiectis Agathoclis filiis, Carthaginiensibus se tradidere. Archagathus cùm occideretur ab Archelao amico \* Antipatri, rogavit, eum, quidnam liberis ejus facturum Agathoclem putet, per quem ipse liberis careat? Tunc respondit, satis habere se, quod superstites eos esse Agathoclis liberis sciat. Post hæc Pœni ad persequendas belli reliquias, duces in Siciliam miserunt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus fecit.

Agathocles  
à Pœni vin-  
citur.

Perditionis  
& perfidie  
exemplum.

• Antipatri.  
Archagathi  
Agathoclis  
filii mors.

A. C. 307.

A. C. 306.

(o) Hoc est, mālām existimationem & quasi infamiam. *Liv.* 24. 25. *Flor.* 3. 6. 2.

(p) Relectis filiis, à militibus, cognita fuga, interfecti sint, ut scribit *Diod.* 20. 70.

## JUSTINI LIBER XXIII.

**A** Gathocles rex Siciliæ, pacificatus cum Cartnaginiensibus, partem civitatum à se fiducia vi-  
rium dissidentium, armis subegit. Deinde quasi  
angustis insulæ terminis clauderetur, cuius imperii  
partem primis incrementis ne speraverat quidem,  
in Italiam transcendit, exemplum Dionysii fecutus,  
qui multas civitates Italæ subegerat. Primi igitur  
hostes illi (a) Brutii fuere, qui & fortissimi & opu-  
lentissimi videbantur, simul & ad injurias vicino-  
rum prompti. Nam multas civitates Græci nomi-  
nis Italia expulerant: autores quoque suos Lucanos  
bello vicerant, & pacem cum his æquis legibus fe-  
cerant. Tanta feritas animorum erat, ut nec origini  
suæ parcerent. Namque Lucani iisdem legibus li-  
beros suos, quibus & Spartani, instituere soliti erant.

**E**piphonemia.  
**L**ucanotum  
& Spartanc-  
rum mos in  
educandis li-  
beris.

**A. C. 356.** Quippe ab initio pubertatis, in sylvis inter pastores  
habebantur, sine ministerio servili, sine ueste quam  
induerent, vel cui incubarent: ut à primis annis du-  
ritiæ, parsimoniæq; sine ullo usu urbis, assuescerent.  
Cibus his præda venatica, potus mellis, & laetis, &  
fontium liquor erat: sic ad labores bellicos indura-  
bantur. Horum igitur ex numero quinquaginta pri-  
mò ex agris finitimorum prædari soliti, confluente  
deinde multitudine, solicitati præda cum plures fa-  
eti essent, infestas regiones reddebant. Itaque fati-  
gatus querelis socrorum Dionysius Siciliæ tyrannus,  
sexcentos Afros ad compescendos eos miserat, quo-  
rum castellum proditum sibi per Brutiam mulie-  
rem expugnarent, ibique civitatem, concurrentibus

(a) Strabo lib. 6. *Brutios*,  
ait, à *Lucanis* dictos, qui *Brut-*  
*tios* sua lingua vocabant *Apo-*  
*litas*, *Rebelles*, & *Fugitives*.

Steph. à *Bretto* *Herculis* filio  
vult dictos. Hodie *Calabria in-*  
*terior* appellatur.

ad opinionem novæ urbis pastoribus, statuerunt: Brutii unde  
Brutiosq; se ex nomine mulieris vocaverunt. Pri-  
mum illis cum Lucan's originis suæ autoribus, bel-  
lum fuit. Quâ victoria eræti, cùm pacem æquo  
jure fecissent, cæteros finitimos armis subegerunt,  
tantasq; op's brevi consecuti sunt, ut perniciosi eti-  
am regibus haberentur. Deniq; Alexander rex Epipi-  
ri, cùm in auxiliū Græcarū civitatū cum magno ex-  
ercitu in Italiam venisset, cum omnibus copiis ab  
hi's deletus est. Quare feritas eorum successu felici-  
tatis in Italâ, diu terribilis finitimus fuit; ad po-  
strem imploratus Agathocles, spe ampliandi reg-  
ni, à Sicilia in Italiam trajecit.

CAP. II. Principio adventūs opinione (b) ejus concusſi legatos ad eum, societatem amicitiāmque petentes, miserunt. Quos Agathocles ad cœnam invitatos, ne exercitum trajici viderent, in posterum statuā his die consensis navibus frustratus est; sed fraudis haud latus eventus fuit. Siquidem reverti eum in Siciliam interje&tis paucis diebus, vis morbi coegit: quo toto corpore comprehensus, per omnes nervos articulōisque humore pestifero gravisante, velut intestino singulorum membrorum bello impugnabatur. Ex qua desperatione bellum inter filium & nepotem Agathocles, cùm morbi cura, & ægritudo graviores essent, & inter se alterum a' terius malo cresceret, desperatis rebus, uxorem suam Theogenam, genitosque ex se duos parvulos, cum omni pecunia, & familia, regalique instrumento, quò præter illumi

(b) Opinio huic Authori est | ejus concusſi, &c. I.e. fama ter-  
rena & Rumer. Ita legamus; | rati.

dicti.

A. C. 300.

A. C. 300.

Agathocles  
fraus.

Gravis mor-  
bus.

Bellum inter  
filium & ne-  
potem Aga-  
thocles.

A. C. 289.  
Theogenia,  
Agathocles  
Uxor.

nemo



Discessus miserabilis de-  
scriptio.

Matrimoni-  
um.

Theogena  
proba & ma-  
ritum aman-  
tis conjug's  
exemplum.

Pietas filic-  
rum erga pa-  
rentes, & pa-  
rentum erga  
liberos.

\* Oculos.  
Agathoclis  
exitus.

A. C. 289.

A. C. 286.

A. C. 277.

Revertitur  
ad Pyrrhi  
historiam.

A. C. 276.  
A Tarentinis  
& Samnitibus.  
Plut.

nemo regum ditior fuit, navibus impositos Ægyptum, unde uxorem acceperat, remittit, timens ne prædonem regni sui hostem paterentur. Quanquam uxor diu ne ab ægro divelleretur, deprecata est, ne discessus suus adjungi nepotis parricidio posset, & tam cruenter hæc deseruisse virum, quam ille impugnasse avum videretur: *Nubendo se (c) non prosperæ tantum, sed omnis fortune iniissi sociatem*: Nec invitam periculo spiritus sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet, & exequiarum officium, in quod profecta se, nemo sit successus, obsequio debita pietatis impleret. Discedentes parvuli flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Ex altera parte uxor maritum, non amplius visura, \* oculis fatigabat. Nec minus senis lacrymæ miserabiles erant. Flebant ii morientem patrem, ille exules liberos. Hi discessu suo solitudinem patris tenetis tenis ægri (d), ille in spem regni suscepit, fugi reliqui in egestate lugebat. Inter hæc regi secundus omnis assistentium fletibus tam crudelis dissidii im-qua-  
pleta, resonabat. Tandem lacrymis finem necessitas profectionis imposuit, & mors regis proficillimis centes filios secuta est. Dum hæc aguntur, Caricuti thaginienses, cognitis quæ in Sicilia agebantibus occasionem totius insulæ occupandæ datam sibi existimantes, magnis viribus eō trajiciunt, multasque civitates subigunt.

C A P. III. Eo tempore & (e) Pyrrhus adversus Romanos Bellum gerebat, qui imploratus a Siculipem in auxilium, sicuti dictum est, cum Syracusas venisset, multasque civitates subegisset, rex Siciliam ager sicut Epiri appellatur. Quarum rerum felicitatio fætus, Heleno filio Siciliæ, velut avitum (natus suscepit ex filia Agathoclis regis erat) Alexandru-

(c) Ut Porcia Bruto, Plut. in

Bruto, c. 19.

(d) Nempe 95. annos na-

(e) Vide Plut. in vita I

(f) (g) rhi, Panjan. in Attic. Flor. l. 2. Quare autem

autem Italiam regnum destinat. Post hæc multa secunda prælia cum Carthaginiensibus facit. Interjecto deinde tempore, legati (f) ab Italicis sociis venere, nunciantes Romanis resisti non posse, deductionemque futuram, nisi subveniat. Anxius tamquam, ambiguo periculo, incertusque, quid ageret, vel quibus primùm subveniret, in utramque pronus consultabat. Quippe instantibus hinc Carthaginiensibus, inde Romanis, periculose videbatur, exercitum in Italiam non trahicere, periculosius à Sicilia deducere; ne aut illi non latè ope, aut hiderferti amitterentur. In hoc astu periculorum tuantissimus portus conciliorum visus est, omnibus viis curaribus \* decernere in Sicilia & profligatis Carthaginensis, exercitum \* transponere in Italia. Itaque conserto prælio, cùm superior fuisset, quoniam tamen à Sicilia abiret (g) pro victo pto fugere visus est: ac propterea socii (h) ab eo degenererunt: & imperium Siciliæ tam cito amisit, quam facile quæsierat. Sed nec in Italia meliore Partim ad felicitate usus, in Epirum revertitur. Admirabilis utrisque rei casus in exemplum fuit. Nam si Caracte ante secunda fortuna, rebus supra vota fluenti- nibus, Italiam Siciliæque imperium & tot de Roma- i ex suis viætrias attraxerat: Ita nunc adversa, velut M. Curio. Itaquin ostentationem frugalitatis humanæ, destruens A.C. 275. quæ cumulaverat; Siciliensi ruinæ naufragium ma- versus, & foedam adversus Romanos pugnam, tur- iculamque ab Italia discessum adjecit.

CAP. IV. Post protectionem à Sicilia Pyrrhi A.C. 275. ciliamagistratus (i) Hiero creatur, cujus tanta modera- citas fuit, ut consentiente omnium civitatum favore, (natus adversus Carthaginenses primùm, mox rex andi)

(f) A Tarentinis & Samni- illis.

(g) h. e. tanquam vietus;

autem

(h) Partim ad Carthaginenses partim ad Mamertinos. Pl. c. 52.

(i) Pausan. l. 6. impreſſi

legebant Hieroclyto, & Gelo.

crearetur.

Hieronis  
natales.

Hero ab a-  
pibus melle  
educatus.

Prodigia in  
Hierone. Ob  
id Pallas de-  
lectatur no-  
ctua, ut Plu-  
tarch. in  
Demost.  
Bonis princi-  
pis officia.

crearetur. Hujus futuræ majestatis ipsa infantilis educatio, quasi prænuncia fuit. Quippe genitus erat patre Hierocli, nobili viro cuius origo à Gelo, antiquo Siciliæ tyranno, manabat: sed maternum illi genus sordidum, atque admodum pudibundum fuit. Nam ex ancilla natus, ac propterea à patre, velut de honestamentum generis, expositus fuerat. Sed parvulum, & humanæ opis indigentem, apes, congesto circa jacentem melle, multis diebus aluere. Ob quam rem responso aruspicum admonitus pater, qui regnum infanti portendi canebant, parvulum recolligit, omnique studio ad spem majestatis quæ promittebatur, instituit. Eadem in ludo inter coæquales discenti, lupus tabulam, in turbâ puerorum repente conspexit, eripuit: Adolescenti quoque prima bella in eunti, aquila in clypeo, noctua in hasta confedit. Quod ostentum & in consilio cautum, & manu promptum, regémque futurum significabat. Denique adversus provocatores saepe pugnavit, semperque victoriam reportavit: A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est. Pulchritudo ei corporis insignis, vires quoque in homine admirabiles fuere: In alloquio blandus, in negotio iustus, in imperio moderatus erat, prorsus ut nihil ei regium deesse videretur, præter regnum.

¶ C. 280.  
Græcorum  
res.

\* Imperio.

### J U S T I N I L I B E R XXIV. C A P . I.

Cum hæc in Sicilia geruntur, interim in Græcia dissidentibus inter se bello Ptolemæo Ceraunico & Antiocho, & Antigono regibus omnes fermè Græciæ civitates, ducibus Spartanis, velut occasione data ad spem libertatis erectæ, missis invicem legatis, per quos in societatis federa alligarentur, in bellum prorumpunt: & ne cum Antigono, sub cuius\* bello erant bellum cepisse videantur, socios ejus Ætolos aggrediuntur, causas belli

belli prætendentes, quod concensu Græciæ sacramum Apollini. (a) Cyreum campum per vim occupassent. Huic bello ducem eligunt Aran, qui adunato exercitu, urbes, sataque in his campis posita depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit. Quod cum è montibus conspicati Ætolorum pastores essent, congregati admodum quingenti, sparsos hostes, ignorantes quanta manus esset, quorum conspectum illis metus & incendiorum fumus abstulerat, consequuntur, trucidatisque admodum novem millibus, prædonis in fugam verterunt. Reparantibus deinde Spartanis bellum, auxilium multæ civitates negaverunt, existimantes dominationem eos Græciæ, non libertatem quære. Interea inter reges bellum finitur. Nam Ptolemaeus, pulso Antigono, cum regnum totius Macedoniae occupasset, pacem cum Antiocho facit, Macedoniam affinitatemque cum Pyrrho, data ei in matrimonio rex. (b) filiâ suâ, jungit.

C A P. II. Exinde externo metu deposito, impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit, insidiasque Arsinoe fororí suæ instruit: Arsinoe Ptolemaei foror. quibus & filios ejus vitâ, & ipsam Cassandriæ urbis possessione privaret. Primus ei dolus fuit, (c) simulato amore fororis matrimonium petere. Alter enim ad fororis filios, quorum regnum occupaverat, quam concordiæ fraude pervenire non poterat. Sed nota scelerata Ptolemaei voluntas forori erat. Itaque non credenti, mandat velle se cum filiis ejus regni consortium jungere; cum quibus non ideo te armis contendisse, quoniam

(a) Vide de hoc Pausan. in Phœc. Phœn. 4. 3.

(b) Antigone, quæ tamen Ptolemaei privigna verius. Plat. in Pyrrh. c. 5.

(c) Nulla quidem pestis magis est opera nocendi,

Quam simulatus amor nimirumque domesticus hostis.

Ptolemæi  
perjurium.

Solebant e-  
nīm sacrifici-  
cantes appre-  
hendere aras.  
Unde & Var-  
ro dicit; anti-  
quitus anfas  
dictas. Vide  
Macro.

A. C. 280.

Nuptiæ Pto-  
lemæi fratribus  
cum forore  
Arsinoe.

eripere his regnum, sed quod id facere sui mun-  
eris vellet. In hoc mitteret arbitrum jurisjurandi:  
quo præsente apud deos patrios, quibus vellet ob-  
secrationibus se obligaret. Incerta Arsinoe quid  
ageret; si mitteret, decipi perjurio: si non mitte-  
ret, provocare rabiem fraternæ crudelitatis time-  
bat. Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos  
matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mit-  
tit ex amicis suis Dionem, quo perdueto in sanctissi-  
mum Jovis templum veterissimæ Macedonum re-  
ligionis, Ptolemæus (*d*) sumptis in manus altari-  
bus, contingens ipsa simulchra, & pulvinaria deo-  
rum, inauditis ultimisque execrationibus adjurat,  
se sincerâ fide matrimonium fororis petere: nun-  
cupaturumque se eam reginam; neque in contumeliam  
ejus se aliam uxorem, aliosve, quam filios  
ejus liberos habiturum. Arsinoe postquam & spe  
impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre collo-  
quitur; cujus vultus & blandientes oculi, cum  
fidem non minorem, quam jurandum pronitre-  
rent, reclamante Ptolemæo filio fraudem subesse,  
in matrimonium fratribus consensit.

CAP. III. Nuptiæ magno apparatu, lètitiaque om-  
nium celebrantur. Ad concionem quoque vocato  
exercitu, capiti fororis (*e*) diadema imponit, re-  
ginamque eam appellat. Quo nomine in lètitiam  
effusa Arsinoe, quia quod morte Lysimachi prius  
mariti amiserat, recepisset ultro: virum in urbem  
suam Cassandriam invitat, cujus urbis cupiditate fraus  
struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum  
urbi in adventum ejus indicit, domos, templa, cæ-  
teraque omnia exornari jubet, aras ubique hostias  
que disponi, filios quoque suos, Lysimachum sedecim

(*d*) Quod moris fuisse veteri-  
bus jurejurando tradit Juve-  
sat. Sat. 14.

(*e*) Operæ pretium est inspi-  
cere C. Paschal. de Coronatione  
Reginarum, Coron. 10. 8.

anno natum, Philippum triennio minorem, utrumque formâ insignem, coronatos occurrere jubet. Quos Ptolemæus ad celandam fraudem, cupide & ultra modum veræ affectionis amplexus, osculis diu fatigat. Ubi ad portam ventum est, occupari arcem Exemplum crudelitatis & particidii in Ptolemæo. jubet, pueros interfici. Qui cum ad matrem con fugissent, in gremio ejus, inter ipsa oscula truci dantur. Proclamante Arsinoe, quod tantum nefas aut nubendo, aut post nuptias contraxisset, pro filiis se s̄e pe percussoribus oltu it. Frequenter corpore suo puerorum corpora amplexata protexit, vulneraque excipere quæ libetis \* intendebantur, voluit. Ad postremum spoliata etiam funeribus filiorum, scissa veste, & crinibus sparsis, cum duobus servulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit, eò miserior, quod mori cum filiis ei non licuit. Sed nec Ptolemæo multa scelera fuerunt. Quippe diis immortalibus tot perjuria, & tam cruenta parricidia vindicantibus, brevi post à Gallis spoliatus regno, captasque vitam ferro, ut meruerat, amisit.

Galli Italiani invadunt.

C A P. IV. Namque Galli (f) abundanti multitudine, cùm eos non caperent terræ, quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas, velut (g) peregrinatum miserunt. Ex his portio in Italia confedit, quæ & urbem Romam captam incendit & portio Illyricos sinus, ducibus avibus (nam augurandi studio Galli præter cæteros valent) per strages Barbarorum penetravit, & in Pannonia confedit: Gens aspera, (h) audax, bellicosa, quæ primo post Herculem, cui ea res virtutis admirationem & immortalitatis fidem dedit, Alpium in-

(f) Mulieres enim Gallæ, & secundæ sunt, & Educatrices bonæ, ut refert Strato sub init. l. 4.

(g) V. de Liv. 22. 9. 7, & 34. 43-4.

(h) Genus Gallorum esse bellicosum; & ferox, & ad pugnam promptum, ingenio verò simplici, & nulla malignitate divincto, ut Strato l. 4. p. 135. 12.

victa juga, & frigore intractabilia loca transcendit: ibi domitis Pannoniis per multos annos cum finitimi varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, divisis agminibus, alii Græciam, alii Macedoniam, omnia ferro proterentes, petivere: Tantisque terror Galici nominis erat, ut etiam reges non lassiti, ultrò pacem ingenti pecuniâ mercarentur: Solus rex Macedoniæ Ptolemaeus adventum Gallorum intrepidus audivit: isque cum paucis & incompositis, quasi bella non difficilius, quam scelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus occurrit. Dardanorum quoque legationem, viginti millia armatorum in auxilium offerentem, sprevit: additâ insuper contumeliam, actum de Macedonia dicens si cùm totum Orientem soli domuerint, nunc in invictam civium Dardanis egeant. Milites se habere filios eorum, qui sub Alexandro rege stipendia toto orbe terrarum vñctores fecerint. Quæ ubi Dardano regi nunciata sunt, inclytum illud Macedoniæ regnum brevi immatrui juvenis temeritate casum dixit.

**C A P. V.** Igitur Galli, duce Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemaeum mittunt, offerentes pacem, si emere velit; sed Ptolemaeus inter suos belli metu pacem Gallos petere gloriatus est: nec minus ferociter se legatis quam inter amicos jaetavit; aliter se pacem daturum negando, nisi principes, suos obsides dederint, & arma tradiderint: non enim fidem se nisi inermibus habiturum. Renunciata legatione, risere Galli, undique acclamantes, brevi sensurum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerent. Interjectis diebus, prælium conferitur: vixi Macedones cæduntur: Ptolemaeus multis vñneribus saucius capit, caput ejus amputatur, & lancea fixum tota acie, ad terrorem hostium, circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit, cæteri aut capti, aut occisi. Hæc cùm nunciata per omnem Macedoniam essent, portæ

*A. C. 279.*  
Gallici nominis terror.

Ptolemaei temeritas.

*A. C. 370.*

Macedones  
a Gallis cæsi.  
*A. C. 275.*

Ptolemaei  
interitus.  
Macedonum  
trepidatio.

portæ urbium clauduntur, luctu omniū replentur, nunc orbitatem amissorum filiorum dolebant, nunc excidia urbium metuebant, nunc Alexandri, Philippique regum suorum nomina, sicuti numina, in auxilium vocabant, sub illis se non solum tutos verū etiam viatores orbis terrarum extitisse: ut tuerentur patriam suam quam gloria reiū gloriarum cœlo proximam reddidissent: ut opem afflictis ferrent, quos furor & temeritas Ptolemæi regis perdidérat, orabant. Desperantibus omnibus, non votis agendum, Softhenes unus de Macedonum principibus ratus, contraacta juventute, & Gallos exultantes victoriā compescuit, & Macedoniam ab hostiis depopulatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus (*i*) ignobilis ipse præponitur, & cùm rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in regis, sed in ducis nomen jurare milites coegit.

Softhenes  
virtus &  
moderatio.  
A. C. 279.

C A P. VI. Interea (*k*) Brennus, quo duce portio Gallorum in Græciam se effuderat, auditā victoriā suorum, qui Belgio duce Macedones vicerant, indignatus partā victoriā <sup>\*</sup> optimam prædam, & Orientis spoliis onustam, tam facile relictam esse adunatis 150 millibus peditum, & 15. millibus equitum, in Macedoniam irrumpit. Cùm agros villasque popularentur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Softhenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facile vincuntur. Itaque cùm vieti à se Macedones intra muros urbem condidissent, viator Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros depredatur. Inde quasi spolia forderent, animum ad deorum immortalium templa convertit, scurriliter jocatus, (*l*) locupletes deos

Brennus Gal-  
lorum dux.

Optimam.

Vincuntar  
Macedones  
à Gallis.  
Contemptus  
deum Bren-  
nus.

A. C. 279.

(*i*) Non regio sanguine cretus, sed tamen unus principium procerumque Regni.

(*k*) Vide *Pausan.* in *Phœc.*

*Diod. Ecl. l. 22. Strab. l. 9.*

(*l*) Quia scurrili Cavillatione Dionysius etiam usus. *Cic. de Na-  
tur. Deor.* c. 34.

Impietatis  
exemplum.

Descriptio  
situs templi  
Delphici  
Apollinis.

Originem  
Delphici ora-  
culi refert  
Diod. in  
Philip.

Delphicum  
antrum.

Consultatio  
de invaden-  
do.

A. C. 278.

Euridanus,  
Thessalonus,  
Gallorum  
duces.

largiri hominibus oportere. Statim igitur Delphos iter veitit: prædam religionis aurum, offendicæ deorum immortalium præferens quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant affirmabat. (m) Templum autem Apollinis Delphis positum est in monte Parnasso, in rupe undique impendente: ibi civitatem frequentia hominum facit. Qui ad affirmationem majestatis undique concorrentes, in eo saxo confedere: atque ita templum civitatemque non muri, sed præcipitia, nec manufæta, sed naturalia præsidia defendunt, prorsus ut incertum sit, utrum munimentum loci, an majestas dei plus hic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quamobrem, hominum clamor, & si quando accidit tubarum sonus, personantibus inter rupibus multiplex audiri, ampliorq; quam editur, resonare solet. Quæ res majorem majestatis terrorem ignaris rei, & admirationem stupentibus plerumque affert. In hoc rupis anfractu, media ferme montis altitudine, p. anities exigua est, atque in ea profundum terræ foramen, quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam velut vento in sublime expulsus mentes vatum in vecordiam vertit, impletosque deo, responsa consulentibus dare cogit. Mutata igitur ibi & opulenta regum populorumque visuntur munera, quæque magnificentia sui redditum vota gratam voluntatem, & deorum responsa manifestant.

CAP. VII. Igitur Brennus cùm in conspectu haberet templum: diu de iberavit, an confessim rem aggredieretur, an vero fessis via militibus noctis spatiū ad resumendas vires daret. Euridanus & Thessalonus duces, qui se ad prædæ societatem junxerant, amputari moras jubent, dum imperati hostes, & recens adventus sui, terrori esset: inter-

(m) De Origine Oraculi Delphici tradit Diod. 16. 26.

jeſtā nocte, & animos hostibus forſitan & auxilia  
acceſſura, & vias, quæ tunc pateant, obſtructum iſi.  
Sed Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum  
vino cæterisque commeatibus referta rura invenit :  
non minus abundantiā, quam victoriā lātum, per  
agros ſe ſparſerat, defertiſque ſignis ad occupanda  
omnia pro victoribus vagabantur. Quæ res dilati-  
onem Delphis dedit. Primā namque opinione ad-  
ventus Gallorum prohibiti Agrestes Græcis oracu-  
lis feruntur, mēſſis vinaque villis efferre. Cujus  
rei ſalutare præceptum non prius intellectum eſt  
quam vini, cæterarūmque copiarum abundantia ve-  
lvet morā Gallis objeſtā auxilia finitimorum conve-  
nere. Prius itaque urbem ſuam Delphi auſti viri-  
bus ſociorum permuniuerē, quam Galli vino, velut  
prædæ incubantes, ad ſigna revocarentur. Habebat  
Brennus leſta ex omni exercitu peditum ſexaginta  
quinque millia ; Delphorum ſociorūmque non niſi  
\* quatuordecim millia militum eſt, quorum con-  
temptu Brennus ad acuendos ſuorum animos prædæ  
ubertatem omnibus ostendebat, ſtatuaſque cum qua-  
drigis, quarum ingens copia procul viſebatur, foli-  
do auro fuſas eſt, pluſque in pondere, quam in  
ſpecie habere prædæ affirmabat.

C A P. VIII. Hac aſſeveratione vel animadverſi-  
one incitati Gal i, ſimul & hēſtero (n) mero faucii,  
ſine reſpectu periculorum in bellum ruebant. Con-  
tra Delphi plus in Deo, quam in viribus ſpem po-  
nentes, cum contemptu hostium riefiſtibant, ſcan-  
dentiſque Gallos e tummo montis vertice, partim  
ſaxis, partim armis obruebant. In hoc partium cer-  
tamine repente universorum templorum antiſtitites,  
ſimul & ipſi vates, ſparsis crinibus, cum inſignibus  
atque infulis pavidi vecordēſte, in primam pug-

Brenni &  
Delphorum  
copiae.

Alii qua-  
tuor millia.

A. C. 578.

Pugna inter  
Gallos &  
Delphos.

(n) Οὐαντῆρες &c. in aſſe-  
veratione apolite dicuntur Græcis,

nantium aciem procurrunt, advenisse Deum claman<sup>t</sup>, et inque se vidisse desilientem in templum per culminis aperta fastigia. Dum omnes opem dei suppliciter implorant, juvenem supra humanum modum insignis pulchritudinis, comitesque ei duas armatas virginis propinquis duabus Diana Miner-vaque aedibus occurrisse: nec oculis tantum haec se perspexisse, sed audisse etiam stridorem arcus, ac strepitum armorum. Proinde ne cun&taentur diis antesignanis hostem cædere, & vitorum deorum socios se adjungere summis obsecrationibus monabant. Quibus vocibus incensi, omnes certatim in prælium profligunt. Præsentiam dei & ipsi statim sensere. Nam & (o) teræ motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, & confertiissimi cunei non sine vulneribus hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine & fulgure fauicis ex vulneribus abiumplit. Dux ipse Brennus cum dolorem vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Alter ex ducibus, punitis belli authoribus, cum decem milibus fauicorum citato agrmine à Græcia excedit. Sed nec fortuna fugientibus commodior fuit. Siquidem pavidis nulla sub te<sup>t</sup>ris acta nox, nullus sine labore & periculo dies: assidui imbræ, & gelu, nix concreta, & famæ, & lassitudo, & super haec maximum p<sup>r</sup>evigilie malum, miseras infelicitis belli reliquias obterebant. Genes quoque nationesq; per quas iter habebatur, palantes, velut prædam se&tabantur. Quo pacto evenit, ut (p) nemo ex tanto exercitu, qui paulo ante fiducia virium etiam deos contemnebat, velut ad memoriam tantæ cladis supereffret.

Vincuntur  
Galli à Del-  
phis ducibus  
diis.  
Brennus  
mortem  
conscivit.  
¶ C. 278.

• ades Gal-  
lum in  
Græcia.

(o) Descriptionem Clidis Gallicæ videas in *Parisanæ Phocis*; de Brenni autem morte, *Val. Max. I. 1. 18.*

(p) Eos, qui superaverint circa Byzzantium constitisse, ibique imperium condidisse, scribit Polyb. 4. 46.

## JUSTINI LIBER XXV. CAP. I

¶ Nter deus reges, Antigonom & Antiochum, sta- *A. C. 277.*  
tutâ pace, cùm in Macedoniam Antigonus rever- *Tertia G-*  
teretur, novus eidem repente hostis exortus est. *lorum in*  
Quippe Galli qui a Brenno duce, cum in Græciam *Macedoniam*  
proficiscerentur, ad terminos gentis tuendos re'icti *irruptio.*  
fuerant, nè soli desides viderentur, peditum \* quin- *\* Duodecim.*  
decim millia, equitum tria millia armaverunt, fuga-  
tisq; Getarum Triballorimq; copiis, Macedoniæ  
imminentes, legatos ad regem miserunt, qui pacem  
ei venalem offerrent, simul & regis castra specularen-  
tur. Quos Antigonus pro regali munificentia ingen- *A. C. 376.*  
ti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli *Auri enim*  
expositum grande auri argentique pondus admiran- *avidissima*  
tes, atque prædæ (a) ubertate solicitati, infestiores, *Gens Gallo-*  
quam venerunt, revertuntur, quibus & elephantos *rum, Livius.*  
ad terrorem, velut inusitatas Barbaris formas, rex  
ostendi juicerat, naves onustas copiis demonstrari :  
ignarus, quod quibus ostentatione virium metum se  
injicere existimabat, eorum animos ut ad opimam  
prædam solicitabat. Itaq; legati ad suos reversi omnia  
in majus extollentes, opes pariter & negligentiam  
regis ostendunt; referta auro & argento castra esse,  
& neque vallo fossave munita: & quasi satis muni-  
menti in divitiis habent, ita eos omnia officia mi-  
litaria intermisile: prorsus quasi ferri auxilio non  
indigerent, quoniam abundant auro.

CAP. II. Hâc relatione avidæ gentis animi satis *A. C. 276.*  
ad prædam incitabantur. Accidebat cum exem- *A. C. 279.*  
plum Belgii, qui non magno antè tempore Mace- *Galli An-*  
donum exercitum cum iegre trucidaverat. Itaq; *goni castra*  
consentientibus omnibus, nocte castra regis aggre- *invadunt*  
diuntur, qui præsentiens tantam tempestatem, fig- *A. C. 276.*

(a) Hinc Galli (apud *Liviu-* | *endi genas, dicuntur.*  
*num 58. 27. 8.) avidissima rapi-*

num pridie dederat, ut omnibus rebus ablatis in proximam sylvam tacitè occultarent. Neq; aliter servata castra quam quòd deseita sunt. Siquidem Galli ubi omnia vacantia, nec sine defensoribus modo, verùm etiam sine custodibus vident, non fugam hostium, sed dolum arbitrantes, diu intrare portas timuerunt. Ad postremum integris & intactis munimentis, scrutantes potiùs quam diripientes, castra occupaverunt. Tunc ablatis quæ invenerant, ad litus convertuntur. Ibi dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus & ab exercitùs parte, quæ eo cum conjugibus & liberis confugerant, nihil tale metuentes, trucidantur: tantaq; cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem (b) hujus victoriæ opinio, non à Gallis tantum, verùm etiam a finitimoium feritate præstiterit. Quanquam Gallorum è tempestate tantæ fœcunditatis juventus fuit, ut Asiam omnem velut examine aliquo implerent. Deniq; neq; reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu ulla bella gesserunt, neq; pulsi regno ad alios quam ad Galios confugerunt. Tantus terror Galici nominis, sive armorum invicta felicitas erat, ut alter neq; majestatem suam tutam, neq; amissam recuperare se posse sine Gallica virtute arbitrarentur. Itaque in auxilium à Bithyniæ rege invocati, regnum cum eo parti victoriâ diviserunt, eamq; regionem Gallo-græciam cognominaverunt.

A. C. 273.

A. C. 278.  
Misti Galli  
& Græci  
Gallo-græci  
appellantur,  
Livius 8.

C A P. III. Dum hæc in Asia geruntur, interim in Sicilia (c) Pyrrhus a Poenis navalí prælio victus, ab Antigono Macedoniæ rege supp'ementum militum per legatos petit: denuncians ni mittat, redire se in regnum nec sse habere: incrementa rerum, quæ de Romanis voluerit, de ipso quæsiturum. Quod ubi negatum legati retulerunt, dissimulatis causis repen-

(b) Id est, existimatio ex  
victoria parta.

(c) Legas Plutarch, in ejus  
vita & Pausan. in Attic.  
tinam

tinam flagit profectionem. Socios interim parare Quartæ Dc-  
bellum jubet, & arcis Tarentinæ custodiam Heleno-  
cadas. Dum  
uidem Sicilia exce-  
s mo- deret & in  
luggam statim fines Macedoniæ invadit, cui Antigonus cum  
Italiam præ- exercitu occurrit, vi etiæq; pælio in fugam vertitur.  
pararet, Pli-  
Atq; ita Pyrrhus Macedoniam in deditioñem acce-  
Exercitus  
pit, & veluti damna amillæ Siciliæ Italiæq; acquisi-  
Pyrrhi IX.  
to Macedoniæ regno pensasset, relictum Tarenti fi- & D. eq.  
lum & amicum accersit. Antigonus autem cum tum. Plat.  
paucis equitibus fugæ comitibus, repente fortunæ A. C. 274.  
ornamentis destitutus, amissi regni speculaturus e-  
ventus, Thessalonicam se recipit, ut inde cum con-  
ductu Gallorum mercenariâ manu bellum repararet.  
Rursus à Ptolemæo Pyrrhi filio funditus vicitus, Pyrrhi vari-  
cum septem comitibus fugiens, non recuperandi us successus.  
regni spem, sed salutis latebras, ac fugæ solitudi-  
nes captat.

CAP. IV. Igitur Pyrrhus in tanto fastigio regni collocatus, jam nec eo, ad quod votis pervenientium fuerat, contentus, Græciæ Asiæq; regna meditatur. Neq; illi major ex imperio, quam ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, qua tulisset impetum, sustinere valuit. Sed ut ad devincenda regna invictus habebatur, ita devictis acquisitisq; celeriter carebat: tanto (a) melius studebat acquirere imperia quam retinere. Itaq; cum copias (e) Chersoneso transposuisset, legationibus Atheniensium, & Achivorum, Melliorumq; excipitur. Sed & Græci omnes admiratione nominis ejus, simul & rerum adversus Romanos, Pœnosq; gestarum gloria attoniti, adventum ejus expectabant. Primum illi

A. C. 272.  
Collatus ob-  
id est ab An-  
tigone indo-  
cto lusori:  
qui & cum  
multa & fel-  
liciter faciat,  
iis tamen  
reficiat ut,  
Plat.

A. C. 272.

(a) Bene Thucidides scripsit, 6. 15. Amentis est, illos aggredi, quos licet vincas, non tamen retinere possis. Illa robusta, illa diuturna, quæ prudentia incepit & cura custodit, ait. Caffi-

dor. l. 1. var. ep. 25.

(e) Gallian, legit Peloponese, at sequentia comprobant, vide Plat. in Pyrrh. & Pausan. in Cerronefo, al. Cerronesto.

Pyrrhi b. L.  
lum adver-  
sus Lacedæ-  
monios.  
Exemplum  
mulibris  
fortitudinis  
& pictaris  
erga p. tr. am.  
• Sexageli-  
mo.

• Patri est  
dixisse.

A. C. 272.  
Duce Acro-  
tato Arei re-  
gis filio.  
Plut. A se-  
mita istu re-  
gulae occi-  
sum Argis  
Plut. scribit.  
• Conatur.  
Dabat equi-  
dem Annibal  
primas in  
omni genere  
virtutes Pyr-  
rho. Plut.  
Pyrrhi laus.

bellum adversus Spartanos fuit, ubi majore mulie-  
rum, quam virorum virtute excipitur. Tunc Pto-  
lemæum filium, & exercitus partem robustissimam  
amisit. Quippe oppugnanti urbem, ad tutelam pa-  
triæ tanta multitudo fœminarum concubuit, ut non  
fortius vietus, quam verecundius recederet. Por-  
ro Ptolemæum filium ejus adeo strenuum, & manu  
fortem fuisse tradunt, ut urbem Coreycam solus  
cum \* sexaginta ceperit. Idem prælio navalium tri-  
mem ex scapha cum septem insiluerit, captamque  
tenuit. In oppugnatione quoque Spartanorum us-  
que in medium urbem cum equo procurrerit, ibi-  
que concursu multitudinis interfactus sit. Cujus  
corpus ut relatum, \* patrem dixisse Pyrrhum fe-  
runt. Aliquanto tardius eum quām timuerit ipse,  
vel temeritas ejus meruerit, occisum esse.

C A P. V. Repulsus à Spartanis Pyrrhus argos  
petit: ibidum Antigonus in urbe clausum expug-  
nare \* cogitat, inter confertissimos violentissime di-  
micans, (f) falso de muris jaetato occiditur. Ca-  
put ejus Antigono refertur: qui victoriæ mitius us-  
fus, filium ejus Helenum cum Epirotis sibi dedi-  
tum, in regnum dimisit, eique insepulti patris os-  
fa in patriam referenda tradidit. Satis constans  
nec inter omnes autores fama est, nullum nec ejus,  
superioris ætatis regem comparandum Pyrrho fui-  
se, rarique non inter reges tantum, verum etiam  
inter illustres viros, aut viræ sanctioris, aut justi-  
tiae probatoris visum fuisse. Scientiam certe rei  
militaris in illo viro tantam fuisse, ut cum Lysima-  
cho, Demetrio, Antigono, tantis regibus bella ges-  
serit, invictus semper extiterit. Illyriorum quo-  
que, Siculorum, Romanorumque & Carthagini-  
ensium bellis nunquam inferior, plerunque etiam

(f) Prob. Lapidé illas. Plut. | Tegulam vocant.  
Pius. & Strab. οιεψιεξ i.e.

victore extiterit: qui patriam certè suam angustam, ignobilémque, famâ rérum g. starum, & claritate nominis sui toto orbe illustrem reddiderit.

## JUSTINI LIBER XXVI. CAP. I.

**P**ost mortem Pyrrhi non in Macedonia tantum, *A. C. 273.* verum etiam in Asia, Græciaque magni bel. *A. C. 272.* Iorum motus fuere. Nam & Peloponnesi per proditionem Antigono traditi, & variante hominum partim dolore, partim gaudio, prout singulæ civitates aut auxilium de Pyrrho speraverant, aut metus sustinuerant, ita aut cum Antigono societatem jungabant, aut mutuis inter se odiis in bellum rabant. Inter hunc turbatarum provinciarum motum (*a*) Epiorum quoque urbs ab Aristotimo principe per tyrannidem occupatur: a quo cùm multi ex primoribus occisi, plures in exilium aëti essent. Aetolis per legatos postulantibus, ut conjuges liberosque exulum redderet, primo negavit; posteà quasi pœniteret, proficisciendi ad suos omnibus matronis potestatem dedit, diemque profectionis statuit. Illæ quasi in perpetuum cum viris ut exulaturæ, præciosissima quæque auferentes cùm ad portam quasi uno agmine profectionuræ convenissent, omnibus rebus expoliatæ, in carcere recludentur, occisis priùs in gremiis matrum paryulis liberis, virginibusque ad stuprum direptis. Hanc tam sœvam dominationem stupentibus omnibus, *Aristotimi tyranni crudelis facinus.* princeps eorum Helematus senex, & liberis orbus, mor erga patriam, & prudens in op- primendo tyranno confilium.

(a) Rectius *Eleorum*; *Aristo-* *timum enim Eleorum* fuisse Ty- rannum, ex *Plat.* & *Pausan.* *lantibus* constat.

lantibus, accersitis servis jubet observari fores, tyrannique nuntiari, mitteret qui conjuratos apud se comprehendenderet, objectans singulis, se, quia liberandæ patriæ autor esse non possit, deserta ultorem futurum. Tunc illi anticipi periculo circumventi, honestiorem viam eligentes, conjurant in tyranni necem: atque ita Aristotimus (<sup>h</sup>) quinto postea quam tyrannidem occupaverat, mensé opprimitur.

A. C. 267.

Gallorum  
crudelitas in  
conjuges &  
liberos. Epi-  
phonema.

Gallo-græco-  
rum cædes.

Ptolemaeus  
Euergetes  
Ægypti. rex.

C A P. II. Interea Antigonus cum multipli-  
bello & Ptolemæi regis, & Spartanorum premere-  
tur, novisque illi hostis Gallo-græciæ exercitus af-  
fluxisset, in speciem castrorum parvâ manu adver-  
sus cæteros relictâ, adversus Gallos totis viribus  
proficiscitur. Quibus cognitis, Galli cum & ipsi  
se præio pararent, in auspicia pugnæ hostias cæ-  
dunt: quarum extis, cum magna cædes, inter-  
tisque omnium prædiceretur, non in timorem, sed  
in furorem versi, sperantisque deorum minas expi-  
ari cæde suorum posse, conjuges & liberos suos tru-  
cidant, auspicia belli à parricidio incipientes.  
Tanta rabies feros animos invaserat, ut non par-  
cent ætati, cui etiam hostes pepercissent, bellumque  
inter necinum & natalitium cum liberis, libe-  
rorumque matribus gererent, pro quibus bella sus-  
cipi solent. Itaque quasi scelere vitam, victori-  
amque redimissent, sicut erant ex recenti cæde, in  
prælium non meliore eventu, quam omne profici-  
cuntur. Siquidem pugnantes, prius parricidiorum  
furiæ, quam hostes circumvenere: observanti-  
biske ante oculos manibus interemptorum, om-  
nes cæsionem cæsi. Tanta strages fuit, ut dii pari-  
ter cum hostibus consensisse in excidium parricid-  
iarum viderentur. Post hujus pugnæ eventum,  
Ptolemaeus, & Spartani, victorem hostium exerci-

(<sup>h</sup>) Sex mensæ Tyrannidum I tenuisse refert *Pausanias*.

rum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque ubi eorum discessum videt, recenti ad-  
huc ex priori victoria militum ardore, bellum Athe-  
niensibus infert. In quo cum occupatus esset, in-  
terim Alexander rex Epiri ulcisci mortem patris  
Pyrrhi cupiens, fines Macedoniæ depopulatur.  
Adversus quem cum reversus à Græcia Antigonus  
esset, (c) transitione militum destitutus, regnum  
Macedoniæ cum exercitu amittit. Hujus filius De-  
metrius puer admodum absente patre, reparato ex-  
ercitu, non solum amissam Macedoniam recepit, Epiphonema.  
verum etiam Epiro regno Alexandrum spoliat.  
Tanta vel mobilitas militum, vel fortunæ varietas  
erat, ut vicissim reges, nunc exules, nunc reges  
viderentur.

CAP. III. Igitur Alexander cum exul ad Arca- A. C. 265.  
das confuginet, non minore Epirotarum desiderio, Agis Cyre-  
quam sociorum auxilio in regnum restituitur. Per narum rex.  
idem tempus, rex Cyrenarum \* Agis decedit; qui \* Agas.  
ante infirmitatem Beronicen (d) unicam filiam, ad  
finienda cum Ptolemæo fratre certamina, filio (e)  
eius desponderat. Sed post mortem Antigoni re-  
gis, mater virginis Arsinoe, ut invita se contractum  
matrimonium solveret, misit qui ad nuptias virgi-  
nis, regnumque Cyrenarum Demetrium fratrem  
regis Antigoni a Macedonia accerserent, qui & ip-  
se ex filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec De-  
metrius moram fecit. Itaque cum secundante ven-  
to celeriter Cyrenas advolasset fiducia pulchritudi-  
nis, quâ nimis placere socrui cœperat, statim à  
principio superbus regiæ familiæ, militibusque  
impotens erat, studiūmque placendi à virgine in

(c) Transfugiis nudatus, in-  
quit Tacit. 2. 46.

(d) Fere solempne principum  
discordia sopiri, interveniente

affinitate.

(e) Qui vocatus est Callinicus  
(M. S. addunt) desp.

matrem

A. C. 266  
Fortunæ vo-  
lubilitas.

Demetrius  
propter adulterium  
necatur.  
\* Cui.

A. C. 248.

matrem contulerat. Quæ res spectata, primò virginis, deinde popularibus militibusque invisa fuit. Itaque versis omniuni animis in Ptolemæi filium, insidiae Demetrio comparantur: \* qui cum in letum socrus concessisset, percussores immittuntur; Sed Arsinoe auditâ voce filiæ, ad fores stantis & præcipientis, ut matri parcerent, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfæto, Beronice & stuprum matris salvâ pietate, ulta est; & in matrimonio fortiendo judicium patris sequuta est.

### J U S T I N I L I B E R X X V I I . C A P . I .

A. C. 246.  
Antiochus  
Theo.

Seleuci Cal-  
linici regis  
Syriæ parri-  
cidium.

A. C. 246.

Beronice  
occiditur.

**M**ortuo <sup>(a)</sup> Syriæ rege Antiocho, cùm in locum ejus filius <sup>(b)</sup> Seleucus successisset, hortante matre Lædice, quæ inhibere debuerat, auspicio regni à parricidio cœpit. Quippe Beronice novercam suam, fororem Ptolemæi regis Ægypti cum parvulo fratre ex ea suscepto interficit. Quo facinore perpetrato, & infamia maculam subiit, & Ptolemæi bello se implicuit. Porro Beronice cùm ad se interficiendam missos didicisset, paternæ <sup>(c)</sup> Daphnæ se claudit. Ubi cùm obsideri eam, cum parvulo filio, nunciatum civitatibus Asiæ esset, recordatione paternæ majorumque dignitatis ejus, & casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei omnes misere. Frater quoque Ptolemæus periculo fororis excitus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. Sed Beronice ante adventum auxiliorum, cùm vi expugnari non posset, dolo circumventata trucidatur. Indigna res omnibus visa. Itaque cum universæ civitates, quæ

(a) Nempe dolo conjugis. De quo vide *Val. Max.* 9. 14.

(b) Cognomento *Callinicus*, i. e. egregius. *Victor*, *Nepos* hæc

fuit *Seleuci Nicanoris*.

(c) Suburbanum *Antiochia* Syria urbis ad ortum scribit Stephan.

defecerant.

defecerant, ingentem classem comparassent re-  
pente exemplo crudelitatis exterritæ, simul & in  
ultionem ejus, quam defensuri erant, Ptolemaeo se  
tradunt; qui nisi in Ægyptum domæstica seditione *A. C. 245.*  
revocatus esset, totum regnum Seleuci occupasset. *Epiphon-*  
Tantum illi vel odium paricidiale scelus vel huic *ma.*  
favorem indigne interempræ mors sororis attulerat.

**C A P. II.** Post discessum Ptolemæi Seleucus *A. C. 245.*  
cum adversus civitates quæ defecerant, ingentem  
classem comparasset, repente, veluti diis iplis par-  
ricidium vindicantibus, orta tempestate classem *Seleuci nau-*  
naufragio amittit: nec quicquam illi ex tanto ap-  
paratu, præter nudum corpus, & spiritum, & pau-  
cos naufragii comites residuos fortuna fecit. Mi-  
sera quidem res, sed optanda Seleuco fuit. Siqui-  
dem civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum *\* de-* *Transie-*  
fecerant, velut diis arbitris, satisfactum sibi esset, *rant.*  
repentinâ animorum mutatione, in naufragii mise-  
ricordiam versæ, imperio se ejus restituunt. *Læ-*  
tus igitur malis suis, & damnis ditior redditus ve-  
lut par viribus, bellum Ptolemaeo infert: sed qua-  
si ad ludibrium tantum fortunæ natus esset, nec  
propter aliud opes regni recepisset, quam ut amit-  
teret, vietus prælio, non multo quam post naufra-  
gium comitator, trepidus in Antiochiam confu-  
git. Inde ad Antiochum fratrem literas fecit, qui-  
bus auxilium ejus implorat, oblatâ ei Asiam, inter  
fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antio-  
chus autem, cum esset annos 14. natus, supra æ-  
tatem regni avidus, occasionem non tam pio ani-  
mo, quam offerebatur, arripuit. Sed lationis  
more, totum fratrem eripere cupiens, puer scelerat-  
tam, virilèmque sumit audaciam. Unde Hierax *Antiochus*  
est cognominatus, qui non hominis, sed accipi-  
tris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. In-  
terea Ptolemæus cum audisset regem Antio-  
chum in auxilium Seleuco venire, ne cum *Hierax.*  
duobus uno tempore dimicaret, in annos 10. cum *A. C. 243.*  
Seleuco

Bellum impium.  
A. C. 242.

Seleuco pacem facit. Sed pax ab hoste data (d) interpellatur a fratre: qui conducto Gallorum mercenario exercitu, pro auxilio bellum, pro fratre hostem se imploratus exhibuit. In eo prælio virtute Gallorum victor quidem Antiochus fuit: sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse in ipsum Antiochum arma vertunt, liberiùs depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam extinxissent. Quod ubi sensit Antiochus, velut a prædonibus, auro se redimit, societatemq; cum mercenariis suis jungit.

A. C. 242.  
Eumenes Afri-  
am invadit.

C A P. III. Interea rex Bithyniæ Eumenes, sparsis consumptisque fratribus, bello intestinæ discordiæ quasi vagantem Asiæ possessionem invasurus, victorem Antiochum, Gallosque aggreditur: nec difficile socios adhuc ex superiore congreßione, integer ipse viribus, superat. Ea namq; tempestate omnia bella in exitium Asiæ gerebantur: uti quisq; fortior fuisset, Asiam, velut prædam occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellum propter Asiam gerebant. Pto'emæus rex Ægypti, sub specie sororæ ultiōnis, Asiæ inhiabat. Hinc Bithynius Eumenes, inde Galli (\* humilior semper mercenaria manus) Asiam depopulabantur, cum intereà nemo defensor Asiæ inter tot prædones inveniebatur. Vito Antiocho, cum Eumenes majorem partem Asiæ occupasset, ne tunc quidem fratres, perditio imperio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt: sed omisso externo hoste, in mutuum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuò vicitus, multorum dierum fugâ fatigatus, tandem ad focerum suum Artamenem regem Cappadociæ, provehitur: a quo cum primùm benigne suscep̄tus esset, interiectis diebus, cognito quod sibi insidiæ parentur, salutem fugâ quæsivit. Igitur cum profugo

A. C. 234.  
Antiochus  
iterum vin-  
citur.

A. C. 233.

(d) Vide Strab. l. 16. de Bello inter Seleucum, Callinicum, & Hieracem.

nusquam.

nusquam locus tutus esset, ad Ptolemaeum hostem, Fratrem me-  
cujus fidem tutiorem quam fratri existimabat, de- tuens ad ho-  
currit; memor, vel quæ facturus fratri esset, vel quæ stem confu-  
meruisset à fratre. Sed Ptolemaeus non tam amicus  
ei deditus, quam hostis fatus, servari cum arctissi- git.  
mâ custodiâ jubet. Hinc quoq; Antiochus operâ  
eiusdam meretricis adjutus quam familiariùs agno-  
verat, deceptis custodibus elabitur, fugiēnsq; a la- Antiochi &  
tronibus interficitur, Seleucus quoq; iisdem ferme Seleuci fra-  
diebus amissus regno, equo præcipitatus, (e) finitur: trum mors.  
sic fratres quali (f) germanis casibus, exules ambo,  
post regna, scelerum suorum pœnas luerunt.

## JUSTINI LIBER XXVIII. Cap. I.

**O**lympias Pyrrhi Epirotæ regis filia, missa ma- A. C. 243.  
rito, eodemq; germano fratre Alexandro, cùm  
tutelam filiorum ex eo susceptorum Pyrrhi & Ptole-  
mæi, regniq; administrationem ipsa receperisset, ab  
Ætolis partem Acarnaniæ, quam in portionem belli  
\* mater pupillorum acceperat, eripere volentibus, ad  
regem Macedoniæ Demetrium decurrit: eique ha-  
benti uxorem, Antiochi regis Syriæ sororem, filiam  
suam \* Pythiam in matrimonium tradidit: ut auxi-  
lium, quod misericordiâ non poterat, jure cognatio-  
nis obtineret. Fiunt igitur nuptiæ, quibus & novi  
matrimonii gratia acquiritur, & veteris offensa con-  
trahitur. Nam prior uxor velut matrimonio pu-  
sa sponte suâ ad fratrem Antiochum discedit, eumq; in  
mariti bellum impellit. Acarnanes quoq; diffisi Epi-  
rotis, adversus Ætolos auxiliū Romanorum implo-  
rantes, obtinuerunt à Romano senatu, ut legati mit-  
terentur, qui denunciarent Ætolis, præsidia ab urbi-

\* Pater.  
Causa belli  
inter Demet-  
rium Mace-  
doniæ, &  
Antiochum  
Syriæ reges.  
\* Pythiam.  
A. C. 243.

(e) Scribendum finit; sic enim  
Tacit. 6. 50. 16. Tiberius finivit,  
h. e. mortuus est.

(f) mallet Bongars. Germani,

sensu sane commodiore.

(a) Est hec Epiri pars, quam  
Achelous ab Ætolia dividit.

bus Acarnaniæ deducerent: paterenturq; esse liberos, qui soli quondam aduersus Trojanos, autores originis suæ, auxilia Græcis non miserunt.

C A P. II. Sed Ætolie legationem Romanorum superbe audierunt, Pœnos il'is & Gallos, à quibus tot bellis vexati, toties occisione sint cæsi exprobrantes, dicentesque, Prius illis portas aduersus Carthaginenses aperiendas, quas clauserit metus Punici belli, quam in Græciam arma tranferenda. Meminisse deinde jubent, quibus minentur: aduersus Gallos urbem suam eos tueri non potuisse, captamque non ferro defendisse, sed auro redemisse. Quam gentem se aliquando majori manu Græciam ingressam, non solum nullis externis viribus sed nè domesticis quidem tec̄tis adjutos universam delesse, sedémq; sepulchris eorum præbuisse, quam illi viribus, imperiōq; suo proposuerant. Contra, Italiam, trepidis ex recenti urbis suæ incendi Romanis, universam fermè à Gallis occupatam. Prius igitur illis Gallos Italiam pellendos, quam minentur Ætolis: priusq; suadendā quam aliena defendi appetenda. Quos autem homines Romanos esse? nempe pastores qui latrociniō justis dominis ademptum solum teneant: qui uxores cùm propter originis dehonestamenta nec invenirent vi publicā rapuerint: qui deniq; urbem suam parricidio condiderint: (b) Ætolos autem principes Græciæ semper fuisse, & sicut dignitate, ita & virtute cæteris præstisſe; solos deniq; esse, qui Macedonas imperio terrarum florentes semper contempserint: qui Philippum regem non timuerit; qui Alexandri Magni post Persas Indosq; devictos, cùm omnes nomen ejus horrirent, edicta spreverint. Monere igitur se Romanos, contenti sint fortunā præsenti, nec provocent arma quibus & Gallos cæsos,

(b) Hos Gentem fuisse, quæ tatem, aditumque difficilem, & rumquam aliis paruerit, sed indomita, propter locorum asperi-

Strabo 1.10. p. 319. 14.

& Mace-

A. C. 242.  
Superba Æ-  
tolorum re-  
ponsio.

abinas intel-  
git lib. 1.  
b urb. cond.  
raterno pri-  
mi madue-  
runt sanguine  
muri.  
Lucanus.

& Macedonis contemptos videant. Sic dimissâ legatione Romanoium, ne fortius loquuti quam fecisse viderentur, fines Epiri regni Acarnaniæ depopulantur.

CAP. III. Jam Olympias filiis regna tradiderat, & in locum Pyrrhi fratris defuncti, Ptolemæus successerat: qui cùm hostibus instruēto exercitu obvius processisset, infirmitate correptus in itinere decedit. Olympias quoq; non magno post tempore, gemino funerum vulnere afflita, ægrum spiritum trahens non diu filiis supervixit. Cum ex gente regia sola Nereis virgo cum (*c*) Laodomia sorore superessent, Nereis nubit Ge'oni Siciliæ regis filio: Laodomia autem cùm in aram Dianæ confugisset, concursu populi interficitur. Quod facinus dii immortales assiduis cladibus gentis, & prope interitu totius populi vindicaverunt. Nam sterilitatem, famemque passi, & intestinâ discordiâ vexati, externis ad postremum bellis pene consumpti sunt: Millóq; Laodomiae percussor in furorem versus, nunc ferro, nunc saxo, in summa, dentibus laceratis visceribus, 12. die interiit. His in Epiro gestis, interim in Macedonia Demetrius rex, relieto filio Philippo, parvulo admodum, decedit. Cui Antigonus tutor datum acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constituere laborat. Interjecto deinde tempore, cùm seditione minaci Macedonum clausus in regia teneretur, in publicum sine satellitibus procedit, projectoq; in vulgus diademate ac purpura, dare hæc eos a teri jubet, qui aut imperare illis sciat, aut cui parare ipsi sciant: se adhuc invidiosum illud regnum, non voluptatibus, sed laboribus ac periculis sentire: commemorat deinde beneficia sua, ut defectionem socrorum vindicaverat, ut Dardanos

*A. C. 242.*  
Pyrrhi uxor  
cùm duobus  
filiis, Pyrrho  
& Ptolemæo,  
moritur.  
\* *Egrie.*

Nereis &  
Laodomia  
Pyrrhi filiæ.

Millonis  
Laodomiae  
percussoris  
tutor.

*A. C. 233.*  
Antigonus  
Philippi ad-  
modum par-  
vuli tutor.

Regium dia-  
de na prop-  
ter sedi-  
nem abjectum.

(c) Nomen post depravatum | mat *Jan. Parras.* Epist. 48.  
& scribendum *Deidamia*, existi-

Theffalosq; exultantes morte Demetrii regis compescuerit, ut denique dignitatem Macedonum non solum defendere, verum etiam auxerit. Quorum si illos pœnitentia deponere imperium, & reddere illis munus suum, ipsi regem querant, cui imperent. Cum populus pudore motus, recipere eum regnum juberet, tamdiu recusavit, donec seditionis autores suppicio traderentur.

A. C. 226.  
Spartanis  
bellum in-  
fert.

A. C. 223.  
Spartanorum  
in adversis  
constantia.

\* Cecidissent.  
\* Videtur legendum luxos, ut luxuriatos.  
Imperatoris egregii exemplum Cleomenes, Plut. in vitis.

CAP. IV. Post hæc bellum Spartanis infert qui soi Philippi Alexandrique bellis, & imperium Macedonum, & omnibus metuenda arma contempserunt. Inter duas nobilissimas gentes bellum summis utrinq; viribus fuit. Cum hi pro vetere Macedonum gloria, illi non solum pro illibata libertate, sed etiam pro salute certarent. Vixi Lacedæmonii, non ipsi tantum, sed etiam conjuges, liberique magno animo fortunam tulere. Nemo quippe in acie saluti peperit, nulla amissum conjugem flevit; filiorum mortem senes laudabant, patribus in acie cæsis filii gratulabantur: suam vicem omnes dolebant, quod non ipsi pro patriæ libertate \* decidissent. Parentes omnes domibus socios excipiebant, vulneratos curabant, \* lapsos reficiebant. Inter hæc nullus in urbe strepitus, nulla trepidatio: magis omnes publicam quam privatam fortunam lugebant. Inter hæc Cleomenes rex post multas hostium cædes, toto corpore, suo pariter & hostium cruento madens supervenit: ingressusq; urbem, non humi confedit, non cibum aut potum poposcit, non deniq; armorum onus depositus: sed (d) acclivis parieti, cum quatuor milia sola ex pugna superfluisse conspexisset, hortatur ut se ad meliora reipublicæ tempora reservarentur. Tum cum conjugæ & liberis Ægyptum ad Ptolemaum proficiscitur: a quo honorifice suscepimus, diu in summa dignitate regis vixit. Postremo post-

(d) Impressi quidam acclivis, matis, acclinis de animatis pro quo modo hæc vox sèpe depravatur, cum acclivis de inani-

(a) matis, acclinis de animatis pro prie dicatur.

Ptolemi mortem, à filio ejus cum omni familia  
(e) interficitur. Antigonus autem, cæsis occisi-  
one Spartanis, fortunam tantæ urbis miteratus, à  
direptione milites prohibuit, veniamq; his qui su-  
perfuerant, dedit, præfatus bellum se cum Cleo-  
mene, non cum Spartanis habuisse: cuius fugâ om-  
nis ira ejus finita sit, nec minori sibi gloriæ fore, si  
ab eo servata Lacedæmonia sit, quam si capta \* pro-  
deretur. Parcere igitur se solo urbis ac tectis, quo-  
niam homines quibus parceret, non superfuissent.  
Nec multo post ipse decedit, regnumq; Philippa  
annos 14 nato tradidit.

## JUSTINI LIBER XXIX. CAP. I.

E Isdem fermè temporibus prope universi orbis  
imperia, novâ regum successione mutata sunt. *A. C. 221.*  
Nam in Macedonia Philippus, mortuo Antigono  
tutore, eodemque vitrico, quatuordecim annorum,  
regnum suscepit; & in Asia (a) interfecto Seleuco,  
impubes adhuc rex Antiochus constitutus est. Cap-  
padociæ regnum quoque Ariarathi, puerò admo-  
dum, pater ipse tradiderat: Ægyptum, patre ac ma-  
tre interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex faci-  
noris crimine, cognomentum (b) Philopater, ex  
contrario suit. Sed Spartani in locum Cleomenis  
suffecerunt Lyciugum. Et ne qua temporibus mu-  
tatio deesset apud Carthaginem (c) ætate adhuc im-  
maturâ, dux Annibal constitutitur, non penuria  
seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum  
cum à pueritia sciebant. Fatale non tam Romanis,

Philopater  
per ironiam  
dictus.  
*A. C. 221.*  
*A. C. 220.*  
Annibal  
Carthagini-  
ensem dux.  
*A. C. 221.*

(e) Pausan. & Plutarch. Cleo-  
menem sibi ipsi manus intulisse,  
tribuunt.

(a) Callinici filio, qui Phar-  
nico ab amicis sublatus est, re-  
lato fratre Antiocho successore,  
qui Magnus dictus est.

(b) i. e. parentis amans, per  
Antiphras.

(c) Minor quinque & viginti  
annis cum novem annos natus  
odium Romanorum patri jurati-  
scit.

quam

quam ipsi Africæ malum. His regibus pueris, licet nulli senioris ætatis rectores erant, tamen in suorum quib[us]que majorum vestigia intentis, magna industriae virtutis emicuit. Solus Ptolemaeus scelestus sicut in occupando regno, ita & segnis in administrando fuit. Philippum Dardani, ceteri q[ui] finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu ætatis assidue lacerabant. Contra ille summotis hostibus, non contentus sua defendisse, etiam Ætolis bellum inferre gestiebat.

CAP. II. Quæ agitantem illum (d) Demetrius rex Illyriorum, nuper a \* Paulo Rom. consule vietus, supplicibus precibus aggreditur, injuriam Romanorum quærens; qui non contenti Italiæ terminis, imperium (e) spe improbâ totius urbis amplexi, bellum cum omnibus regibus gerant: sic illos Siciliæ, sic Sardiniae, Hispaniaeque, sic deinde totius Africæ imperium afferantes, bellum cum Pœnisi & Annibale suscepisse: sibi quoq[ue] non aliam ob causam, quam quod Italiæ finitimus videbatur, bellum illatum: quasi nefas esset, aliquem regem juxta imperii eorum terminos esse. Sed & ipsi cavendum esse exemplum, cuius quanto proprius nobilisq[ue] sit regnum, tanto sit Romanus actiores hostes habiturus. Super hoc cedere se illi regno quod Romani occupaverint, profitetur, gratias habiturus si in possessionem imperii sui socium potius, quam hostem videret. Hujusmodi oratione impulit Philippum, ut omissis Æto'is, bellum Romanis inferret, minus negotii existimantem quod jam viatos ab Annibale apud Trasymenum lacum audierat. Itaq[ue] ne multis bellis eodem tempore gra-

Demetrii ad  
Philippum  
oratio.

A. C. 217.  
• Populi.  
A. C. 216.

Liviniis con-  
fulde his ona-  
nibus trium-  
phavit.

Flor.

Philipus  
Ro. bellum  
inferr. Ducc  
Flaminio  
A. C. 217.

(d) Vide Polyb. l. 3. 5. Liv. 1. 33.

(e) i. e. impudente, nimis a-  
vida & audace. Sicut prolus,

quasi proibus, qui se de l'in-  
quendo prohibet, & improbus,  
qui non inhibetur.

varetur, pacem cum *Ætolis* fecit, non quasi alio bellum translaturus, sed ut *Græciæ* quieti consulturus, quam nunquam in majori periculo fuisse affirmabat. Siquidem consurgentibus ab *Occidente* novis *Pœnorum* & *Romanorum* imperiis, quibus una hæc à *Græcia* & *Asia* sit mora, dum inter se bello discrimen imperii faciunt: cæterum statim victoribus transitum in *Orientem* fore.

CAP. III. Videre se itaq; ait consurgentem in *Tertium* id Italia nubem illam trucis & cruenti belli, videre to-  
nantem ac fulminantem ab *Occasu* procellam: quam fulmen *An-*  
in quæcunq; terrarū partes victoriæ tempestas detu-  
lerit, magno crux imbre omnia fœdaturam. Fre-  
quenter *Græciam* ingentes motus passim, nunc Per-  
sarum, nunc *Gallorum*, nunc *Macedonum* bellis: sed omnia illa (f) ludum fuisse existimatos, si ea quæ nunc in Italia concurrat manus, extra terram illam se effuderit. Cernere quām cruenta & san-  
guinaria inter se bella utriq; populi & viribus co-  
pianum, & ducum artibus gerant: quæ rabies solo finiri partis alterius interitu, sineruinà finitimorum non possit. Feros igitur animos victorum minus quidem *Macedoniæ*, quām *Græciæ* timendos, quia & remotior, & in vindictam sui robustior sit; scire tamen se eos qui tantis viribus concurrant, non contentus hoc fine victoriæ fore: metuendūmq; sibi quoq; certamen eorum qui superiores extiterint. Hoc prætextu finiti cum *Ætolis* bello, nihil aliud quām *Pœnorum* *Romanorū* mq; bella recipiens, singulorum vires perpendebat. Sed nec *Romani*, quibus *Pœni* & *Annibal* in cervicibus erant, soluti metu *Macedonico* videbantur: nam terrebat eos & vetus *Macedonum* virtus, & devicti *Orientis* gloria, & *Phi-*  
(f) Mihi *Levia* placet, 1 *Modio* favente. *llippus* studio *Alexandri* æmulationis incensus, quem *A. C. 215.* promptum ad bella, industriūmq; cognoverat.

(f) Mihi *Levia* placet, 1 *Modio* favente.

Apud Trebi-  
am Conf.  
Sempronio  
Xenophon-  
ton legatio-  
nis hujus  
principem  
fuisse scribit.  
Liv. D. 3.  
l. 3.

\* Perductus.  
M. Valerius  
Lævinus cum  
navibus 52.  
apud Taren-  
tum expecta-  
vit adven-  
tum Philippi.

A. C. 214.

A. C. 211.

A. C. 211.

Rege Perga-  
morum flo.

P. Sempro-  
nio in pro-  
vincia pro-  
confule Liv.  
1. 9. Dec. 3.  
A. C. 224.

C A P. IV. Igitur Philippus cum iterato prælio  
victos à Pœnis Romanos didicisset, aperte hostem se  
his professus naves quibus in Italiam exercitum tra-  
jicerit, fabricare cœpit. (g) Legatum deinde ad  
Annibalem jungendæ societatis gratia cum epistolis  
mittit: qui comprehensus, & ad senatum \* pro-  
ductus, incolumis dimissus est, non in hono-  
rem regis, sed né dubius, adhuc, indubitatus hostis  
reddeietur. Postea vero cum Romanis nunciatum  
esset, in Italiam Philippum copias trajecturum,  
Lævinum prætorem cum instruētis navibus ad pro-  
hibendum transitum mittunt. Qui cum in Græci-  
am venisset, promissis multis impulit Ætolos b. Illy-  
adversus Phiippum fuscipere. Philippus quoque  
Ætolos in Romanorum bella solicitat: Interea &  
Dardani Macedoniæ fines vastare cœperunt; ab-  
ductisq; 20 millibus captivorum Philippum a Ro-  
mano bello ad tuendum regnum revocaverunt.  
Dum hæc aguntur, Lævinus prætor, initia cum  
Attalo rege societate Græciam populatur. Quibus  
cladibus percussæ civitates, auxilium petentes, Phi-  
lippum legationibus fatigant, nec non & Illyrio-  
rum reges lateri ejus harentes, assiduis precibus  
promissa exigebant. Super hæc vastati Macedonis  
ulationem flagitabant. Quibus tot tantisque ob-  
sessus rebus, cui rei primò occurseret, ambigebat:  
omnibus tamen propediem auxilia se missurum  
polliceur, non quia facere posset quæ promittebat;  
sed ut spe impletos in societatis jure retineret. Pri-  
ma tamen illi expeditio adversus Dardanos fuit;  
qui absentiam ejus aucupantes, majore belli mole  
Macedoniæ imminebant. Cum Romanis quoq; (h)  
pacem fecit, contentus interim bellum Macedoni-  
cum distulisse, Philopœmeni Achæorum duci, quem

(g) Vide *Livium* 23. 33.

(i) *Pub. Sempronio* in pro-

vincia Proconfule *Liv. 29. 12.*

Romanos

Romanos sociorūmq; animos solicitare dedicat, insidias prætendit. Quibus ille cognitis, vitatisque discedere ab eo Achæos autoritate sua coegit.



## JUSTINI LIBER XXX. CAP. I.

Philipo in Macedonia magnis rebus intento,  
 (a) Ptolemæi in Egypto diveisi mores erant. Nam regno parricidio obtento, & ad necem utriusq; parentis, cæde etiam fratris adjunctâ, veluti rebus feliciter gestis, luxuriæ se se tradiderat, regisq; mores omnes sequuta regio erat. Itaq; non amici tantum præfectique, veram etiam omnis exercitus depositis militiæ studiis: otio ac desidâ corrupti maciebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus rex Syriæ, veteri inter se r'gnorum odio stimulante, repentinô bello multis urbes ejus oppressit, ipsamque Ægyptum aggreditur. Trepidat igitur Ptolemæus (b) & per legationes, quoique vires paret, rogat morari Antiochum. Magno deinde in Græcia exercitu conducto, secundum præ ium facit; spo iassetq; regno Antiochum, si fortunam virtute juvisset. Contentus recuperatione urbium quas amiserat, factâq; pace, avide materiam quietis arripuit, revo utique in luxuriam, occisâ Eurydice uxore, eademq; forore suâ, Agathoclæ meretricis illecebribis capit. Atq; ita omni magnitudine nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumit. Adduntur *Instrumenta luxuriae, tympana & (c) tripudia*; nec jam spectator rex, sed magister nequitiae, nervorum oblectamenta modu-

A. C. 221.

Quales in Re-  
publ. princi-  
pes sunt,  
tales reliqui  
solen esse  
cives. Plu.

A. C. 219.

Corrupti &  
intemperan-  
tis præcips  
exemplum  
Ptolemæus.

A. C. 207.  
Luxuria  
Ptolemæi.

(a) Vide Polyb. I. 5. Strab. I. 17.

(b) Sic rectius legamus, &amp; per legationes, quoique Viros paret, rogat mor. &amp;c.

(c) Tripudia vulgo Instrumen-

ti puerilia. Hic videntur esse

Crepitacula, Silra Ægyptiaca, Crotala, quibus in saltationibus utebantur veteres, maxime Orientales populi.

lator.

lator. Hæc primo (*d*) labentis regiæ tacita pestis, & occulta mala fuere.

A. C. 207.

CAP. II. Deinde crescente licentiâ, jam nec parietibus regiæ domus contineri meretricis audacia potest: quam proterviorem, sociata cum Agathocle fratre ambitione pueritudo scorno, quotidiana regisstupra faciebant. (*e*) Accedebat & mater Evanthe, quæ geminæ soboris illecebri devinctum regem tenebat. Itaq; non contentæ rege, jam etiam regnum possident, jam in publico visuntur, jam salutantur, jam comitantur. Agathocles regis lateri junctus, civitatem regebat; tribunatus præfecturas, & duca-  
tus mulieres ordinabant; nec quisquam in regno suo minus quam ipse rex poterat. Cum interim reliquo quinquenni ex Eurydice sorore filio, moritur: sed mors ejus, dum pecuniam regiam mulieres rapiunt, & imperium, initâ cum perditissimis societate, occupare conantur, diu occultata fuit. Re tamen cognita, concursu multitudinis Agathocles occiditur, & mulieres, in ultiōni Eurydices, patibulis suffiguntur. Morte regis, suppicio meretricum, velut expiatâ regni infamia, legatos Alexandrinî ad Romanos miserunt, orantes, ut tutelam pupilli suscipierent, tuerenturq; regnum Agypti, quod jam Philippum & Antiochum, facta inter se pactione divisisse dicebant.

A. C. 204.  
Ptolemæi  
mors.

A. C. 204.

CAP. III. Grata legatio Romanis fuit, causam belli quærentibus adversus Philippum, qui insidiatu-  
s eis temporibus Punici belli fuerat. Huc accede-  
bat, quod Pœnisi & Annibale superato, nullius magis arma metuebant, reputantibus quantum motum Pyrrhus parvâ manu Macedonum in Italia fecisset, quantasq; res Macedones in Oriente gesſissent. Mit-

Agathocles  
cum Evanthe  
matre pati-  
bal's suffi-  
guntur. Le-  
gati Alexan-  
drinorum ad  
Romanos.

(*d*) Sic legas, Labentis regiæ tacita pestis, & occulta mala.

(*e*) Ptolemæi mores Claudio, egregiè retulit apud Sueton, c. 29. Sic unus M. S.

tuntur.

tuntur igitur legati, qui Antiocho & Philippo, ut à regno Ægypti abstineant, nuntient. Mittitur & M. Lepidus in Ægyptum: qui tutorio nomine regnum pupilli administret. Dum hæc aguntur, interim legati Attali regis Pergami & Rhodiorum; injurias Philippi regis quærentes, Romanam veniunt: Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli senatus exemit. Statim prætextu ferendi auxilii sociis, bellum aduersus Philippum decernitur, legionēsq; cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec multo post tempore, tota Græcia fiducia Romanorum aduersus Philippum, spe pristinæ libertatis eretâ, bellum ei intulit: atq; ita cum rex undiq; urgeretur; pacem petere compellitur. Deinde cùm expositæ (f) conditionis pacis a Romanis essent, repetere sua & Attalus, & Rhodii, & Achæi, & Ætolii cœpere. Contrà Philippus adduci se posse, ut Romanis parcat, concedebat. Cæterum in dignum esse, Græcos à Philippo & Alexandro majoribus suis viatos & sub jugum Macedonici imperii subactos, velut victores leges pacis sibi dice: quibus prius sit ratio servitutis reddenda, quam libertas vindicanda. Ad postremum tamen eo petente, induciæ duo: um mensium sunt datae, ut pax quæ in Macedonia non conveniebat, Romæ à Senatu peteretur.

CAP. IV. Eodem anno inter insulas (g) Thramenem & Therasiam medio utriusq; ripæ & maris spatio, terræmotus fuit. In quo cum admiratione navigantium, repente ex profundo cum calidis aquis insula emersit. In Asia vero eodem die motus terræ Rhodum multasque alias civitates gravi ruinæ mole concussit, (h) quasdam solidas absorbuit.

(f) Quas vide apud Livium 32, 33.

(g) Thramenis insula hic, & pro Thera accipitur. Strab. l. 1. p. 87.

(h) A labendo labem dixit. Labem etiam κάτω esse & hiatum, notat Cic. de Divinat. 1. 35. & 43.

Occasio Rom. gerendi belli cum Philippo.

A. C. 201. Nunc vulgo Pergamena dicitur.

A. C. 208. Bellum Macedonium, de quo Livius.

A. C. 209. Consul. fuit P. Sulpitius.

A. C. 198. Vide Livium in fine lib. 2. belli Maced.

A. C. 197. Terræ motus. Eodem quoq; tempore refert Livius Lauream in prætorianæ enatam. Alii legunt Onabini; fuit is tyrannus Laæcdæmoniorum, Plut.

Quo prodigo territis omnibus vates cecinere, oriens Romanorum imperium, vetus Græcorum ac Macedonum voraturum. Interim à senatu repudiata pace, Philippus in societatem belli Nabintyranum sollicitat. Atq; ita cum in aciem exercitum, instruētis è diverso hostibus, produxisset hortari suos cœpit, referendo Persas, Baetros, Indosque, & omnem Asiam, Orientis finem, à Macedonibus perdomitam, tantōque fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit libertas imperio carior. Sed & Flaminius Romanorum Consul, relatione ierum recentissime gestarum, suos stimulabat in prælium, ostendendo, hinc Carthaginem cum Sicilia, inde Italiam & Hispaniam Romanæ virtute perdomitas: nec Annibalem Alexandro quidem Magno postponendum, quo Italiam fulso, Africam iplam tertiam partem mundi superaverint. Sed nec Macedonas veteri fama, sed præsentibus viribus \* existimandos, quia non cum Alexandre Magno quem invictum audiverant, nec cum exercitu ejus qui totum Orientem devicerat, bellum gerant: sed cum Philippo puerō immaturæ aetatis, qui regni terminos adversus finitimos ægre defendat, & cum his Macedonibus, qui non \* ita pridem prædæ Dardanis fuerunt Illos majorum decora, Romanos se suorū mque militum commemorare. Non enim alio exercitu Annibalem & Pœnos, & totum ferme Occidentem, sed his ipsis, quos in acie habebat, militibus subactos. His adhortationibus utrinque concitatimilites prælio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes, ferentesque in bellum alii majorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alii virarentem recentibus experimentis virtutis florem.

Sed Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaq; bello Philippus, pace à Flaminio Consule petitā, nomen quidem regium retinuit: sed omnibus \* Thraciæ urbibus, velut regni membris extra terminos antiquæ possessionis amissis, solam Macedonianam

*A. C. 197.*  
Pugnatum  
est ad Cyno-  
philas in Thes-  
salia, Flami-  
ni ad milites  
oratio.

\* Adhuc  
dos.

\* Alii ita ut  
pridem fue-  
runt.

\* Graciæ. Ad  
Apolloniam  
nocturno  
prælio. Florus

niam retinuit. Offensi tamen Ætoli, quod non ex arbitrio eorum, Macedonia quoque adempta regi & data sibi in præmium belli esset, legatos ad Antiochum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bella, spe societatis universæ Græciæ impellerent.

A. C. 192.  
Ætolorum  
dux Thoas  
impulit Anti-  
ochum. Flor.

## JUSTINI LIBER XXXI. CAP. I.

**M**ortuo (a) Ptolemæo Philopatre rege Ægypti, A. C. 264.  
contemptaq; parvuli filii ejus ætate, qui in spem etiam regni relictus, præda domesticis erat, Causa Syria-  
Antiochus rex Syriæ occupare Ægyptum statuit. ci belli inter  
Itaq; Phœnicen cæterasque Syriæ quidem, sed juris Rom. & An-  
Ægypti civitatis cum evasisset, legatos ad eum sena-  
tus mittit, qui denunciarent ei, abstineret à regno  
pupilli postremis patris precibus fidei suæ traditi.  
Quibus spretis, interjecto tempore alia legatio in-  
tervenit, quæ omissa pupilli personâ civitates jure  
belli fractas populi Romani in integrum restitui ju-  
bebat. Abnuenti bellum denunciatum: quod ille fa-  
cile suscepit, infeliciter gesit. Eodem tempore & (b) Nabis tyrannus multas Græciæ civitates occu-  
paverat. Igitur senatus nè eodem tempore dupli-  
bello Romanæ vires detinerentur, scripsit Flami-  
nio, si ei videatur, sicuti Macedoniam à Philippo,  
ita Græciam à Nabide liberaret. Ob quam causam Annibal  
imperium ei prorogatum est, Terribile quippe An-  
tiochi bellum Annibal nomen faciebat, quem amuli ejus occultis mandatis, cum Antiocho inesse  
societatem apud Romanos criminabantur; negantes  
eum æquo animo sub legibus vivere assuetum, im-  
perio, & immoderatâ licentiâ militare, sempérque  
tædio quietis urbanæ novas bellum causas circumspic.

Bellum Rom.  
cum Nabide  
Lacedæ. ty-  
ranno.

A. C. 169.

Annibal  
nomen terri-  
bile.

A. C. 195.

(a) Vide Appian in Syriacâ. | min. & Philopæm.

(b) Liv. l. 34. Plut. in Fla-

cere: quæ, et si (*c*) falsa nunciata fuissent, apud timentes tamen pro veris habebantur.

A. C. 195.

Romani per speculandos actus Annibaloris, legatum in Africam gatum Annibali infidias ut si posset, eum per æmulos ejus interficeret, metuantur.

Annibalis prudentia.

CAP. II. Denique senatus metu perculsus, ad Servilium legatum Annibalis, legatum in Africam mittit, eique tacitis mandatis præcepit, ut si posset, eum per æmulos ejus interficeret, metuque invisi nominis tandem populum Romanum liberaret. Sed res Annibalem non diu latuit, virum ad prospicienda cavendaq; pericula peritum, nec minus (*d*) in secundis adverfa, quam in adversis secunda cogitantem. Igitur cum tota die in oculis (*e*) principum, legatiq; Romani in foro Carthaginensium observatus in supremum fuisset, appropinquaret vespere, equum concendit, & rus urbanum, quod prope littus maris habebat, ignaris servis, iussisq; ad portum divertentem opperiri, contendit. Habebat ibi naves cum remigibus occulto sinu littoris absconditas. Erat etiam grandis pecunia in eo agro præparata, ut cum res exegisset, nec facultas fugam, nec inopia moraretur. Leæta igitur servorum juventute, quorum copiam (*f*) Italorum captivorum numerus augebat, navem concendit, cursuque ad Antiochum dirigit. Posteræ die civitas principem suum, ac tunc temporis consulem, in foro expectabat. Quem ut profectum nunciatum est, non aliter, quam si uis captiæ esset, omnes trepidavere, exitiosamq; sibi fugam ejus ominati sunt. Legatus vero Romanus quasi bellum jam illicitum Italæ ab Annibale esset, tacitus Romanum revertitur, trepidumque nuncium refert.

Prætorem  
habet Liv.

Dec. 4. l. 3.

Idem Liv. de

hoc bello

Dec. 4. l. 4.

(*c*) Quæ inviti audimus, libenter credimus, *Seneca de fra.*

2. 22.

(*d*) Idem Romanæ Constantiæ mos erat. *Liv. 42. 62. 9.*

(*e*) Procerum, & populi primorum, id est, Senatorum.

(*f*) Quomodo hi numerum servorum Annibaloris auxerant dubium, cum, hanc inter Conditiones pacis fuisse, *Carthaginenses* Romanis captivos omnes tradarent, ut scribit *Liv. 30. 37.*

CAP. III. Interim (g) Flaminius in Græcia, jun. A. C. 195.

Età quibusdam civitatibus societate, Nabidem ty-  
rannum duobus continuis præliis subegit & gravi-  
ter fractum velut exanguem in regno reliquit. Sed  
libertate Græcis restitutâ, reduxit ab urbibus præ-  
sidiis, cùm Romanus exercitus in Italiam reporta-  
tus esset, vacuâ rursus possessione solicitatus, mul-  
tas civitates bello repentina invasit. Quibus rebus A. C. 192.  
exterriti (h) Achæi ne vicinum malum etiam ad  
se serperet, bellum adversus Nabidem decernunt,  
ducemque prætorem suum Philopœmenem, insignis  
industriae virum, constituunt: cuius in eo bello  
tanta virtus erit, ut opinione omnium compara-  
retur Flaminio Romano imperatori. Eodem tem-  
pore Annibal cùm ad Antiochum pervenisset, velut A. C. 195.  
deorum munus excipitur, tantusq; ejus adventu ar-  
dor \* animis regis accessit, ut non tam de bello,  
quam de præmiis victoriæ cogitaret. Sed Annibal, • Alii, animi  
cui nota Romana virtus erat, negabat opprimi Roma-  
nos, nisi in Italia posse. Ad hoc sibi centum naves, &  
decem millia peditum, & mille equites poscebat;  
promittens hac manu non minus bellum, quam ges-  
serit, Italiæ restauraturum: & in Asiam rege sedenti,  
aut vietoriam de Romanis, aut æquas pacis conditi-  
ones relaturum. Quippe & Hispanis bello flagran-  
tibus ducem tantum deesse: Et Italiam notiorem  
sibi nunc quam pridem fuisse; sed nec Carthaginem  
quieturam, sociamque ei sine mora præbituram.

Aristo Tyri-  
us fuit, qui  
mittebatur  
Carthaginem.  
A. C. 293.  
Hannone  
intelligit, qui  
in illicius Bar-  
claine factio-  
ni erat. Plur.  
in Annibal.

CAP. IV. Cùm regi consilia placuissent, mitti-  
tur Carthaginem (i) unus ex comitibus Annabalis  
qui in bellum cupidos hortetur, Annibalémq; cum  
copiis affuturum nunciet; nihil dicat partibus, nisi(g) De hoc bello copiose *Liv.* 34. 22. &c.(h) Vide *Polyb.* l. 16. *Plut.* in *Philopœm.* &c.(i) Aristonem Mercatorem  
Tyrium specie Negotiationis mis-  
sum scribit *Appian.* p. 30. &  
*Liv.* 34. 60.

animos Carthaginensium deesse; Asiam & vires belli, & sumptum præbituram. Hæc cùm relata Carthaginem essent, nuncius ipse ab inimicis Annibal is comprehenditur; & perductus in senatum, cum interrogaretur, ad quem missus esset. Punico ingenio respondit, se ad universum senatum missum. Nec enim hoc opus singulorum, sed universorum esse. Dum multis diebus deliberant, an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mittant, tacitus consensu nave ad Annibalem revertitur; quo cognito, Carthaginenses statim Romanum legatum deferrunt. Romani quoq; (k) ad Antiochum legatos misere, qui sub specie legationis, & regis apparatus specularentur, & Annibalem aut Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum invisumq; regi facerent. Itaq; legati cùm Ephesi convenissent ad Antiochum, mandata ei senatus tradunt. Dum responsum expectant, omnibus diebus assidui cum Annibale fuerunt; dicentes, timide eum à patria recessisse, cum pacem Romani non tam cum repub'ica, quam cum eo factum summâ fide custodiant: nec bella cum Romano:um magis odio, quam patriæ amore gesisse, cui ab optimo quoq; etiam spiritus ipse debeat. Has enim publicas inter populos, non privatas inter duces bellandi causas esse, inde res gestas ejus laudare, quorum sermone latus, sapientius cupidusq; cum legatis colloquitur, ignarus quod pro familiaritate Romana odium sibi apud regem crearet. Quippe Antiochus tam assiduo colloquio reconciliatam cum Romanis gratiam existimans nihil ad eum sicut solebat refeire, expertemque totius consilii, velut hostem proditorēmque suum, odiſſe cœpit. Quæ res tantum apparatus

A.C. 192.

Legati fuere  
P. Sulpitius  
& P. Julius.  
Legatorum  
Romanorum  
astutia.

(k) Inter quos erat P. Scipio qui Annibalem devicerat. | Livius 35. 14. Appian. p. 91<sup>o</sup> 92. Plut. in Flamin. sub finem belli,

ires  
Car-  
balis  
in-  
nio  
Vec-  
sse.  
ad  
tus  
og-  
se-  
re,  
cu-  
nt.  
m,  
x-  
e-  
m  
m  
m  
ef-  
e-  
on  
es  
is  
d  
n  
o  
s  
e  
n

belli, cessante imperatoriā arte, corrupti. Sena-  
tūs mandata fuerunt, ut contentus terminis Asiæ  
esset ne ipsis ingrediendi Asiam necessitatem impo-  
neret. Quibus spretis, non accipiendum bellum  
statuisse, sed inferendum dicitur.

C A P. V. Quum frequenter de bello consilium  
habuisset, remoto Annibale, tandem eum vocari jus-  
sisse non ut ex sententia ejus aliquid ageret, sed ne  
per omnia eum sprevisse videretur: (1) omnibusq;  
perrogatis, postremum interrogasse. Quo ille ani-  
madverso, intelligere se profellus est, non quia ege-  
at consilio, sed ad supplendum numerum sententia-  
rum se vocatum, tamen & odio Romanorum & a-  
more regis, apud quem solum tutum sibi exilium  
relictum sit, se viam gerendi beli edisceretur.  
Veniam deinde libertatis deprecatus est: nihil se  
aut consiliorum, aut cœptorum præsentium probare  
ait: nec sedem belli Græciam sibi placere, cùm  
Italia uberior materia sit. Quippe Romanos vin-  
ci non nisi armis posse, nec Italiam aliter quām  
Italicis viribus subigi: Siquidem diversum cœte-  
ris mortalibus esse illud & belli genus & hominum.  
Aliis bellis plurimum momenti habere, priorem  
aliquam cepisse occasionem loci, temporisq; agros  
diripiisse, urbes alias expugnasse; cum Roma-  
no seu occupaveris prior alia, seu viceris, tum eti-  
am cum vieto & jacente luetandum est. Quamobrem  
si quis eos in Italiam lacererit, suis eos opibus, su-  
is viribus, suis armis posse \*vincere sicut ipse fe-  
cerit. Sin vero quis illis Italiam, velut fonte virium,  
cesserit, \* proinde falli ac si quis amnes non ab ip-  
suis fontium primordiis derivare, sed concretis  
jam aquarum molibus avertere vel exicare velit.

A. C. 191.

A. C. 191.

Confilium  
Annibalis de  
bello Rom-  
nis inferendo

Ratio belli  
gerendi cum  
Rom.  
• Vinci.  
• Perinde.

(1) Sicuti perspicere (Su- | ita perrogare est omnes peragere  
er. Dom. 4. 7.) est à princi- | sententias.

Hoc & secretò se censuisse, ultróque ministerium consilii sui obtulisse: & nunc præsentibus amicis ideò repetisse, ut scirent omnes rationem cum Romanis gerendi belli, eósque foris invictos, domi fragiles esse. Priùs namque eos urbe quam imperio, priùs Italia quam provinciis exui posse. Quippe & a Gallis captos, & à se prope deletos esse; neq; se unquam viéctum prius quam terris eorum cefserit. Reverso Carthaginem, statim cum loco fortunam belli mutatam.

Annibal's  
de Rom.  
judicium.

A. C. 191.  
Antiochi  
negligentia  
in bello ad-  
versus Ro. pa-  
rando.

Attilii Rom.  
Con. diligen-  
tia.

De hac infe-  
lici Antiochi  
pugna scribit  
Solinus l. 45.

\* Menænum.

C A P. VI. Huic sententiae obtrectatores amici regis erant; non utilitatem rei cogitantes sed verentes nè probato consilio ejus, primum apud regem locum gratiae occuparet. At Antiocho non tam consilium, quam autor dispicebat, ne gloria victoriæ Annibalis non sua esset. Omnia igitur variis assentationum adulationibus corrumpebantur; nihil consilio vel ratione agebatur: Rex ipse per hyemem in luxuriam lapsus novis quotidie nuptiis deditus erat. Contra (m) Attilius Romanus consul, qui ad hoc bellum missus erat, copias, arma, cæteraq; bello necessaria, summa industria parabat, civitates socias confirmabat, dubias illiciebat; nec aliis exitus belli quam apparatus utriusq; partis fuit. Itaque primâ belli (n) congresione, cùm sedentes suos rex cerneret, non labo-rantibus, auxilium tulit, sed fugientibus se ducem præbuit, castraque ditia vistoribus reliquit. Deinde cum in Asiam præda Romanis occupatis fugiendo pervenisset, pœnitere neglecti contilii cœpit, revocatoque in amicitiam Annibale, omnia ex sententia ejus agere velle dicit. Interim nunciatur ei Livium \* Nevium Romanum ducem cum octoginta

(m) *Manius Atilius Glabro.* Conditione, forte, Coitione,  
vulgo, *Attilius*, sed inepte. ut *Ter. Phor.* 2. 2. 34. Prima  
(n) Omnes omnino M. S. 8. Coitio est acerrima.

rostratis

rostratis navibus in bellum navale, à senatu missū, adventare; quæ res illi restituendæ fortunæ spem dedit. Itaque priusquam sociæ civitates ad hostes deficerent, decernere navalii prælio statuit, sperans <sup>Antiochus</sup> navalibello cladem in Græcia acceptam, novâ posse victoriâ vincitur à aboleri. Annibali igitur traditâ classe prælium <sup>C. Livio</sup> committitur, sed nec Asiani milites Romanis, ne- <sup>Rom. classis</sup> que naves eorum rostratis navibus fuere: minor præfector. tamen clades ducis solertia fuit. Romam nondum opinio victoriae venerat, & idcirco in consulibus creandis suspensa civitas erat.

C A P. VII. Sed adversus Annibalem ducem <sup>A. C. 190.</sup> quis melior quam Africani frater crearetur, cum vincere Poenos opus Scipionum sit? Creatur igitur Consul <sup>\*</sup> Publius (o) Scipio, eique datur legatus <sup>\* Lucius.</sup> frater Africanus, ut intelligeret Antiochus, non majorem fiduciam se in Annibale viæto, quam Romanos in viatore Scipione habere. Trajicientibus in Asiam Scipionibus exercitum, jam utrobique prosligatum bellum nunciatum est, viætumque Antiochum terrestri, Annibalem navalii bello inveniunt. Primo igitur adventu eorum legatos pacem <sup>Ægrotabat</sup> petentes ad eos Antiochus mittit, peculiare donum <sup>tum pater</sup> Africano ferentes ipsius filium, quem rex parvo na- <sup>Eleæ.</sup> vigio trajicientem ceperat. Sed Africanus privata <sup>Plut. Scipio-</sup> beneficia à rebus publicis segregata dixit; aliisque <sup>nis magnan-</sup> esse patris officia, alia patriæ jura, quæ non libe- <sup>ritas.</sup> ris tantum, verum etiam vitae ipsi præponantur: proinde gratum se munus accipere, privatique im- pendio munificentiae regis responsurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratiae da- ri, neque de jure patriæ <sup>\*</sup> decidi posse respondit. <sup>\* Fortitudi-</sup> Nam neque de redimendo filio unquam tractavit, <sup>nis exem-</sup> nec senatum de eo agere permisit; sed ut dignum <sup>plum Scipio.</sup> majestate ejus erat, armis se recepturum filium dix-

(o) Vide Liv. dec. 4. l. 7. 1 Val. Max. l. 5.

Sunt & aliae  
conditiones  
apud Plut.  
non paulo  
duriores.

A. C. 190.  
Romanorum  
& Iliensium  
gratulatio.

Eumenes rex  
Bithyniae  
fuit, ut infra  
lib. 33. M.  
Æmiliivir-  
tus.  
• Alii trigin-  
ta millibus  
relictis.

## JUSTINI

erat. Post hæc leges pacis dicuntur, ut Asia Romanis cederet, contentus Syriae regno esset, naves universas, captivos, & trans fugas traderet, sump tumque omnem belli Romanis restituerent. Qui cum nunciata Antiocho essent, nondum ita victum se esse respondit, ut spoliari se regno pateretur, bellique ob irritamenta, non pacis blandimenta esse.

CAP. VIII. Igitur dum ab utroque bellum pararetur, & ingressi Asiam Romani Ilion venient, mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit: Iliensibus Æneam cæterosque duces à se protectos, Romanis se ab his procreatatos referentibus. Tantaque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Juvabat Ilienes, nepotes suos, Occidente & Africâ domitâ, Asiam ut avitum regnum vendicare, optabilem Trojæ ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renasceretur. Contra Romanos, avitos lares, & incunabula majorum, templaque, ad deorum simulacra, inexplebile desiderium videnti tenebat. Projectis ab Ilio Romanis, Eumenes rex cum auxiliis Romanis occurrit: nec multò post (p) prælium est cum Antiocho commissum. Cum in dexteriori cornu pulsa legio Romana, majore dedecore quam periculo ad castra fugeret, M. Æmilius \* tribunus militum ad tutelam castrorum relitus, armare se milites suos, & extra vallum progredi jubet, striisque gladiis fugientibus minari, morituros dicens, nisi in prælium revertantur, infestioraque sua quam hostium castra inventuros. Attonita tanto periculo legio, comitantibus commilitonibus, qui fugere eos prohibuerant, in prælium revertitur, magnaque cæde edita, initium victoriae fuit.

(p) Ad montem Sypilum, ab-  
sente Africano, qui Elæa ægro- tabat. Appian. Syriacæ. p.  
106.

Bæsa hostium quinquaginta millia, capta 11. millia *A. C. 180.*  
 Antiocho pacem petenti, nihil ad superiores conditio-  
 nes additum Africano prædicante, *Neque Roma-*  
*nis, si vincantur, animos minui: Neque si vincant, se-*  
*cundis rebus infolebent.* Captas civitates inter socios  
 divisere, muneris Romani aptiorem *\*Asiam, quām*  
 possessiones *† voluntarias judicantes.* Quippe vic-  
 toriæ gloriā Romano nomini vendicandum, *O-*  
 pum luxuriam sociis relinquendam. *Gloriam,*  
*† Viderūt i-*  
*g. indum, vio-*  
*lentas, aut*  
*voluptarias.*

## JUSTIN LIBER XXXII. CAP. I.

(a) *A* Toli qui Antiochum in bella Romana impu- *Aetoli vin-*  
*lerant, viēto eodem, soli adversus Romanos cuntur à Ro.*  
*& viribus impares, & omni auxilio destituti, reman- Livius. D. c.*  
*ferant. Nec multo post vieti libertatem, quam illiba- 4. lib. 8.*  
*tam adversus dominationem Atheniensium & Sparta-*  
*norum, inter tot Græciæ civitates soli retinuerant,*  
*amiserunt. Quæ conditio tanto illis amarior quanto Quo Galli*  
*seior fuit reputantibus tempora illa, quibus tantis prostrati*  
*Perſarum opibus domesticis vestibus restiterant: qui- Lint, supr.*  
*bus Gallorum violentiam, Asiæ, Italiæq; terribilem lib. 24. De*  
*Delphico bello fregerant. Quæ sola gloriola recorda-*  
*tio majus desiderium libertatis audebat. Dum hæc a- hac pugna.*  
*guntur, medio tempore inter Messenios & Achæos de Plut, in*  
*principatu primo contentio, mox bellum ortum est.*  
*In eo nobilis Achæorum Philopœmenes imperator*  
*capitur: non quia pugnando vitæ parceret, sed dum lib. 24. De*  
*sub transitu fossæ equo præcipitatus à multitudine*  
*hostium oppressus est. Quem jacentem Messenii seu Philopœme-*  
*metu virtutis, vel verecundiâ dignitatis, interficere nes præclari*  
*ausi non fuerant. Itaq; velut in illo omne bellum imperatoris*  
*confecissent, captivum per universam civitatem, in exemplar.*

(a) De Aetolico Bello quod *Liv. 38. 3. Plut. in Philo-*  
*gesit M. Fulvius Nobilior Cos. pœm. Pausan. in Arcad.*  
*cum. G. Manlio Valsone, legas i*

modum

modum triumphi circumduxerunt, effuso obviam populo, ac si suus non hostium imperator adventaret: nec victorem Achæi avidius vidissent quam victum hostes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, ut omnes contuerentur, quem potuisse capi incredible singulis videbatur. Deinde in carcerem deducto, verecundiâ magnitudinis, ejus venenum ei dederunt quod ille latet, ac si viciisset, accepit, quæsito prius a <sup>an</sup> \* Licorias præfetus Achæorum, quem secundum à se esse scientia rei militaris sciebat, incolumis effugisset. Quem ut accepit evasisse, non in totum dicens consultum male Achæis, expiravit. Nec multò post reparato bello, Messenii vincuntur, pœnasque interficti Philopæmenis pependerunt.

*A. C. 183.*  
Virtutis reverentia.  
\*Lycontas legit. Pl.

*A. C. 187.*  
Nam quicunque autores fuerunt occidiendi Philopæmenis, ipsi sibi ultro mortem consivere. Plut.

*A. C. 183.*  
\* Dodonæi.

Legatorum de Philippo querelæ.

Demetrii pudor.

C A P. II. Interèa in Syria rex Antiochus cum gravi tributo pacis à Romanis premeretur, & victus oneratusq; esset, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ solicitatus, qua sperabat se sub specie tributariorum necessitatis excusatius sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte templum <sup>(b)</sup> \*Dindymæi Jovis aggreditur. Quâ re proditâ concursu incolarum, cum omnî militia interficitur Romæ, cum multæ Græciæ civitates questum de injuriis Philippi regis Macedonum venissent, & disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisficiendum senatui miserat, & legatos civitatum esset, turbâ <sup>(c)</sup> querelarum confusus adolescens repente obticuit. Tunc Senatus verecundiâ ejus motus, quæ probata etiam antea cum obses Romæ esset, charus omnibus fuerat, causam illi donavit, atq; ita modestiâ suâ Demetrius veniam patri, non jure defensionis sed à patrocinio pudoris obtinuit, quod ipsi decreto senatus

(b) Magna est authorum diversitas orta, de morte Antiochi, à non distinctis Antiochorum cognomentis. Antiochi Soteris reperies interitum

(c) M. S. interponunt Querel, concitata est. At conf. &c.

significa

significatum est, ut appareret non tam absolutum Re-  
gem quam donatum filio patrem. Quæ res Demetrio A. C. 183,  
non gratiam legationis sed odium obtræstationis  
comparavit. Nam apud fratrem Perseum æmulatio il- Quæ res De-  
li invidiam contraxit, & apud patrem nota absolutio- metrio patris  
nis causa offendæ fuit, indignante Philippo, plus mo- odium con-  
menti apud senatum personam filii, quam autorita- flavit.  
tem patris, ac dignitatem regiæ majestatis habuisse. Pulcherrimæ  
Igitur Perseus perspectâ patris ægritudine, quotidie utriusque  
absentem Demetrium apud eum criminari, & primo orationes  
invisum, post etiam suspectum reddere, nunc amici- extant apud  
tiam Romanorum, nunc proditionem ei patris obje- A. C. 182,  
ctare. Ad postremum, insidias sibi ab eo paratas con-  
fingit, ad cuius rei probationem immittit indices,  
testes subornat, & facinus quod objicit, \* confirmat. A. C. 183.  
Quibus rebus, patre compulso ad parricidium, fune- \* Admittit.  
stam omnem regiam fecit.

C A P. III. Occiso (d) Demetrio, sublatōq; æmu- A. C. 180.  
lo non negligentior tantum Perseus in patrem, ve- Demetrii in-  
rūm etiam & contumacior erat: nec hæredem reg- teritus. Im-  
ni, sed regem sē gerebat. His rebus offensus Phi- pietatis erga  
lippus, impatientiū indies mortem Demetrii dole- fratrem &  
bat, tunc & insidiis se circumventum suspicari, patrem ex-  
testes indicēsq; torquere. Atq; ita cognita fraude, plum  
non minus scelere Persei, quam innoxia Demetrii  
morte cruciabatur; peregissetq; ultionem nisi (e) Perseus.  
morte præventus esset. Nam brevi post tempore mor- A. C. 179.  
bo ex ægritudine animi contraēto, decessit, relicto  
magno belli apparatu adversus Romanos quo postea Philippi ap-  
Perseus usus est. Nam & Gallos (f) Scordiscos ad belli paratus bellii  
societatem perpulerat: fecissetque Romanis, grave in Romanos.  
bellum, nisi decessisset. Namq; Galli bello adversus A. C. 176.  
Delphos infeliciter gesto in quo majorem vim numi-

(d) Vide *Liv.* I. 40. & *Paus.* quam regnasset annis 42.  
*san. in Corinthiacis.*

(e) *Philippus* moritur post- (f) *Strabo.* I. 7. Hoc ad  
*Ilyrum* hab. tasse scribit.

Sacrilegii  
ultio.

Aurum Tho-  
lofan.

A. C. 106.  
• Servilio.  
A. C. 105.

A. C. 220.  
Istriorum  
origo.

nis quam hostium senserant, amissis Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extores fugerunt. Inde per eadem vestigia qua venerant, antiquam patriam repetivere. Ex his pars quædam in confluente (g) Danubii & (h) Sabi consedit, Scordiscosque se appellari voluit. (i) Teutonagi autem cum in antiquam patriam Tholosam venissent, comprehensiq; pestiferæ lue essent, non prius sanitatem recuperare, quam aruspicū responsis moniti, aurum argentumq; bello sacrilegiisq; quæsitum in Tolosensem lacum mergerent: Quod omne magno post tempore Cœpicio Romanus consul abstulit. Fuere auri pondo centum decem millia, argenti pondo quinquies decies centum millia. Quod sacrilegium causa excidii \* Cœpioni exercituiq; ejus postea fuit. Romanos quoq; Cymbrici belli tumultus, velut ultior sacræ pecuniae, insequutus est. Ex gente Teutonagorum non mediocris populus prædae dulcedine Illyricum petivit, spoliatisq; Istris in Pannonia consedit. Istriorum gentem fama est originem à Colchis ducre, missis ab Aceta rege ad Argonautas, raptorēmq; filiæ persequendos: qui ut à Ponto intraverunt Istrum, alveo Sai fluminis penitus inventi, vestigia Argonautarum insequentes, naves suas humeris per juga montium usque ad littus Adriatici maris transstulerunt. Cognito quod Argonautæ idem propter longitudinem naves propriores fecissent, quos ut advectos Colchinon reperiunt, sive metu regis, sive tædio longæ navigationis, juxta Aquileam confedere. Istriiq; ex vocabulo amnis, quo à mari concefferant appellati. Daci quoq; soboles Getarum

(g) Cato à Danais ejus ac-  
colis nomen accepisse prodit.  
Europam Asiamque disternat.  
Seneca, Nat. 6.

(h) Fluvius is Straboni Σάος  
est, & Plinio 9. 3. 25. Σάος.

(i) Gallia Narbonensis popu-  
li. Tuluſteologi dicuntur à Floro.  
Eorum Urbs apud Plin. voca-  
tur Tolosa, hodie Toulouſe. Lege  
Strab. lib. 4.

sunt, qui cum O'ore rege adversus Bastarnas male pugnassent, ob ultiōnēm segnitiae capturi somnum, capita loco pedum ponere jussu regis cogebantur, ministeriaq; uxoribus, quae ipsis antea fieri solebant facere. Neq; hæc ante mutata sunt, quam ignominiam bello acceptam virtute delerunt.

*A. C. 179.  
\*Bithynia.*

CAP. IV. Igitur Perseus, cum \* imperio Philippi patris successisset, omnes has gentes adversus Romanos ad societatem belli solicitabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem Annibal post pacem Antiocho à Romanis datam profugerat, & Eumenem bellum ortum est, quod Prusias Annibalis fiducia rupto fœdere, prior intulit. Namq; Annibal, cùm ab Antiocho Romani inter cæteras conditiones pacis deditioñem ejus depositerent, admonitus à rege, in fugam versus, (k) Cretam defertur: ubi cum diu quietam vitam egisset, invidiosumq; se propter nimias opes videret, amphoras plumbo repletas in templo Dianæ quasi fortunæ suæ præsidia depositus: atque ita nihil de illo solicita civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam contendit, auiō suo in statuis, quas secum portabat, infuso, ne conspectæ opes vitæ suæ nocerent. Deinde cùm Prusias terrestri bello ab Eumeni viētus esset, præliumque in mare transtulisset, Annibal novo commento autor victoriae fuit. Nam omne serpentium genus in fiētis lagenas conjici jussit, medioq; prælio in naves hostium mittit. Id primūm Ponticis ridiculum visum, fiēti ibus dimicare, qui ferro nequeant. Sed ubi serpentibus reperi naves cœpere, ancipiti periculo circumventi, hosti victoriam cessere. Quæ ubi Romæ nunciata sunt, missi à senatu sunt legati, qui utrumque regem in pacem cogerent, Annibalemq; depositerent.

*Annibal's  
astutia.*

*Hujus rei  
veterissiores  
annals non  
meminerunt.  
Plut.*

*Annibal, con-  
jectis in na-  
ves serpentis-  
bus, vi. c. t.  
A. C. 189.*

(k) Vide Probum in Annibal. vita. Quo commento Eumenem vicerit, refert & Frowein.

4. 7, 10. & de ejus morte *Hist.*

in *Flamin. c. 15. Liv. 39. 51.*

Sed

Mortuus est  
Annibal 70  
ætatis suæ  
anno.

Sed Annibal, re cognitâ, sumpto veneno, legationem morte prævenit. Insignis hic annus trium totum orbe maximorum imperatorum fuit mortibus, Annibalis, Philopœmenis & Scipionis Africani. Ex quibus constat Annibal' em, nec cùm Italia cum Romano tonantem imperio contremuit, nec cum reversus Carthaginem sumnum imperium tenuit, aut cubantem cœnasse, aut plùs sextario vini indulisse, pudicitiamq; eum tantam inter tot captivas habuisse, ut in Africa natum quis negaret. (l) Moderationis certè ejus fuit, ut cùm diversarum gentium exercitum rexerit, neq; insidiis suorum militum sit petitus unquam, neq; fraude proditus, cùm utrumque hostes sœpe tentassent.

## J U S T I N I L I B E R XXXIII. Cap. I.

*A. C. 106.*  
\*Acciperunt.  
Octingentos  
tritici modi-  
os habuisse  
Plut. scribit.  
Bellum Ro.  
cum Perseo  
Macedoniae  
rege. Cæsa-  
funt duo mil-  
lia & 500.  
ducePLicinio

**M**inore quidem rerum motu Romani (a) Macedonicum, quam Punicum bellum gesserunt: sed tanto clarius, quanto nobilitate Macedones Pœnos antecesserunt. Nam cum gloria Orientis domiti, tum auxiliis omnium regum juvabantur. Itaque Romani & legiones plures numero conscripserant, & auxilia à Masinissa rege Numidæ. scribit, cæterisque sociis omnibus \* acciverunt: & Eumeni regi Bithyniæ denunciatum, ut bellum summis viribus juvaret: Perseo præter Macedonicum exercitū invictæ opinionis, decennii belli sumptus à patre paratus in thesauris, & (b) in horreis erat: quibus rebus inflatus, & oblitus fortunæ paternæ, veterem Alexandri gloriam considerare suos iux Romanis, bebat. Prima congressio equitum fuit qua vicit

(l) Mortuus autem est 70. | 2. 12.  
ætatis suæ anno.

(a) De hoc bello legas Plut. | (b) Octingentos tritici modios  
in Paul. Emil. Liv. I. 41. Flor. habuisse scribit Plutarch.

Perseus

Perseus suspensam omnium expectationem in favorem sui traxit: misit tamen legatos ad consulem qui pacem peterent, quam patri suo Romani etiam viato dedissent, impensas belli lege vieti suscep-  
rus. Sed consul (c) Sulpitius non minus graves quam Plut. in vita  
Æmili. Pugna Æmili.  
lii & Persei  
ad Esena &  
Iycum am-  
nes.  
victo leges dixit. Dum h̄c aguntur, metu tam periculosi belli, Romani Æmilium Paulum Consulem creant, etiā extra ordinem, Macedonicum bellum decernunt, qui cū ad exercitum venisset, non magnam moram pugnæ fecit. Pridie quam consere-  
retur bellum, luna nocte defecit: triste id ostentum Perseo omnibus præsagientibus, finēmque Macedonici regni portendi vaticinantibus.

C A P. II In ea pugna M. Cato Catonis oratoris filius, dum inter confertissimos hostes insigniter dimicat, equo delapsus, pedestre prælium aggreditur. Nam cadentem manipulus hostium cum horrido clamore, velut jacentem obtruncaturus circumstet-  
terat; at ille citius corpore collecto, magnas strages edidit. Quum ad unum opprimendum undecunq; hostes convallarent, dum procerum quendam petit, (d) gladius ei è manu elapsus, in medium cohortem hostium decidit: ad quam recuperandum (e) um-  
bone se protegens, inspectante utroq; exercitu, in-  
ter mucrones se hostium immersit, recollectoq; gla-  
dio, multis vulneribus acceptis, ad socios cum clamo-  
rem omnium revertitur. Hujus audaciam cæteri imitati, victoriam peperere. Perseus rex fugâ cum decem millibus talentum Samothraciam defertur: quem Cneus Octavius ad persequendum missus a consule cum duobus filiis Alexandro & Philippo,

Asylo se ta-  
tans.

(c) Vox ista in Textum vide-  
tur irreplisse.

(d) Fortes enim ut ait *Diodor.*  
14. 115. arna & vitam codem  
affiniant pretio. Unde P. Fr-  
rius maluit cum millenaria co-

horta perire, quam redimere fa-  
lutem traditis armis. *Dionys.*  
Hal. 9. 80.

(e) Medio scuti, vel ipso po-  
tius scuto.

cepit,

cepit, captumq; ad consulem duxit. Macedonia à Carano qui primus in ea regnavit, usque ad Persum (f) triginta reges habuit. Quorum sub regno fuit quidem annis noningentis & viginti tribus: sed rerum non nisi centum nonaginta duobus annis potita. Ita cum in ditionem Romanorum cessisset, magistratibus per singulas civitates constitutis, libera facta est: legesque, quibus adhuc uititur, à Paulo accepit. Ætolorum universarum urbium senatus, cum conjugibus & liberis, qui dubia fide fuerant, Romam missus, ibi q; ne in patria a iquid novaret, diu detentus ægrè q; per multos annos legationibus civitatum senatu fatigato, in patriam quisq; suam remissus est.

Euseb. XI.  
haber.  
A. C. 168.

Ætolorum  
Senatus Ro-  
man missus.  
A. C. 145.

Achaic. belli  
origo.

• Viribus

A. C. 147.  
Legati Ro.  
ad Achæos.

### JUSTINI LIBER XXXIV. C A P. I.

POenis ac Macedonibus subactis, Ætolorumque viribus principum captivitate debilitatis, soli adhuc ex Græcia universa (a) Achæi nimis potentes nunc temporis Romanis videbantur, non propter singularum civitatum nimias opes, sed propter conspirationem universarum. Namque Achæi licet per civitates, veluti per membra divisi sint, (b) unum tamen corpus & unum imperium habent; singularumq; urbium pericula mutuis\* periculis propulsant. Quærentibus igitur Romanis causas belli, tempestivè fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum Agros Achæi propter mutuum odium populabantur. Spartanis à senatu responsum est, lega-

(f) Viginti tantum numerat *Liv. 45. 9. 3.* Eusebius Per-  
sen Triclinum nonum facit. Cum illo regnum Macedonum  
defecit.

(a) *Achaicum Bellum, & ejus*  
*Originem, multis describit Pan-*

*sun. in Achaic. Liv. 52. Flor.*  
*2. 16.*

(b) *Polyb. 2. 38.* Achæos com-  
mendat ut optimum bene con-  
stitutæ reipublicæ Exemplar;  
cum quo Belgico Germania in  
multis convenire valetur.

tos se ad inspiciendas res sociorum, & ad injuriam demendam in Graciam missuros ; sed legatis occulte mandata sunt, ut corpus Achæorum dissoluerent, singulæque urbes proprii juris facerent, quo facilis ad obsequia cogerentur ; & siquæ urbes contumaces essent, frangerentur. Igitur legati omnium civitatum principibus evocatis Corinthum, decretum senatus recitant : quod consilii habebant, aperebant. Expedire omnibus dicunt, ut singulæ civitates leges suas & jura sua habeant. Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem veri universum peregrinum populum trucidant : legatos quoque ipsos Romanorum (c) violassent, nisi auditio tumultu, trepidi fugissent.

CAP. II. Hæc ubi Romæ nunciata sunt, statim senatus (d) Mummo consuli bellum Achaicum decernit : qui exemplo exercitu deportato & omnibus strenuè provisiss pugnandi copiam hostibus fecit. Sed Achæi, velut nihil negotii Romano bello suscepissent, ita apud eos neglecta omnia & soluta fuere. Itaq; prædam, non prælium cogitantes, & vehicula ad spolia hostium reportanda duxerunt : & conjuges liberisque suos ad spectanda certamina in montibus posuerunt. Sed prælio commisso ante oculos suorum cæsi, lugubre his spectaculum sui & gravem luctus memoriam reliquerunt. Conjuges quoq; & liberi eorum de spectatoribus captivi facti, præda \* hostium fuere. Urbs ipsa (e) Corinthus diruitur, populus omnis subcorona venditur, ut hoc exemplo ceteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur. Dum hæc aguntur, rex Syriæ (f) Antiochus Ptole-

A. C. 145.  
Critolaus dubitat an & manu, vel certè oratione legatos Romanos violaverit. Flor.

A. C. 146.  
Achæorum inconsulta temeritas.

Sub Isthmi fauibus prælium commisum erat.  
\* Hostes. Corinthus diruitur.

A. C. 169.

(c) Critolaus, dubium ; an & manu, oratione certè Legatos Romanorum violavit.

(d) L. Mummius Cn. Cornelio Lentulo Cos. fuit, & ab Achæis devicta Achæus dictus.

(e) Urbs Achæa in medio

Isthmi Peloponnesi sita. Unde & bimarem Corinthum appellavit Heratius.

(f) Epiphanes dius, Magni filius ejus foror's Cleopatra hic Ptolemaeus filius erat.

mæo majoris sororis suæ filio, regi Ægypti bellum infert, segni admodum, & quotidiana luxuriæ ita marcido, ut non solum regiæ majestatis officia intermitteret, verum etiam sensu hominis nimia sagina careret. Pulsus igitur regno, ad fratrem minorrem Ptolemæum Alexandriam confugit, participatōq; cum eo regno Romam legatos ad senatum mittunt, auxilia petunt, fidem societatis implorant. Movēre senatum preces fratrum.

A. C. 168.

Exemplum  
prudentis &  
constantis  
viri Popilius.

C A P. III. Mittitur igitur (g) legatus P. Popilius ad Antiochum, qui abstinere eum Ægypto, aut si jam incessisset, excedere juberet: Cum in Ægypto eum invenisset, osculūmq; ei rex obtulisset (nam coluerat inter cæteros P. Popilium Antiochus, cum Romæ obses essent) tunc Popilius facessere interim privatam amicitiam jubet cùm mandata patriæ intercedant, prolatōq; senatus decreto, & tradito, cùm cunctari regem videret, consultationemque ad amicos referre; ibi Popilius virgā, quam in manu gerebat, amplio circulo inclusum, ut amicos caperet, consulere jubet: nec prius inde exire, quam responsum senatui daret, aut pacem aut bellum cum Romanis habiturum. Adeoque hæc asperitas animum regis fregit, ut paritum se senatui responderet. Reversus in regnum Antiochus, decedit reliquo parvulo admodum (h) filio, cui cum tutores dati à populo essent, (i) patruus ejus Demetrius, qui obses Romæ erat, cognitâ morte Antiochi fratris, senatum adiit, obsidēmq; se vivo fratre venisse, quo mortuo cujus obses sit se ignorare.

A. C. 164.

Demetrius  
obses è Ro-  
ma aufugit.

A. C. 163.

(g) De hoc videas *Liv.* 45.  
12. *Plutarch.* in *Apoph.* c. 32.  
I. P. *Popilium* dicant.

(h) Addunt N. & C. nomine  
*Eupatore*, quod videtur *Glossa-  
ma* quod è margine in textum  
delatum.

(i) *Demetrium* hunc *Selencii*  
filium *Antiochi*, *Epiphanis* fra-  
trem, nepotem *Antiochi Magni*  
*Consobrinum* hujus pueri. Non  
ergo *Patruus* sed *Patruelis*, erant  
enim ambo duorum fratrum si-  
lli. *Appian.* p. 117.

(k) Di-

(k) Dimitti igitur se ad regnum petendum æquum esse, quod sicuti jure gentium majori fratri cesserit, ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecedat, deberi. Cum se non dimitti animadverteret à senatu, tacito iudicio tutius apud pupillum, quām apud eum regnum futurum arbitrante specie venandi ab urbe profectus, \* Hostiam tacitus, cum fugæ comitibus navem conscendit. Delatus in Syriam secundo favore omnium excipitur, regnūmq; ei, occiso pupillo, à tutoribus traditur.

A. C. 162.

\* Hostiam  
Tybernam  
intelligit.

C A P. IV. Eodem tempore fermè (l) Prusias rex A. C. 149. Bithyniæ consilium cœpit interficiendi Nicomedis filii, dum consulere studet minoribus filiis, quos ex noverca ejus suscepserat & Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus suscepserant, proditur: hortatique sunt, ut crudelitate patris provocatus, occupet insidias, & in autorem retorqueat scelus, nec difficilis persuasio fuit. Igitur cùm accitus in patris regnum venisset, statim rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, privatūsq; redditus, etiam à servis deseritur: cùm in latebris ageret, non minori scelere, quam filium occidi jussicerat, à filio interficitur.

Prusias à filio  
necatur.

## JUSTINI LIBER XXXV. CAPI.

D Emetrius occupato Syriæ regno, novitatis suæ odium periculose ratus, ampliare fines regni statuit, etiam opes augere finitimorum bellis. Itaq; Ariarathi regi Cappadociæ propter fastiditas sororis nuptias infestus, fratrem ejus Holofernem, per

(k) Obsides dicuntur, qui traduntur imperio alicujus eadē legē, ut, si dator obsidis à fide recedat, accipienti sit potestas in corpus & vitam eorum qui dati fuerint Obsides. Postulatum hoc

non iniquum igitur censendum.

(l) Strab. l. 13. ab Attalo imperfectum scribit, alii à Filio adjuvante Attalo. Epitom. Lilius. 59. Appian.

injuri-

injuriam regno pulsum supplicem recepit; datumque sibi honestum belli titulum gratulatus eum restituere in regnum statuit. Sed Holofernes ingrato animo inita cum Antiochenisibus pactione, offensus

\* Holofernes exemplum simile in gratitudinis. A. C. 159. A. C. 154.

tunc à Demetrio, pellere \* ipsum regno, à quo restituebatur, consilium accepit. Quo cognito, Demetrius quidem vitæ ejus, ne Ariarathes metu fraternali belli liberaretur, pepercit: ipsum autem comprehendens vietum (a) Seleuciæ custodiri jubet.

Nec Antiochenes indicio territi, à defectione desisterunt. Itaque adjuvantibus & Ptolemæo rege

Ægypti, & Attalo rege Asiae, & Ariarathes rege Cappadociæ, bello à Demetrio lacesitis (b) subornat (c) Prompalum quendam fortis extremæ juvenem, qui Syriae, velut paternum regnum armis repetet: & ne quid contumeliam deesset, nomen ei Alexандri inditur, genitifq; ab Antiocho rege dicitur.

Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut æmulo ejus non vires regiae tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur Alexander admirabili varietate rerum, (d) pristinarum sordium oblitus, totius fermè Orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, vietumque vitâ pariter ac regno spoliat: quanquam Demetrio nec animus in propulsando bello fuit. Nam &

primo prælio hostem fugavit, & regibus bellum restituentibus multa millia occidit in acie. Ad postremum tamen invicto animo inter confertissimos hostes fortissimè dimicans, cecidit.

A. C. 153. Demetrius fecer vinci-  
tur & interfici-  
tur.

A. C. 150.

(a) Syria hoc Antiochenæ op-  
pidum ab Antiocho Seleuci filio  
conditum, de quo Plin. l. 5.  
c. 21.

(b) De hoc Alexandro, incer-  
ta stirpis & ignoto homine Li-  
vii Epitom. 52. & Appian Sy-

riac. p. 131.

(c) Sic Joseph. l. 13. in Im-  
presis nullo sensu Propalam lege-  
batur, vide I. Maccab. c. 10.

(d) Asperius nihil est humili-  
cum surgit in Altum. juxta  
Claudian. in Entrop. l. 181.

C A P. II. Initio belli Demetrius duos filios apud hospitem suum Gnidium, cum magno auri pondere (e) demandaverat, ut & belli periculis eximerentur, & si ita fors tulisset, ultiōni paternae servarentur. Ex his major Demetrius annos pubertatis egressus, auditā Alexandri luxuriā, quem insperatae opes, & alienae felicitatis ornamenta, velut capti-  
vum inter scortorum greges desidem in regia tene-  
bant, auxiliantibus Cretensibus securum ac nihil  
hostile metuentem, aggreditur. Antiochenes  
quoq; veterem patris offensam novis meritis cor-  
recturi, se ei tradunt: sed & milites patrī favore  
juvenis accensi, prioris sacramenti religionem novi regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt, atq; ita Alexander non minori impetu fortunæ desertus, quam elatus, primo prælio vietus interficitur: deditq; pœnas & Demetrio, quem occiderat, & Antiocho, cuius mentitus originem fuerat.

From palus  
Alexander  
dius, vitæ  
& regno  
spoliatut.

## JUSTINI LIBER XXXVI. C A P. I.

R Ecuperato paterno regno Demetrius, & ipse rerū successu corruptus, vitiis adolescentiæ in segnitiem labitur: tantumque contemptum apud omnes inertiam, quantum odium ex superbia pater habuerat, contraxit. Itaque cum ab imperio ejus passim civitates deficerent, ad abolendam segnitiam maculam, bellum Parthis inferre statuit; cuius adventum non inviti Orientis propter (a) Arsacidæ regis Parthorum crudelitatem, & quod veteri Ma-

Demetrius  
Parthis Bel-  
lum infit.  
A. C. 141.

(e) Ita est in Veteribus, Co-  
mendare & deponere. Mihi  
Theſaurum commendavit, i. e.  
concedidit auri theſaurum, ut  
id ſibi ſervarem.

(a) Arsacides pro Arsace.

Arſace dicebantur omnes Par-  
thorum Reges, infra 41. 5. 6.  
Sed & ſupra 2. 6. 9. Amphitry-  
on in M. S. eſt, Amphitryonides  
Prusides Prusias, &c.

A Parthis  
vincitur &  
capitur.

A. C. 143.

A. C. 139.

Judæi ab  
Antiocho  
subacti.  
A. C. 137.  
Judæorum  
origo, cuius  
(A. C. 135.)  
veritatem ex  
sacris literis,  
non hinc pe-  
tes.

A. C. 130.  
Judæi à Juda  
dicti.

cedonum imperio novi populi assueti, superbiam indignè ferebant. Itaq; cum & Persarum, & (b) Alimeorum, (c) Bactrianorūmq; auxiliis juwaretur, multis præliis Parthos fudit. Ad postremum tamen pacis simulatione deceptus, capitur, tradu&tusq; per ora civitatum, populis qui desciverant, in ludibrium favoris ostenditur. Missus deinde in Hyrcaniam, benignè & juxta cultum pristinæ fortunæ habetur. Dum hæc aguntur, interim in Syria Tripho, qui se tutorem (d) Antiocho Demetrii privigno substitui a populo laboraverat, occiso pupillo regnum Syriæ invadit. Quo (e) diu potitus, tandem exolescente favore recentis imperii, ab Antiocho puero admodum, Demetrii fratre, qui in Asia educabatur, bello vincitur; rursusque regnum Syriæ ad sobolem Demetrii revertitur. Igitur (f) Antiochus memor quod' etiam pater propter superbiam invisus, & frater propter segnitiem contemptus fuisset, nè in eadem vitia incideret, accepta in matrimonium Cleopatra, uxore fratris, civitates, quæ initio fraterni imperii defecerant, summâ industriâ persequitur, domitasq; rursus regni terminis adjecit. (g) Judæos quoq; qui in Macedonico imperio sub Demetrio patre armis se in libertatem vendicaverant, subegit. Quorum vires tantæ fure, ut post hunc nullum Macedonum regem tulerint, domesticisq; imperiis usi, Syriam magnis bellis infestaverint.

C A P. II. Fuit namq; Judæis orgio Damascena, quæ Syriæ nobilissima civitas est: undè & à Syriis regibus genus ex regina Semiramide fuit. Nomen

(b) Regio est *Elymais*, prope Sinum Persicum, *Orati* flumine à Persia discreta. *Plin. l. 6. c. 25.*

(c) Ultra *Affryam* *Scythia* provincia.

(d) *Alexandrum* *Alexandri*

*Nothi* filium vocat *Appian.*

(e) Triennium habet *Josephus.*

(f) *Antiochus Sedetus Syria Rex.*

(g) Vide Historiam *Maccabæorum.*

urbi

urbi à (b) Damasco rege ind tum: in cuius hono- Ideo invisam  
rem Syrii sepulchrum (i) Ara his uxoris ejus pro fasile fratri-  
templo coluere, deamq. exinde ianæstissimæ religio- bus in Ge-  
nis habent. Post Damasum Abraham, Moses, Is- neli, quod  
rael, reges fuere. Sed Isha'lem f. 4ix decem filiorum plus omnibus  
proventus majoribus suis c. ariorem fecit Itaque fratribus di-  
populum in decem regna div. sum filiis tradidit, om- ligatur à  
nēlq; ex nomine Judæ qui post divisionem decess- patre Israël.  
rat, Judæos appellavit; co iq; ejus memoriam ab A. M. 1738.  
omnibus jussit. (k) Ejus portio omnibus accesserat, minimisq; inter fratres ætate Joseph fuit: cuius ex-  
ce lens ingenium veriti fratres, clam interceptum  
peregrinis mercatoribus vendid iunt. A quibus  
deportatus in Ægyptum, cùm magicas ibi artes fo- \* Pharaoni.  
lerti ingenio percepisset, brevi iphi \* regi percharus A. M. 1715.  
fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, &  
somniaiorum primus intelligentiam condidit; ni-  
hilq; divini juris humanique ei incognitum vide-  
batur; adeo ut etiam sterilitatem agrovum ante mul-  
tos annos præviderit, periissetq; omnis Ægyptus  
fame, nisi monitu ejus, rex edito servari p. i mul- A. M. 1708.  
tos annos fruges jussisset: tant q; experimenta ejus Iosephi Isra-  
fuerunt, ut non ab homine, sed à Deo responsa da- el's filii laus.  
ri viderentur. Filius ejus Moses fuit, quem etiam A. M. 1572.  
præter (l) fratnæ scientiæ hæreditatem, formæ  
pulchritudo commend. bat. Sed cùm scabiem (m)  
Ægyptii & pruriginem paterentur, responso mo-  
niti, eum cum ægris, nè pestis ad plures serperet,

(l) Is qui hic nomen urbi de-  
disset, quique uxoris Atharis  
Cultum constituisse dicitur, non  
Damascus, sed *Damas* vocatur,  
si Erymologico M. fides.

(l) Legendum Athares, ut ex  
Scrib. I. 16. & Macrob. Sat. 1.  
discimus.

(k) Melius legendum, Nam  
ejus portio, videtur enim in his

verbis consistere ratio, propter  
quam coll. ipsum voluerit Israël.

(l) Viz. Artis Magice. Vetus  
hæc Ægyptiorum & Grecorum  
Calumnia, qui *Misen* inter præ-  
cipuos Magos collocant.

(m) Ea est Scabies fæda, ex  
malo corporis habita, colore  
nunc albo, nunc nigro.

terminis *Ægypti* pellunt. Dux igitur exulum factus, sacra *Ægyptiorum* furto abstulit: quæ repetentes armis *Ægyptii*, domum redire tempestatibus compulsi sunt. Itaq; Moses, Damascena patria antiqua repetita, montem \* Syneum occupat, in quo septem dierum jejunia per deserta Arabiæ, cum populo suo fatigatus, cum tandem \* venisset, septimum diem moe gentis *sabbatum* appellatum, *in omne etiam jejunio sacrificavit*: quoniam ille dies famem illis errorēmq; finierat. Et quoniam metu contagionis pulsos se ab *Ægypto* meminerant, nè eādem causā invisi apud incolas forent, caverunt, nè cum peregrinis communicarent, quod ex causa factum, paulatim in disciplinam religionēmq; convertit. Post Mesen etiam ejus filius Arvas, sacerdos sacris *Ægyptiis* mox rex creatur; semperq; exinde hic mos apud *Judæos* fuit, ut eosdem & reges & sacerdotes haberent, quorum justitia, religione permista, incredibile quantum coaluere.

C A P. III. Opes genti ex viçtigalibus oprobalsami crevere, quod (n) in his tantum regionibus gignitur. Est namque vallis, quæ continuis montibus, velut muro quadam cincta, ad instar horrorum clauditur: spatium loci ducenta millia jugera, nomine (o) Jerico dicitur. In ea valle sylva eit & ubertate & amoenitate insignis. Siquidem palmeto & (p) oprobalsamo distinguitur. Arbores oprobalsami formam similem \* piceis arboribus habent, nisi quod sunt humi es magis, & in venearum morem exciduntur. Hæ certo tempore anni balsamum sudant:

(n) Ita sane tunc fuerit. Postea, non dubium, stirpem suam in *Ægyptum* traxisse; atque illic crevisse, vide Strab. Historiam Palsami l. 16. suæ Geographiæ.

(o) Impresi legunt, *Arca*, quasi ad loci formam respexit

Justinus.

(p) *Balsamum* de Arbore, *Oprobalsamum* de succo, *Hylobalsamum* vero de Ligno propriè dicitur. Autor noster, vice versa, probalsamum pro arbore, Balsamum pro succo posuit.

sed non minor loci ejus opacitatis, quam ubertatis Opobalsam;  
admiratio est Quippe cum toto orbe regionis ejus ar <sup>descriptio.</sup>  
dentissimus sol sit, ibi tepida aeris naturalis quodam  
ac perpetua opacitas inest. In ea regione acus est, <sup>Mare mor-</sup>  
qui propter magnitudinem & aq; <sup>æ</sup> immobilitatem,  
mortuum mare dicitur. Nam neq; ventis move-  
tur, resistente turbinibus b tumine, quo aqua omnis  
stagnatur: neque navigationis patientia est, quoniam  
omnia vita carentia in profundum merguntur; nec  
materiam ullam sustinet nisi quæ alumine <sup>\* illina-</sup> <sup>Illustratur</sup>  
tur. <sup>A. C. 351.</sup> Primus Xerxes rex Persarum Judaos domuit: <sup>A. C. 332.</sup>  
postea cum ipsis Persis in ditionem Alexandri Mag-  
ni venere, diuque in potestate Macedonici imperii  
fuere. <sup>A. C. 361.</sup> A (q) Demetrio cum descivissent, amicitiam  
Romanorum petitam, primi omnium ex Orientalibus  
libertatem receperunt facile tunc Romanis de alie-  
no largientibus.

CAP. IV. Per eadem tempora, quibus in Syria <sup>A. C. 138.</sup>  
regni mutatio inter novos reges alternabatur, in Asia  
rex Attalus florentissimum, & ab (r) Eumene patruo Attalus rex  
acceptum regnum, cædibus amicorum & cognatorum Pergami.  
suppliciis fœdabat, nunc matrem anum, nunc Be-  
ronicen sponsam, maficiis eorum necatas confin-  
gens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squa-  
lidam vestem sumit, barbam, capillumq; in modum  
reorum summittit, non in publicum prodire, non  
populo se ostendere, non domi lætiora convivia in-  
ire, aut aliquod signum sani hominis habere, pror-  
sus ut pœnas pendere manibus interfectorum vide-  
retur. <sup>A. C. 137.</sup> Omissa deinde regni administratione, hor-  
tos fodiebat, grama seminabat, & noxia innoxias <sup>Attali stu-</sup>  
permiscebatur, eaq; omnia veneni succo infecta velut  
peculiare munus, amicis mittebat. Ab hoc studio

(q) Vide *Joseph*, Ant. I. 13. | Strabo I. 13. Hic Attalus di-  
c. 9. 1 *Maccab.* 28. 12. 14. | cetus est *Philometor*.

(r) Patrem Attali fuisse dicit

A. C. 133. **æ**trariæ artis fabricæ se tradidit cæterisq; singendis &  
 ære fundendo, procudendōq; oblectabatur. (f)  
 Matri deinde sepulchra facere instituit: cui operi  
 intentus, mortuum ex solis ardore contraxit, & se-  
 tima die decessit: hujus testamento hæres populus  
 Populus Ro- Rom. tunc instituitur. Sed erat ex Eumene Ari-  
 manus hæres stonicus, non justo matrimonio, sed ex pellice E-  
 Attali. Min- dum, Samum phecia citharistæ cujusdam filiæ genitus, qui post  
 & Colopho- mortem Attali velut paternum regnum invasit As-  
 nem intelligit. am. Cùm multa secunda prælia (t) adversus civi-  
 tates, quæ metu Romanorum se tradere ei nolebant,  
 A. C. 132. Praetorem fecislet, justusq; rex jam videretur, Asia Licinio  
 Licinium Crasso Consuli decernitur: qui intentior Attalicæ  
 Flo. appellat. prædæ, quām bello, cum extremo anni tempore in-  
 A. C. 131. ordinatâ acie prælium conseruisset, vietus pœnas  
 inconsultæ avaritiæ sanguine dedit. In hujus locum  
 A. C. 130. missus Perpenna consul primâ congressione Ariston-  
 icum superatum in potestatem suam rededit, At-  
 talicasq; gazas, hæreditarias populi Romani navi-  
 A. C. 109. Anno 465. Urbis cond. Pli. lib. 13. cap. 3. bus impositas, Romam deportavit. Quod ægrè fe-  
 rens successor ejus Marcus Aquilius Consul ad ar-  
 ripiendum Ariltonicum Perpennæ, veluti sui poti-  
 us triumphi munus esse deberet, fastinatâ veloci-  
 tate contendit. Sed contentionem Consulū mors  
 Perpennæ diremit. Sic Asia facta Romanorum,  
 cum opibus suis vitia quoque Romam transmisit.

## J U S T I N I L I B E R XXXVII. C A P . I .

Massiliensium apud Rom. gratia **C**apo Aristonico, Massilienses pro Phocensibus  
 conditoribus suis, quorum urbem senatus &  
 omne nomen, quod & tunc, & anteà Antiochi bel-  
 lo infesta contra populum Romanum arma tulerant,

(f) Hinc, & similia propter facta videtur acquisisse Philome-  
 toris nomen.

(i) Mindum, Samum & Colo-  
 phonem.

deleri jussérat, legatos Romam misere deprecantes, *A. C. 121.* veniamque his à senatu obtinue e. Post hæc regibus, qui adversus Aristonicum auxilium tulerant, præmia persoluta, Mithridati Pontico Syria minor, filiis Ariarathis regis Cappadociæ, qui eodem bello ceciderat, Lycaonia & Cicilia datæ, fideliorq; populus Rom. in socii filios; quam mater in liberos fuit. Quippe hinc parvulo auctum regnum, in Summa Lao- dies erga fi- de vita adempta. Namq; Laodice ex numero f x lios impietas. filiorum, quos virilis texus ex Ariarathie rege suscepérat, timens nè diurna regni administratione adulitis quibusdam potiretur; quinque paricidiali veneno necavit: unum parvulum sceleri matris *A. C. 129.* cognatorum custodia eripuit, qui post necem Lao- dices (nam propter crudelitatem eam populus ex- tinixerat) solus regno potitus est. (a) Mithridates *A. C. 123.* quoque repentina (b) morte interceptus filium, qui & ipse Mithridates dictus est, reliquit. Cujus ea postea magnitudo fuit, ut non sui tantum tempori, verùm etiam superioris ætatis omnes reges ma- jestate superaverit, bellaque cum Romanis per 45. annos varia victoriâ gesserit. Quem summi impe- *A. C. 86. 73.* ratores Scylla, Lucullus, cæterique, in summa Cne- us Pompeius, ita vicerunt, ut major clariorque re- surgeret in restaurando prælio, damnisque suis ter-ribilior redderetur. Denique ad postremum non vi hostili victus, sed voluntariâ morte in avito regno senex hærede filio dec. silit.

CAP. II. Hujus futuram magnitudinem etiam *A. C. 136.* cœlestia ostenta prædixerant. Nam & quo genitus *A. C. 124.* est anno, & eo quo regnare primùm cœpit, (c) stella

(a) Hic 'Evergetes' dictus; fi-  
lius autem ejus, quem XI. annos

tradit Strab. l. 10. p. 329. 15.

natum regni successorem reli-  
quit, Eupator. Strab. l. 10.

(c) Ovidio Metamorph. Stella  
Cœnus, Plin. 2. 25. aliisque Si-  
dus Crinitum.

(b) Amicorum dolo necatum

Prodigia in cometes (d) per utrumque tempus (e) septuaginta Mithridatis diebus ita luxit, ut cœlum omne conflagrare videtur. Nam & magnitudine sui quatuor partem cœritia pericula li occupaverat, & fulgore sui solis nitorem vicerat; & studia. & cùm oriretur occumberetq; quatuor spatium horarum consumebat. Puer tutorum insidias passus est; In summam eum fero equo impositum, equitare jacu'ariq; cogebant: qui conatus cùm eos fefellerent, supra ætatem seneiectem beneficio antidoti evasio, cuius Plin. mem. regente equum Mithridate, veneno eum appetivere: Quod metuens (f) antidota sèpius bibit, & ita se adversus insidias exquisitioribus remediis stagnavit, ut nè volens quidem senex veneno mori potuerit. Timens deinde ne inimici quod veneno non potuerant, ferro peragerent venandi studium finxit: quapropter quatuor annos neq; urbis, neq; ruris tecto usus est; sed per sylvas vagatus est, & diversis montium regionibus pernoctabat, ignaris omnibus, quibus eslet locis: assuetus feras cursu aut \* fugere, aut persequi, cum quibusdam etiam viribus congregandi. Quibus rebus & insidias vitavit, & corpus ad omnem virtutis patientiam duravit.

\* Fugare.  
Aperto etiam capite suffic perpetuo

(A. C. 132.)

Cic. scribit, id quod valetudinis plurimum intererat.

(A. C. 330.)

(A. C. 520.)

C A P. III. Ad regni deinde administrationem cùm accessisset, statim non de regendo, sed de augendo regno cogitavit. (g) Itaq; Scythas invictos anteà qui Zopyrona, Alexandri Magni ducem, cum triginta millibus armatorum deleverant, qui Cyrum Persarum regem cum ducentis millibus armatorum trucidaverant, qui Philippum Macedonum regem fugaverant, ingenti felicitate perdomuit.

(d) Noctu scilicet & interdiu.

(e) Brevissimum quo Cometæ cernantur, spatium septem dierum annotatum est; longissimum, octoginta.

(f) Antidota, inquit Galenus, contraria Lethalibus alteratione totum Corpus statim immutant,

non sanè quod substantia eorum totum penetret corpus, sed qualitatis diffusione.

(g) Strabo I. 1. 2. & 7. refert, Mithridatem hunc Parbaros ad Meotidem paludem, & inde Colches usque devicisse.

Auctus igitur viribus, Pontum quoque, ac deinceps, Cappadociam occupavit. Asiam cum quibusdam amicis tacitus à regno profectus, nemine sciente pervagitus est, omniumq; urbium situs ac regiones cognovit. Inde Bithyniam transcendit, & quasi jam dominus Asiae opportuna quæq; victoriz sue metatus est. Posthac in regnum, cùm jam perisse crederetur, reversus est, invento parvulo filio, quem p r absentiam ejus Laodice foror uxoriq; eni a fuerat; sed inter gratulationem post longam peregrinationem adventus sui, & filii geniti, veneno periclitatus est. Siquidem Laodice foror cùm perisse eum crederet, in concubitus amicorum projecta, qui admissum facinus majore scelere tege- posset, venenum advenienti paravit. Quod cùm ex ancilla Mithridates cognovisset, facinus in autores vindicavit.

C A P. IV. Hyeme (b) deinde imminente, non in convivio, sed in campo; non in (i) vocationibus, sed in exercitationibus; nec inter sodales, sed inter æquales, aut equo, aut viribus contendebat. Exercitum quoq; suum ad parem laboris patientiam quotidianâ exercitatione durabat, atq; ita invictus ipse inexpugnabilem exercitum fecerat. Initio deinde cum Nicomede societate, Paphlagoniam invadit, vietamq; cum socio dividit. Quam cum teneri à regibus senatui nunciatum esset, I gatos ad utrumq; misit qui gentem restitui in platinum statum juberent. Mithridates cùm se parem jam magnitudini Romanorum crederet, superbo responso, hæreditarium patri suo regnum obvenisse, respon- dit: mirariq; se, quæ ei controversia relata non fu- erit, sibi referant. Nec territus minis, Gallatiam fraus.

(b) Etiam hibernis diebus ex- ercendos milites, ne intermissa Consuetudo & animos eorum debilitet & Corp. r. moreret.

Veget. 2. 23.

(i) Plerique volunt, Vocationibus, hoc est, Invitationibus, Conviviis. Sed lectionem vet. non dubio.

L 4

quoq;

quoq; occupat. Nicomedes quoniam setueri jure non potuerat, justo regi redditurum respondit. Atque ita filium suum, mutato nomine, Philomenem Paphlagonum regum nomine appellat, & quasi stirpi regiae reddidisset regnum, falso nomine tenet. Sic ludibrio habiti legati, Romam revertuntur.

## J U S T I N I L I B E R XXXVIII. Cap. I.

**M**ithridates (a) parricidia à nece uxoris auspicatus, sororis alterius Laodices filios, cuius virum Ariarath in regem Cappadociae per Gordium insidiis occiderat, tollendo statuit: nihil auctum morte patris existimans, si adolescentes paternum regnum, cuius ille cupiditate flagrabat, occupassent. Igitur dum in his occupationibus versatur, interim Nicomedes rex Bithyniae vacuam, morte regis, Cappadociam invadit. Quod cum nunciatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis auxilia sorori ad pellendum Cappadocia Nicomedem mittit. Sed etiam Laodice per passionem se Nicomedi in matrimonium tradidit. Quod exgreferens Mithridates, praesidia Nicomedis Cappadocia expellit, regni mq; sororis filio restituit. Egregium proiisus factum, nisi subsequuta fraus esset. Siquidem interjeclis diebus, simulat s. Gordium, quo ministro usus in Ariarathie interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obssisteret adolescentis, causas belli futuras: aut si permetteret, per eundem filium tolli posse, per quem interficeret patrem. Quod ubi Ariarathes junior (b) moliri cognovit, indignè ferens imperfectorem

Mithridatis  
sorera &  
parricidia.

A. C. 92.

Nicomedes  
Cappadoci-  
am invadit.

Mithridatis  
fraus.

A. C. 92.

(a) Crudelissimus erat à citur.

pucero Mithridatis. Vide Eel-  
log. Mem. ois. In iis filius

(b) Passive; nisi vocula for-

fororis Mithridatis Arathes di-  
san excederit, aut subintelligen-  
da sit, eum moliri.

patris

patris per avunculum potissimum ab exilio revocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxisset Mithridates peditum octoginta milia equitum decem milia, currus falcatos C. D. ne Ariarathi, auxiliantibus finitimiis regibus, minores copiae essent, incertum bellum timens, consilia ad insidias transfert; solicitatoque; juvete ad colloquium, cum ferrum occultatum inter fascias gereret, scrutatori ab Ariaratho regio more misso, curiosius dum dolo transcat.

CAP. II. Sed Cappadocios crudelitate ac libidine praefatorum vexati, a Mithridate deficiunt: fratremque regis, & ipsum Ariarathem nomine, ab Asia, ubi educabatur, revocant; cum quo Mithridates praedium renovat, victimaque Cappadociæ regno expellit. Nec multo post ex aegritudine adolescens collecta infirmitate, decedit. Post hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates accessione Cappadociæ, etiam Bithyniam finitimam invaderet, subornat puerum eximiae pulchritudinis, quasi Ariarathes tres, non duos filios renuisset, qui a senatu Romano paternum regnum petierat. Uxorem quoque Laodicem Romanam mittit ad testimonium trium ex Ariaratho susceptorum filiorum: quod ubi Mithridates cognovit, & ipse pari impudentia Gordium Romanam mittit, qui senatui assisteret, puerum cui Cappadociæ regnum tradiderat, ex eo Ariaratho genitum, qui bello Aristonici auxilia

(c) Scilicet quod salva Lege | men honeste nominari potest. *Carthago* gestare licet; nec ra-

A. C. 91.

Romanis ferens, cecidisset. Sed senatus studia regum intelligens, aliena regna falsis nominibus dare noluit, & Mithridati Cappadociam, & Nicomedi ad Iolatum ejus Paphlagoniam ademit: ac nè contumeliam regnum foret ademptum illis, quod aliis daretur, uterq; populus libertate donatus est. Sed Cappadoces munus libertatis abnuentes, negant vivere (d) gentem sine rege posse. Atq; ita rex illis à senatu (e) Ariobarzanes constituitur.

A. C. 89.

A. C. 95.

A. C. 90.

Romam au-  
fugit.

A. C. 89.

C A P. III. Erat eo tempore Tigranes rex Armeniæ, obses a Parthis ante non multum tempus datus, olim ab iisdem in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates ad societatem Romani belli, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offensa Romanorum sentientem, per Gordium impellit, ut Ariobarzani segni admodum bellum inferat: & (f) ne quis dolus subesse videatur, filiam suam Cleopatram ei in matrimonium tradidit. Primo ergo adventu Tigranis, Ariobarzanes sublatis rebus suis, Romam contendit; atq; ita per Tigranem rursus, Cappadocia juris esse Mithridatis cœpit. Eodem tempore mortuo Nicomede, etiam filius ejus, & ipse Nicomedes, regno à Mithridate pellitur; qui cum supplex Romam venisset, decernitur in senatu ut uterq; in regnum suum restituatur: in quod tamen missi (g) Aquilius Manlius & Malthinus legati. His cognitis Mithridates societatem cum Tigrane, bellum adversus

(d) Gentem, subaudi, suam, riz. *Cappadocum*, quomodo Au-  
tor ea voce speciatim utitur, 36.  
2. 14.

(e) *Cappadocia Rex*. Postea regno expulsum refert *Cicero pro L. Manil. c. 5.*

(f) Quia nullus est contractum qui videatur fieri meliore

fide, quippe Generi foeris sunt loco filiorum, & hi vicissim in loco parentum suis generis, ut ait *Philo Judæus lib. 2. de Mo-  
narchia*.

(g) Potius legendum, *Manli-  
us Aquilius & Marcus Attilius*,  
vide *Appian in Mithrid.*

Romanos

Romanos gesturus, jungit, paetiq; inter se sunt, ut  
urbes agriq; Mithridati, homines vero & quæcunq;  
auserre possent, Tigrani cederent. Post hæc Mi-  
thridates intelligens quantum bellum suscitaret,  
legatos ad \* Cymbros, alios ad Gallograecos & Sar-  
matas, Basternasq; auxilium petitum mittit. Nam <sup>A. C. 89.</sup> omnes has gentes cùm Romanorum meditaretur  
bellum, variis beneficiorum muneribus jam ante  
ill'exerat. A Scythia quoq; exercitum venire ju-  
bet, omnemque Orientem adversus Romanos ar-  
mat. Non igitur magno labore Aquilum & Mal-  
thinium Asiano exercitu instructos vicit: quibus  
simul cum Nicomede pulsis, ingente favore civita-  
tum excipitur: multum ibi auri argenteique, studio  
veterum regum, magnemque belli apparatum in-  
venit: quibus instructus (<sup>b</sup>) debita civitatibus pub-  
lica & privata remittit, & vacationem quinquennio  
concedit. Tunc ad concionem milites vocat, eos  
que variis exhortationibus ad Romana bella, sive  
Asiana incitat. Quam orationem dignam duxi,  
cujus exemplum brevitati hujus operis insererem, <sup>tivi Propo-</sup>  
quam obliquam Pompeius Trogus exposuit; quo-  
niam in Livio & Sallustio reprehendit, quod con-  
ciones directas pro sua oratione operi suo infere-  
do historiæ modum excesserint.

C A P. IV. Optandum sibi fuisse, ait, ut de eo  
liceret consulere; bellumne sit cum Romanis, an  
pax habenda: quin vero sit infestandum impug-  
nantibus, nec eos quidem dubitare, qui spe vieto-  
riæ careant. Quippe adversus latrones, si nequeant  
pro salute, pro ultiōne tamen sua omnes ferrum  
stringere. Cæterum quia non id agitur, an liceat  
quiescere, non tantum animo hostiliter, sed etiam  
prælio congressis consulere, quâ ratione ac spe cœp-

(b) Politece almodum. Quia quam debitorum remissio &  
nulla res magis trahit populum immunitas.

A. C. 89.  
A facili.

ta bella susineant ; esse tamen sibi victoriæ fiduci-  
am, si sit illis animus : Romanosq ; vinci posse,  
cognitum non sibi magis quām ipsis militibus, qui  
& in Bithynia Aquilium, & Ma n |thinum in Cap-  
padocia fuderint. At siquidem aliena magis ex-  
empla, quām sua experimenta moveant, audire se  
Ab exemplis. a Pyrrho rege Epiri, non amplius quam quinque  
militibus Macedonum instructo, fusos tribus præliis  
Romanos. Audire Annibalem sedecim annos Ita-  
liæ victor in immoratum ; & quin ipsam caperet  
urbem, non Romanorum illi vires obstitisse, sed  
domesticæ æmulationis atq; invidiæ studium. Au-  
dire populos Transalpinæ Galliæ Italiam ingressos,  
maximis eam, (i) plurimisque urbibus possidere  
& latius aliquanto solum finium, quām in Asia,  
quæ dicitur imbellis, eosdem Gallos occupasse :  
nec vietam solum dici Romam à Gallis, sed etiam  
captam, ita ut unius illis montis tantum cacu-  
men relinqueretur, nec bello hostem, sed pretio  
remotum : Gallorum autem nomen, quod semper  
Romanos terruit, in partem virium suarum ipse  
habeat. Nam hos qui Asiam incolunt, Gallos, ab  
ilis qui Italiam occupaverant, sedibus tantum di-  
stare : originem quidem ac virtutem, geniisque  
pugnæ idem habere, tantòq; his sagaciora esse in-  
gilia quām illis, quanto longiori ac difficultiori  
spatio per Illyricum Thraciamque prodierunt, pen-  
nè operosius transitibus illorum \* sedibus, quam ubi  
confidere possentis. Jam ipsam Italiam audire se  
nunquam, ut Roma condita sit, satis illi pacatam,  
sed assidue per omnes annos pro libertate alios,  
contra quosdam etiam pro jure imperii, bellis con-  
tinuis perseverasse : quod à multis civitatibus Ita-  
liæ deletos Romanorum exercitus ferro, a quibus  
dam novo contumeliæ more (k) sub jugum mil-

\* Finibus,  
Ab oppor-  
tuno.

A. C. 89.

(i) Quas ipsi condiderint. | Caudinas furcas Liv. 9. 6.

(k) Scilicet à Samnitibus ad

fos:

# LIBER XXXVIII.

251

sos: ac nè veteribus immoremur exemplis, hoc Samnites in-  
ipso tempore universam Italiam (1) bello Marsico telligit à qui-  
confurrexisse, non jam libertatem, sed confortium bus Ro. sunt  
imperii, civitatisq; poscentem; nec gravius vicino sub jugum  
Italiae bello, quam (m) domesticis principum missi.  
factionibus urbem premi, multoq; periculosius ac- Lib. 9. ab  
cessisse Italico civile bellum: simul & à Germaniâ Urb. con.  
Cymbros, immensam illam ferorum atque immiti- Anno  
um populorum more procellæ illuviem, inundasse DCLXII.  
Italiam. Quorum tametsi singula bella sustineat simul civilia  
Romani possent, universis tamen obruantur, ut nè bella, & Mi-  
vacatuos quidem bello suo putent. thridatica  
C A P. V. Utendum igitur occasione, & rapien- cuperunt.  
da incrementa virium, nè si illis occupatis quieve- Orof. Epilo-  
rint, mox adversus vacuos & quietos majus nego- gus hujus ar-  
tium habeat. Non enim queritur an capienda fint  
arma, sed utrum sua potius occasione, an i lorum.  
Nam bellum equidem jam tunc secum ab illis geri  
cœptum, cum sibi pupillo majorem Phrygiam ade-  
merint, quam patri suo præmium dati adversus Ari-  
stonicum auxilii concederant, gentemque quam & Ab honesto,  
proavo suo Mithridati Seleucus \* Callinicus in do- Callima-  
tem dedisset. Quod cum Paphlagonia se decedere chus.  
jusserunt, non alterum illud genus belli fuisse; quæ  
non vi, non armis, sed adoptione testamenti & re- o.  
gum domesticorum interitu, hæreditaria patri suo A. C. 89.  
obvenisset, cum inter hanc decretorum amaritudi-  
nem parendo, (n) non tamen eos mitigaret, quin ac-  
cerbius se indies gerant, non obtinuisse Quod enim  
à se non præbitum illis obsequium? non Phrygiam Confert sua  
Paphlagoniamque dimissas? non Cappadocia filium in Ro. merita  
eductum, quam jure gentium viator occupaverat? cum illorum  
in se injuriis.

(1) Dicitum à Marsis Belli au-  
toribus Strabo l. 5. dictum eti-  
m Italicum & Sociale.

(m) Anno DCLXII, simul Ci-  
lia Bella & Mithridatica cœ-

perunt.

(n) Faber monet haud temere  
legendum, Non tantum eos non  
mitigasset, quin nè acerbius se  
indies gerant non obtinuisse.

Raptam

Raptam tamen sibi esse vietoriam ejus ab illis, quorum nihil est nisi bello quæsitum; non regem Bithyniæ Chreston, in quem senatus arma decreverat, à se in gratiam illorum occisum, tamen nihilominus imputari sibi, si qua Gordius aut Tigranes faciat: libertatem etiam in contumeliam sui à senatu ultro delatam Cappadociæ, quam reliquis gentibus abstulerunt: deinde populos Cappadocum pro libertate ablatam, Gordium regem orantem ideo tanquam amicus suus esset, non oltinuisse. Nicomedem præcepto illorum bellum sibi intulisse, quia inultus ierat Mithridates: ab ipsis ventum obvium, & nunc eam secum bellandi causam illis fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum saltatricis filio præbuerit.

Vocat in in-  
vidiam Ro-  
manos.

A. C. 89.

CAP. VI. Quippe non de'icta regum illos, sed vires ac majestatem insequi, neq; in se uno, sed in aliis quoq; omnibus hâc semper arte grassatos. Sic & avum iuum Pharnacem per cognitionem arbitrum succedaneum regi Pergameno Eumeni datum: sic rursus Eumenem, cuius classibus primum in Asiam fuere transvecti, cuius exercitu magis quam suo, & magnum Antiochum, & Gallos in Asia, & mox in Macedonia regem Perse domuerant, & ipsum pro hoste habitum, eique interdictum Italiâ, & quod cum ipso deforme sibi putaverant, cum filio ejus Aristonico bellum gessisse. Nullius apud eos majora, quam Masinissæ regis Numidarum haberi merita. Huic imputari victum Annibalem, huic captum Syphacem, huic Carthaginem deletam, huic inter duos illos Africanos tertium servatorem urbis referri; tamen cum hujus nepote bellum (o) modo in Africa gestum adeo inexpliabile, ut nè vi-  
ctum quidem memoriam patris donarent, quin carce-

(o) Id est, ante annos XVI. | hoc accipiendum est.  
nam ei mātē seu māgatākēs |

rem ac triumphi spectaculum experiretur. Hanc illos omnibus regibus legem odiorum dixisse, scilicet quia ipsi tales reges habuerint, quorum etiam nominibus erubescant, aut pastores **Aboriginum**, aut aruspices **Sabinorum**, aut exules **Corinthiorum**, aut servos **vernasiq;** **Tuscorum**, aut quod honoratissimum nomen fuit inter hos **Superbos**, atq; ut ipsi ferunt, conditores suos, lupæ uberibus alitos, sic omnem illum populum (p) luporum animos habere, inexplebiles sanguinis atq; imperii, divitiarumq; avidos ac jejunos.

Collatio sue  
& Ro. origi-  
nis.

**C A P. VII.** Se autem seu nobilitate illis comparetur, cariorem illa colluvie convenarum esse, qui paternos maiores suos a Cyro, Darioq; conditoribus Perfici regni, maternos a magno **Alexandro**, ac Nicanore Seleuco conditoribus imperii Macedonici referat: seu populis eorum conferat suos, eorum se gentium esse, quæ non modo Romano imperio sint pares, sed Macedonico quoq; obliterint. Nullam subiectarum sibi gentium expertam peregrina imperia, nullis unquam nisi domesticis regibus paruisse: Cappadociam velint, an Paphlagoniam recensere; rursus Pontum ac Bithyniam, itemq; Armeniam majorem minoremque quarum gentium nullam neq; Alexander ille, qui totam pacavit Asiam, nec quisq; successorum ejus, aut posterorum attigisset: Scythiam duos\* unquam ante se reges non pacare, sed tantum intrare ausos. Darium & Philippum, ægrè inde fugam sibi expeditissime, unde ipse magnam partem adversus Romanos virium haberet, nam multoq; se timidius ac diffidentius bella Pontica ingressum, cum ipse rudis ac tyro esset: Scythiae præter arma, virtutemq; animi, locorum quoq; solitudinibus, vel frigoribus instructe, per quæ denun-

Romani ex  
laete lupino  
etiam more  
hauserunt.

A suorum  
virtute.

A. C. 89.

\* Omnes.

A sua perso-  
na.

(p) Hinc Lupi convitio dicti | **Æquisque** ducibus apud **Liv.** 3.  
ab hostibus Romani, ut à **Volscis** | 66. 5.

A loco.

ciaretur ingens militiæ labor ac periculum. Inter quas difficultates ne spes quidam premii foret, ex hoste vago, nec tantum pecuniæ, sed etiam sedis inope. Nunc te diversam belli conditionem ingredi. Nam neque cœlo Asia esse temperatius aliud, nec solo fertilius, nec urbium multitudine amœnus, magnamque temporis partem ut non militiam, sed ut festum diem acturos, bello dubium facili magis

Ab utli seu  
præmisi.

Epiphonema, an uberi, si modò aut proximas regni Attalici opes, peroratio.

aut veteres Lydiæ, Joniæque adierint, quas non expugnatum eant, sed possessum; tantumq; se expe-  
ctat avida Asia, ut etiam vocibus vocet: adeo illis  
(q) odium Romanorum incusit rapacitas Proconsul-  
lum, exactio publicanorum, cajumnia litium. Se-  
quantur se modò fortiter, & colligant, quid se duce  
possit efficere tantus exercitus, quem sine cuiusquam  
militum auxilio, suamet unius opera viderint Cappadociam cæso rege cepisse, qui solus mortalium  
Pontum omnem Scythiamque pacavit, quam nemo  
ante transire tuto, atque adire potuerit. Namq;  
justitiæ atque liberalitatis suæ ne ipsos milites, qui  
experiantur, testes effugere; & illa indicia habere,  
quod solus regum omnium non paterno solùm, ve-  
rùm etiam externa regna hæreditatibus propter mu-  
nificentiam acquisita possideat, Colchos (r) Paphla-  
goniam, (s) Bosphorum.

A. C. 89.

Bellum Mi-  
thridatis in  
Rom.

A. C. 89.

• Atque tunc.

A. C. 46.

A. C. 45.

CAP. VIII. Sic excitatis militibus, post annos  
viginti tres sumpti regni in Romana bella descen-  
dit. \* Tunc in Ægypto (t) mortuo rege Ptolemaeo,  
(u) ei qui Cyrenis regnabat, Ptolemaeo per legatos

(q) Extortio, Exactio alii.

(r) Strabo lib. 22.

(s) Potuit Bosphorus, non enim  
hic agitur de angustis fauibus  
Freti Byzantini, sed Cymmerii.(t) Post Ptolemaum Philome-  
torem ordo successionis Regum  
Ægypti mutatus est, hucusqueenim patri filius successerat. At  
Philometori successit Frater, Euer-  
getes II. dictus & Physcon. Stra-  
bo I. 17.(u) Ptolemaeus Physcon appell-  
latur à sagina ventris turpiter  
inflati. Nam φύση, significat  
crassum Intestinum.

regnum,

regnum, & uxor Cleopatra regina soror ipsius defertur. Lætus igitur hoc solo Ptolemæus, quod si ne certamine fraternalium regnum receperisset, in quo subornari à matre & Cleopatra, & favore principum, fratris filium cognoverat. Cæterum infestis omnibus, statim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pueri trucidari jussit. Ipsum quoq; die

Exemplum  
crudelitatis  
& impunitatis  
Ptolemæus  
Thyræus  
Cyrenarum  
rex.

nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum, & solemnia religionum in complexu matris interficit. Atque ita torum sororis, cæde filii ejus cruentus ascendit. Post quod non mitior in populares, qui eum in regnum vocaverunt, fuit. Siquidem peregrinis militibus licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant, ipsamque sororem filia ejus virgine per vim stuprata & in matrimonium adscita, repudiat. Quibus rebus territus populus, in diversa habitat, patriamq; metu mortis, exul relinquunt. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus Ptolemæus, cum regem se non hominum, sed vacuarum ædium videret, edito peregrinos solicitat. Quibus confluentibus, obvius legatis Romanorum, Scipioni Africano, & Spurio Mumimio & L. Metello qui ad inspicienda socrorum regna veniebant, procedit. Sed quam cruentus civibus omnibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim & vultu deformis, & statuæ brevis & sagina ventris non homini sed belluæ similis. Quam fœditatem nimia subtilitas, & perlucida vestis augebat, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Post discessum deinde legatorum, quorum Africanus dum aspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit. Ptolemæus jam etiam populo peregrino invitus, cum si io, quem ex sorore suscepserat, & cum uxore matris pellice, metu insidiarum tacitus in exilium proficiscitur, contractoq; mercenario exercitu bellum sorori pariterac patriæ infert. Accersitum maximum deinde à Cyrenis filium,

A. C. 136.  
Ro. legati ad  
Ptolemæum.

Ptolemæi  
tarpis corporis  
habitus.

A. C. 130.

Immanis in liberos eru-  
deltas.  
A. C. 129.

lum, nè eum Alendini contra se regem crearent, interficit. Tunc populus statuas & imagines ejus (w) detrahit. Quod factum studio sororis existimans, (x) filium, quem ex ea suscepserat, interfecit, corpusq; in membra divisum & in cista im- positum, matri die natali ejus, inter epulas afferri curat. Quæ res non reginæ tantum, verum etiam universæ civitati acerba, & luquosa fuit; tantumque moerorem festivissimo convivio intulit, ut regia omnis repentina luctu incenderetur. Verso igitur studio principum ab epulis in exequias, membra lacerata populo ostendunt, & quid sperare de rege suo debeant filii cæde demonstrant.

A. C. 128.

Digressio de Demetrii cum Parthis bello.

\* Hyrcaniam.  
A. C. 141.  
A. C. 140.

A. C. 136.

CAP. IX. Finito luctu orbitatis, Cleopatra cùm urgeri se fraterno bello videret, auxilium à Demetrio petit Syriæ rege per legatos ejus, cuius, ipsius varii & memorabiles casus fuere. Namq; Demetrius, ut supra dictum est, cùm bellum Parthis intulisset, & multis congressionibus victor fuisse, repente circumventus insidiis, amissio exercitu capitatur. Cui Arsacides Parthorum rex magno & regio animo misso in \* Bithyniam, non cultum tantum regium præstítit, sed & filiam in matrimonium dedit, r̄ gnūmque Syriæ, quod per absentiam ejus Trypho occupaverat, restitutum promittit. Post hujus mortem desperato reditu, non ferens captivitatem Demetrius privatam, etiò opulentam vitam pertusus, tacitus in regnum fugam meditatur. Hoc tatur illi ac comes Calimander amicus erat, qui post captivitatem ejus à Syria per (y) Arabiæ deserta, (z) ducibus pecuniâ comparatis, Parthico habitu

(w) Detrahere, est de loco superiori dejicere, aut amovere. Imagines autem sublimes dedicari solitas, notum est.

(x) Nomine Menephitem. Val. Max. 9. 2. ext. 5. Epitom. Liv.

59.

(y) Est enim Arabia felix & deserta.

(z) Scil. viæ seu itineris, id est.

Babyloniam

Babyloniam pervenerat. Sed fugientem Phrahar- Clementia  
tes, qui Arsacidæ successerat, equitum celeritate, exemplum  
per compendiosos tramites occupatum retrahit. Ut in barbaro  
est deductus ad regem, Calimandro quidem non  
tantum venia, verum etiam præmium fidei datum:  
Demetrium autem & graviter castigatum ad conju- homine.  
gem in Hyrcaniam remittit, & arctioribus <sup>\* Custodis.</sup> custo-  
dibus observari jubet. Interje<sup>cto</sup> deinde tempore,  
cum fidem illi etiam suscep<sup>ta</sup> liberi facerent, eodem  
amico comiti repetita fuga est: sed pari infelicitate  
prope fines regni sui deprehenditur, ac denuo per-  
ductus ad regem, ut invisus à conspe<sup>ctu</sup> summove-  
retur. Tunc quoq; uxori & liberis donatus in  
Hyrcaniam pñalem civitatem sibi donatam remit-  
titur, <sup>(a)</sup> talisq; aureis ad exprobationem puerilis Phraharis  
levitatis donatur. Sed hanc tam Parthorum mitem consilium.  
in Demetrium clementiam non misericordia gentis,  
nec respectus cognationis faciebat; sed quod Syriae  
regnum affectabant, usuri Demetrio <sup>(b)</sup> adversus  
Antiochum fratrem, prout res vel tempus, vel  
fortuna belli exegisset. Antiochi Se-  
detis in Par-  
thos bellum.

C A P. X. His auditis Antiochus occupandum  
bellum ratus exercitum, quem multis finitimorum  
bellis induraverat, adversus Parthos dicit. Sed luxu-  
riæ non minor apparatus, quam militiae fuit. Quip-  
pe <sup>\* VIII.</sup> millia armatorum secuta sunt trecenta Forte  
lixarum; ex quibus coquorum, pistorum, scenico- <sup>ostingenta</sup>  
rūmq; major numerus fuit. Argenti certè aurique millia arma-  
torum CCC.  
tantum, ut etiam gregarii milites <sup>(c)</sup> caligas auro millia laxa-  
figerent, proculcaréntque materiam, cujus amore runt.

(a) Puerilis enim Talorum Ludus est. De talorum tessera-  
rumque jactu plura collegit festum est; & imperitè Grae-  
cas sic appellari vulgo censemus,  
*Adr. Junius Animadv. 2. 4.* quarum usum veteres Romanos  
(b) Qui Sederes dictus est. Græcos Hebræos penitus igno-  
(c) Caligas inter Calciamen- riffe demonstrat *Caesaron*. ad  
ta fuisse vel ex hoc loco mani- *Sueton. Aug. c. 82.*

A. C. 131.

Luxus in  
Antiochi ex-  
ercitu. An-  
tiochi suc-  
cessus.

A. C. 130.

Antiochus  
Sedetes vi-  
ctus interfi-  
citur.

populi ferro demicant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad epulas non ad bella pergerent. Advenienti Antiocho multo Orientales reges occurrere, tradentes se, regnorum sua cum execratione superbiæ Parthicæ. Nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus præliis vi luctator Babyloniam cum occupasset, magnus habens thicœpit. Itaq; omnibus ad eum deficientibus populis, nihil Parthis relictum præter patrios fines fuit. Tunc Phrahartes Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præsidio mittit, ut alie eo pæsto Antiochus ad sua tuenda à Parthia revocari retur. Interim quoniam viribus non poterat, insidiis Antiochum ubiq; tentabat. Propter multitudinem hominum omnem exercitum suum Antiochus bil per civitates in hyberna diviserat: quæ res exitii causa fuit. Nam cum gravari se copiarum præbiti Deone & injuriis militum civitates viderent, ad Parthos deficiunt, & die statutâ omnes apud se divisiūtra exercitum per insidias, nè invicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum nunciata Antiochus essent, auxilium proximis latus, cum ea manu quæ secum hyemabat, progreditur. In itinere arn obvium regem Parthorum habuit, adversus quem fortius quam exercitus ejus dimicavit. Ad postremum tamen cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus (a) occiditur: cui Phrahartes exequias regio more fecit, filiamq; Demetrii, quam secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Pœnitere deinde dimissi Demetrii cœpit: ad quem retrahendum cum turmas equitum festinanter mississet, Demetrium hoc ipsum metuente jam in regno missi invenerunt, frustraque omnia conati, ad regem suum reversi sunt.

(a) Ipsum sibi manus intulisse, scribit Appianus Syr. p. 132.

## JUSTINI LIBER XXXIX. CAP. I.

Antiocho in Parthia cum exercitu deleto, frater *A. C. 130.*  
 ejus Demetrius obsidione Parthorum libera- *Demetrius*  
 ac restitutus in regnum, cum omnis Syria in rursus Syriae  
 regnum *A. C. 128.*  
 propter amissum exercitum esset, quasi Par-  
 thica ipsius ac fratris bella, quibus alter occisus erat,  
 proficerè gessisset, ita Ægypto bellum inferre statu- *Noema.*  
 it, regnum Ægypti Cleopatra socrum auxi-  
 lli aduersus fratrem suum pollicente. Sed *(a)* dum *A. C. 127.*  
 aliena affectat, ut affolet fieri, propria per delectio-  
 nem Syriae amisit. Siquidem Antiochenes pri-  
 inis, duce Tryphone, execrantes superbiam regis, Syriae à De-  
 quæ conversatione Parthicæ crudelitatis intolerabili de-  
 chusibilis facta erat, mox *(b)* Apamenii cæteraque ci-  
 vitates exemplum sequutæ, per absentiam regis à  
 Demetrio defecere. Ptolemaeus vero rex Ægypti,  
 Partho ab eodem petitus, cum cognovisset Cleopa- *Redit ad su-*  
 ifum frorum suam opibus Ægypti navibus impo- *periorem hi-*  
 xiliatis, ad filiam & Demetrium generum in Syriae *istoriam de*  
 profugisse, immittit juvenem quendam Ægyptum *Ptolemaeo*  
 Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriae  
 nere armis peteret, & composita fabulâ, quasi per adop-  
 quemtionem Antiochi regis receptus in familiam regiam  
 ostre-*(c)* set, nec Syriae quemlibet regem aspernantibus,  
 Demetrii parentur superbiam, nomen juveni A-  
 lexander imponitur, auxiliaque ab Ægypto ingen-  
 n se-*Zebenna*  
 a mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti *Protarchi fi-*  
 inis, rege Parthorum in loculo argenteo ad sepultu- *Ius, Alex-*  
 etrii am in Syriae remissum pervenit; quod cum in- *ander appell-*  
 tumenti studio civitatum & regis *(c)* Alexandri, ad latus Syriae  
 uen-*om.* remandam fabulæ fidem excipitur. Quæ res illi rex con-  
 tituitur. *A. C. 162.*

(a) Loci hujus est fabula de Ptolemaeo, in qua Apamia  
 melo, qui cornua affectans, urbs.  
 em aures perdidit.

(b) Apamene Syriae Regio scribit Joseph, Antiqu. 13. 17.  
 magnum

Demetrius  
interficitur.

Exemplum  
muliebris  
ambitionis.

A. C. 122.

Alexandri  
insolentia &  
ingratitudo.

A. C. 122.  
Alexander  
subornatus  
vincitur à  
Grypho.

magnum favorem popularium conciliavit, omnibus non fictas in eo, sed veras lachrymas existimantibus. (d) Demetrius autem vietus ab Alexandro, cùm undique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam ab uxore filiisq; deseritur. Relictus igitur cum paucis servulis, cùm Tyrum religione templi se defensurus petisset, navi egrediens præfetti jussu interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris autoritate diadema sumpsiisset, ab eadem interficitur: Alter cui propter nasi magnitudinem cognomen (e) Grypho fuit, rex à matre haec tenus constituitur, ut nomen regis penes filium, jus autem omnis imperii penes matrem esset.

C A P. I. Sed Alexander occupato Syriæ regnum tumens ex successu rerum, spernere jam etiam ipsum Ptolemæum, à quo fuerat in regno ornatus, superbè insolentia cœpit. Itaque Ptolemæus reconciliata fororis gratiâ, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii viribus suis acquisierat, summis operibus instituit. Mittit ergo in Græciam Grypho auxilia, & filiam Gryphinam Grypho nuparam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verùm etiam affinitate suâ sollicitaret. Nec res frustra fuit. Nam cùm omnes Gryphum instructum Ægyptiis viribus viderent, paulatim ab Alexander deficere cœpere. Fit deinde inter eos prælium, quo vietus (f) Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecuniae: cùm stipendia militibus decessent, in templo Jovis solidum ex auro victoriæ signum tolli jubet, facetis jocis sacrilegium circumscribens. Nam victoriam

(d) *Appian. Syr.* p. 132. b. imperfectum ait ab uxore Cleopatra, propter æmulationem posterioris nuptæ Rhodogunes, & post ejus mortem Seleucum fili-

um ab ea sagitta confossum esse  
(e) Est *Gryphus*, incurvum si-  
ve aduncum habens nasum.

(f) Vide *Joseph. I.* 13. c. 17

commodatam sibi à Jove esse dicebat. Interiectis Alexandri deinde diebus cavillum in cùm ipsius Jovis aureum simulachrum sacrilegio. infiniti ponderis tacite eveli jussisset, deprehensu- que in sacrilegio, concuisu multitudinis in fugam effet versus, magnâ vi tempestatis oppressus ac de- fteritus. desertus à latronibus cædirur, perducti sq: ad Gry- Ejusdem in- phum interficitur. Gryphus porro, recuperato pa- trio regno, externisque periculis liberatus insidiis matris appetiur. Quæ cùm cupiditate dominatio- nis proditio marito Demetrio & altero filio inter- fecto, hujus quoque victoriâ inferiorem dignita- tem suam factam doleret, venienti ab exercitatione veneni poculum obtulit. Sed Gryphus, prædictis ante jam insidiis, ve'uti pietate cum matre carta- ret bibere ipsam jubet: abnuenti instat. Postre- Cleopatrae mum prolatu indice eam arguit, solam defensionem ambitio & sceleri superesse affirmans si bibat quod filio obtu- in liberos inpietas. Sic victa regina scelere in se verso, veneno, A. C. 112. quod alii paraverat, extinguitur. Partâ igitur reg- ni securitate, Gryphus octo annis quietem & ipse Mater vene- habuit, & regno suo præstítit. Natus deinde il- no, quod fi- lii parave- rat, extin- ceat. A. C. 117. li est æmulus regni frater ipsius (g) Cyricænus, eadem matre genitus, sed ex Antiocho patruo sus- ceptus: quem cum veneno tollere voluisset, ut maturius cum eodem armis de regno contenderet, excitavit.

**C A P. III.** Inter has regni Syriæ parricidiales A. C. 117. discordias moritur rex **Ægypti** Ptolemæus, regno, Ptolemaei **Ægypti** uxori & alteri filio, quem illa legisset, re- Physcon. s mors. licto, videlicet quasi quietior **Ægypti** status, quām Syriæ regnum esset cum mater altero ex filiis eleæto, alterum hostem esset habitura. Igitur cùm pronior in minorem filium esset, à populo compellitur ma- jorem eligere: cui priùs quam regnum daret uxo- A. C. 186. rem ademit, compulsumque repudiare charissimam

(g) Sic dictus, quod *Syzici* I esset educatus.

Cleopatra  
Cyricano  
nubuit.  
A. C. 115.

Cyricœnus  
à fratre Gry-  
pho vincitur.

\* Vicitum  
hostem.

\* Fas.

sibi sororem Cleopatram, minorem sororem Seleucem  
ducere jubet, non materno inter filias judicio, cum al-  
teri maritum eriperit, alteri daret. Cleopatra vero  
non tam a viro repudiata, quam a matre divortio  
viri dimissa Cyricœno in Syria nubuit eique ne nu-  
dum nomen uxoris afferret, exercitum Cypri soli-  
citatum velut dotalēm, ad maritum deducit. Par-  
igitur viribus jam factus Cyricœnus, prælium com-  
mittit, ac vicitus in fugam convertitur, Antiochi-  
amque venit. Tunc Antiochiam Gryphus, in qua  
erat Cyricœni uxor Cleopatra, obsidere cœpit: quā  
captā Gryphina uxor Gryphi nihil antiquius quam  
sororem Cleopatram requiri jussit, non ut captivæ  
opem ferret, sed ne effugere captivitatis ma- a pos-  
set, quæ sui æmulatione in hoc potissimum regnum  
invaserit, hostique sororis nubendo hostem se ejus  
effecerit. Tum peregrinos exercitus in certamina  
fratrum adductos, tum repudiatam a fratre & con-  
tra mariti voluntatem extra Aegyptum nuptam ac-  
cusat. Contrà Gryphus orare, ne tam fœdum faci-  
nus facere cogatur, a nullo unquam majorum suo-  
rum suorum inter tot domestica, tot externa bella  
post \* vicitiam in fœminas sœvitum quas sexus ipse  
& periculis bellorum & sœvitiae vitorum eximat;  
in hac vero præter commune bellantium \* nefas ac-  
cedere necessitudinem sanguinis. Quippe ipsius  
quæ tam cruentè sœviat (b) sororum quidem ger-  
manam esse, suam vero consobrinam, liberorum  
deinde communium materteram. His tot necessi-  
tibus sanguinis, adjicit superstitionem templi; quo  
abdicta profugit, tantoq; religiosius colendos deos  
sibi, quo magis his propitiis ac faventibus vicis-  
tum neque occisa illa, se virium quicquam Cyricœ-

(b) Malum interpungere &  
scribere Sororem, & quidem  
Germanam esse. Neq; enim so-  
ror uterina tantum, aut eodem

patre, sed matre diversa erat  
edita, sed utroque parente eo-  
dem nata. Dicitur enim a ger-  
mine Germanus.

no dempturum, nec servaturum redditā. Sed quanto Gryphus adnuit, tanto soror muliebri pertinaciā acceditur, rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsis militibus, mittit qui sororem confoderent. Qui ut in templum intraverunt, cùm evellere eam non possent, manus ampli exantes dæ simulacrum præciderunt. Tunc Cleopatra execratione parricidarum mandata violatis numerosis in ultione in sui decedit. Nec multo post, A. C. 112.

Parricida  
sororum in-  
ter se mutua.  
A. C. 113.

repetitā prælii congressione, viator Cyricænus uxorem Gryphi Gryphinam, quæ paulo antè sororem interfecera, capit, ejusque supplicio uxoris manibus parentavit.

CAP. IV. At in Ægypto Cleopatra cùm gravatur socio regai, filio Ptolemaeo, populum in eum incitat, abductaq; ei Seleuce uxore, eò indignius, A. C. 105.

Emisissit.

quod ex Se'euce jam duos filios habebat, exulare cogit. (i) Accersito minori filio Alexander, & rege in locum fratris constituto, nec filium regno expulisse contenta, bello Cyii exulantem persequitur. Unde pulsus interfecit ducem exercitus sui, quod vivum eum è manibus \* dimisisset: quanquam Ptolemaeus verecundiā materni belli, non viribus minor ab insula recessisset. Igitur Alexander territus hæc matris crudelitate, & ipse eam relinquit, Periculosa regno securam ac tutam vitam anteponens. Cleopatra verò timens nè major filius Ptolemaeus ab Cyriceno ad recuperandum Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia Grypho auxilia, & Seleucen uxorem nupturam hosti prioris mariti mittit; Alexandrumq; filium per legatos in regnum revocat. Cui cùm occulatis insidiis exitium machinaretur, occupata ab eo-

A. C. 101.

A. C. 89.

Cleopatra

exitus digni-

pro tot scle-  
ribus.

(i) Contra jus Gentium, & nominatim Ægyptiorum. Nam etiam apud hos viginti jus primogenituræ, nec a Ptolemais

introductionum, sed ab ultima Pharaonum Memoria observatum fuisse, patet in Exod. 11. 5.

dem interficitur, spiritumque non fato, sed parricidio dedit. Digna prorsus hanc mortis infamia, quae etiam matrem toro expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit: & filio alteri in exilium acto, bellum intulit; alteri erepto regno exitum per insidias machinata est.

*¶ C. 89.  
Ptolemaeus  
Lathyrus in  
regnū Sy-  
riæ restitu-  
tur.*

**C A P. V.** Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit. Nam ubi primū compertum est, per scelus filii matrem interficētam, concursu populi in exilium agitur, revocatōq: Ptolemaeo regnum redditur, qui neq; cum matre bellum gerere voluisset, nec à fratre armis repetere quod prior possedisset. Dum hinc aguntur, (k) frater ejus ex pellice suscepitus, cui pater Cyrenarum regnum testamento reliquerat, hærede populo Romano instituto, decepsit. Jam enim fortuna Romana porrigeret se ad Orientalia regna (non contenta Italæ terminis) cœperat. Itaq; & ea pars Libyæ provincia facta est: postea Creta Ciliciaq; piratico bello perdomitæ in formam provinciæ rediguntur. Quo facto, & Syriæ & Ægypti regna vicinitate Romanæ arcta; & quæ incrementa de finitimis bellis querere solebant, adempto vagandi arbitrio, vires suas in perniciem suam converterunt; adeo ut assiduis præliis consumpti, in contemptum finitimorum venerint, prædæq; (l) Arabum gentes, Sexcenti filii ti, imbelli anteā fuerint. Quorum rex (m) Hierotimus fiduciā sexcentorum filiorum, quos ex pellibus suscepit, divisis exercitibus nunc Ægyptum, nunc Syriam infestabat magnūmq; nomen Arabum viribus finitimorum exanguibus fecerat.

(k) *Ptolemaeus Apis* dictus  
Pop. Rom. testamento hæredem  
reliquit. *Euseb. in Chron.*

(l) *Arabes Homero* ιπποι  
eosdem, quos Græci Αράβες

vocant, esse certum. Primo  
vero *Arabas* dictos, qui Ara-  
bia desertum incolunt.

(m) Idem hic qui & *Aretas*  
dicitur.

## JUSTINI LIBER XL.

**M**utuis fratrum odiis, & mox filiorum inimici- A. C. 83.  
tiis parentum succedentibus cum inexplabili  
bello & reges, & regnum Syriæ consumptum esset,  
ad externa populus auxiliâ concurrit, p̄e regrinōsq;  
sibi reges circumspicere cœpit. Itaque cum pars Mi-  
thridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto  
arcessendum censeret, \* occurrerētq; quod Mithrida- Accideret  
que.  
tes implicitus bello Romano esset; Ptolemæus quo-  
que hostis Syriæ semper fuisset, omnes (a) in Ti-  
granem regem Armeniæ consenserunt, instructum  
præter domesticas vires, Parthicâ societate & Mi-  
thridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Sy-  
riæ, per 18. annos tranquillissimo regno potitus  
est, n̄eque bello alium laceſſere, n̄eque laceſſitus  
inferre alii bellum necesse habuit.

**C A P. I.** Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, A. C. 65.  
ita terræmotu vastata est, quo centum septuaginta Terremotus  
in Syria  
n. aximus.  
hominum millia, & multæ urbes perierunt. Quod A. C. 69.  
prodigium mutationem rerum portendere aruspi-  
ces responderunt. Igitur Tigrane à Lucullo victo, A. C. 65.  
rex Syriæ Antiochus, Cyricœni filius, ab eodem An. ab urb.  
cond. cccix.  
Consulibus  
Tullio Cicer.  
& C. An.  
Otolius.  
Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, A. C. 63.  
postea ademit Pompæius, qui poscenti regnum re-  
spondit, n̄e volenti quidem Syriæ, nedum recusan-  
ti daturum se regem qui 18. annos, quibus Tigræ- An. ab urb.  
cond. cccix.  
Consulibus  
Tullio Cicer.  
& C. An.  
Otolius.  
nes Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuerit: (b) A. C. 63.  
victo autem eodem Tigrane à Romanis, aliena o-  
peris præmia postulet. Igitur ut habenti regnum  
non ademerit, ita quod cesserit Tigrani non datu-  
rum, quod tueri nesciat, n̄e rursus Syriam Judæo- A. C. 63.

(a) Tigranes Syriæ, ultra Eu-  
phratem, & Ciliciæ potitus, (b) Anno ab urbe condita  
Rex Regum dicitur; Appian. DCCXCIX, Consul. Tullio Ci-  
cerone, & C. Antonio.  
Syr. p. 118.

rum & Arabum latrociniis infestam reddat. Atque ita Syriam in provinciæ formam redigit, paulatimque Oriens Romanorum discordia consanguineorum regum factus est.

## J U S T I N I L I B E R X L I.

Parthorum  
origo.

Parthi exules.

Parthorum  
obscura &  
servilis con-  
ditio.

Successus  
eorundem.

**P**Arthi penes quos, velut divisione orbis cum Romanis facta, nunc Orientis imperium est. Scytharum exules fuerunt. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur. Nam (a) Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorum & Medorum temporibus, inter Orientales populos obscurissimi fuisse. Postea quoque, cum imperium Orientis à Medis ad Persas translatum est, veluti vulgus sine nomine, præda viatorum fuisse. Postremo Macdonibus triumphato Oriente servierunt, ut cuivis mirum videatur, ad tantam eos felicitatem per virtutem provectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperio, veluti servile vulgus, fuisse. A Romanis quoque (b) trinibus bellis per maximos duces florentissimis temporibus lassiti, soli ex omnibus gentibus non solum pares, verum etiam viatores fuisse. Quanquam plus gloriae sit, inter Assyria & Medica Persicaque memorata olim regna, & opulentissimum illud mille urbium Bactrianum imperium emergere potuisse, quam longinqua bella viciisse. Praeterea cum gravibus Scythicis, & vicinalibus bellis assiduis vexati, variisque periculorum certaminibus urgerentur, ii domesticis seditionibus Scythia pulsi, solitudines inter Hyrcaniam, & Dacas, & Areos, & Spartanos & Majonos furtim oc-

(a) Nam Parthi, Scythica, vel secundum Jordan. de reb. Ger. c. 6. Gothicæ, i. e. Germanicæ sunt originis. Parthi & Persæ secundum varietatem Dialecti idem sunt.

(b) Crassum & Antonium. Tertium adhuc quæro. An Cæsarium Pætum? sed is inferior ætate Trogi. Itaque binis rectius forte legas.

cupavere

cupavere fines. Deinde non (*c*) intercedentibus pri-  
mò finitimis, postea etiam prohibentibus, in tantum  
protulere, ut non immensa tantum jam, ac profunda  
camporum, verùm etiam prærupta collum, monti-  
tumque ardua occupaverint. Ex quo fit, ut Parthiæ  
pleraque finium aut æstus, aut frigoris magnitudo  
possideat: quippe cùm montes nix, & campos æ-  
stus infestet.

*A. C. 250.*  
CAP. II. Administratio gentis post defctionem  
Macedonici imperii, sub regibus fuit. Proximus  
majestati regum, populorum ordo est: ex hoc duces  
in bello, ex hoc rectores in pace habentur. Sermo  
his inter Scythicum Medumque; medius ex utroque  
mixtus: Vestis olim sui moris: posteaquam accessere  
opes, ut Medis perlucida ac fluida: Armorum patri-  
us ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliæ gentis  
liberorum, sed majorem partem servorum habent.  
Quorum vulgus, nulli manumittendi potestate per-  
missa, ac per hoc omnibus servis nascientibus, in-  
dies crescit: Hos pari curâ ac liberos suos habent,  
(*d*) & equitare & sagittare magnâ industriâ docent.

*A. C. 36.*  
Locupletissimus ut quisque est, ita plures in bello  
equites regi suo præbet. Denique Antonio bellum  
Parthis inferenti cùm quinquaginta millia equi-  
tum occurserent, soli \* 450 liberi fuere. Cominus  
in acie præliari nesciunt, obseßasque expugnare ur-  
bes. Pugnant autem procurrentibus equis, aut ter-  
ga dantibus: saepe etiam fugam simulant, ut incau-  
tiores adversus vulnera insequentes habeant. Signa  
his in prælio non tubâ, sed tympano datur, nec pug-  
nare diu possunt. Cæterum intolerandi forent, si  
quantus his impetus est, vis tanta & perseverantia es-  
set. Plerumque in ipso ardore certaminis prælia

(*c*) Hoc est, verantibus, vox Tribunitia. Intercedimus  
verbo, prohibemus manu & o-  
pere.

(*d*) Ex instituto Persarum,

qui Liberos suos, à quinto anno  
incipientes usque ad vicefinum,  
tribus tantum instituunt, equi-  
tare, areu sagittas excutere, vers-  
loqui. ait Herodot. 1. 136.

Parthorum  
fermo, vel-  
tus & mores.

Parthorum  
exercitus ex  
servis con-  
stat.

Pugnandi  
ratio.

deserunt, at paulo post, pugnam ex fuga repetunt, & cùm maxime viciisse te putas, tunc tibi discriminis subeundū sit. Munitum ip̄is equisque (e) loricae plumatæ sunt, quæ utrumq; toto corpore tegunt. Auri argentiq; nullus nisi in armis usus.

C A P. III Uxores dulcedine variæ libidinis singuli plures habent: nec ulla delicta adulteriis gravius vindicant. Quam ob rem fœminis non convivia tantum virorum, verum etiam conspectum interdicunt. Carne non nisi venatibus quæsitâ vescuntur.

Equis omni tempore videntur: illis bella, illis convivia, illis publica ac privata officia obeunt: super illos ire, consistere, mercari, colloqui. Hoc deniq; discriminis inter servos liberosq; esse, quod servi pedibus, liberi non nisi equis incedunt. (f) Sepultura vulgo aut avium, aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terrâ obruuntur. In superstitionibus ad curam deorum præcipua omnibus veneratio est. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, proclivia. Quippe violentiam viris, mansuetudinem mulieribus assignant: semper aut in externos, aut in domesticos motus inquieti, naturâ taciti: ad faciendum, quam ad dicendum, promptiores. Proinde secunda adversaq; silentio tegunt: Principibus metu, non pudore parent: In libidinem projecti, in cibum parci: fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit.

(e) Hoc est, ex Laminis ferreis in modum plumæ factis consertæ. *Virg. Aen. 11. 770.*

(f) Moris fuit *Perfis*, sive *Parthis*, ut immatura morte defunctis, os oculosque Lacte oblinerent, inde equo impositos, instigatoq; eo, corvorum prædae exponerent. Quod si ab iis, quibus ejus rei negotium incum-

beret, animadversum fuisse, dextrum ejus oculum prius à Corvis laceratum, felicem judicabant: sin sinistrum, contra. Cum senibus aliter agebatur. Eos enim ad montana deferebant, fameque enecabant; & omnes, qui hoc fato defungentur, felices existimabantur.

C A R. IV. Post mortem Alexandri Magni cùm A regibus  
inter successores ejus Orientis regna dividerentur, Macedonicis  
nullo-Macedonum dignante Parthorum imperium, defectio.  
Satagenori externo focio traditur. Hi postea sedu-  
ctis Macedonibus, in bellum civile cum cæteris su-  
perioris Asiae populis, Eumenem sequuti sunt, quo  
victo, ad Antigonum transiere. Post hunc à Nica-  
nore Seleuco, ac mox ab Antiocho & successoribus A. C. 250.  
ejus possessi: à cujus pronepote Seleuco primùm  
defecere. Primo Punico bello, L. Manilio Pisone,  
Attilio Regulo Consulibus, hujus defæctionis im-  
punitatem illis duorum fratum regum, Seleuci, &  
Antiochi discordia dedit: qui dum sibi in icem e-  
ripere regnum volunt, persequi defectores omis-  
sunt. Eodem tempore etiam (g) Theodotus mille A. C. 250.  
urbium Bactrianorum præfetus defecit, regemque  
se appellari jussit: quod exemplum sequuti totius  
Theodotus  
mille urb-  
um Bactria-  
norum præ-  
fectorum.  
Orientis populi à Macedonibus defecere. Erat eo  
tempore Arsaces vir sicut (h) incertæ originis, ita  
virtutis expertæ. Hic solitus latrociniis & rapto  
vivere, accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia  
victum, solitus regis metu, cum prædonum manu  
Parthos ingressus, præfectum eorum Andragorum  
oppressit, sublatōq; eo, imperium gentis invasit.  
Non magno deinde post tempore, Hyrcanorum  
quoq; regnum occupavit, atq; ita duarum civita-  
tum imperio prædictus grandem exercitum parat,  
metu Seleuci & Theodoti, Bactrianorum regis. Sed  
citò morte Theodoti, metu liberatur, cum filio ejus  
& ipso Theodoto fœdus ac pacem fecit: nec multo  
post cum Seleuco rege ad defectores persequendos A. C. 236.  
veniente congressus, viator fuit: quem diem Par-  
thum regis  
Arsaces Par-  
thicum regi-  
num format.  
thi exinde solennem, velut initium libertatis obser-  
vant.

(g) Straboni *Geographia* 1. 11.  
p. 355. 20.

(h) Arsaces & Fratres Tiri-

datem ab Artaxerxe Persarum  
Rege genus ducere dicit Geor.  
Monachus.

C A P. V. Revocato deinde Seleuco, novis moribus in Asiam dato laxamento, regnum Parthicum format, militem legit, castella munit, civitates firmat, urbem quoq; nomine\* Claram in monte Thaborreno condit. Cujus loci ea conditio est, ut neque munitius quicquam esse, neque amoenius possit. Ita enim & præruptis rupibus undiq; cingitur, ut tutela loci nullis defensoribus egeat, & soli circumiacentes tanta ubertas est, ut propriis opibus explatur. Jam fontium ac sylvarum ea copia est, ut & aquarum abundantia irrigetur, & venationum voluptatibus exornetur. Sic Arsaces quæsito simul constitutq; regno, non minus memorabilis Parthis, quam Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Romulus, maturâ senectute decedit. Cujus memoriae hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges suos Arsacis nomine nuncupent. Hujus filius & successor regni, Arsaces & ipse nomine, adversus (i) Antiochum Seleuci filium, centum milibus peditum, & 20. millibus equitum instructus, mira virtute pugnavit, ad postremum in societatem ejus assumptus est. Tertius Parthis rex, Pampacius fuit, sed & ipse Arsaces dictus: nam (sicut supra dictum est) omnes reges suos hoc nomine, sicuti Romani Cæsares, Augustosque, cognominauerunt. His actis in regno 12. annis decepsit, reliquit duobus filiis, Mithridate & Pharnace: quorum major Pharnaces moe gentis, hæres regno Mardos validam gentem bello domuit, nec multo post decepsit, multis filiis reliquis, quibus præteritis fratri potissimum (k) Mithridati, insignis virtutis viro reliquit imperium, plus regno quam patrio deberi nomini ratus, potiusque patriæ quam liberis consulendum.

Param.

Elegans topographia.

Arsaces reges Parthorum.

A. C. 212.

A. C. 200.

A. C. 125.

A. C. 190.

Pictas in patriam.

(i) *Magnum* neme, *Seleuci* Cælinici filium, de quo supra 29. I. 3. & I. 31.

(k) *Mithridates*, *Arsaces* V. Sextum ab *Arsace* facit *Orosius* 5. 4.

CAP. VI. Eodem fermè tempore, sicuti in Parthis Mithridates, ita in Baetris (<sup>1</sup>) Eucratides, magni uterq; viri regna ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior, ad summum hoc duce imperii fastigium eos perduxit. Baetriani autem per varia bella jactati, non regnum tantum, verum etiam libertatem amiserunt: siquidem Sogdianorum & \* Dranganianorum, Indorumque bellis fatigati, ad postremum ab invalidioribus Parthis, velut exangues, oppressi sunt. Multa tamen Eucratides bella magnâ virtute gessit: quibus attritus, cum obsidionem Demetrii regis Indorum pateretur, cum 30. \* militibus 60. milia hostium assiduis eruptionibus vicit. Quinto itaq; mense liberatus, Indiam in postatem redigit. Unde cum se reciperet, a filio quem socium regni fecerat, in itinere interficitur: qui non dissimulato parricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, & (<sup>2</sup>) per sanguinem ejus currum egit, & corpus abjici insepultum jussit. Dum haec apud Baetros geruntur, interim inter Parthos & Medos bellum oritur: cum varius utriusq; populi casus fuisset, ad prostremum victoria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediæ Bachasum in regno præponit, ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Unde reversus bellum cum Elimeorum rege gessit: quo vieto hanc quoque gentem regno adjecit, imperiumque Partorum a monte Caucaso, multis populis in ditionem redactis, usq; ad flumen Euphratrem protulit. Atq; ita aduersa valetudine arreptus, non minor Arsace pro avo g'oriosâ senectute decepsit.

\* Draganga-  
norum.

\* Millibus.  
Nulla fides  
regni socij,  
omnisq; pot-  
testas impa-  
tientis confor-  
tis erit. Lu-  
canus Mag-  
nae crudeli-  
tatis exem-  
plum.

Pater à filio  
trucidatur.

(1) Vide Strab. l. 15. & l. 11. sanguinem ejus circum egit.

(2) M. S. legunt equum per | Vide Liv. i. 48. & Flor. i. 7. 3.

## J U S T I N I L I B E R X L I I . C a p . I .

A. C. 140.  
XXXVIII.

10.

A. C. 130.

A. C. 129.

Phrahartis]  
Parthorum  
regis cum  
Scythis bel-  
lum.Græcorum  
exercitus de-  
cēdit à Phra-  
harte.

A. C. 129.

(a) **P**ost necem Mithridatis Parthorum regis (b) Phrahartes, filius ejus rex constituitur: qui cum inferre bellum in ultiōnem tentati ab Antiocho Parthici regni Syriæ statuisset, Scytharum motibus ad sua defendenda revocatur. Namq; Scythæ in auxiliū Parthorum aduersus Antiochum, Syriæ regem, mercede solicitati, cūm confecto jam bello, supervenissent, in calumnia tardius lati auxiliī mercede fraudarentur, dolentes tantum iis itineris fruſtra emensum, cūm vel stipendium petitione, vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo respōſo offensi, fines Parthorum vastare cœperunt. Igitur Phrahartes cūm aduersus Scythes proficiseretur, ad tutelam regni reliquit Hymerum quendam, pueritiae sibi flore conciliatum, qui tyrannicā crudelitate, oblitus & vitæ præteritæ, & vicarii officii, Babylonios, multasq; alias civitates importunè vexavit. Ipſe autem Phrahartes exercitum Græcorum, quem bello Antiochi captum crudeliter superbēque traſtaverat, in bellum secum ducit, immemor prorsus, quod hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, & insuper injuriam indignitas exacerba- verat. Itaq; cūm inclinatam Parthorum aciem vi- diffissent, arma ad hostes tranſtulerunt, & diu cupi- tam captivitatis ultiōnem exercitūs Parthici, & ipſius Phrahartis regis cruenta cæde exequuti sunt.

C A P . II . In hujus locum (c) Artabanus, patru- us ejus rex substituitur: Scythæ autem contenti fecit à Phra- victoriā, populatā Parthiā, in patriam revertuntur. Sed Artabanus bello Colchatariis illato, in brachio

¶ (a) Næx, raro exemplo, de  
Morte naturali, In fine enim  
libri præcedentis dicitur, hunc

fato decedisse.

(b) Parthorum Rex VI.

(c) Parthorum Rex VII.

vulneratus

vulneratus statim decedit. Huic (d) Mithridates filius succedit, cui res gestæ Magnum cognomen dedere. Quippe claritatem parentum, æmulatione virtutis accensus, animi magnitudine supergreditur. Multa igitur bella cum finitimi magnâ virtute ges- sit, multosq; populos Parthicos regno addit. Sed & cum Scythis prosperè aliquoties dimicavit, ul- troque injuriæ parentum fuit, ad postremum (e)

\* Artoadisti, Armeniorum regi, bellum intulit. Sed quoniam ad (f) Armeniam transitum facimus, origo ejus paulo altius repetenda est. Neq; enim silentio præteriri tantum regnum fas est, cum fines ejus post Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent. Siquidem Armenia à Cæpadocia usque undecies centena millia ad mare Caspium pa- tet, sed in latitudinem millia passuum septingenta porrigitur. Condita est autem ab Armenia, Jaso- nis Thessali comite; quem cum perditum propter insignem periculosamque regno suo virtutem Pelias rex cuperet, denunciata militiæ in Colchos eum ab- ire juber, pellèmque arietis memorabilem genti- bus reportare, sperans interitum viri, aut ex peri- culo tam longæ navigationis, aut ex bello tam pro- fundæ barbariæ. Igitur Jason (g) divulgatâ opini- one tam gloriose expeditionis cum ad eum certa- tim (h) principes juventutis totius ferme orbis con- current exercitum fortissimorum, qui Argonau-

\* Artuasdem  
Plut. appella-  
lat.

A. C. 1220.  
Armeni regn-  
ni & gentis  
descriptio.  
Amenus  
Jasonis co-  
mes.

Vellus aure-  
um.

(d) Parthorum Rex VIII.

(e) Artavasdes, Armenia Re-  
gis, nomen est in Strab. lib. 11.  
& Plut. in Anton. c. 66.

(f) Regio Asia inter Taurum  
& Caucasum montes, à Cappado-  
cia ad Caspium mare usque pro-  
tensa; ab Armenio Thessalo, Jaso-  
nis comite, (inquit Strabo) di-  
cti. Lege de Armenia Strab.  
1. 11. Plin. 6. 9.

(g) Ille, qui primas longa  
navi maria tentavit, & qui tan-  
ta nominis cœlbritate in omni-  
um annis versatur.

(h) Juventus hic de virili æta-  
te dicuntur; unde mox hi ipsi  
Fortissimi Viri audiunt. Roma-  
nis Juniores ex instituto Servi,  
ad annum 45. ultra Seniores Di-  
omys. Halicar. 4. 20. & Liv. 1.  
43. 1.

Historia Jā-  
sonis & Me-  
deæ.  
Argonautes

tæ cognominati sunt, comparavit. Quem cum magnis rebus gestis, incolumem reduxisset, rursus a Pelæ filiis Thessaliâ pulsus, magnâ vi cum ingenti multitudine, quæ ad famam virtutis ejus ex omnibus gentibus quotidie confluuebat, comite (i) Medeâ uxore, quam repudiatam miseratione exili, rursum reperat, & Medeo privigno ab Ægæo rege Atheniensium genito Colchos repetivit, iocerūmq; etiam regno pulsus restituit.

A. C. 1210.

Albani in o-  
riente ex Ita-  
lia oriundi.

A. C. 65.

Medi unde  
sicuti.

C A P. III. Magna deinde bella cum finitimis gestis, captasq; civitates partim regno socii, ad abolendam superioris militiæ injuriam, quâ & filiam ejus Medeam abduxerat, & filium Ætæ (k) Ægialum interfecerat, adjunxit: partim populis quos tecum adduxerat, assignavit. Primus humanorum post Herculem & Liberum, qui reges Orientis fuisse traduntur, eam cœli plagam domuisse dicitur. Populis quibusdam (l) Phrygum & Anisistarum, aurigas Castoris & Pollucis duces assignavit: cum Albanis fœdus percussit, (m) qui Herculem ex Italia Albano monte, cum Geryone extinto, armata ejus per Italiam duceret, secuti dicuntur, quiq; memores Italicæ originis, exercitum Cn. Pompeii bello Mithridatico fratres salutavere. Itaq; Jastonī totus fermè Oriens ut conditori divinos honores, templaq; constituit, quæ Parmenion, dux Alexandri Magni, post multos annos dirui jussit, ne cujusquam nomen in Oriente venerabilius quam Alexandri esset. Post mortem Jasonis, Medus æmulus virtutis ejus, in honorem matris Medeæ, Medeam urbem condidit, regnumq; ex nomine suo

(i) Cujus Historiam, leges :  
Ovid. Metamorph. l. 7. Cicero  
de Nat. deor. 3. 26.  
(k) Hic Appollonio & Strab.  
l. 7. est Celsyrus  
(l) Recam & Amphistratum

appellat Strab.

(m) Hiberos & Albanos Thes-  
saliq; ortos scribit Tacit. Annal.  
6. 34. ab Jasone vero ortos tra-  
dit Plin. 6. 13.

Medorum constituit; sub ejus maiestate \* Orientis postea imperium fuit, Albanis vicinæ Amazones sunt, quarum reginam Thalestrem concubitum Alexandri petisse, multi autores prodidere. Armenius quoq; & ipse Thessalus, unus de numero ducum Jasonis recollecta multitudine, quæ omisso Jasone rege passim vagabatur, Armeniam condit, à cuius montibus Tigris fluvius modicis primo incrementis nascitur: interjecto deinde aliquanto spatio sub terras mergitur, atq; ita post 25. millia passuum grande jam flumen in regione, (n) Sophone emergit, ac sic in paludes Euphratis recipitur.

C A P. IV. Igitur Mithridates rex Parthorum post bellum Armeniæ, propter crudelitatem à senatu Parthico regno pellitur. Frater ejus (o) \* Horodes regnum vacans occupans, Babyloniam, quo Mithridates confugerat, diu obsidet, & fame coactos in ditionem oppidanos compellit. Mithridates autem fiduciâ cognationis ultro se in potestatem Horodis tradit. Sed Horodes pluś hostem, quam fratrem cegitans, in conspectu suo trucidari eum jussit. Et post hæc bella cum Romanis gessit, (p) Crassumq; imperatorem cum filio & omni exercitu Romano delevit. Hujus filius Pacorus missus ad persequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syria gestis, Parthiam patri suspectus revocatur, quo absente, exercitus Parthorum relictus in Syria, à Cassio Quæstore Crassi cum omnibus ducibus trucidatur. His itaq; gestis, non magno post tempore Romanis inter Cæsarem Pompeiūmque civile bellum erit, in quo Parthi Pompeianarum partium fuere, & propter amicitiam cum Pompeio

\* Omne potestas.

A. C. 330.

Loco nomen est Elongenfine. Pigris à celeritate incipit vocari; ita enim Medi sagittam appellant, Plin. lib. sexto.

A. C. 56.

\* Hyrodes à Plut. appellatur.

A. C. 51.

Parthorum cum Romanis bellum.

A. C. 53.

A. C. 51.

A. C. 49.

(n) Asia regio, ubi Tigris emergit post quam XXV millia passuum sub terras immersus. Sophæna est Ptolemaeo.

(o) Parthorum Rex, quem

Plut. Hyodem, M. S. Horodem, Imp. Herodem, vocant.

(p) Vide Liv. Epit. 106. Flor. 3. 11.

bello Mithridatico junctam & propter Crassini necem, cuius filium in partibus Cæsar is esse audierant, quem ultorem patris, vietore Cæsare, futurum non dubitabant. Itaq; vietis partibus Pompeianis, & Cassio & Bruto auxilia adversus Augustum & Antonium misere: & post belli finem rursum, Pacoro duce, cum Labieno inita societate Syriam & Asiam vastare: castraq; Ventidii qui post Cassiam, absente Pacoro, exercitum Parthicum fuderat, magnâ mole aggrediuntur: sed ille (7) simulato timore, diu se continuit, & insultare Parthos aliquantis per passus est. Ad postremum in securos lœtisq; partem legionum emilit, quarum impetu fusi Parthi in diversa abidere. Pacorus autem cum fugientes suos abduxisse secum legiones Romanos putaret, castra Ventidii, veluti sine defensoribus aggreditur. Tunc Ventidius reliquâ parte legionum amissâ, universam Parthorum manum. cum rege ipso Pacoro, interficit: nec ullo bello Parthi unquam majus vulnus acceperunt. Hæc cum nunciata in Parthia essent, Horodes pater Pacori, qui paulo antè vastatam Syriam, occupatam Asiam à Parthis audierat, furo & invictorémq; Pacorum Romanorum gloriabatur, repente si in morte & exercitū clade auditā, ex dolore ad furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quenquam, non cibum sumere, non vocem mittere, ita ut mutus factus videretur. Post multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat, nihil aliud quām Pacorum vocabat: Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post longum deinde luctum, alia solicitude miserandum senem invadit, quem ex numero xxx. filiorum in locum Pacori regem constituat.

(7) Captus arte sua *Parthus*. | fiduciam callida, simulat trepidationem. *Flor.* 4. 10. 3.  
Nam hæc gens præter armorum Multæ

Multæ pellices **ex** quibus generata tanta juventus erat, pro suis quæq; solicitæ, animum senis obſi- debant. Sed fatum Parthiæ fecit, in qua jam quasi solenne est (r) reges parricidas haberí, ut scelera- tissimus omnium, & ipſe Phrahartes nomine, **Rex** statueretur.

Phrahartis  
immania  
parricida.

A. C. 37.

CAP. V. Itaq; statim, quasi nollet mori natura- liter, patrem interfecit, fratres quoq; 30. trucidat, sed nec in filiis cessant parricidia. Nam cùm infe- stos sibi optimates propter assidua scelera videret, nec esset qui (s) \* nominatim ex posset creari, adul- tum filium interfici jubet. Huic Antonius, prop- ter auxilium adversus se & Cæsarem latum, bellum cum sedecim validissimis legionibus intulit: sed graviter multis præliis vexatus, à Parthia refugit: quâ viتورiâ insolentior Phrahartes redditus, cùm multa crudeliter consulueret, in exilium à populo suo pellitur, itaq; cùm magno tempore finitimas civitates & ad postremum Scythas precibus fatigaf- set, Scytharum maximo auxilio in regnum restitui- tur. Hoc absente, regem Parthi Tyridatem quen- dam constituerant; qui audito cytharum adventu, magna amicorum manu ad Cæsarem in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem profugit, obſidem Cæsari minimum filium Phrahartis ferens, quem negligentius custoditum rapuerat. Quo cognito Phrahartes legatos statim ad Cæsarem mittit: fer- vum suum Tyridatem, & filium remitti sibi po- ſtulat. Cæſar & legatione Phrahartes auditâ, & Ty- ridatis poſtulatis cognitis (nam & ipſe restitui in regnum desiderabat, juris Romanorum futuram Parthiam affirman<sup>t</sup>, si ejus regnum muneris eorum fuiffet) neq; Tyridatem dediturum ſe Parthiſ dixit, neq; adverſus Parthos Tyridati auxilia daturum.

\* Nominari  
rex posſet.  
Antonius à  
Parthiſ vin-  
citur.

A. C. 36.  
Phrahartes  
eum regno  
pellitur.

A. C. 31.

A. C. 23.  
Phrahartes  
ad Cæſarem  
legatio.

(r) Ut hodie in Turcio Im- perio, quod illi quasi ſuccedit.

(s) Impressi legunt, qui no- minatim Rex poſſet creari.

Nè

Nè tamen à Cæsare nihil per omnia obtentum videatur, Phraharti filium sine pretio reñisit, & Tyridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi jussit. Post hæc finito Hispano bello, cùm in Syriam ad componendum Orientis statum pervenisset metum Phraharti injunxit nè bellum Parthiæ vellet inferre. Itaq; totâ Parthiâ captivi ex Cassiano, sive Antonii exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed & filii, nepotésque Phrahartis obfides Augusto dati: plúsque Cæsar magnitudine nominis sui fecit, quām armis aliis imperator facere potuisset.

## J U S T I N I L I B E R X L I I I .

**P**arthicis, Orientalibusq; ac totius propemodum orbis rebus expeditis, ad initia Romanæ urbis Trogus velut post longam peregrinationem domum revertitur; ingrati civis officium existimans, si cùm omnium gentium res gestas illustraverit, de sola tantum patria taceat. Breviter igitur initia Romani imperii perstringit, ut nec modum propositi operis excedat, nec utriq; originem urbis, quæ est caput totius orbis, silentio prætermittat. Italiæ cultores primi (a) Aborigines fuere, quorum rex (b) Saturnus tantæ Justitiæ fuisse dicitur, ut neq; servierit sub illo quisquam, neq; quicquam privatæ rei habuerit, sed omnia communia & indivisa omnibus fuerint, veluti unum cunctis patrimonium esset. Ob cujus exempli memoriam cautum est, ut Saturnalibus

Urbis Ro-  
mae origo  
& initia.

Antiquus I-  
talizæ status.  
A. r. 1300.  
Ideo æra-  
num Romæ  
volunt esse  
in templo  
Saturni.

(a) Αὐτοχθόνες. *Aborigines* & veluti è terra nati essent, id antiquissimos Italizæ populos, est, *indigenæ* essent.  
qui agrum illum Romanum re- (b) Idem à nonnullis cum mierunt, ita dictos recte referunt *Noachio* creditur.  
Stephanus, quod absque origine

exequato

exequato omnium jure, passim in conviviis servi-  
cum dominis recumbant. Itaq; Italia regis nomi-  
ne, Saturna appellata est: & mons quem inhabita-  
bat Saturnus, in quo nunc veluti a Jove, pulso sedi-  
bus suis Saturno, Capitolium est. Post hunc tertio  
loco regnasse Faunum ferunt, sub quo Evander ab A. C. 1260.  
Arcadiæ urbe Pallanteo in Italiam cum mediocri  
turba popularium venit, cui Faunus & agros &  
montem, quæ ille postea Palatinum appellavit, be-  
nignè assignavit. In hujus radicibus templum Ly-  
cæo, quem Græci Pana, Romani Lupercum appel-  
lant, constituit: ipsum dei simulachrum nudum ca-  
prinâ pelle amictum est, quo habitu nunc Romæ  
Lupercalibus decurritur. Fauno fuit uxor nomi-  
ne (c) Fatua, quæ assiduo divino spiritu impleta,  
velut per furorem futura præmonebat. Unde ad-  
huc qui inspirari solent, fatuari dicuntur. Ex filia  
Fauni & Hercule, qui eodem tempore, extincto  
Geryone, armenta viætoriæ premia per Italiam  
ducebat, stupro conceptus Latinus procreatur.  
Quo tenente regnum, Æneas ab Ilio, Trojâ à Græ-  
cis expugnatâ, in Italiam venit: statimque prælio A. C. 1184.  
acceptus, cùm in aciem exercitum eduxisset, & ad A. C. 1183.  
colloquium vocatus, tantam admirationem sui La-  
tino præbuit, ut in societatem regni reciperetur:  
& Lavinia in matrimonium datâ ei gener ascis-  
retur. Post hæc commune utriusq; bellum adversus  
Turnum Rutulorum regem propter fraudatas Lavi-  
niæ nuptias fuit, in quo & Turnus & Latinus in-  
teriorunt. Igitur cùm Æneas, jure victoriæ utroq;  
populo potiretur, urbem ex nomine uxoris Lavi-  
niæ condidit. Bellum deinde adversus Mezentium,  
regem Hetruscorum gessit: in quo cùm ipse occi-  
A. C. 1180.  
A. C. 1178.  
Alba longa  
trecentis an-  
nis regni  
caput.

(c) Soror, eademque conjux  
Fauni; quam *Fatua* nomina-  
tam tradit C. *Bassus*, quod ma- | lieribus Fata canere consuevisset,  
ut *Fauus* viris. *Lattan.* l. x.

disset,

disset, in locum ejus Ascanius filius successit : qui Lavinio relicto, longam Albam condidit, quæ tacentis annis caput regni fuit.

A. C. 1140.

A. C. 991.

\* Demisit.

Lucus, Mart.

A. C. 767.

Quia deus  
autor culpæ,  
honestior  
erat, Liv.

Romulus &  
Remus.

Remus ca-  
pitur.

C A P. II. Post multos deinde urbis hujus reges, ad postremum Numitor & Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius cùm ætate priorem Numitorum oppressisset, filiam ejus (*d*) Rheam in perpetuam virginitatem, nè quis vindex regni sexus virilis ex genere Numitoris oriretur, \* demersit additâ injuriâ specie honoris, ut non damnata, sed sacerdos electa videretur. Igitur clausa in luco Marti sacro, duos pueros incertum stupro, an ex Marte conceptos, enixa est. Quo cognito Amulius multiplicato metu proventu duorum pueros exponi jubet : & puellam vinculis onerat, ex quorum injuria decessit. Sed fortuna origini Romanæ prospiciens, pueros lupæ alendos obtulit quæ amissis catulis distenta ubera exinanire cupiens nutricem se infantibus præbuit ; cùm sæpius ad parvulos, veluti ad catulos reverteretur, rem Faustulus pastor animadvertisit, subtrahitq; feræ inter greges pecorum agresti vitâ nutritivit. Martios pueros fuisse, sive quòd in luco Martis enixi sunt, sive quòd à lupa, quæ in tutela Martis est, nutriti, velut manifestis argumentis creditum est. Nomina pueris alteri Remo, alteri Romulo fuere. Adulti inter pastores de virtute quotidiana certamina & vires & perniciatem auxere. Igitur cum latrones à rapina pecorum industriè summoverent, Remus à latronibus captus, & veluti ipse esset quod in aliis prohibebat, regi offertur : criminis datur, quasi greges Numitoris infestare solitus esset. Tunc à rege in ultionem Numitori traditur. Sed Numitor adolescentiâ juvenis permotus, & in suspicionem expositi nepotis adductus, cùm eum nunc li-

(d) Quæ vocata & fuit Sil- | via & Ilia.

neamen-

neamentorum filiæ similitudo nunc ætas expositio-  
nis temporibus congruens, anxium teneret, repente  
Faustulus cum Romulo supervenit, à quo origine  
cognita, puerorum facta conspiratione, & adoles-  
centes in ultionem maternæ necis, & Numitor in  
vindictam erepti regni armantur.

A. C. 748.

C A P. III. Occiso Amulio, regnum Numitori restituitur, & ibi urbs Romana ab adolescentibus conditur. Tunc & senatus centum seniorum, qui patres dicti sunt constituitur, tunc & vicinis con-nubia pastorū designantibus, virgines Sabinæ rapi-untur, finitimusque populis armis subiectis, pri-mum Italiæ, mox orbis imperiū quæsitus. Per ea adhuc tempora reges hastas pro diademate habebant, quas Græci \* σκῆνατες dixerunt. Nam & ab origine \* Sceptra rerum pro diis immortalibus veteres hastas coluere, ob cujus religionis memoriam, adhuc deorum simu-lacris hastæ adduntur. Temporibus (e) Tarquinii regis, ex Asia (f) Phocensium juventus ostio Ti-beris invicta amicitia cum Romanis junxit; inde in ultimos Galliæ sinus navibus profecta (g) Massiliam inter Ligures, & feras gentes Gallorum condi-dit, magnasq; res cives dum ultrò lacefunt, à qui-bus fuerant ante lacefitti, gesserunt. Namq; Phocen-ses ex ignavitate ac macie terræ coacti, studiosius mare quām terras exercuerunt, pescando, mercando, plerumq; etiam latrocinio maris (quod illis tempo-ribus gloria habebatur) vitam tolerabant. Itaq; in ultimam Octani oram procedere ausi, in sinum Gal-licum ostio Rhodani amnis devenere; cujus loci amœnitate capti, reversi domum, referentes quæ vi-

A. C. 602.

Maffiliensi-  
um origo,  
quorum eti-  
am meminit  
Thucyd. in  
proæmio.

A. C. 600.

(e) Prisci (ut Euseb. in Chron.) Tarquinii temporibus Phocenses in Italiam trajectarunt.

Græci, i. e. Phœcensium à Phœcia Ionia urbe.

(g) Vide Strab. 1.4. Sol in. c. 8. & Gell. 10. 16. Quæ & μαραντα dicitur.

(f) φοργίνη scribunt

derant,

Furius &  
Peranus  
Phocensium  
duces.

\* proci es-  
sens Inspera-  
te nuptiae.

\* Captivis.

Galli civi-  
lem & man-  
fuetiorem  
vivendi rati-  
onem à Græ-  
cis edocti.

Fabula ele-  
gans.

derant, plures sollicitavere, Duces Classi Furius & Peranus fuere. Itaq; ad regem Segoregiorum, Senatum nomine, in cuius finibus urbem condere gestebant, amicitiam petentes conveniunt. Forte eo die Rex occupatus in apparatu nuptiarum Gyptis filiae erat: quam more gentis electo inter epulas genero, nuptum tradere illi parabat. Itaq; cum ad nuptias invitati omnes\* processissent, rogantur & Græci hospites ad convivium. Introducta deinde virgo, cum iuberetur a patre aquam porrigere, ei quem virum eligeret, tunc omissis omnibus, ad Græcos conversa aquam Perano porrigit: qui factus ex hospite gener, locum condendæ urbis à socero accepit. Conditur igitur Massilia, est prope ostia Rhodani amnis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed Ligures incrementis urbis invidentes, Græcos assiduis bellis fatigabant: Qui pericula propulsando in tantum emituerunt, ut vietiis hostibus in \* Capertinis agris in multas (h) colonias constituerent.

C A P. IV. Ab his igitur Galli & usum vitæ cultioris, deposita & manu facta barbaria, & agrorum cultus & urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc & legibus, non armis vivere; tunc & vitem putare, tunc olivam serere consueverunt: Adeoq; magnus & hominibus & rebus impositus est nitor, ut non Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Mortuo rege Senano Segoregioro, à quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, cum regno filius ejus successit (i) Commanus, affirmante regulo quodam quandoq; Massiliam exitio finitimus populis futuram, opprimendamq; in ipso ortu, nè mox validior ipsam obrueret, subne<sup>tit</sup> & illam fabulam: Canem aliquando partu gravidam

(l) Ad coercendos nimirum  
hostes.

(i) Ptolemaus Missiliam vo-

cat Κομμωτῆς μάλιστ. forte, ab  
hoc rege, aut ejusdem nominis  
alio.

locum

locum à pastore precario petiisse, in quo pareret; quo obtento, iterato petiisse, ut sibi educare in eodem loco catulos licerit: ad postremum adultis catulis, fultam domestico præsidio proprietatem loci sibi vendicasse. Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoq; dominos regi-  
onum futuros. His incitatus rex insidias Massili-  
ensibus extruit; ita solenni Floraliorum die, multos  
fortes ac strenuos viros hospitii jure misit in urbem,  
plures \* scirpis latentes frondib[us]que superte-  
induci vehiculis jubet, & ipse cum exercitu in  
proximis montibus delitescit, ut cum nocte à præ-  
dictis apertæ portæ forent, tempestive ad insidias ad-  
essent, urbemque somno ac vino sepultam armati  
invaderent. Sed has insidias mulier quædam regis  
cognata prodidit, quæ adulterari cum Græco ad-  
olcente solita, in amplexu juvenis misera: a formam  
ejus insidias aperit, periculūmque declinare jubet.  
Ille rem statim ad magistratus defert, atque ita pa-  
tefactis insidiis Ligures comprehenduntur, laten-  
tesque de scripis protrahuntur. Quibus omnibus in-  
terfectis, insidianti regi insidiae tenduntur. Cæsa-  
funt, cum ipso rege, hostium septem millia. Ex-  
inde Massilienses (*k*) festis diebus portas claude-  
re, vigilias agere, stationem in muris observare, pe-  
regrinos recognoscere, curas habere, ac veluti bel-  
lum habeant, sic urbem pacis temporibus custodire:  
adeo illic benè institutâ non temporum necessitate,  
sed recte faciendi consuetudine servantur.

C A P. V. Post hæc illis magna cum Liguribus,  
magna cum Gallis fuere bella: quæ res & urbis glo-  
riam auxit, & virtutem Græcorum multiplicata vi-  
ctoria, celebrem inter finitimos reddidit. Cartha-  
giniensium quoque exercitus cum bellum captis

Inde etiam  
est, quod  
cum telo ne-  
mini licuit  
intrare ur-  
bem, Val.  
Max. I. Epi-  
phonema.

(*k*) Inde etiam est, quod cum telo nemini licuit intrare urbem, | Val. Max. I. 2.

Massiliensi-  
num cum Ro-  
fœdus &  
amicitia.

piscatorum navibus ortum esset, sape fuderunt, pa-  
cemque vietiis dederunt: Cum Hispanis amicitiam  
junxerunt, cum Romanis prope ab initio conditæ  
urbis fœdus summâ fide custodierunt, auxiliisque  
in omnibus bellis industrie socios juverunt; quæ  
res illis & virium fiduciam auxit, & pacem ab ho-  
stibus præstítit. Cum igitur Massilia famâ rerum  
gestarum, & abundantia opum, & virium gloriâ  
virente floreret, repente finitimi populi ad nomen  
Massiliensium delendum, veluti ad commune ex-  
tinguendum incendium concurrunt. Dux consen-  
su omnium Carmandus regulus eligitur, qui cum  
magno exercitu lectissimorum virorum urbem ho-  
stium obsideret, per quietem specie torvæ muleris,  
quæ se deam dicebat, exterritus ultiro pacem cum  
Massiliensibus fecit: petitoque ut intrare urbem,  
& deos eorum adorare liceret, cum in arcem Mi-  
nervæ venisset conspesto in porticibus simulachro  
deæ, quam per quietem viderat, repente exclamat,  
illam esse quæ se nocte exterruisset, illam, quæ re-  
cedere ab obsidione jussisset. Gratulatûsque Mas-  
siliensibus, quod animadverteret eos ad curam deo-  
rum immortalium pertinere, totq; aureis donata  
dea in perpetuam amicitiam cum Massiliensibus  
junxit. Partâ pace & securitate fundatâ revertentes, à Delphis Massiliensium legati, quod missi mu-  
nera Apollinis tulerant, audiverant urbem Roma-  
nam à Gallis captam incensamque. Quam rem  
nunciatam domi (l) publico funere Massilienses  
prosecuti sunt, aurumque & argentum publicum  
& privatum contulerunt, ad explendum pondus  
Gallis, à quibus redemptam pacem cognoverant.  
Ob quod meritum & (m) immunitas illis decreta,  
& locus spectaculorum in senatu datus, & fœdus

Eorundem  
erga Rom.  
studium.

A.C. 388.

(l) Indictio scilicet à Senatu; (m) Scilicet à Tributis & Ve-  
Justitio publicoque Luctu. | & tigalibus.

æquo

æquo jure percussum. In postremo libro Trogus Pompeii  
majores suos à (n) Volscis originem ducere, avum Trogi genus  
suum Trogum Pompeium Sertoriano bello civita- & majores.  
tem Cn. Pompeio \* pepercisse dicit; patrum Mi- Percepisse.  
thridatico bello turmas equitum sub eodem Pom- Annuli cura,  
peo duxisse, patrem quoque sub Caio Cæsare mili- que hodie  
tasse, epistolariæ & legationem, simul & annuli penes Can-  
curam habuisse. cellarios, ut  
vulgo appellamus, est.

## JUSTINI LIBER XLIV. C A P. I.

**H**ispania (a) sicuti Europæ terminos claudi<sup>t</sup>,  
ita & hujus operis finis futura est. Han<sup>c</sup>  
veteres ab Ibero anno primum (b) Iberiam, po-  
stea ab Hispano Hispaniam cognominaverunt. Hæc  
inter Africam & Galliam posita, Oceani freto, &  
Pyrenæis montibus clauditur. Sicut minor utra-  
que terra, ita utraque fertilior. Nam neque ut Afri-  
ca violento sole torretur, neque ut Gallia, assiduis  
ventis fatigatur, sed media inter utramque hinc  
temperato calore, inde felicibus, & tempestivis  
imbris, in omnia frugum genera fœcunda, adeò <sup>Laus & fer-</sup>  
ut non ipsis tantum incolis, verùm etiam Italiæ, ur- <sup>tilitas.</sup>  
bique Rom. cunctarum rerum abundantiam \* suffi- \* Suppetat.  
ciat. Hinc enim non frumenti tantum copia mag-  
na est, verùm etiam vini, mellis, olei<sup>q</sup>; nec ferri  
solum materia præcipua est, sed & equorum pernices  
greges; nec summa tantum terræ laudanda, bona,  
verùm & abstrusorum metallorum felices divitiae.  
Jam lini, spartique vis ingens, minii certè nulla  
feracior terra. In hac cursus amnium, non tor- <sup>De sparto</sup>  
rentes, rapidique ut noceant, sed lenes, & vineis <sup>Pl. l. 19. c. 1.</sup>  
Gal. l. 17. c. 2.

(n) Vulgo inepte, à Volscis.  
Vocontii sunt in Gallia Narbonen-  
si & Massilia Civitas ejusdem.

(a) Vide Strab. l. 3. Mel. l. 2.

Plin. l. 3. Cart. l. 3. &c.

(b) Iberiam quidem ab Ibero  
dictam putant; Hercules filio,  
fratre Celti. Enstat. in Dionys.

campisque

campisque irrigui, æstuariisque Oceani affatim pis-  
cosi. Plerique etiam divites (e) auro, quod in

\* Pa'u libus,  
Quæcumque  
arabitur ma-  
ri. Plin. lib.  
ult.

\* Uni Pyre-  
nai montis  
spatium.

\* laudibus vehunt. \* Uno tantum Pyrenæi mon-  
tis dorso adhæret Galliæ, reliquis partibus undique  
in orbem mari cingitur. Forma terræ propè qua-  
drata, nisi quod arctantibus freti littoribus in Pyre-  
næum cogit, Pyrenæi monti spatium sexcenta mil-  
lia (d) passuum efficit. Salubritas, cœli per om-  
nem Hispaniam, æqualisque aeris spiritus, nulla  
paludum gravi nebula inficitur. Huc accedunt  
marinæ auræ, & (e) undique adversi assidui flatus,  
quibus omnem provinciam penetrantibus eventi-  
lato terrestri spiritu, præcipua omnibus sanitas  
redditur.

C A P. II. Corpora hominum ad inediam, la-  
borémque animi ad mortem parati. Dura omnibus  
& stricta parsimonia, bellum quam otium malunt.  
Si extraneus deest, domi hostem quærunt. Sæpe  
tormentis pro silentio rerum creditarum immortui:  
adeo illis fortior taciturnitatis cura, quam vita (f)  
celebratur. Eadem etiam bello Punico servi illius  
patientia, qui ulti dominum inter tormenta risu  
exultavit, ferenaque lætitia crudelitatem torquenti-  
um vicit. Velocitas genti perhix, inquies animus  
plurimi militares equi, & arma sanguine ipsorum  
chariora. Nullus, nisi festis diebus, epularum ap-  
paratus. Aquâ calidâ lavari post secundum bel-  
lum Punicum à Romanis didicere. In tanta secu-  
lorum serie nullus illis dux magnus, præter Viria-

(e) Quæ, malum: istæ palu-  
des, in quibus aurum vehitur?

Legendum potius, quod in Ba-  
lucibus vehunt. Balus est, minu-  
tus auri calculus. Strab. l. 3. p.  
100. 94.

(d) Quæ sunt stadia 4800. Di-  
odor. 4. 35. Pyrenæus ait in Lon-

gitudinem stadia fere 3000 ex-  
tendi.

(e) Vulgati & duo M. S.  
undique adversus assidui, malim  
vero, undique adversi & assidui  
flatus.

(f) Vide Liv. 21. 2. 6. Val.  
Max. 3. 3. Tacit. Annal. 4. 45.

tum

um fuit, qui (g) annos decem Romanos variis victoriā fatigavit (adeo feris propiora quām hominibus ingenia sunt) quem ipsum non judicio populi electum, sed ut cavendi scientem, declinando-rūmque periculorum peritum, sequuti sunt. Cujus ea virtus continentiaque fuit, ut cūm Consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis, non armorum, non vestis cultum, non dñe que victum mutaverit, sed in eo habitu, quo primum bellare cœpit, perseveraverit, ut quivis gregarius miles ipso imperatore etiam opulentior videretur.

CAP. III. In (h) Lusitanis juxta fluvium (i) Tagum, equas vento concipere multi autores pro-diderunt: quæ fabulæ ex equarum fœcunditate, & conceptus. gregum multitudine natæ sunt, qui tanti in Gallecia ac Lusitania, ac tam pernices visuntur, ut non im-merito ipso vento concepti videantur. Galleci au-tem Græcam sibi originem asserunt. Siquidem post finem Trojani belli, Teucrum morte Ajacis fra-tris invisum patri Telamoni cūm non acciperetur in regnum Cyprum concessisse, atque ibi urbem no-mine antiquæ patriæ (k) Salaminam condidisse: in-de acceptâ opinione paternæ mortis, patriam repe-tisse. Sed cūm ab.\* Euriſace Ajacis filio, accessu prohiberetur, Hispaniæ litoribus appulsum, loca, ubi nunc est (l) Carthago nova, occupasse, inde

A. C. 150.  
Viriatu His-panorum  
ducis mode-ratio.

Flante Fav-o-nio, Equarum Hispanarum

A. C. 1184.

\* Euriſa  
Circa Bati-cam.

(g) Cum Viriato bellum ge-stum annos quatuordecim, Flor. 2. 17, 25 & Orosius, 5. 4. scribunt.

(h) Rem incredibilem, dicit Varro, sed veram. 1. 2. de re rustic. c. 1. Colum. 6. 27. & Plin. 8. 42. &c.

(i) Ταῦρος, Ptolemaeo & cœ-teris, Hispania fluvius, aurifer, si veteribus creditur. Oritur in Cetiberis, dividit Lusitaniam, &

ultra Ulyssiponam in oceanum prorumpit. Accolis Tajo vocatur.

(k) Σαλαμίνη, Cyprī urbs, quæ & ab aliis Salamine: Stephanus eam Constantiam dici scribit: hodie Famagusta dicitur.

(l) In Hispania Tarraconenſi aliis alia nomina, Canopolis, Phœnissa. Hodie Cartagena, Carthago vetus, villa Franca, Cant. villa, Canta Veja, &c.

N

Galleciam

Galleciæ fer-  
tilitas. Galleciæ transisse, positisque sedibus genti nomen  
dedisse. Galleciæ autem portio Amphiloci dicun-  
tur. Regio cùm æris & plumbi uberrima, tum mi-  
nus quod etiam vicino flumini nomen dedit. Au-  
ro quoq; ditissima, adeò ut etiam aratro frequenter  
glebas aureas exscindant. In hujus gentis finibus  
sacer mons est, quem ferro violari nefas habetur.  
Sed si quando fulgure terra proscissa est (quæ in  
his locis assidua res est) detestum aurum velut Dei  
munus colligere permittitur, Fœminæ res dome-  
sticas, agrorumq; culturas administrant, ipsi ar-  
mis & rapinis serviunt: præcipua his quidem fer-  
ri materia, sed aqua ipso ferro violentior. Quippe  
temperamento ejus ferrum acrius redditur: nec  
ullum apud eos telum probatur quod non aut (m)  
Bilbili fluvio, aut Chalybe tingatur. Unde etiam  
Chalybes fluvii hujus finitimi appellati, ferróque  
cæteris præstare dicuntur.

Dissentit à  
scipio.

\* Admirati-  
one.

C A P. IV. Saltus verò (n) Tarthesiorum in qui-  
bus (o) Titanas bellum adversus deos gesisse prodi-  
tur, incoluere (p) Curetes: quorum rex vetustissi-  
mus Gargoris mellis colligendi usum primus in-  
venit. Huic cùm ex filiæ stupro nepos provenis-  
set, pudore flagitiæ variis generibus extingui parvul-  
lum voluit: sed per omnes casus, fortunâ quâdam  
servatus, ad postremum ad regnum tot periculou-  
rum \* miseratione pervenit. Primum omnium  
cùm eum exponi jussisset, & post dies ad corpus ex-  
positi requirendum misisset, inventus est vario fera-  
rum lacte nutritus. Deinde relatum domum, tra-  
mite angusto, per quem armenta commeare confu-

(m) Fluvius est ferrum du-  
gans.

(n) Longævus dictos scribit  
Strab. Eorum enim Regem  
Argulienum annos centum

viginti vixisse refert Herodotus  
1. 163.

(o) Aci dicas terrigenas.

(p) Rechius, Cyneis, aut fal-  
tem Cuneta.

everant,

everant, projici jubet: crudelis prorsus qui procul-  
cari nepotem, quam simplici morte interfici malu-  
it. Ibi quoq; cùm inviolatus esset, nec alimentis Sævitia in  
egerit, canibus primò jejunis, & multorum die-  
rum abstinentiâ cruciatis, mox etiam suibus objici  
jubet. Itaque cùm non solum non nocerent, ve-  
rū etiam quarundam uberibus aleretur, ad ulti-  
mum in Oceanum abjici jussit. Tum plane mani-  
festo quodam numine inter furentes aestus, ac reci-  
procantes undas, velut nave, non fluctu veheretur,  
leni salo in littore exponitur: nec multo post, cer-  
va adfuit, quæ ubera parvulo offerret. Inde deni-  
que conversatione nutricis eximia puero pernitas  
fuerit: interq; cervorum greges diu montes, sal-  
tusque haud in prior velocitate peragravit. Ad po-  
stremum laqueo captus, rege datus dono est. Tunc  
ad lineamentorum similitudinem, & ex notis cor-  
poris quæ inustæ parvulo fuerant, nepos est agni-  
tus. Admiratione deinde tot casuum periculorum-  
que ab eodem successor regni destinatur. Nomen  
illi impositum Habidis, qui ut regnum accepit,  
tantæ magnitudinis fuit, ut non frustra deorum  
majestate periculis ereptus videretur; quippe bar-  
barum populum legibus junxit: & boves primo a-  
rattro domari, frumentaq; fulco ferere docuit, & ex  
agresti cibo melioribus vesci, odio eorum quæ ip-  
se passus fuerat homines coegit. Hujus casus fa-  
bulosi viderentur, nisi & Romanorum conditores  
lupâ nutriti, & Cyrus rex Persarum cane alitus  
prodiretur. Ab hoc & ministeria servillâ populo  
interdicta, & plebs in septem orbes divisa. Mor-  
tuò Habide regnum per multa secula à successo-  
ribus ejus retentum est. In alia parte Hispaniæ,  
& quæ ex insulis constat regnum penes Geryonem  
fuit. (q) In hac pabuli tanta lætitia est, ut nî

(q) Vide *Sirab.* l. 3.

A. C. 123. 3.

Herculis &  
Geryonis  
historia.Geryon tu i-  
corpor,  
unde.

• Regere.

Carthagini-  
enes cur Hi-  
spaniam oc-  
cuparunt.

A. C. 560.

A. C. 237.

A. C. 228.

A. C. 220.

abstinentia interpellata sagina fuerit, pecora rum-  
pantur. Inde deniq; armenta Geryonis, quæ illis  
temporibus sole opes, habebantur, tantæ famæ fu-  
ere, ut (r) Herculem ex Asia prædæ magnitudi-  
ne illexerint. Porro Geryonem ipsum non triplicis  
naturæ, ut fabulis proditur, fuisse ferunt, sed tres  
fratres tantæ concordiæ extitisse, ut uno animo  
omnes \* regi viderentur, nec bellum Herculii suâ  
sponte intulisse: sed cum armenta sua rapi vidis-  
sent, amissa bello repetisse.

C A P. V. Post regna deinde Hispaniæ, primi  
Carthaginenses imperium provinciæ occupavere.  
Nam cum Gaditani a Tyro: unde & Carthaginien-  
sium origo est, sacra Herculis per quietem jussi in  
Hispaniam transtulissent, urbemq; ibi condidissent,  
invidentibus, incrementis novæ urbis finitimus Hi-  
spaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello laces-  
sentibus, auxilium consanguineis Carthaginenses  
miserunt. Ibi felici expeditione & Gaditanos ab  
injuria vendicaverunt, & majorem partem provin-  
ciæ imperio suo adjecterunt. Postea quoq; hortan-  
tibus primæ expeditionis auspiciis, (f) Amica-  
lem imperatorem cum magna manu ad occupan-  
dam provinciam miserunt, qui magnis rebus ge-  
stis, dum fortunam inconfitius sequitur, in insi-  
dias deductus, occiditur. In hujus locum gener  
ipsius Hasdrubal mittitur, qui & ipse à servo His-  
pani cujusdam, ulciscente domini injustam necem,  
interfectus est. Major utroq; Annibal imperator  
Amicaris filius succedit. (t) Siquidem res gestas  
utriusq; supergressus, universam Hispaniam do-

(r) Herculem Tyrium intelli-  
git.

(f) Cujus Cognomen Bar-  
cas. *Lege Polyb.* l. 2. *Prob.* in  
eius vita.

(t) Cneum & Publum in-  
telligit, quos duo fulmina im-  
peri Romani vocat *Cicero pro  
Balbo.* c. 15. *Liv.* l. 25.

muit : inde Romanis illato bello, Italiam per an- *A. C. 218.*  
nos sedecim variis cladibus fatigavit : cum interea  
Romani, missis in Hispaniam Scipionibus, primo *A. C. 211.*  
Pœnos provinciæ expulerunt. Postea cum ipsis *A. C. 206.*  
Hispanis gravia bella gesserunt, nec priùs (u) per- *A. C. 26.*  
domitæ provinciæ jugum Hispaniæ, accipere po- *& 25.*  
tuerunt, quam Cæsar Augustus perdomito orbe,  
victrica ad eos arma transtulit, populumque barba-  
rum ac ferum, legibus ad cultiorem vitæ usum  
traductum, in formam provinciæ rededit.

---

(u) Rectius omittenda.

---

*F I N I S.*

## LECTORI.

**Q**uanquam in Monarchiis & annorum ratione constituta  
enda vehementer variant autores, tamen ut historia  
series atq; ordo facilius à pueris posset percipi, adnotavimus  
partim, ex Eusebio, partim ex Beroſo & Metaphene ea tan-  
tum, quæ ad planiorem paulo & explicatiorem Justini lectio-  
nem conducere videbantur.

Prima Monarchia Assyriorum, in qua Reges fuerint.

<b>N</b> inus Jovis Belifilius reg-	Belochus 18	annis 25
navit primus. annis 52	Bellopates 19	annis 30
Semiramis Nini uxor 2. an-	Lamprides 20	annis 32
nis 42	Sofares 21	annis 20
Zames Nineas Semiramis fili-	Lompares 22	annis 30
us 3 annis 38	Panyas 23	annis 45
Arrius 4 annis 30	Sosarmus 24	annis 19
Aralius 5 annis 40	Mitreus 25	annis 27
Baleus Xerxes 6 annis 38	Tantanes 26	annis 32
Belochus Baal sacerd. 8. an-	Tauteus 27	annis 40
nis 45	Tineus 28	annis 30
Baleus 9 annis 52	Dercillus 29	annis 40
Altadas 10 annis 32	Lupalus 30	annis 38
Mamitus 11 annis 30	Laoſthenes 31	annis 45
Mancaleus 12 annis 30	Pyriciades 32	annis 30
Sterus, seu Pherus 13 annis 20	Ophrateus 33	annis 20
Mamelus 14 annis 30	Ophratanes 34	annis 50
Sparteus 15 annis 40	Ocrasapes 35	annis 42
Ascatates 16 annis 40	Sardanapalus 36 & postremus	annis 20
Aminthas 17 annis 45		

Duravit hoc Assyriorum imperium annis 1239.

Secunda

Secunda Monarchia Medorum Reges.

Arbaces 1	annis 28	Arceus 6	annis 40
Mandaves 2	annis 50	Artines 7	annis 22
Cesaron 3	annis 30	Astibares 8	annis 20
Articarmines 4	annis 50	Astyages 9	annis 32
Arbianes 5	annis 22		

Stetit Medorum Regnum annis 300. minus 8.

Tertia Monarchia Persarum habuit Reges 14.

Cyrus 1 imperavit annis 30	Xerxes 8	mensibus 2
Gambyses 2 annis 7 mensibus 5	Sogdianus 9	mensibus 8
Carizites, & Smerdis, fratres	Darius nothus 10	annis 19
Magi 3 mensibus 7	Artaxerxes Mnemon 11.	annis 40
Darius 4 annis 36		
Xerxes 5 annis 20	Artaxerxes Ochus 12 annis 26	
Artabanus praefectus, qui Xerxes occidit 6 mensibus 7	Arses 13 annis 4	
Artaxerxes Longimanus 7 annis 40	Darius Arsani filius quem Justinus Codomanum dicit appellatum 14. imperavit annis 6	

Duravit Persarum Imperium annis 230. & mensibus 5.

Quarta Monarchia Alexandri, seu Macedonum.

Est autem rerum summa potitus Alexander annis 12.

Post quidem Principis Regna sunt divisa.

Macedonum.

Arideus	annis 7	Antipater	anno 1
Cassander	annis 18	Sosthenes	annis 2
Antipater & Alexander annis 4		Antigonus Gonaras	annis 36
Demetrius	annis 6	Demetrius	annis 10
Pyrrhus	mensibus 6	Antigonus.	annis 15
Lysimachus	annis 5	Philippus	annis 42
Ptolemaeus Κέραυνος anno 1		Perseus ultimus Macedonum	
Meleagrus	mensibus 2	rex	annis 10

Summa annorum Macedonici Regni 154 annis, mensibus 8.

A S I A

*John*  
ASIÆ.

Antigonus annis 18

Demetrius πολιορκήτης

SYRIÆ & ASIÆ.

Antiochus Soter annis 43

Antiochus Theos annis 15

Seleucus Callinicus 20

Seleucus Ceraunus annis 3

Antiochus Magnus 36

Seleucus Philopater 11

Antiochus Epiphanes 17

SYRIÆ.

Seleucus Nicanor annis 32

Antiochus Eupater 2

Demetrius Soter annis 22

Alexander annis 10

Demetrius annis 3

Antiochus Sedetes annis 9

Demetrius iterum annis 4

Antiochus Gryphus annis 12

Antiochus Cyzicænus 18

Philippos annis 2

Duravit Syriæ Regnum annis 289.

ÆGYPTI.

Ptolemæus Lagi filius 70

Ptolemæus Philadelphus annis 58

Ptolemæus Euergetes 26

Ptolemæus Philopater. 17

Ptolemæus Epiphanes annis 24

Ptolemæus Euergetes 20

Ptolemæus Physcon sive Soter, annis 17

Ptolemæus Alexander 10

Ptolemæus Lathirus 8

Ptolemæus Dionysius 30

Cleopatra annis 22

Setit Ægypti Regnum post Alexandrum annis 288.

Alexandri Monarchia duravit annos 300.



FINIS.